

24 februarie
2012

Nr. 38-41

Anul XIX
(4076-4079)

MONITORUL OFICIAL

AL REPUBLICII MOLDOVA

moldpres

MONITORUL OFICIAL AL REPUBLICII MOLDOVA este un produs protejat legal și dă dreptul MOLDPRES de a-i autoriza reproducerea ori crearea altor produse derivate numai de către abonați, potrivit contractului de abonament, cu obligația acestora de a-l folosi în limitele prevăzute de contract, de a nu-i distorsiona conținutul și de a menționa obligatoriu sursa „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”. Orice altă formă de utilizare a produsului în scopuri de multiplicare și difuzare este interzisă. MOLDPRES își rezervă dreptul de a lua măsurile necesare în cazurile în care nu se respectă prevederile legale de utilizare a produselor sale.

EDITOR: Agenția Informațională de Stat “Moldpres”

Director general Vladimir DARIE

Monitorul Oficial al Republicii Moldova

Redactor-șef Simion ROPOT

Editorul și redacția: 2012, Chișinău, str. Pușkin, 22, Casa Presei, et. 3.

Numărul de înregistrare 475. Certificat de înregistrare a mărcii nr. 12578.

Abonamentele se pot contracta la orice oficiu poștal. Indicele de abonare 21128. Tirajul total 5530.

Telefoane: Editorul 23-34-28, fax 23-26-98; Secretarul general de redacție: 23-44-41; e-mail: monitor@moldpres.md

Redactorii: 23-23-09; Publicații ale agenților economici, avize, pierderi de acte: tel: 23-35-86, tel./fax 23-34-39; e-mail: mo@moldpres.md

Publicitate: tel. 23-37-26; e-mail: marketing1@moldpres.md

Cont nr. 225139709, cod EXMMMD22436, BC “Eximbank-Gruppo Veneto Banca” S.A., filiala nr. 11.

Cont nr. 222472202165, cod BSOCMD2X722, BC “Banca Socială” S.A. interrațională.

Cont nr. 222460149803206, cod BECOMD2X609, Banca de Economii, filiala nr.1 Chișinău.

Chișinău, Agenția Informațională de Stat MOLDPRES.

Cod fiscal 1003600071952. Tiparul: Editura “Universul”, str. Vlaicu Pircălab, 45, mun. Chișinău. Comanda nr. 4954.

“Monitorul Oficial al Republicii Moldova” nu poartă răspundere pentru veridicitatea avizelor publicate.

Actele oficiale pot fi publicate în alte ediții periodice numai cu trimitere la “Monitorul Oficial al Republicii Moldova”.

*Beneficiază de reduceri la abonarea ediției
«Monitorul Oficial al Republicii Moldova»
pentru prima jumătate a anului 2012.*

Perfectează abonamentul la sediul
AIS «Moldpres», str. Al. Pușkin 22,
Casa Presei, et.1, bir.1, de unde
vei prelua personal fiecare ediție.

Cunoașterea legii te avantajează!

PARTEA I

Legi, hotăriri ale Parlamentului Republicii Moldova, decrete ale Președintelui Republicii Moldova

112. Decret privind promulgarea Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 523-VI, 15 februarie 2012).	8
113. Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr. 230, 25 noiembrie 2011).	8
114. Decret pentru promulgarea Legii privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (nr. 527-VI, 20 februarie 2012).	9
115. Lege privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (nr. 256, 9 decembrie 2011).	9
116. Hotărîre privind numirea unui judecător al Curții Supreme de Justiție (nr. 8, 16 februarie 2012).	12
117. Hotărîre privind numirea în funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție (nr. 9, 16 februarie 2012). ..	12
118. Decret privind acordarea deplinelor puteri domnului Oleg EFRIM, ministru al justiției (nr. 524-VI, 15 februarie 2012).	12
119. Decret privind conferirea „Ordinului de Onoare” domnului Boris PATON (nr. 525-VI, 15 februarie 2012). ..	12
120. Decret privind conferirea „Ordinului de Onoare” domnului Aleksandr KOVALIOV (nr. 526-VI, 15 februarie 2012).	13
121. Decret privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova (nr. 528-VI, 20 februarie 2012).	13
122. Decret privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova (nr. 529-VI, 20 februarie 2012).	13

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova

7. Hotărîre pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sesizarea nr. 30a/2011) (nr. 3, 9 februarie 2012).	14
--	----

PARTEA II

Hotăriri ale Guvernului Republicii Moldova

122. Hotărîre cu privire la aprobarea Regulilor de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar (nr. 93, 15 februarie 2012).	28
123. Hotărîre cu privire la construcția unor blocuri locative (nr. 94, 15 februarie 2012).	33
124. Hotărîre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru ratificarea Acordului de finanțare adițională între Republica Moldova și Asociația Internațională de Dezvoltare în scopul realizării Proiectului „Servicii de sănătate și asistență socială”, semnat la Chișinău la 20 decembrie 2011 (nr. 98, 15 februarie 2012).	33
125. Hotărîre pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul Complex de Consolidare Instituțională (nr. 99, 16 februarie 2012).	33
126. Hotărîre pentru aprobarea Avizului asupra proiectului de lege privind sănătatea reproducerii (nr. 101, 16 februarie 2012).	34
127. Hotărîre pentru aprobarea Avizului asupra proiectului de lege privind modificarea și completarea Legii cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală nr. 1593-XV din 26 decembrie 2002 (nr. 102, 16 februarie 2012).	34
128. Hotărîre cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului de grant, prin schimb de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei referitor la extinderea Proiectului de asistență tehnică pentru	

fermierii neprivilegiați (2KR) și acordarea deplinului puteri dlui Vasile BUMACOV, ministru al agriculturii și industriei alimentare (nr. 103, 16 februarie 2012).	34
129. Hotărâre cu privire la numirea în funcție a dlui Marin ADAM (nr. 104, 16 februarie 2012).	35
130. Hotărâre cu privire la aprobarea componenței nominale a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Ucraina (or. Kiev, 2-3 februarie 2012) (nr. 105, 16 februarie 2012). ..	35
131. Hotărâre cu privire la Programul național de manifestări cultural-artistice consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici (nr. 106, 16 februarie 2012).	36
132. Hotărâre cu privire la eliberarea unor bunuri materiale din rezervele materiale de stat (nr. 107, 16 februarie 2012).	37
133. Hotărâre privind aprobarea cuantumului ajutorului bănesc acordat refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară pentru anul 2012 (nr. 108, 17 februarie 2012).	38
134. Hotărâre cu privire la modificarea anexei nr. 2 la Hotărârea Guvernului nr. 331 din 5 mai 2011 (nr. 109, 17 februarie 2012).	38
135. Hotărâre cu privire la aprobarea componenței nominale a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Republica Azerbaidjan (or. Baku, 17-19 ianuarie 2012) (nr. 110, 20 februarie 2012).	38
136. Hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind selectarea, avansarea în carieră și evaluarea performanțelor judecătorilor (nr. 111, 20 februarie 2012).	39
137. Hotărâre cu privire la numirea domnului Iulian FRUNTAȘU, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Irlanda, prin cumul, cu reședința la Londra (nr. 115, 22 februarie 2012). ...	39
138. Hotărâre cu privire la numirea domnului Victor MORARU, Ambasador, Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Oficiul O.N.U. la Geneva, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Confederația Elvețiană, prin cumul, cu reședința la Geneva (nr. 116, 22 februarie 2012).	40
139. Hotărâre cu privire la ziua de odihnă din luna martie 2012 (nr. 117, 22 februarie 2012).	40
140. Dispoziție (nr. 13-d, 16 februarie 2012).	40
141. Dispoziție (nr. 14-d, 16 februarie 2012).	41

PARTEA III

Acte ale ministerelor, departamentelor și ale Băncii Naționale a Moldovei

Acte ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova

218. Ordin cu privire la investirea cu împuterniciri de exercitare a activității notariale (nr. 69, 13 februarie 2012).	42
---	----

Acte ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova

218a. Ordin cu privire la unele măsuri de menținere a resurselor genetice taurine prin metoda însămînțării artificiale (nr. 24, 15 februarie 2012).	42
---	----

Acte ale Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor al Republicii Moldova

219. Raport privind utilizarea fondului rutier în perioada anului 2011.	44
--	----

Acte ale Uniunii Avocaților din Republica Moldova

220. Modificări ale articolului 27, capitolul III din Statutul profesiei de avocat, aprobate prin Hotărârea nr. 10 a Consiliului Uniunii Avocaților din RM din 23 decembrie 2011.	47
--	----

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare

221. Hotărâre cu privire la aprobarea Regulilor Burselor de Valori Chișinău și acordarea licenței pentru dreptul de a desfășura activitate profesionistă pe piața valorilor mobiliare (nr. 2/22, 12 ianuarie 2012).	48
222. Hotărâre cu privire la prescrierea repetată Asociației de Economii și Împrumut „Conacul Boierului” de a prezenta rapoartele specializate (nr. 8/3, 17 februarie 2012).	106
223. Hotărâre cu privire la înregistrarea prospectului ofertei publice de preluare obligatorie a valorilor mobiliare pe piața secundară a acțiunilor emise de Societatea pe acțiuni „Artizana” (nr. 8/7, 17 februarie 2012).	106
224. Hotărâre cu privire la înregistrarea prospectului ofertei publice de preluare benevolă a valorilor mobiliare pe piața secundară a acțiunilor emise de Societatea pe acțiuni „Montajcom” (nr. 8/8, 17 februarie 2012).	107

225. Hotărîre cu privire la înregistrări în Registrul de stat al valorilor mobiliare (nr. 8/9, 17 februarie 2012).....	107
226. Hotărîre cu privire la autorizarea reorganizării Societății pe acțiuni „REACTIV” (nr. 8/10, 17 februarie 2012).....	107

Acte ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului
din Republica Moldova

227. Decizie cu privire la eliberarea licenței de emisie pentru postul „Gold TV” (nr. 5, 31 ianuarie 2012).....	108
228. Decizie cu privire la reperfectarea Licenței de emisie pentru postul „Autoradio/Avtoradio” (nr. 6, 31 ianuarie 2012).	108
229. Decizie cu privire la Concepția generală a serviciului de programe pentru postul „Radio Plai” (nr. 7, 31 ianuarie 2012).	108
230. Decizie cu privire la examinarea sesizărilor Asociației pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO” (nr. 8, 31 ianuarie 2012).	109
231. Decizie cu privire la examinarea sesizării AO „Asociația pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO” privind serviciul de programe al postului „Ren TV Moldova” (nr. 9, 31 ianuarie 2012). .	110

Acte ale Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
al Republicii Moldova

232. Hotărîre privind modificarea Listei băncilor participante la formarea resurselor Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (nr. 132/2, 17 februarie 2012).....	111
--	-----

PARTEA IV
Avize funcții publice vacante
Publicații ale agenților economici

PARTEA V
Avize pierderi de acte

PARTEA I

**Legi, hotăriri ale Parlamentului Republicii Moldova,
decrete ale Președintelui Republicii Moldova****112 D E C R E T****privind promulgarea Legii pentru modificarea
și completarea unor acte legislative**

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova,
Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

**PREȘedintele INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 523-VI. Chișinău, 15 februarie 2012.

Articol unic. – Se promulgă Legea nr. 230 din 25 noiembrie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Marian LUPU

113 L E G E**pentru modificarea și completarea unor acte legislative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 16-XVI din 15 februarie 2008 cu privire la conflictul de interese (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 94–96, art. 351), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 23 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 23.** Cadouri și alte avantaje

(1) Persoanelor prevăzute la art. 3 le este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate personal acestora sau familiei lor.

(2) Interdicția specificată la alin. (1) nu se aplică în privința cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și a căror valoare nu depășește limitele stabilite de Guvern.

(3) Cadourile a căror valoare depășește limitele stabilite se transmit în gestiunea organizației publice respective și se înscriu într-un registru special, ținut de fiecare organizație publică, informația din acesta fiind publică. În cazul în care persoana prevăzută la art. 3 achită contravaloarea bunului primit în calitate de cadou, aceasta îl poate păstra, cu mențiunea despre acest fapt în registru contra semnătură.

(4) Modul de evaluare, evidență, păstrare, utilizare și răscumpărare a cadourilor este reglementat de Guvern.

(5) Dacă persoanei prevăzute la art. 3 i se propune un cadou, serviciu, favor, invitație sau orice alt avantaj necuvenit, ea trebuie să ia măsurile necesare pentru a-și asigura protecția:

a) să refuze avantajul necuvenit; acesta nu trebuie acceptat pentru a fi folosit ca probă;

b) să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu;

c) să înscrie detaliat aceste acțiuni într-un registru special;

d) să raporteze imediat această tentativă autorităților competente;

e) să-și desfășoare activitatea corespunzător, în special cea pentru care i s-a oferit avantajul necuvenit.”

2. Articolul 25¹ va avea următorul cuprins:

„**Articolul 25¹.** Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi se sancționează în conformitate cu prevederile Codului contravențional sau ale Codului penal.

(2) Încălcarea modului de evaluare, evidență, păstrare, utilizare sau răscumpărare a cadourilor atrage răspunderea disciplinară.”

Art. II. – Legea nr. 25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public (Monitorul Oficial

al Republicii Moldova, 2008, nr. 74–75, art. 243) se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 1, alineatul (4) se abrogă.

2. Articolul 11 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 11.** Cadouri și alte avantaje

(1) Funcționarului public îi este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate personal acestuia sau familiei sale.

(2) Interdicția specificată la alin. (1) nu se aplică în privința cadourilor simbolice, celor oferite din politețe sau primite cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și a căror valoare nu depășește limitele stabilite de Guvern.

(3) Cadourile a căror valoare depășește limitele stabilite se transmit în gestiunea autorității publice respective și se înscriu într-un registru special, ținut de fiecare autoritate publică, informația din acesta fiind publică. În cazul în care funcționarul public achită contravaloarea bunului primit în calitate de cadou, acesta îl poate păstra, cu mențiunea despre acest fapt în registru contra semnătură.

(4) Modul de evaluare, evidență, păstrare, utilizare și răscumpărare a cadourilor este reglementat de Guvern.

(5) Dacă funcționarului public i se propune un cadou, serviciu, favor, invitație sau orice alt avantaj necuvenit, el trebuie să ia măsurile necesare pentru a-și asigura protecția:

a) să refuze avantajul necuvenit; acesta nu trebuie acceptat pentru a fi folosit ca probă;

b) să se asigure cu martori, inclusiv dintre colegii de serviciu;

c) să înscrie detaliat aceste acțiuni într-un registru special;

d) să raporteze imediat această tentativă autorităților competente;

e) să-și desfășoare activitatea corespunzător, în special cea pentru care i s-a oferit avantajul necuvenit.”

3. Legea se completează cu capitolul III¹ cu următorul cuprins:

**„Capitolul III¹
RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA
PREVEDERILOR PREZENTEI LEGI**

Articolul 13¹. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi, cu excepția art. 11 alin. (1) și a art. 12, constituie abatere disciplinară căreia i se aplică prevederile legislației privind funcția publică și statutul funcționarului public.

(2) Încălcarea prevederilor art. 11 alin. (1) din prezenta lege se sancționează în conformitate cu prevederile Codului contravențional sau ale Codului penal.

(3) Încălcarea prevederilor art. 12 din prezenta lege se sancționează conform art. 25¹ din Legea cu privire la conflictul de interese.”

Art. III. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la expirarea a 3 luni de la publicare.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 230. Chișinău, 25 noiembrie 2011.

(2) Guvernul, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va elabora și va aproba actele normative necesare pentru implementarea prezentei legi.

(3) Autoritățile publice și alte organizații publice vor întreprinde măsurile necesare pentru executarea prezentei legi.

Marian LUPU

114 DECRET

pentru promulgarea Legii privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

În temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Se promulgă Legea nr. 256 din 9 decembrie 2011 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.

**PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA**

Nr. 527-VI. Chișinău, 20 februarie 2012.

Marian LUPU

115 LEGE

privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege creează cadrul necesar aplicării prevederilor Directivei Consiliului Comunităților Europene 93/13/CEE din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOCE) nr. L 95 din 21 aprilie 1993.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Scopul și obiectivele prezentei legi

Scopul prezentei legi constă în crearea unui cadru legal corespunzător în vederea asigurării protecției intereselor economice ale consumatorilor prin interzicerea și prevenirea utilizării de clauze abuzive în contractele încheiate între comercianți și consumatori.

Articolul 2. Domeniul de reglementare

(1) Prezenta lege stabilește cadrul legal privind protecția consumatorilor împotriva clauzelor contractuale abuzive. Ea se aplică la contractele încheiate între un comerciant și un consumator, indiferent de forma acestor contracte (verbală, scrisă), precum și la completarea fișelor de comandă sau a bonurilor de livrare, a biletelor, a tichetelor și altora asemenea care conțin clauze contractuale standard.

(2) Sub incidența prezentei legi nu cad:

- a) clauzele contractuale care reflectă normele prevăzute în legi și în alte acte normative;
- b) contractele de muncă reglementate de prevederile Codului muncii;
- c) contractele privind drepturile de succesiune;
- d) contractele privind drepturile reglementate de prevederile Codului familiei;
- e) actele (contractele) de constituire a societăților comerciale;
- f) contractele de societate civilă;
- g) clauzele contractuale transpuse din convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 3. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

clauză abuzivă – clauză contractuală care, nefiind negociată în mod individual cu consumatorul, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului, contrar cerințelor de bună-credință, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract;

comerciant – orice persoană fizică sau juridică (vînzător

sau furnizor de mărfuri, prestator de servicii), indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, care, în cadrul contractelor reglementate de prezenta lege, acționează în scopuri legate de activitatea sa de întreprinzător sau de activitatea sa profesională;

consumator – orice persoană fizică ce intenționează să comande sau să procure ori care comandă, procură sau folosește produse, servicii pentru necesități nelegate de activitatea sa de întreprinzător sau de activitatea sa profesională;

contract de adeziune – contract în care clauzele sînt formulate în prealabil de una dintre părți, iar cealaltă parte doar poate să accepte încheierea contractului în condițiile impuse ori să renunțe la încheierea lui.

Capitolul II

PREVEDERI SPECIFICE PRIVIND CLAUZELE ABUZIVE ȘI EVALUAREA ACESTORA

Articolul 4. Prevederi specifice privind încheierea contractelor

(1) Se interzice comercianților să includă clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii. Orice clauză abuzivă introdusă în astfel de contracte este considerată nulă din momentul încheierii lor.

(2) Orice contract încheiat între comerciant și consumator va cuprinde clauze contractuale clare, univoce, a căror înțelegere nu necesită cunoștințe speciale.

(3) În cazul contractelor în care toate clauzele sau o parte din ele sînt prezentate consumatorului în scris, acestea trebuie să fie redactate într-un limbaj clar și inteligibil, să fie lizibile. Această cerință este aplicabilă documentului în întregime, inclusiv notelor de subsol, trimerilor la alte documente sau specificațiilor de orice natură.

(4) În cazul unor dubii cu privire la sensul unei clauze, prevalează interpretarea cea mai favorabilă pentru consumator.

(5) În cazul contractelor care conțin clauze standard, comerciantul are obligația de a pune la dispoziția consumatorului gratuit, la cerere, un exemplar de contract pe care îl propune în formă scrisă, pe hîrtie sau pe un alt suport durabil acceptat de consumator.

Articolul 5. Cerințe privind clauzele abuzive

(1) O clauză contractuală nefiind negociată în mod individual cu consumatorul este abuzivă în cazul în care creează, contrar cerințelor de bună-credință, prin ea însăși

sau împreună cu alte prevederi din contract, în detrimentul consumatorului, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract.

(2) Se consideră întotdeauna că o clauză nu a fost negociată individual atunci când a fost inclusă de către comerciant în prealabil și, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul ei.

(3) Faptul că anumite aspecte ale unei clauze sau o anumită clauză a fost negociată individual nu exclude aplicarea prevederilor prezentului articol pentru restul contractului în cazul în care evaluarea lui globală demonstrează că este, totuși, un contract de adeziune.

(4) În cazul în care comerciantul pretinde că o clauză standard a fost negociată individual, lui îi revine sarcina probei.

(5) Sînt considerate abuzive clauzele care au ca obiect sau efect:

a) excluderea sau limitarea răspunderii prevăzute de lege a comerciantului în cazul decesului consumatorului sau al vătămării lui corporale și/sau al deteriorării bunurilor lui materiale ca urmare a acțiunii sau a inacțiunii comerciantului;

b) excluderea sau limitarea drepturilor prevăzute de lege ale consumatorului față de comerciant sau față de o altă parte, în cazul neîndeplinirii totale sau parțiale ori al îndeplinirii necorespunzătoare a oricăreia dintre obligațiile contractuale de către comerciant, inclusiv a opțiunii de a compensa o datorie către comerciant cu o creanță pe care consumatorul o poate avea împotriva acestuia;

c) încheierea unui acord care creează obligații pentru consumator și prin care furnizarea de servicii de către comerciant este supusă unei condiții a cărei îndeplinire depinde doar de voința acestuia din urmă;

d) acordarea permisiunii comerciantului de a reține sumele plătite de consumator, în cazul în care acesta din urmă decide să nu încheie contractul sau să nu îl execute, fără a se prevedea dreptul consumatorului de a primi o compensație în sumă cel puțin echivalentă de la comerciant, dacă acesta este partea ce rezoluționează ori reziliază contractul, după caz;

e) solicitarea de la orice consumator care nu și-a îndeplinit obligația să plătească drept compensație o sumă disproporționată în raport cu prejudiciul cauzat de neonorarea obligațiilor contractuale;

f) acordarea dreptului comerciantului de a rezoluționa sau, după caz, de a rezilia la discreția sa contractul, în timp ce consumatorul nu i se acordă aceeași posibilitate, sau acordarea permisiunii comerciantului de a reține sumele plătite pentru bunuri/servicii care nu au fost încă furnizate/prestate de către acesta, în cazul în care comerciantul este cel care reziliază contractul;

g) acordarea posibilității comerciantului de a rezilia un contract cu durată nedeterminată fără un preaviz în termen rezonabil în formă scrisă, cu excepția cazurilor în care există motive întemeiate de a face acest lucru;

h) prelungirea automată a unui contract cu durată determinată, în cazul în care consumatorul nu și-a exprimat intenția de a-l prelungi, atunci când termenul stabilit pentru ca consumatorul să își exprime intenția de a prelungi contractul este mai mic de 14 zile;

i) obligarea irevocabilă a consumatorului de a respecta clauze cu care acesta nu a avut posibilitatea reală să se familiarizeze înainte de încheierea contractului;

j) acordarea dreptului comerciantului de a modifica unilateral clauzele fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract;

k) acordarea dreptului comerciantului de a modifica unilateral, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract sau prin referință la prevederile actelor normative

în domeniu, orice caracteristici ale produsului sau ale serviciului care urmează să fie furnizat;

l) prevederea ca prețul bunurilor să fie stabilit în momentul livrării sau acordarea de posibilități comerciantului să mărească prețul acestora fără să îi acorde consumatorului dreptul corespunzător de a rezilia contractul, în cazul în care prețul final este nejustificat de mărit sau disproporționat în raport cu prețul convenit la încheierea contractului, ținîndu-se cont de circumstanțele obiective care au determinat comerciantul să modifice prețul;

m) acordarea dreptului comerciantului de a stabili dacă bunurile sau serviciile furnizate sînt conforme cu contractul sau acordarea acestuia a dreptului exclusiv de a interpreta orice clauză din contract;

n) limitarea obligației comerciantului de a respecta angajamentele asumate de către intermediarii sau de către reprezentanții acestuia sau asumarea angajamentelor de către acesta, cu condiția respectării unei anumite formalități neprevăzute în mod expres de lege;

o) obligarea consumatorului să își îndeplinească toate obligațiile, chiar în cazul în care comerciantul nu își respectă obligațiile corelative;

p) acordarea posibilității comerciantului de a își cesiona drepturile și obligațiile prevăzute de contract, în cazul în care această acțiune poate servi la reducerea garanțiilor pentru consumator, fără acordul acestuia din urmă;

q) excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a intenta acțiune în instanță judecătorească sau de a exercita orice alt drept prevăzut de lege, în special prin obligarea consumatorului de a soluționa orice litigiu exclusiv prin arbitraj, care nu este reglementat de dispozițiile legale, restricționînd în mod nejustificat dovezile aflate la dispoziția consumatorului sau impunîndu-i sarcina probei care, în conformitate cu legislația aplicabilă, trebuie să îi revină altei părți la contract;

r) limitarea răspunderii comerciantului pentru defectele ascunse ale produselor și/sau ale serviciilor;

s) acordarea posibilității comerciantului de a restricționa transferul de garanție la recomercializarea produsului de către consumatorul inițial;

t) impunerea unui termen consumatorilor mai mic decît cel prevăzut de lege pentru notificarea comerciantului despre anumite defecte ale produsului sau ale serviciului;

u) condiționarea de către comerciant a prestării serviciului cu un anumit tip de mijloc de măsurare, deși mijlocul de măsurare utilizat deja de consumator este legal;

v) excluderea sau limitarea dreptului consumatorului de a rezoluționa sau, după caz, de a rezilia contractul în cazul în care comerciantul:

- a modificat unilateral clauzele contractuale în condițiile stipulate la lit. j);

- nu și-a îndeplinit obligațiile contractuale;

w) exonerarea comerciantului de obligația prevăzută de lege de a soma consumatorul sau de a-i stabili un termen pentru executarea obligațiilor contractuale.

(6) Prevederile alin. (5) lit. g), j) și l) se vor aplica după cum urmează:

a) litera g) nu aduce atingere clauzelor prin care furnizorul de servicii financiare își rezervă dreptul de a rezilia în mod unilateral un contract cu durată nedeterminată, fără notificare, în cazul în care există un motiv justificat, cu condiția ca furnizorul să aibă obligația de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părți contractante în această privință;

b) litera j) nu aduce atingere clauzelor în al căror temei:

- furnizorul de servicii financiare își rezervă dreptul de a modifica rata dobînzii plătibile de către consumator ori datorate acestuia din urmă sau valoarea unor alte taxe

pentru servicii financiare, fără notificare, în cazul în care există un motiv întemeiat, cu condiția ca furnizorul să aibă obligația de a informa de îndată cealaltă parte contractantă sau celelalte părți contractante în această privință și ca acestea din urmă să aibă libertatea de a rezilia imediat contractul în acest teamei;

- comerciantul își rezervă dreptul de a modifica unilateral clauzele unui contract cu durată nedeterminată cu condiția ca acesta să aibă obligația de a îl informa pe consumator cu un preaviz în termen rezonabil și consumatorul să aibă libertatea de a rezilia contractul;

c) literele g), j) și l) nu se aplică:

- tranzacțiilor cu valori mobiliare, instrumentelor financiare și altor produse sau servicii în cazul în care prețul este legat de fluctuațiile cotației bursiere sau ale indicelui bursier sau ale unei rate de pe piața financiară pe care comerciantul nu le poate controla;

- contractelor de cumpărare sau vânzare a valutei străine, a cezurilor de călătorie sau a ordinelor de plată internaționale emise în valută străină;

d) litera l) nu aduce atingere clauzelor de indexare a prețurilor în cazul în care aceste clauze sînt conforme cu legea, cu condiția ca metoda în conformitate cu care variază prețurile să fie descrisă în mod explicit.

(7) Lista clauzelor specificate la alin. (5) nu este exhaustivă.

Articolul 6. Evaluarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale

(1) Caracterul abuziv al unei clauze contractuale se evaluează luîndu-se în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportîndu-se, în momentul încheierii lui, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea și la toate clauzele contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.

(2) La evaluarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale, cu excepția clauzelor stabilite la art. 5 alin. (5), se va ține cont de:

a) puterea diferită de negociere a părților;

b) natura bunurilor sau a serviciilor;

c) faptul că consumatorul a fost încurajat să-și dea acordul pentru clauza respectivă prin afirmația că va obține un beneficiu sau un avantaj din acceptarea clauzei respective;

d) faptul că bunurile sau serviciile au fost vîndute sau furnizate la comanda specială a consumatorului;

e) faptul că comerciantul a acționat în mod corect și echitabil față de cealaltă parte ale cărei interese legitime trebuie să le ia în considerare.

(3) Evaluarea caracterului abuziv al clauzelor nu se referă la obiectul contractului și nici la caracterul adecvat al prețului sau al remunerației, pe de o parte, față de serviciile sau de bunurile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în măsura în care aceste clauze sînt exprimate în mod clar și inteligibil. Obiectul contractului și raportul dintre preț și calitate pot fi luate în considerare la evaluarea caracterului abuziv al celorlalte clauze contractuale.

(4) În cazul contractelor de asigurări, clauzele care definesc sau care delimitează în mod clar riscul asigurat și răspunderea asigurătorului nu se supun unor astfel de evaluări, deoarece aceste restricții sînt luate în considerare la calcularea primei plătite de către consumator.

(5) Clauzele abuzive cuprinse în contractul încheiat cu consumatorul nu vor produce efecte asupra consumato-

rului și se vor considera nule, iar contractul va continua să producă efecte în partea rămasă, în cazul în care poate continua să existe fără aceste clauze.

Capitolul III

ORGANELE ABILITATE CU FUNCȚII DE CONTROL PRIVIND CLAUZELE ABUZIVE

Articolul 7. Controlul din partea statului

(1) Evaluarea clauzelor contractuale și decizia finală asupra faptului că acestea sînt sau nu recunoscute ca fiind abuzive se efectuează de către instanța de judecată.

(2) Agenția pentru Protecția Consumatorilor (denumită în continuare *Agentie*) efectuează controlul respectării prevederilor prezentei legi și constatarea clauzelor abuzive în contracte, la sesizarea consumatorului sau din oficiu, în condițiile legii.

(3) Comerciantul are obligația de a prezenta Agenției, la solicitare, o copie de pe originalul contractelor încheiate cu consumatorul, care fac obiectul controlului, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal și a altor obligații de confidențialitate impuse de lege sau de contract.

(4) În cazul constatării de clauze abuzive în contractul încheiat cu consumatorul, Agenția întocmește act de constatare și intenționează acțiune în instanță judecătorească în vederea solicitării declarării nulității acestor clauze.

(5) În cazul în care constată caracterul abuziv al clauzelor contractuale elaborate pentru a fi utilizate în o multitudine de contracte, instanța de judecată dispune nulitatea acestor clauze, excluderea lor din contract, impunînd, totodată, comerciantului obligația de a exclude aceste clauze din contractele cu același obiect încheiate cu alți consumatori, precum și interdicția de a include astfel de clauze în alte contracte care urmează a fi încheiate cu consumatorii.

(6) Pentru prevenirea includerii în contracte a unor clauze abuzive, acțiunile menționate la alin. (4) și (5) pot fi îndreptate, separat sau în ansamblu, împotriva unui număr de comercianți din același sector economic sau împotriva asociațiilor acestora care utilizează sau recomandă utilizarea acelorași clauze sau a unor clauze similare.

(7) Consumatorul prejudiciat nemijlocit prin contracte încheiate cu încălcarea prevederilor prezentei legi sau asociațiile obștești de consumatori sînt în drept să intenționeze acțiuni în instanță judecătorească în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale consumatorilor prejudiciați, în vederea solicitării nulității clauzelor contractuale presupuse a fi abuzive, în condițiile legii.

Articolul 8. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor prezentei legi

Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere conform legislației în vigoare.

Capitolul IV

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 9. Intrarea în vigoare

Prezenta lege intră în vigoare la expirarea a 3 luni de la data publicării.

Articolul 10. Ajustarea cadrului normativ

Guvernul, în termen:

a) de 6 luni de la data publicării, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

b) de 12 luni de la data publicării, va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 256. Chișinău, 9 decembrie 2011.

Marian LUPU

116 HOTĂRÎRE
privind numirea unui judecător
al Curții Supreme de Justiție

În temeiul art. 116 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova și al art. 9 și 10 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție,

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Domnul Mihail POALELUNGI se numește (se

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 8. Chișinău, 16 februarie 2012.

reconfirmă) în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Art. 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Marian LUPU

117 HOTĂRÎRE
privind numirea în funcție a Președintelui
Curții Supreme de Justiție

În temeiul art. 116 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova și al art. 9 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție,

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Domnul Mihail POALELUNGI se numește în

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Nr. 9. Chișinău, 16 februarie 2012.

funcția de Președinte al Curții Supreme de Justiție pe un termen de 4 ani.

Art. 2. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

Marian LUPU

118 DECRET
privind acordarea deplinei puteri
domnului Oleg EFRIM, ministru al justiției

În temeiul art. 86 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și al art. 9 alin. (1) din Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – Domnului Oleg EFRIM, ministru al

PREȘEDINTELE INTERIMAR

AL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 524-VI. Chișinău, 15 februarie 2012.

justiției, i se acordă deplinele puteri pentru a semna, în numele Republicii Moldova cel de-al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptat la Strasbourg la 8 noiembrie 2001.

Marian LUPU

119 DECRET
privind conferirea „Ordinului de Onoare”
domnului Boris PATON

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova d e c r e t e a z ă:

Articol unic. – În semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite în dezvoltarea relațiilor interacademice, pentru

PREȘEDINTELE INTERIMAR

AL REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 525-VI. Chișinău, 15 februarie 2012.

contribuție la pregătirea cadrelor de înaltă calificare pentru instituțiile de cercetare din Republica Moldova și activitate metodico-științifică prodigioasă, domnului Boris PATON, președinte al Academiei Naționale de Științe a Ucrainei, i se conferă „Ordinul de Onoare”.

Marian LUPU

120   D E C R E T
privind conferirea „Ordinului de Onoare”
domnului Aleksandr KOVALIOV

În temeiul art. 88 lit. a) din Constituția Republicii Moldova și al Legii cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – În semn de profundă gratitudine pentru contribuția deosebită la dezvoltarea colaborării moldo-ruse

în domeniul reabilitării social-mediceale a veteranilor războiului din Afganistan, domnului Aleksandr KOVALIOV, președinte al Consiliului Asociației din Moscova a Organizațiilor de Veterani ai Războaielor Locale și Conflictelor Militare, i se conferă „Ordinul de Onoare”.

PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Marian LUPU

Nr. 526-VI. Chișinău, 15 februarie 2012.

121   D E C R E T
privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova

În temeiul art. 88 lit. c) din Constituția Republicii Moldova și al art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:

Articol unic. – Se acordă cetățenia Republicii Moldova domnului Huu Thuy NGUYEN, născut în 1966 în Republica Socialistă Vietnam.

PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Marian LUPU

Nr. 528-VI. Chișinău, 20 februarie 2012.

122   D E C R E T
privind acordarea cetățeniei Republicii Moldova

În temeiul art. 88 lit. c) din Constituția Republicii Moldova și al art. 24 alin. (2) din Legea cetățeniei Republicii Moldova,

Președintele Republicii Moldova **d e c r e t e a z ă**:
Articol unic. – Se acordă cetățenia Republicii Moldova doamnei Svitlana SAIENKO, născută în 1982 în Ucraina.

PREȘEDINTELE INTERIMAR
AL REPUBLICII MOLDOVA

Marian LUPU

Nr. 529-VI. Chișinău, 20 februarie 2012.

Acte ale Curții Constituționale a Republicii Moldova**7****HOTĂRÎRE****pentru controlul constituționalității
unor prevederi din Legea nr. 163 din 22 iulie 2011
pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(Sesizarea nr. 30a/2011)**

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuind în componența:
Dna Valeria ȘTERBEȚ, *judecător-raportor, preșe-*
dintele ședinței,

DI Dumitru PULBERE,

DI Victor PUȘCAȘ,

DI Petru RAILEAN,

Dna Elena SAFALERU, *judecători,*

cu participarea dnei Ludmila CHIHAI, *grefier,*

Avînd în vedere sesizarea depusă la 21 septembrie 2011,
înregistrată la aceeași dată, completată la 25 octombrie
2011,

Examinînd sesizarea în ședință plenară publică,

Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,

Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 21 septembrie 2011, în temeiul articolelor 25 lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. 1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, de deputații în Parlament, dnii Artur Reșetnicov, Serghei Sîrbu și Igor Vreamea, pentru controlul constituționalității prevederilor articolelor III-XV din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (M.O. nr.146/448, 2011).

2. Autorii sesizării au pretins, în special, că lichidarea instanțelor specializate - Judecătoria Economică de Circumscripție, Curtea de Apel Economică și Judecătoria Militară, precum și modalitatea transferării sau eliberării din funcție a judecătorilor din instanțele judecătorești lichidate, încalcă prevederile articolelor 1 alin.(3), 6, 7, 20, 54, 115 alin.(2) și 116 din Constituție.

3. Prin decizia Curții Constituționale din 7 octombrie 2011 sesizarea a fost declarată admisibilă.

4. La 25 octombrie 2011 sesizarea a fost completată cu argumente adiționale.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opiniile scrise ale Parlamentului, Președintelui interimar al Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Ministerului Apărării, Ministerului Economiei, Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Generale, Consiliului Superior al Magistraturii, Academiei de Științe a Moldovei, Centrului pentru Drepturile Omului, Asociației obștești „Juriștii pentru Drepturile Omului”.

6. La ședința plenară publică a Curții au participat autorii sesizării, dnii Serghei Sîrbu, Artur Reșetnicov și Igor Vreamea, reprezentantul Parlamentului, dl Sergiu Chirică, reprezentantul Guvernului, dl Oleg Efrim.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

7. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994) sînt următoarele:

Articolul 1**Statul Republica Moldova**

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4**Drepturile și libertățile omului**

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu

Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 6**Separarea și colaborarea puterilor**

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7**Constituția, Lege Supremă**

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8**Respectarea dreptului internațional
și a tratatelor internaționale**

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 20**Accesul liber la justiție**

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngradi accesul la justiție.”

Articolul 54**Restrîngerea exercițiului unor drepturi
sau al unor libertăți**

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 114**Înfăptuirea justiției**

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

Articolul 115**Instanțele judecătorești**

„(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de

Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

[...]

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 116 **Statutul judecătorilor**

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

[...]

(5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

[...].”

Articolul 123 **Atribuțiile**

“(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

(2) Modul de organizare și funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește prin lege organică”.

8. Prevederile relevante ale Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (M.O. nr.58/641, 1995) sînt următoarele:

Articolul 1 **Puterea judecătorească**

„(1) Puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de Constituție și de alte legi.

[...].”

Articolul 2 **Baza juridică a organizării judecătorești**

„Organizarea judecătorească este reglementată de Constituție, de prezenta lege și de alte acte legislative.”

Articolul 4 **Sarcinile instanțelor judecătorești**

„(1) Instanțele judecătorești îndeplinesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor.

[...].”

Articolul 15 **Instanțele judecătorești**

[...]

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, instanțe specializate (economice, militare etc.).

Începînd cu 12.03.2012, urmează a fi pusă în aplicare noua redacție a alin.(2)art.15, modificat prin Legea nr.163 din 22.07.2011, cu următorul conținut :

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

[...]

(5) Numărul de judecători ai instanțelor judecătorești se stabilește conform anexei nr.1”

Capitolul 5 **JUDECĂTORIILE SPECIALIZATE**

Conform prevederilor art.XV-(1) din Legea nr.163, începînd cu 12.03.2012, Capitolul 5 urmează a fi exclus.

Articolul 41 **Judecătorii specializate**

„(1) Judecătorii specializate sînt parte componentă a sistemului judecătoreesc.

(2) Judecătorii specializate sînt:

- a) Judecătoria Militară;
- b) Judecătoria Economică de Circumscripție;
- c) Curtea de Apel Economică.

(3) După caracterul activității lor, Judecătoria Militară și Judecătoria Economică de Circumscripție se asimilează judecătorilor, cu unele derogări stabilite de lege.

(4) Judecătorii specializate judecă cauzele date în competența lor prin lege.”

Articolul 42 **Judecătoria Militară**

„(1) Judecătoria Militară funcționează în municipiul Chișinău.

(2) În circumscripția Judecătoriei Militare sînt cuprinse toate raioanele, orașele, municipiile Republicii Moldova.

(3) În caz de necesitate, se pot institui, conform legii, și alte judecătorii militare cu circumscripții stabilite de Parlament.”

Articolul 42' **Instanțele judecătorești economice**

„(1) Judecătoria Economică de Circumscripție și Curtea de Apel Economică îndeplinesc justiția la soluționarea litigiilor apărute în cadrul relațiilor economice ale persoanelor fizice și juridice.

(2) În circumscripția judecătoriei economice sînt cuprinse toate raioanele, orașele, municipiile Republicii Moldova.”

9. Prevederile relevante ale Legii nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (M.O. nr.59-60/664, 1995; republicată în M.O. nr.117-119/946, 2002) sînt următoarele:

Articolul 1 **Judecătorul, purtător al puterii judecătorești**

„(1) Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.

(2) Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de îndeplinire a justiției, pe care le execută în baza legii.

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

(4) Orice persoană, organizație, autoritate sau instituție este datoare să respecte independența judecătorilor.”

Articolul 17 **Asigurarea independenței judecătorului**

„Independența judecătorului este asigurată prin:

[...]

b) procedul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție;

[...].”

Articolul 18 **Inamovibilitatea judecătorului**

„(1) Judecătorul instanței judecătorești este inamovibil pe perioada exercitării funcțiilor, cu excepția cazurilor prevăzute la art.25.

(2) Împuțernicirile lui pot fi suspendate în baza și în modul stabilit de prezenta lege.”

Articolul 20 **Promovarea sau transferarea judecătorului**

„(1) Promovarea sau transferarea pe un termen nelimitat

a judecătorului se face numai cu acordul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament. Promovarea se face în bază de concurs organizat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(1¹) În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m).

[...]"

Articolul 25

Eliberarea judecătorului din funcție

„(1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

- a) depunerii cererii de demisie în conformitate cu prevederile art.26 alin.(2);
- b) depunerii cererii de demisie din proprie inițiativă;
- c) depunerii cererii de demisie în legătură cu atingerea vârstei de pensionare;

[...]

m) reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, dacă judecătorul refuză transferul la altă instanță judecătorească și nu face uz de dreptul său la demisie.

(2) Propunerea privind eliberarea judecătorului din funcție este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului.

(3) Modul de eliberare din funcție a judecătorului și de contestare a hotărârii de eliberare se stabilește de legislație.

(4) În cazul anulării hotărârii de eliberare din funcție a judecătorului acesta va fi repus în toate drepturile avute anterior, plățindu-i-se, în modul stabilit de lege, drepturile bănești de care a fost lipsit.

[...]"

Articolul 26

Demisia judecătorului

„(1) Se consideră demisie a judecătorului plecarea onorată a judecătorului din funcție, dacă acesta, în exercitiul funcției și în afara relațiilor de serviciu, nu a comis fapte ce discreditează justiția sau compromit cinstea și demnitatea de judecător.

(2) Judecătorul are dreptul la demisie în cazul depunerii cererii de demisie, inclusiv la reorganizarea sau dizolvarea instanței judecătorești.

[...]

(4) Judecătorului demisionat sau pensionat i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani complet lucrați în funcția de judecător. Totodată, judecătorului demisionat și reîntors în funcție i se ia în calculul indemnizației unice de concediere timpul activității în funcția de judecător de la data încetării ultimei demisii.

(5) Judecătorul demisionat are dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat sau la o indemnizație lunară viageră, în condițiile prezentei legi.

[...]"

10. Prevederile relevante ale Legii nr.789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție (M.O. nr.32-33/323, 1996, republicată în M.O., nr.196-199/764, 2003) sînt următoarele:

Articolul 4

Componența Curții Supreme de Justiție

(1) Curtea Supremă de Justiție este compusă din președinte, trei vicepreședinți, care sînt concomitent președinți ai Colegiului Civil și de Contencios Administrativ, *Colegiului Economic* și, respectiv, Colegiului Penal, și 45 judecători

(dintre care trei judecători exercită concomitent și funcția de vicepreședinte al colegiului) care își desfășoară activitatea în colegii și în cadrul Plenului Curții.

Începînd cu 12.03.2012, urmează a fi pusă în aplicare noua redacție a alin.(1)art.4, modificat prin Legea nr.163 din 22.07.2011, cu următorul conținut:

(1) Curtea Supremă de Justiție este compusă din președinte, trei vicepreședinți, care sînt concomitent președinți ai Colegiului Civil și de Contencios Administrativ, *Colegiului Comercial* și, respectiv, Colegiului Penal, și 45 judecători (dintre care trei judecători exercită concomitent și funcția de vicepreședinte al colegiului) care își desfășoară activitatea în colegii și în cadrul Plenului Curții.

11. Prevederile relevante ale Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947-XIII din 19 iulie 1996 (M.O. nr.64/641, 1996, republicată în M.O. nr.186-188/752, 2003) sînt următoarele:

Articolul 1

Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească

„(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoreesc, și este garantul independenței autorității judecătorești.

[...]"

ÎN DREPT

12. La 22 iulie 2011 Parlamentul a adoptat Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care a operat un șir de modificări în legislația ce reglementează organizarea și funcționarea sistemului judecătoreesc, în particular în:

- Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească;
  - Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului;
  - Legea nr.789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție;
  - Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003,
  - Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003,
- precum și în alte legi referitoare la funcționarea instanțelor judecătorești specializate.

Totodată, prin Legea nr.163 Parlamentul a abrogat:

- Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice și
- Legea nr.836-XIII din 17 mai 1996 cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare.

13. Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a vizat în principiu următoarele intervenții legislative privind sistemul judiciar:

- lichidarea Curții de Apel Economice, a Judecătoriei Economice de Circumscripție și a Judecătoriei Militare;
- modificarea denumirii Colegiului Economic al Curții Supreme de Justiție în "*Colegiul Comercial*";
- lărgirea competenței instanțelor judecătorești de drept comun, precum și a unor organe ale procuraturii, prin lichidarea instanțelor judecătorești specializate;
- modificarea unor prevederi ce reglementează condițiile și garanțiile de transfer, demisie și eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești specializate, activitatea cărora încetează de la data de 12.03.2012;
- modul de examinare a cauzelor în perioada de tranziție;
- modul de transmitere a cauzelor, a altor acte și bunuri ale instanțelor judecătorești lichidate;
- alte dispoziții privind modul de aplicare și intrare în vigoare a legii menționate.

14. Autorii sesizării contestă următoarele articole din Legea nr.163:

Art.III. – Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr.58, art.641), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 15, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

2. Capitolul 5 se abrogă.

3. La anexa nr.1, pozițiile “Curtea de Apel Economică (specializată)”, “Judecătoria Militară (specializată)” și “Judecătoria Economică de Circumscripție (specializată)” se exclud.

4. La anexa nr.2, pozițiile “Judecătoria Militară” și “Judecătoria Economică de Circumscripție” se exclud.

5. La anexa nr.3, pozițiile “Judecătoria Militară”, “ECONOMICĂ” și “Judecătoria Economică de Circumscripție” se exclud.

Art.IV. – Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.117–119, art.946), cu modificările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. Articolul 20 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

“(1¹) În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m).”

2. La articolul 25 alineatul (1) se completează cu litera m) cu următorul cuprins:

“(m) reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, dacă judecătorul refuză transferul la altă instanță judecătorească și nu face uz de dreptul său la demisie.”

3. La articolul 26 alineatul (2) se completează în final cu textul “, inclusiv la reorganizarea sau dizolvarea instanței judecătorești”.

Art.V. – La articolul 14 din Legea nr.589-XIII din 22 septembrie 1995 privind rezervele materiale de stat și de mobilizare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.11–12, art.114), cu modificările ulterioare, sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

Art.VI. – La articolul 4 alineatul (1), articolul 6, articolul 8 alineatul (1), articolul 12 alineatele (1) și (2) și la articolul 13 alineatul (1) din Legea nr.789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.196–199, art.764), cu modificările ulterioare, sintagma “Colegiul Economic” se substituie cu sintagma “Colegiul Comercial”.

Art.VII. – Legea nr.836-XIII din 17 mai 1996 cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.51, art.482), cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

Art.VIII. – Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.77, art.742), cu modificările și completările ulterioare, se abrogă.

Art.IX. – La articolul 6 alineatul (21) din Legea nr.440-XV din 27 iulie 2001 cu privire la zonele economice libere (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.108–109, art.834), cu modificările ulterioare, sintagma “Curtea de apel economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

Art.X. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.104–110, art.447), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 29 alineatul (2), cuvântul “judecătorii, ” se exclude.

2. Articolul 37 se abrogă.

3. La articolul 38 punctul 2), cuvintele “, inclusiv de judecătoria militară” se exclud.

4. La articolul 42 alineatul (6) se abrogă.

5. La articolul 270 alineatul (1) punctul 1) litera f) se abrogă.

6. La articolul 400 alineatul (1) punctul 2) se abrogă.

Art.XI. – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.111–115, art.451), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 1, cuvintele “și de cele specializate” se exclud.

2. La articolul 2 alineatul (1), cuvintele “și în cele specializate” se exclud.

3. Articolul 28: alineatul (1), partea introductivă și literele a), b), c) și d) vor avea următorul cuprins:

“(1) Instanțele judecătorești de drept comun judecă:

a) pricinile în litigiile de drept ce nasc din raporturi juridice civile, familiale, de muncă, locative, funciare, ecologice și din alte raporturi juridice, bazate pe egalitatea părților, pe libertatea contractului și pe alte temeuri de apariție a drepturilor și a obligațiilor, indiferent de statutul juridic al subiecților;

b) pricinile în litigiile ce decurg din raporturi de contencios administrativ;

c) pricinile în procedură specială specificate la art.279;

d) pricinile privind sistarea temporară a valabilității sau retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător;”

alineatul se completează cu literele f), g), h) și i) cu următorul cuprins:

“f) pricinile în pretenții ce se examinează în procedură în ordonanță specificate la art.345;

g) pricinile ce apar în legătură cu executarea actelor instanțelor judecătorești și a actelor unor alte autorități, inclusiv ale instanțelor judecătorești străine și ale arbitrajelor internaționale;

h) pricinile privind declararea insolvențabilității;

i) pricinile privind contestarea, în condițiile legii, a hotărârilor arbitrale și eliberarea titlurilor executorii.”

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Instanțele judecătorești de drept comun judecă pricinile ce țin de competența lor cu participarea persoanelor fizice și juridice rezidente sau nerezidente, autorităților publice, organizațiilor cu investiții străine, organizațiilor internaționale care practică activități de întreprinzător, dacă prin lege, printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau prin înțelegere a părților nu se stabilește o altă modalitate de soluționare a litigiului.”

4. Articolul 29 se abrogă.

5. Articolul 30:

la alineatul (1), cuvintele “sau a celei specializate” se exclud;

la alineatul (2), textul “sau, după caz, Curtea de Apel Economică” se exclude.

6. Articolul 31 se abrogă.

7. La articolul 33 alineatul (1):

litera d) se completează în final cu cuvintele “și ale arbitrajelor internaționale”;

articolul se completează cu literele h), i) și j) cu următorul cuprins:

“h) apărarea drepturilor și intereselor statului, ale unităților

administrativ-teritoriale ce țin de buget; rezilierea, rezoluțiunea și declararea nulității contractelor ce lezează interesele statului; protecția mediului înconjurător;

i) declararea insolabilității;

j) contestarea, în condițiile legii, a hotărârilor arbitrale.”

8. Articolele 35 și 36 se abrogă.

9. Articolul 39 se completează cu alineatul (11¹) cu următorul cuprins:

“(11¹) Acțiunea ce ține de încasarea datoriei scadente din contractul încheiat între agenții economici poate fi intentată și în instanța de la sediul reclamantului.”

10. La articolul 44:

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

“(3) Conflictul de competență între două sau mai multe judecătorii care nu țin de aceeași curte de apel ori între o judecătorie și o curte de apel, ori între curțile de apel se judecă de colegiul respectiv al Curții Supreme de Justiție.”

alineatele (4), (5), (6), (7) și (8) se abrogă.

11. La articolul 46 alineatul (3), cuvintele “Colegiul civil și de contencios administrativ lărgit și colegiul economic lărgit al” se substituie cu cuvintele “Colegiile lărgite ale”.

12. La articolul 49 alineatul (5), cuvintele “Colegiului civil și de contencios administrativ, Colegiului economic al” se substituie cu cuvântul “colegiilor”.

13. La articolul 355, sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

14. La articolul 358:

alineatul (2) se abrogă;

la alineatul (3), cuvintele “și de cele economice” se exclud;

la alineatul (4), textul “, de Curtea de Apel Economică, de Colegiul civil și de contencios administrativ și de Colegiul economic ale” se substituie cu cuvintele “și de colegiile”.

15. La articolul 399 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Colegiile Curții Supreme de Justiție examinează recursurile declarate împotriva hotărârilor emise în primă instanță de către curțile de apel.”

16. La articolul 424 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

“(2) Colegiile Curții Supreme de Justiție examinează recursurile declarate împotriva încheierilor emise în primă instanță de către curțile de apel.”

17. La articolul 439 alineatul (2), cuvintele “Colegiului civil și de contencios administrativ sau al Colegiului economic” se substituie cu cuvintele “colegiului respectiv”.

Art.XII. – În anexele nr.3 și nr.4 la Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.35–38, art.148), cu modificările ulterioare, compartimentele “Curtea de Apel Economică”, “Judecătoria economică de circumscriptie” și “Judecătoria militară” se exclud.

Art.XIII. – Legea nr.24-XVI din 22 februarie 2008 cu privire la arbitrajul comercial internațional (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.88–89, art.316) se modifică după cum urmează:

1. La articolul 6 alineatul (2), sintagma “Curtea de Apel Economică” se substituie cu sintagma “curtea de apel competentă”.

2. La articolul 16 alineatul (3), sintagma “Curții de Apel Economice” se substituie cu sintagma “curții de apel competente”.

Art.XIV. – La articolul 25 din Legea nr.294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.55–56, art.155), cu modificările ulterioare, alineatul (3) se modifică după cum urmează:

la litera a), cuvintele “ce țin de competența judecătorilor militare” se substituie cu textul “privind infracțiunile prevăzute în Partea specială a Codului penal, săvârșite de persoane

din efectivul de soldați, din corpul de sergenți și din corpul de ofițeri al Armatei Naționale, din efectivul trupelor de carabinieri (trupele de interne) ale Ministerului Afacerilor Interne, din efectivul Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale, al Serviciului de Informații și Securitate, al Serviciului Grăniceri, al Serviciului de Protecție și Pază de Stat, de persoane atestate din efectivul instituțiilor penitenciare, de supuși ai serviciului militar în timpul concentrărilor și de alte persoane referitor la care există indicații speciale în legislație”;

cu litera b), cuvintele “judecătoria militară” se substituie cu cuvintele “instanța de judecată în cauzele prevăzute la lit.a)”.

Art.XV. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la 15 zile de la data publicării, cu excepția prevederilor articolelor III, VI–VIII și X–XII, în partea ce se referă la funcționarea Curții de Apel Economice, Judecătoriei Economice de Circumscripție și Judecătoriei Militare, care se pun în aplicare la 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(2) Începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, cererile civile și cauzele penale care țin de competența Curții de Apel Economice, a Judecătoriei Economice de Circumscripție și a Judecătoriei Militare se vor depune/trimitte la instanțele judecătorești competente.

(3) Cererile civile sau cauzele penale depuse/trimise sau cele transmise Judecătoriei Economice de Circumscripție, Judecătoriei Militare sau Curții de Apel Economice pentru examinare în fond, apel, recurs se transmit, în termen de 10 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, instanțelor judecătorești competente dacă instanța nu a început dezbaterile judiciare.

(4) Cauzele civile sau penale în care Curtea de Apel Economică, Judecătoria Economică de Circumscripție sau Judecătoria Militară a început dezbaterile judiciare continuă să fie examinate și soluționate de către acestea în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi. Dacă, în termen de 6 luni, nu a fost pronunțat nici un act judecătoreesc de dispoziție, cauzele se transmit, în termen de 10 zile, spre examinare instanțelor judecătorești competente.

(5) După expirarea a 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Curtea de Apel Economică, Judecătoria Economică de Circumscripție și Judecătoria Militară își încetează activitatea.

(6) După încetarea activității Curții de Apel Economice, judecătorilor acesteia le va fi propus transferul, cu acordul lor, în funcțiile vacante de judecători ai curților de apel în modul stabilit de lege, iar după încetarea activității Judecătoriei Economice de Circumscripție și Judecătoriei Militare, judecătorilor acestor instanțe le va fi propus transferul, cu acordul lor, în funcțiile vacante de judecători ai altor judecătorii în modul stabilit de lege.

(7) Judecătorii Curții de Apel Economice pot fi transferați, cu acordul lor, și în instanțe de grad inferior, cu păstrarea, pentru un termen de 3 luni, a salariului lunar, inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației.

(8) Președinții, vicepreședinții și judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare vor fi transferați în alte funcții ale instanțelor judecătorești în condițiile art.20 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

(9) Judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare vor fi confirmați în calitate de judecători în instanțele în care au fost transferați, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

(10) Judecătorilor Curții de Apel Economice, celor ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei

Militare transferați în instanțe judecătorești amplasate în alte localități li se vor compensa cheltuielile legate de transferarea în altă localitate conform normelor legislației muncii și modului stabilit de Guvern.

(11) Bunurile mobile ale Curții de Apel Economice și ale Judecătoriei Economice de Circumscripție se transmit Curții de Apel Chișinău, iar bunurile mobile ale Judecătoriei Militare – Ministerului Apărării.

(12) Funcționarii și alt personal al Curții de Apel Economice, al Judecătoriei Economice de Circumscripție și al Judecătoriei Militare vor fi transferați în funcțiile respective din cadrul altor instanțe judecătorești conform schemei de încadrare a personalului, respectându-se prevederile Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și ale legislației muncii.

(13) Dosarele și alte documente aflate în arhiva Curții de Apel Economice la data încetării activității, precum și cele examinate de către aceasta în perioada de tranziție vor fi transmise spre păstrare arhivei Curții de Apel Chișinău.

(14) Dosarele și alte documente aflate în arhiva Judecătoriei Economice de Circumscripție și în arhiva Judecătoriei Militare la data încetării activității, precum și cele examinate de către acestea în perioada de tranziție vor fi transmise spre păstrare arhivei Judecătoriei Centru din municipiul Chișinău.

(15) Consiliul Superior al Magistraturii va propune Institutului Național al Justiției să includă în planurile de învățământ pentru cursurile de formare continuă a judecătorilor subiectele necesare pentru specializarea judecătorilor în examinarea litigiilor cu caracter economic.

(16) În termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, Guvernul:

a) la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, va prezenta Parlamentului modificări la Legea privind organizarea judecătorească în vederea redistribuirii a 25 de posturi de judecători către curțile de apel și judecătorii;

b) va adopta actele necesare pentru reamplasarea Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău în sediile eliberate în urma încetării activității Curții de Apel Economice și a Judecătoriei Economice de Circumscripție;

c) va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege;

d) va aduce actele sale normative în conformitate cu prezenta lege.”

15. Autorii sesizării consideră că prevederile articolelor III-XV din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative sînt contrare articolelor 1 alin.(3), 6, 7, 20, 54, 115 alin.(2) și 116 din Constituție.

În opinia lor, prin adoptarea Legii nr.163 Parlamentul, *de facto*, a provocat abrogarea tacită și căderea în desuetudine a alin.(2) al art.115 din Constituția Republicii Moldova. În acest context ei menționează că prin lichidarea instanțelor specializate, după ce acestea au funcționat efectiv pe parcursul ultimilor 15 ani în baza cadrului legal adoptat după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova, s-a eliminat un remediu jurisdicțional deja instituit, fapt ce constituie o involuție legislativă și instituțională.

După părerea autorilor sesizării, legea contestată nu conține prevederi obiective, clare și previzibile, în baza cărora judecătorii din instanțele lichidate vor fi transferați sau eliberați din funcție, fapt ce vine în contradicție cu art.116 din Constituție, prin care sînt reglementate principiile independenței și inamovibilității judecătorului, ce stau la baza asigurării drepturilor și libertăților fundamentale protejate de Constituție.

16. În susținerea poziției lor, autorii sesizării invocă prevederile Cartei europene privind statutul judecătorilor, adoptată la 8-10 iulie 1998 la Strasbourg, și cele ale Recomandării CM/Rec(2010)12 cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile.

Totodată, ei fac referire și la jurisprudența Curții Constituționale, în particular, la Hotărîrea nr.5 din 26 ianuarie 1998, prin care Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice a fost declarată constituțională.

17. Curtea reține că prerogativa care i-a fost acordată prin art. 135 alin.(1) lit.a) din Constituție privind controlul constituționalității legilor presupune stabilirea corelației dintre normele legislative contestate și textul Constituției, ținînd cont de principiul supremației acesteia.

18. În același sens, Curtea reamintește că, potrivit art.134 alin.(3) din Constituție, Curtea Constituțională are atribuția de a asigura realizarea principiului separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

19. Totodată, Curtea menționează că sesizarea vizează dreptul Parlamentului de a interveni în prevederile legale referitoare la organizarea judecătorească, inclusiv a instanțelor judecătorești specializate, precum și cele referitoare la transferul, demisia și eliberarea din funcție a judecătorilor din instanțele lichidate, cu condiția respectării și asigurării principiilor constituționale: al separării și colaborării puterilor în stat și al independenței puterii judecătorești, în general, și al judecătorului, în particular.

20. Analizînd obiectul sesizării în raport cu normele constituționale, Curtea Constituțională constată că motivele invocate pentru neconstituționalitatea prevederilor legale contestate vizează pretinsa încălcare a art.115 alin.(2) în corelare cu art.1 alin.(3), art.6 și art.114 din Constituție. Avînd în vedere interdependența acestor motive ca urmare a necesității asigurării principiului independenței justiției în lumina dispozițiilor constituționale, legale și standardelor internaționale în domeniu, Curtea le va examina în comun. Totodată, Curtea reține că pretinsa intervenție a Parlamentului în sfera independenței justiției, invocată de autorii sesizării, poate avea urmări asupra drepturilor și libertăților persoanei consacrate prin Constituție și actele internaționale în domeniu, cum ar fi accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil, prin restrîngerea lor disproporționată. Din aceste considerente pretinse încălcări ale art.1 alin.(3), 6, 114 și 115 alin.(2) din Constituție vor fi examinate combinat și cu articolul 20 din Constituție.

21. Cit privește argumentele autorilor sesizării referitoare la ingerința prin legea contestată în exercitarea principiului independenței judecătorului, Curtea va soluționa separat pretinsa încălcare a articolului 116 combinat cu art.54 din Constituție.

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1 alin.(3), 6, 114 și 115 alin.(3) COMBINAT CU ARTICOLUL 20 DIN CONSTITUȚIE

22. Autorii sesizării consideră că articolele III-XV din Legea nr.163, supuse controlului constituționalității, au fost adoptate prin desconsiderarea caracterului de drept al statului Republica Moldova, consacrat de alin.(3) art.1 din Constituție, potrivit căruia:

„Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

23. În același timp, autorii sesizării menționează că această desconsiderare contravine triadei clasice a separării puterilor în stat și, drept urmare, a colaborării lor, statuate de art.6 din Constituție, în corespundere cu care:

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Totodată, încălcarea principiului separării și colaborării puterilor statului a dus la ignorarea principiului independenței justiției, prevăzut de art.114 din Constituție, după care:

„Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.”

24. Concluzionând, autorii sesizării consideră că lanțul expus al confruntării legii contestate cu principiile enunțate de Legea fundamentală a condus la lichidarea instanțelor judecătorești specializate, care au fost instituite în baza alin. (2) art.115 din Constituție, conform căruia:

„(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.”

A. Argumentele autorilor sesizării

25. Autorii sesizării observă că, potrivit art.1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. Acest fapt presupune ca subiecții de drept să respecte legile, să se subordoneze strict regulilor juridice, care au ca obiect modul de organizare, atribuțiile și funcțiile organelor statului.

26. În opinia autorilor sesizării, legea contestată vine în contradicție cu art.6 din Legea Supremă, deoarece Parlamentul a ignorat prevederile acestui articol în procesul elaborării, dezbaterii și adoptării legii. Ținând cont de separarea puterilor în stat, Parlamentul urma să colaboreze în mod obligatoriu cu puterea judecătorească (potrivit art.114, 115 din Constituție, cu Curtea Supremă de Justiție), deoarece legea ține de organizarea și funcționarea instanțelor de judecată. Potrivit autorilor sesizării, o astfel de colaborare nu a avut loc.

27. Autorii sesizării consideră că prin adoptarea Legii nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative Parlamentul, de facto, a provocat fie abrogarea tacită, fie căderea în desuetudine a alineatului (2) din articolul 115 din Constituție. Lichidarea judecătoriilor specializate este neconstituțională pentru motivul că printr-o lege organică o prevedere constituțională este lipsită de putere juridică.

28. Autorii sesizării constată că instanțele specializate au funcționat efectiv pe parcursul a 15 ani în baza unui cadru legal, adoptat după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova. În opinia lor, eliminarea unui remediu jurisdicțional deja instituit, care funcționează pe parcursul a mai mulți ani, contestat la scurt timp după crearea sa, dar declarat constituțional prin Hotărârea Curții Constituționale nr.5 din 26 ianuarie 1998, constituie o involuție legislativă și instituțională.

29. Concluzionând, autorii sesizării au opinat că nu se pune problema oportunității legii, ci a limitelor puterii discreționare a unei majorități neconstituționale a Parlamentului de a decide asupra ingineriei construcției constituționale a puterilor în stat, precum și dacă această intervenție trebuie limitată prin aplicarea principiului proporționalității și consecvenței măsurilor legislative adoptate.

B. Argumentele autorităților

30. În ședința publică a Curții, reprezentanții Parlamentului și Guvernului au pledat pentru constituționalitatea normelor contestate. În acest sens reprezentantul Parlamentului a afirmat că Parlamentul, fiind organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, adoptă legi, hotărâri și moțiuni. Articolul 115 alin.(2) din Constituție statuează că pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate. În sensul articolului 72 alin. (3) lit.c.) din Constituție, Parlamentul adoptă legi organice ce reglementează organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ. Modificarea, completarea sau abrogarea legilor organice sau a unor dispoziții ale acestora se face, de regulă, prin lege organică, care se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, conform procedurii stabilite în acest sens (art.9 alin.(1), alin.(4), alin.(5) din Legea nr.780-XV din 27.12.2001).

Efectuind o interpretare sistematică a prevederilor constituționale ale articolelor 72 și 115, reprezentantul Parlamentului a menționat că doar contenciosul administrativ are dreptul la existență ca instanță specializată separată, existența altor instanțe specializate este o chestiune de oportunitate politică.

Reprezentantul Guvernului a menționat că argumentele privind necesitatea adoptării Legii nr. 163 au fost expuse în nota la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În procesul de promovare și adoptare a Legii nr.163 s-a pus accentul în special pe necesitatea respectării articolului 20 al Legii Supreme, care consfințește dreptul fundamental al persoanei de acces liber la justiție. Modificările propuse prin Legea nr.163 nu reglementează exclusiv lichidarea instanțelor specializate, ele păstrează premisa constituțională de funcționare a instanțelor specializate, în special, în baza noii redacții a alineatului (2) din articolul 15 al Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, și anume: „Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești funcționează colegii/complete de judecată specializate”.

C. Aprecierea Curții

31. Curtea observă că la baza statului de drept stă principiul legalității, care rezultă din prevederile art.1 alin.(3) al Constituției, prin care se statuează că Republica Moldova este un stat de drept și democratic, iar temelia organizării și funcționării mecanismului instituțional de stat îl constituie principiul separării puterii de stat, fiind prevăzut în mod expres în art.6 din Legea Supremă. Potrivit art.7, Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

31a. În context Curtea menționează că respectarea principiului legalității asigură concomitent respectarea celorlalte principii, deoarece legalitatea este condiția existenței și mijlocul realizării tuturor principiilor constituționale. Or, realizarea practică a principiului separației puterilor de stat constituie, la rândul său, o condiție primordială de edificare și funcționare a unui stat de drept.

31b. Drept consecință, esența conceptului de *independentă a justiției* decurge din teoria separației puterilor. Justiția, fiind unul dintre cei trei piloni fundamentali și egali ai puterii într-un stat democratic modern, presupune atât independența individuală, cât și independența instituțională. Termenul “independentă” definește relațiile dintre puterea judecătorească și alte puteri și autorități, scopul urmărit fiind asigurarea unei independențe reale.

32. Conținutul și sensul teoriei separării puterilor prezumă un echilibru al puterilor și o independență relativă a acestora, un sistem de frâne, de balanțe și contrabalante, care ar influența reciproc autoritățile, nepermițându-le depășirea limitelor stabilite de Constituție în exercitarea atribuțiilor.

În acest sens, puterea judecătorească, în sistemul organelor de stat, ocupă un loc distinct și deține o parte de putere, care nu poate fi nici limitată, nici înlocuită. “*În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești...Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorilor. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale*” (HCC nr.9 din 27.05.2003).

33. Astfel, principiul separării puterii de stat în puterea legislativă, puterea executivă și cea judecătorească implică instituie principiul independenței acestora. Curtea atestă că dreptul exclusiv de a înfăptui justiția în numele legii aparține judecătorului, ca unicul purtător al puterii judecătorești și care, după cum prevede alin.(1) art.116 din Constituție, este independent, imparțial și inamovibil, potrivit legii. Or, puterea judecătorească este una din cele trei puteri ale statului, care este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele

judecătorești, în conformitate cu principiile și normele cuprinse în Constituție, legi și alte acte normative.

34. După cum a menționat Curtea Constituțională în Hotărârea nr.21 din 23.06.1997 cu privire la interpretarea art. 114 din Constituția Republicii Moldova, *“formele de înfăptuire a justiției sînt judecarea de către instanțele judecătorești a tuturor cauzelor privind raporturile juridice civile, administrative și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență... Aceste instanțe judecătorești au imputerniciri diferite și înfăptuiesc justiția în forme procesuale diferențiate”*.

35. *Legalitatea* este o cerință fundamentală a activității instanțelor judecătorești. Principiul legalității, fiind un principiu-cadru, prezumă totodată caracterul legal al instanței judecătorești, de rînd cu independența ei, independența și imparțialitatea judecătorilor și supunerea lor legii. Acest principiu decurge și din prevederile actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, cum ar fi: *Declarația Universală a Drepturilor Omului, care proclamă că orice persoană are dreptul la un proces echitabil și public, în fața unui tribunal independent și imparțial pentru a hotărî asupra drepturilor și obligațiilor sale (art.10); Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care statuează că orice persoană are dreptul la un proces echitabil și public în fața unei instanțe competente, independente și imparțiale stabilite prin lege (art.14); Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căreia persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege (articolul 6, paragraful 1).*

36. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, sintagma *„instituită de lege”* din articolul 6 al Convenției presupune că o instanță instituită de lege trebuie să îndeplinească o serie de condiții, precum independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitate și existența garanțiilor procedurale (a se vedea *Coëme și alții v. Belgia*, § 99).

Cu certitudine că, pentru a satisface diferite exigențe ale procesului echitabil, statul trebuie să acționeze prin legiferare. CEDO a indicat clar că expresia *“instanță independentă și imparțială, instituită de lege”* evocă mai curînd ideea de organizare decît de funcționare, de instituire decît de procedură.

37. În context, Curtea Constituțională reiterează și jurisprudența sa constantă la acest capitol, în particular concluzia expusă în Hotărârea nr.27 din 20.12.2011, conform căreia:

„[...] calitatea actului justiției, ca act emanat de la puterea judecătorească, este direct proporțională cu nivelul independenței puterii judecătorești și cu sprijinul acordat acesteia afit de puterea legislativă, cit și de puterea executivă.”

38. În acest sens, dincolo de atribuțiile sale legislative, Parlamentul nu trebuie să intervină în exercitarea actului justiției, decît pentru acordarea amnistiei sau grațierii. Emiterea unor acte normative pentru a bloca procedurile jurisdicționale sînt inadmisibile. În acest sens, prin Hotărârea nr.28 din 14.12.2010 Curtea a enunțat că:

„Independența judecătorului este o premisă a statului de drept și o garanție fundamentală a unei judecăți corecte, ceea ce presupune că nimeni nu poate interveni în deciziile și modul de gîndire ale unui judecător, decît prin procedurile judiciare stabilite.”

39. În același sens, Curtea reiterează unul din principiile fundamentale asupra independenței sistemului judiciar, adoptate la cel de-al șaptelea Congres al Națiunilor Unite:

„... judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate, să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea căreia persoane vin și sub ce motiv.”

40. Avînd în vedere cele expuse, Curtea consideră necesar

a stabili relevanța principiilor enunțate în prezenta cauză în raport cu argumentele sesizării și de a veghea dacă legiuitorul le-a respectat în procesul de adoptare a prevederilor contestate.

41. Fără a diminua restricțiile invocate la adresa legislativului cu referire la independența justiției, Curtea Constituțională, corelînd prevederile constituționale ale articolului 72 alin.(3) lit.e) cu cele ale articolului 115 alin.(2), atestă în același timp că norma constituțională cuprinsă în alin. (2) articolul 115 comportă caracter permisiv, care lasă la discreția Parlamentului dreptul de a reglementa prin lege nu numai aspectul procedural al înfăptuirii justiției, dar și modul de organizare a sistemului instanțelor judecătorești cînd interesele justiției o cer. În acest sens, prin sintagma *„pot funcționa”* alin.(2) art.115 din Constituție consacră dreptul discreționar al Parlamentului de a institui prin lege organică instanțe judecătorești specializate.

42. Cu referire la evoluția reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, Curtea menționează că ea își are începutul odată cu adoptarea *Concepției reformei judiciare și de drept*, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 152-XIII din 21 iunie 1994 și care a fost materializată în Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. Curtea reamintește că anume Constituția a reglementat problemele-cheie ale reformei judiciare și de drept, care au fost invocate în paragrafele anterioare.

În dezvoltarea prevederilor constituționale, a fost adoptat întregul pachet de acte legislative care reglementează principiile de organizare și modul de funcționare a sistemului judecătorec în Republica Moldova.

43. Conform articolului 115, în temeiul prevederilor art.III alin. (7) din Dispoziții finale și tranzitorii ale Constituției, Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (art.15), prin Legea cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești nr.853-XIII din 29.05.1996, au fost efectuate **restructurări în sistemul judecătorec**. Fostele instanțe specializate Arbitrajul de Stat și Tribunalul Militar, care au funcționat în perioada sovietică și un timp după declararea suveranității Republicii Moldova, au fost reorganizate, devenind componente ale sistemului judecătorec național. *Arbitrajul a fost reorganizat conform legislației care reglementează activitatea instanțelor economice, iar Tribunalul militar a devenit judecătorie militară cu sediul în municipiul Chișinău.*

44. Astfel, la 27 august 1996 a început să funcționeze sistemul reorganizat al instanțelor judecătorești constituit din Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel, 5 tribunale (Chișinău, Bălți, Bender, Cahul și Comrat) și 48 de judecătorii de sector și municipale, Judecătoria Economică de Circumscripție, Judecătoria Economică a Republicii Moldova și Judecătoria Militară. Drept urmare a fost pusă în aplicare Legea nr. 970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice și Legea nr. 836 din 17 mai 1996 cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare.

45. Curtea Constituțională, interpretînd prevederile art.114 din Constituție prin Hotărârea nr.21 din 23.06.1997, a menționat:

„[...] O parte componentă a sistemului judecătorec o constituie instanțele judecătorești economice, menționate în art. 9 din Legea cu privire la instanțele judecătorești economice care înfăptuiesc justiția prin soluționarea cauzelor ce au drept obiect relațiile economice...”

Dezbaterile judiciare se desfășoară în baza principiilor de procedură, consfîntite în Constituție și Legea privind organizarea judecătorească[...].”

46. Curtea menționează că funcționarea instanțelor economice conform noului statut a făcut obiectul controlului constituționalității. Prin Hotărârea nr.5 din 26 ianuarie 1998, la sesizarea Curții Supreme de Justiție, Curtea Constituțională

a recunoscut constituțională integral Legea nr.970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice. În hotărîrea menționată Curtea a enunțat:

„[...] critica formulată în sesizare, potrivit căreia constituirea instanțelor judecătorești economice contravine art. 115 din Constituție, este nefondată.

[...] Din legile nominalizate, a căror constituționalitate în sesizare este contestată, rezultă că instanțele judecătorești economice sînt constituite ca parte componentă a sistemului judecătoresc de către Parlament în baza Constituției și Legii privind organizarea judecătorească cu sarcina de a asigura:

a) apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice în activitatea de întreprinzător și în alte relații cu caracter economic;

b) aplicarea corectă și uniformă a legislației în domeniul economic[...].”

47. Curtea relevă de asemenea că prin Legea nr. 1471-XV din 21 noiembrie 2002, pusă în aplicare la 12 decembrie 2002, a fost modificat alin.(1) al articolului 115 din Constituția Republicii Moldova, statuîndu-se că *justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii*. Curtea remarcă în context că legiuitorul constituant nu a intervenit în dispozițiile alin.(2) al articolului 115, considerînd astfel necesară păstrarea instanțelor specializate în sistemul judecătoresc.

48. În executarea noilor prevederi constituționale, prin Legea nr. 191-XV din 8 mai 2003, au fost operate modificări și completări în actele legislative care reglementează principiile de organizare și funcționare a sistemului judecătoresc. *Concomitent au fost reorganizate și instanțele economice*. Curtea relevă că prin modificările operate s-a schimbat esențial locul, rolul și competența instanțelor economice. Drept urmare, Judecătoria Economică a Republicii Moldova a fost reorganizată în Curtea de Apel Economică. A fost instituit Colegiul Economic în cadrul Curții Supreme de Justiție.

49. În instanțele economice, care *fac parte din sistemul judecătoresc unic, prevăzut în art.115 din Constituție, este respectat și principiul dublului grad de jurisdicție, statuat de art.119 din Constituție. Astfel, aceste instanțe întrunesc toate cerințele legalității care decurg din prevederile actelor internaționale la care Republica Moldova este parte, menționate în paragraful 35.*

50. De asemenea, Curtea reține că Judecătoria Militară, în calitate de instanță specializată, este constituită în baza aceluiași principii constituționale și legale, principiul dublului grad de jurisdicție fiind asigurat de Colegiul Penal al Curții de Apel și Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție, conform competențelor acordate prin lege. În cazul acestei instanțe, ca și în cazul celor economice, statutul, competența, modul de organizare sînt similare celor ale altor instanțe judecătorești.

51. Curtea reține că pentru întregul sistem judiciar, inclusiv instanțele judecătorești specializate, instanța supremă care asigură controlul jurisdicțional al hotărîrilor judecătorești constituie Curtea Supremă de Justiție.

52. În concluzie, Curtea menționează că instanțele judecătorești specializate s-au afirmat pe deplin în cadrul sistemului judiciar al Republicii Moldova, funcționînd în baza prevederilor constituționale și cadrului legal, adoptat în dezvoltarea prevederilor constituționale.

53. În același timp, Curtea reține că drept urmare a contradicțiilor semnalate, avînd în vedere că înființarea instanțelor economice și, implicit, a celei militare a fost recunoscută constituțională și legală prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale, pe de o parte, iar prin Legea nr.163 aceste instanțe au fost lichidate, pe de altă parte, se impune examinarea motivelor de neconstituționalitate invocate de autorii sesizării în aspectul unei eventuale imixțiuni a

puterii legislative în activitatea puterii judecătorești și, astfel, al desconsiderării principiului constituțional al separării și colaborării puterilor în stat, prin eludarea principiului constituțional al independenței justiției. Or justiția reprezintă o verigă vitală a unui stat de drept, din care considerente intervențiile în organizarea ei pot fi fundamentate de celelalte puteri numai prin motive ireproșabile.

54. Perseverența în cauză a Curții privind dreptul unei puteri de stat de a interveni în activitatea altei puteri este determinată de prevederile alin.(3) art.134 din Constituție. Curtea reține că, în afară de atribuțiile prevăzute de art.135 din Constituție, norma invocată impune Curții, cu titlu de funcție primordială, o activitate de o arie mult mai extinsă:

„[...] (3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească [...]”.

55. Din această perspectivă, analizînd materialele dosarului, Curtea Constituțională atestă o lipsă de consecutivitate atît în acțiunile executivului, care a inițiat proiectul de lege contestat și l-a prezentat legislativului, cît și în acțiunile Parlamentului, care a adoptat legea contestată.

56. Astfel, conform Notei informative la proiectul de lege, lichidarea judecătoriilor specializate se impune *„din considerentul că judecătoriile specializate și-au demonstrat în timp ineficiența și lipsa unei justificări logice”*, precum și ca o măsură de *„luptă cu judecătorii corupți”*.

Conform materialelor Comisiei juridice, pentru numiri și imunități a Parlamentului, un lider parlamentar a argumentat necesitatea adoptării Legii nr.163 astfel: *„să fie prevăzut un punct, în care să treacă prin zece site judecătorii reangajați în alte funcții. Astfel, dacă noi trecem din acest scaun în alt scaun, o să continue ceea ce a fost și la această instanță economică. Nu instanța este vinovată, ci acei care au lucrat în această instanță, și noi trebuie să luptăm cu oamenii care sînt corupți, nu cu instituțiile.”* (pag.42-43).

În cadrul dezbaterilor publice în Parlament pe marginea proiectului în cauză s-a invocat că lichidarea instanțelor specializate constituie o prioritate a Programului de guvernare, motivul la fel fiind *„gradul extrem de înalt al corupției în aceste instanțe”*(a se vedea stenograma ședinței Parlamentului din 22.07.2011).

57. Curtea menționează că argumentul privind *ineficiența* instanțelor specializate nu se bazează pe studii complexe, care să conțină concluzii concrete și convingătoare, realizate cu concursul organului de autoadministrare judecătorească și organului suprem al puterii judecătorești. Nici în ședința publică a Curții reprezentanții Parlamentului și Guvernului nu au adus argumente care să dovedească *ineficiența* instanțelor specializate. Reprezentanții autorităților publice nu au argumentat nici *lipsa unei justificări logice*. Nu au fost aduse nici argumente privind necesitatea lichidării Judecătoriei Militare.

58. În opinia expusă la 27 noiembrie 2009, Curtea Supremă de Justiție, argumentînd, în baza datelor statistice, activitatea eficientă a instanțelor economice, a invocat lipsa de conlucrare a executivului, autorul proiectului, cu organele autorității judecătorești în cadrul elaborării legii.

În aceeași ordine de idei Curtea reține că, potrivit informației statistice privind activitatea instanțelor judecătorești în anii 2009-2010, cel mai mare număr de dosare a revenit judecătoriilor economice, în comparație cu instanțele de drept comun procentul de cauze soluționate fiind considerabil.

59. Analizînd argumentele care au servit drept temelie pentru adoptarea legii contestate, Curtea menționează că lupta cu corupția este o obligație a statului și este pusă în sarcina organelor abilitate cu astfel de competențe.În diferite perioade gradul de percepere a corupției este diferit. Corupția a afectat nu doar sistemul judecătoresc, însă aceasta nu

poate determina lichidarea unor structuri statale, în cazul dat a unor verigi întregi din lanțul instanțelor specializate ale puterii judecătorești.

Or lichidarea instanțelor judecătorești economice (aditional a Judecătoriei Militare) și transferarea judecătorilor în alte instanțe judecătorești nu sînt de natură să asigure eficiența necesară în rezolvarea problemei prevenirii și combaterii corupției în stat. Dimpotrivă, aceste acțiuni demonstrează incapacitatea statului de a anihila acest viciu social prin metode adecvate.

60. În același timp, Curtea reiterează că sînt inadmisibile orice declarații publice (sau făcute în alt mod) prin care se aduc acuzații grave la adresa unor persoane concrete, care nu sînt probate în cadrul unor proceduri strict reglementate de lege și care astfel încalcă în mod flagrant principiul constituțional al prezumției nevinovăției, consacrat de art.21 din Constituție (HCC nr.5 din 17.03.2009, HCC nr.26 din 23.11.2010).

Declarațiile de acest gen suscită o percepție denaturată a activității judecătorilor vizați, precum și a activității întregului corp judecătoresc, fapt inacceptabil într-o societate democratică, mai ales cînd aceste declarații, lipsite de suport factologic, emană de la puterile statului. Aceste declarații ar putea genera îndoiele nejustificate cu privire la hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești lichidate.

61. Dintr-o altă perspectivă, aceste acțiuni pot fi apreciate drept presiuni ale puterilor legislative și executive asupra puterii judecătorești și, nemijlocit, asupra judecătorilor, ceea ce constituie o încălcare a independenței sistemului judecătoresc, în general, și a judecătorilor, în particular. Totodată, ele pot genera neîncrederea generală a justițiabililor în justiția Republicii Moldova, prin care fapt se îngrădește accesul liber al persoanelor la justiție, consacrat de art.20 din Constituție.

62. Consiliul Superior al Magistraturii, acceptînd în principiu proiectul de lege „cu rezervele și propunerile formulate”, prin Hotărîrea nr. 47/4 din 1 februarie 2011 cu privire la avizul asupra proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, elaborat de Ministerul Justiției în scopul transmiterii competențelor instanțelor judecătorești specializate către instanțele de drept comun, nu expune cu claritate că aprobă lichidarea instanțelor specializate, aducînd o serie de motive privind lipsa de eficiență a propunerii de lichidare a instanțelor specializate. Consiliul Superior al Magistraturii nu și-a expus punctul de vedere asupra propunerilor din proiect care vizează statutul judecătorului prin prisma asigurării principiilor de independență și imovibilitate.

63. În context, Curtea Constituțională menționează că, în virtutea calității sale de garant al independenței justiției, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să se supună exigențelor unanim recunoscute în ceea ce privește actele sale decizionale, care pot genera suspiciuni în condițiile în care nu sînt pe deplin fundamentate, fapt care, la rîndul său, ar putea determina lipsa de încredere a judecătorilor în obiectivitatea acestuia.

64. Curtea observă totodată lipsa de coerență în acțiunile Guvernului și Parlamentului, care poate fi dedusă și din conținutul Legii nr.163. După cum a observat în avizul său Consiliul Superior al Magistraturii, Legea nr.163, pe de o parte, lichidează instanțele specializate, iar pe de altă parte, prin p.(1) art.III legiferează instituirea instanțelor specializate, care vor fi parte a sistemului judecătoresc. Astfel, legea contestată expune articolul 15 alineatul (2) din Legea nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească în următoarea redacție:

“(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa instanțe specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii/complete de judecată specializate.”

65. Un alt argument ce denotă lipsa de coerență a autorităților publice cu referire la instanțele economice și oportunitatea acestora pentru sistemul judiciar constituie păstrarea, prin art.VI din Legea nr.163, a Colegiului Economic al Curții Supreme de Justiție, abilitat cu examinarea recursurilor în cauzele economice, schimbîndu-i doar denumirea în “Colegiu Comercial”.

66. Analizînd argumentele invocate de către autoritățile publice pentru justificarea intervențiilor în structura sistemului judecătoresc în scopul promovării proiectului Legii nr.163, Curtea a constatat lipsa de consecutivitate în acest proces, discrepanța, tendențiozitatea, neargumentarea juridică, științifică, statistică, practică etc. a propunerilor. Modificările operate nu se înscriu în bazele conceptuale ale reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, care pe parcursul anilor s-a dovedit a fi una coerentă, echilibrată, argumentată prin analize și investigații multilaterale, optimizarea sistemului judecătoresc fiind în cîmpul constituțional și legal.

Curtea consideră inacceptabilă modificarea structurii actuale a sistemului judecătoresc pe motive discrepante și tendențioase. Instanțele specializate au fost constituite în conformitate cu prevederile constituționale și legale și prin jurisprudența anterioară a Curții Constituționale au fost recunoscute constituționale. În opinia Curții, această măsură nu este în concordanță cu principiile statului de drept, puterea legislativă a desconsiderat principiul separării și colaborării puterilor în stat, enunțat în articolul 6 din Constituție, și, drept consecință, principiul constituțional al independenței justiției.

67. În context, Curtea menționează de asemenea că, potrivit jurisprudenței statuate, *principiul securității juridice* nu se referă la protecția bunurilor sau a persoanelor conform unei concepții tradiționale asupra securității, ci se referă la *protecția drepturilor fundamentale prin stabilitate legislativă, implicit instituțională*.

Este știut că principiul securității juridice își are originea în dreptul german, care a consacrat protecția cetățenilor împotriva efectelor secundare ale legii, în special a incoerențelor legislative care pot decurge din schimbări repetate ale acesteia, în acest sens Consiliul Constituțional din Franța a arătat că securitatea juridică are ca elemente accesibilitatea și caracterul inteligibil al legii (*Francois Luchaire - Cahiers du Conseil Constitutionnel nr.11*). Curtea de Justiție a Uniunii Europene a preluat același sens al conceptului de securitate juridică în *Cauza Bosch* soluționată prin Decizia din 6 aprilie 1962. În același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârile din 26 aprilie 1979 și 22 septembrie 1994 în cauzele *Sunday Times împotriva Marii Britanii și Hentrich împotriva Franței*.

68. Cele invocate pot fi raportate direct la prezenta cauză, precum și la sistemul judecătoresc în ansamblu, care a fost optimizat prin reorganizare și care din anul 2003 activează într-un nou cadru legislativ **ajustat la standardele europene**. S-a dovedit că reorganizarea în principiu nu a sporit numărul de judecători, pe cînd volumul de lucru a crescut considerabil. Transmiterea unor noi categorii de cauze amplifică încărcătura judecătorului, fapt ce nu contribuie la eficientizarea actului de justiție. Or instabilitatea legislativă și instituțională, care se atestă ca urmare a modificărilor operate prin Legea nr.163, va duce inevitabil la încălcarea dreptului justițiabililor la un proces echitabil.

69. Avînd în vedere cele constatate, precum și concluziile expuse la paragrafele anterioare din prezenta hotărîre, Curtea atestă că prevederile art.III-XV din Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost propuse de Guvern și adoptate de Parlament cu grave încălcări ale principiului separației și colaborării puterilor și principiului independenței justiției.

70. De asemenea, Curtea Constituțională constată că

atît Parlamentul, cît și puterea executivă au la dispoziție o gamă largă de măsuri legale și autorități competente pentru a depista și contracara eventualele acte de corupție, a trage la răspundere judecătorii corupți. **Curtea consideră drept disproportționată lichidarea instanțelor specializate, întrucît pentru aceasta nu au existat motive instituționale temeinice. Ingerințele atestate nu pot fi justificate într-o societate democratică. Din aceste considerente prevederile art.III-XV din Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative sînt contrare principiilor statului de drept.**

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN CONSTITUȚIE

71. Autorii sesizării au pretins că normele supuse controlului constituționalității încalcă independența judecătorului, garantată de articolul 116 din Constituție, care prevede următoarele:

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

[...] (5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.[...]”

A. Argumentele autorilor sesizărilor

72. Potrivit autorilor sesizării, articolul XV din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care se referă la modalitatea transferării judecătorilor din instanțele specializate lichidate, vine în contradicție cu art.116 din Constituție, care legiferează principiul inamovibilității judecătorului.

În viziunea autorilor sesizării, lipsa clarității, previzibilității și obiectivității reglementărilor legale ce țin de transferarea sau eliberarea din funcție a judecătorilor instanțelor specializate contravine direct principiilor independenței și inamovibilității judecătorului, principii ce stau la baza asigurării drepturilor și libertăților fundamentale protejate de Constituție.

B. Argumentele autorităților

73. În ședința publică a Curții reprezentanții Parlamentului și Guvernului au pledat pentru constituționalitatea normelor contestate. Referindu-se la pretinsa violare a principiului inamovibilității judecătorilor din instanțele judecătorești specializate supuse lichidării, ei au afirmat că legea contestată nu aduce atingere principiului inamovibilității judecătorilor. Ei au invocat punctul 3.4 din Carta europeană cu privire la statutul judecătorilor, potrivit cărora judecătorii în funcție în cadrul unei instanțe nu pot face obiectul unei noi numiri sau a unei noi repartizări, nici chiar a unei promovări fără să fie consimțită în mod liber. Se poate face excepție de la acest principiu numai în cazul în care mutarea a fost prevăzută ca o sancțiune disciplinară sau în cazul unei modificări legate de reorganizarea judiciară. Și Recomandarea din 2010 cu privire la judecătorii în punctul 52 statuează că un judecător nu poate fi numit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțămîntul său, cu excepția cazurilor de sancționare disciplinară sau de reformare a organizării sistemului judiciar. Reprezentantul Guvernului a relevat că inamovibilitatea nu are un caracter absolut și poate fi supusă unor derogări conforme standardelor internaționale în domeniul justiției.

C. Aprecierea Curții

74. Curtea reține că siguranța mandatului și inamovibilitatea constituie elemente-cheie ale independenței judecătorilor.

75. Articolul 116 din Constituția Republicii Moldova prevede că *judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii*. În aspect constituțional, inamovibilitatea este asigurată prin modul de numire în funcțiile de judecător, președinte și vicepreședinte al instanței judecătorești, condițiile principale pentru numirea în aceste funcții, termenul mandatului. Pentru promovarea sau transferarea judecătorului în interiorul mandatului este necesar acordul acestuia. Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

76. Curtea relevă că principiul independenței justiției presupune necondiționat independența fiecărui judecător, în calitate de unic purtător al puterii judecătorești. În acest sens, practica internațională a stabilit standarde rigide. Astfel, Recomandarea CM Rec.(2010)12 către statele membre cu privire la judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întîlnire a delegaților miniștri) recomandă:

„Judecătorii trebuie să ia decizii în mod independent și imparțial și să poată acționa fără nici un fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare.”

77. Printre măsurile administrative care pot influența independența judecătorului sînt procedurile de numire, transfer sau eliberare din funcție. Potrivit Recomandării menționate supra:

„[...] Unei numiri permanente nu i se poate pune capăt decît numai în cazuri de încălcări grave ale reglementărilor de natură disciplinară sau penală stabilite prin lege, sau în cazul în care judecătorul nu mai poate exercita atribuțiile judiciare.

[...] Un judecător nu poate fi renumit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțămîntul său, cu excepția cazurilor de sancționare disciplinară sau de reformare a organizării sistemului judiciar.”

78. Dezvoltînd prevederile constituționale privind inamovibilitatea judecătorilor în concordanță cu exigențele europene, *Legea cu privire la statutul judecătorului* stipulează că judecătorul instanței judecătorești este inamovibil pe perioada exercitării funcțiilor. El nu poate fi nici promovat, nici transferat fără consimțămîntul său. Împuternicirile judecătorului nu pot fi suspendate prin voința arbitrară a unui organ, decît în cazurile și în modul stabilit de lege (art.18). Procedurile menționate trebuie să fie reglementate de lege într-o manieră care nu ar influența independența judecătorului și care nu ar crea judecătorului suspiciuni privind incertitudinea viitoareii activități profesionale.

79. Articolul 20 din legea menționată reglementează *promovarea sau transferarea judecătorului* în altă instanță. Alineatul (1) al acestui articol prevede: „*Promovarea sau transferarea pe un termen nelimitat a judecătorului se face numai cu acordul lui, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament. Promovarea se face în bază de concurs organizat de Consiliul Superior al Magistraturii*”. Curtea menționează că aceste prevederi comportă caracter general.

80. Totodată, Curtea Constituțională relevă că în legătură cu lichidarea instanțelor specializate, în conformitate cu prevederile art. IV din Legea nr.163, articolul 20 din *Legea cu privire la statutul judecătorului* a fost completat cu alineatul (1¹), potrivit căruia *“În cazul reorganizării sau dizolvării instanței judecătorești, judecătorul este transferat, cu acordul lui, în temeiul legii, la altă instanță judecătorească. Dacă refuză transferul la altă instanță, judecătorul are dreptul la demisie în condițiile art.26. Dacă nu depune cerere de demisie în termen de 15 zile, judecătorul este eliberat din funcție în conformitate cu prevederile art.25 alin.(1) lit.m.”* În același timp, potrivit

prevederilor art.XV alin.(9) din Legea nr.163, judecătorii Curții de Apel Economice, cei ai Judecătoriei Economice de Circumscripție și ai Judecătoriei Militare **vor fi confirmați** în calitate de judecători în instanțele în care au fost transferați, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

81. Procedurile de transfer, demisie și eliberare din funcție a judecătorului sint reglementate de Legea cu privire la statutul judecătorului. În același timp, Curtea observă că procedurile în cauză au fost modificate prin art.IV din Legea nr.163.

82. Curtea constată caracterul imprevizibil al acestor modificări pentru judecătorii din instanțele specializate, acestea generând suspiciuni pe deplin justificate legate de intențiile și scopul pentru care au fost adoptate. Reglementarea suplimentară, prin legea contestată, a unei proceduri speciale, *mai rigide* pentru judecătorii instanțelor desființate indică o ingerință inadmisibilă în exercitarea principiului inamovibilității și, drept rezultat, a principiului independenței judecătorului. Art.116 alin.(5) din Constituție nu admite derogări excepționale prin lege organică de la normele constituționale, acordul judecătorilor pentru transfer fiind o *condiție sine qua non*.

83. Curtea menționează că eliberarea din funcție a judecătorului pentru motivul că acesta a refuzat să fie transferat sau să demisioneze nu se încadrează în prevederile legale, decît în calitate de sancțiune.

84. Inclaritatea și imprevizibilitatea normelor contestate din Legea nr.163 în sensul aplicabilității au fost recunoscute parțial și de Parlament, care la 24.11.2011 a fost nevoit să adopte Legea nr.222 pentru interpretarea articolului XV alineatele (1), (2), (3) și (4) al Legii nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

În context Curtea observă că, deși potrivit Legii nr.163 instanțele specializate urmează să-și înceteze activitatea la 12 martie 2012, pînă în prezent nu a fost adoptată o lege prin care să fie repartizate cele 25 de posturi de judecător din instanțele lichidate.

85. Cele enunțate permit Curții să conchidă că prin prevederile contestate ale Legii nr.163 Parlamentul a comis o ingerință disproporționată în exercițiul independenței și inamovibilității judecătorilor în raport cu scopul urmărit – cel al integrității corpului judecătoresc.

86. În urma analizei efectuate Curtea Constituțională a constatat că prevederile care se referă la remunerarea judecătorilor transferați au fost adoptate prin derogare de la normele constituționale. Astfel, în cazul transferării consimțite într-o instanță de grad inferior, judecătorilor Curții de Apel Economice li se va păstra salariul actual timp de 3 luni (art. XV alin.(7) din Legea 163):

“[...] (7) Judecătorii Curții de Apel Economice pot fi transferați, cu acordul lor, și în instanțe de grad inferior, cu păstrarea, pentru un termen de 3 luni, a salariului lunar, inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației. [...]”

87. Curtea reține că alin.(7) art.XV din Legea nr.163, care prevede pentru judecătorii Curții de Apel Economice în cazul transferării menținerea salariului lunar doar *pentru un termen de 3 luni*, este în discordanță cu principiul independenței judecătorilor, consacrat de art.116 din Constituție și dezvoltat de art.17 din Legea cu privire la statutul judecătorului, potrivit

căruia *independența* judecătorului este asigurată material și social. Este neclară și prevederea „*inclusiv a sporului pentru gradul de calificare, stabilit anterior conform legislației*”, avînd în vedere că gradul de calificare se conferă judecătorului pe viață, exceptînd cazurile de retrogradare în condițiile legii.

88. *Principiile fundamentale (ONU) privind independența sistemului judiciar*, aprobate prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr.40/32 din 29 noiembrie 1985, stipulează că:

“ [...] Mandatul funcției judecătorilor, independența lor, securitatea, remunerarea adecvată, condițiile serviciului, pensiile și vîrsta pensionării vor fi asigurate în mod adecvat de lege”.

Astfel, asigurarea prin lege a garanțiilor clare și previzibile de remunerare a judecătorilor constituie una din cerințele de bază pentru statele membre ale ONU.

89. *Standardele Minime de Independență Judiciară*, adoptate de Asociația Internațională a Judecătorilor (IBA) în 1982, la New Delhi, stipulează că **salariile judiciare nu pot fi micșorate în timpul serviciului unui judecător decît ca o măsură economică de interes public (art. 15b)**.

90. Garanții similare conțin și standardele europene în domeniu, elaborate sub egida Consiliului Europei. Astfel, Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorului prevede:

“ [...] statele-membre ale Consiliului Europei trebuie să tindă spre sporirea garanțiilor sociale ale judecătorului și în nici un caz nu se admite reducerea garanțiilor sociale deja admise prin lege.”

Potrivit Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile:

“53. Regurile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege.

54... Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii”.

Comisia de la Veneția a abordat această problemă în raportul său “Privind independența sistemului judiciar”, adoptat la 12-13 martie 2010, susținînd aceeași poziție.

91. Curtea menționează că respectarea principiilor și normelor enunțate privind salariul primit este obligatorie în cazul transferului judecătorilor, cu acordul lor, în instanțe de grad inferior.

92. Drept urmare, Curtea Constituțională apreciază prevederile art.III-XV din Legea nr.163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative ca fiind contrare și art.116 și, implicit, art.54 din Constituție.

93. Astfel, Curtea statuează că prevederile articolelor III-XV din Legea nr. 163 din 22 iulie 2011 sînt contrare art.1 alin. (3), 6, 115 alin.(2) și 116 combinate cu normele articolelor 7, 20, 54 și 114 din Constituție.

Pentru motivele arătate, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6, art.61, art.62 lit.a) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Se declară neconstituționale prevederile articolelor III-XV din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

2. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

**PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI
CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Nr. 3. Chișinău, 9 februarie 2012.

Valeria ȘTERBET

OPINIE SEPARATĂ
expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea
Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Hotărârea nr.3 din 9 februarie 2012 Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederile articolelor III-XV din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (în continuare - Legea nr.163 din 22 iulie 2011).

Consider nefondată hotărârea Curții Constituționale pentru următoarele motive.

1. Potrivit art.2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, pe care acesta o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative. Prin art.60 Constituția a desemnat Parlamentul în calitate de organ reprezentativ suprem al poporului și unică autoritate legislativă a statului. Parlamentul este autoritatea supremă care distribuie resursele financiare și determină regulile de comportament în societate.

Din această perspectivă, nici o instituție statală, inclusiv Curtea Constituțională, nu este în drept să se substituie Parlamentului. Aceste standarde constituționale se referă și la dreptul de organizare a sistemului judecătoresc în Republica Moldova. De remarcat că dreptul de organizare a sistemului judecătoresc presupune nu numai constituirea, dar și desființarea unor instanțe de judecată, precum sînt instanțele specializate economice și militară.

2. Examinînd constituționalitatea normelor contestate din Legea nr.163 din 22 iulie 2011, judecătorii Curții Constituționale nu au interpretat just prevederile alin.(2) art.115 din Constituție și, în special, sintagma „pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate”. Cuvîntul „pot” semnifică dreptul discreționar al Parlamentului de a forma și a desființa judecătorii specializate, de a decide asupra construcției arhitecturale a sistemului judecătoresc din Republica Moldova. Această putere discreționară a fost fundamentată de constituantă și prin indicarea actului prin care se realizează organizarea sistemului judiciar al Republicii Moldova – legea.

În același context, țin să menționez că legiuitorul constituuant a lăsat la discreția Parlamentului doar crearea judecătoriilor specializate, fără a avea în vedere crearea de instanțe specializate de diferite niveluri. Această concluzie decurge din norma constituțională a alin.(1) art.115, care stabilește: „Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii”. Astfel, termenul „judecătorii”, în sens constituțional, definește nivelul primar al sistemului judecătoresc. Termenul în cauză, fiind utilizat în norma ce urmează (alin.(2) art.115 din Constituție), indică voința constituantei – investirea Parlamentului cu dreptul discreționar de a crea judecătorii specializate exclusiv de nivelul întii. În această interpretare, consider că legiuitorul constituuant nu a prevăzut crearea de curți de apel specializate, precum este Curtea de Apel Economică.

3. Argumentele privind dreptul discreționar al Parlamentului de a crea instanțe specializate și cele privind neconstituționalitatea constituirii de către Parlament a Curții de Apel Economică vin să demonstreze clar că normele contestate din Legea nr.163 din 22 iulie 2011 nu intră în contradicție cu principiul separației și colaborării puterilor, consacrat de art.6 din Constituție. După cum am menționat în p.1 al prezentei opinii separate, în activitatea sa puterea judecătorească se conduce de normele instituite de puterea legislativă, în atribuțiile căreia se înscrie adoptarea Legii nr.163 din 22.07.2011.

Toate ramurile puterii de stat: legislativă, executivă și judecătorească, sînt obligate să activeze în cîmpul constituțional. Nici o instituție statală, nici o persoană juridică sau fizică nu sînt în drept să depășească limitele constituționale instituite. Obligația Curții Constituționale, conform dispozițiilor

constituționale ale art.134-140, este de a garanta supremația Constituției și de a-i aduce pe cei ce nu respectă Constituția în cîmpul constituțional. Într-o astfel de abordare, avînd în vedere dreptul Parlamentului de a reglementa organizarea sistemului judecătoresc, Curtea Constituțională, în baza atribuției sale de a asigura „realizarea principiului separării puterii de stat”, statuată de art.134 al Constituției, la care s-a făcut referire în hotărâre, urma să recunoască acest drept al Parlamentului.

4. Sînt susceptibile criticii și argumentele autorilor sesizării și Curții Constituționale privind oportunitatea creării acestor instanțe. Instanțele specializate economice și militară au fost formate în cadrul reformei judiciare și de drept desfășurate în anii 1995-1996, reproducînd structurile sovietice respective. La constituirea lor nu s-a ținut cont de prioritățile reformei, de argumentele științifice și practice. Este de menționat că Hotărârea nr.152 din 21.06.94 privind aprobarea Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova prevedea doar formarea judecătoriei economice, nefiind preconizată constituirea altor instanțe economice specializate.

În acest aspect, este necesar să menționăm că instanțele specializate economice și militară soluționează litigiile de drept civil și penal, cu o singură deosebire: părțile în aceste litigii sînt persoane juridice și militari. Această particularitate nu echivalează cu particularitățile semnificative ce țin principiile aplicabile procedurii de examinare a litigiilor de contencios administrativ sau a altor categorii de litigii, cum ar fi cele legate de brevete, insolvabilitate și altele, pentru care Parlamentul și-a rezervat dreptul de a înființa judecătorii specializate, inclusiv prin Legea nr.163 din 22 iulie 2011. Acest drept este susținut și de prevederile art.72 alin.(2) lit.e) din Constituție, conform cărora Parlamentul, prin lege organică, reglementează „organizarea și funcționarea ...instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ”.

Consider că reforma în justiție, inițiată de Parlament prin adoptarea Legii nr.163 din 22 iulie 2011, ar fi avut un impact pozitiv asupra părților implicate în litigiile economice, care în prezent sînt nevoite să apeleze la instanțele economice amplasate exclusiv în municipiul Chișinău. Cea mai mare parte a litigiilor examinate de instanțele economice au o valoare materială nesemnificativă, cheltuielile de judecată fiind însă incomparabil mai mari. Conform datelor statistice, aproape 50% din întreprinderi sînt amplasate în alte localități ale Republicii Moldova. Astfel, una din sarcinile de bază ale legii contestate a fost de a aduce justiția cît mai aproape de agenții economici mici și mijlocii și de a o face cît mai accesibilă pentru ei, precum și de a lichida monopolul justiției economice concentrate în municipiul Chișinău.

5. Ultimul argument este susținut și de experții străini, care au motivat ineficiența instanțelor economice prin teritoriul mic al Republicii Moldova. În opinia lor, litigiile economice pot fi examinate cu ușurință de judecătorii de drept comun.

Astfel, expertul Consiliului Europei, Giacomo Oberto, în opinia „Privind perfecționarea proiectului Strategiei de consolidare a sistemului judecătoresc”, prezentată la 25 aprilie 2007, a precizat că judecătorii specializați ar trebui să fie integrați în instanțele de drept comun, iar specializarea instanțelor de judecată ar trebui să fie efectuată conform principiului ramural. De asemenea, el a subliniat: „Dreptul contemporan poate fi divizat în trei ramuri: civil, penal și administrativ. Ramurile specializate, precum dreptul muncii, familiei, comercial, nu sînt altceva decît părți componente ale dreptului civil. Astfel, dispăre necesitatea instituirii jurisdicțiilor de drept comercial totalmente separate (cum se întîmplă

în majoritatea statelor Europei de Est, unde pot fi întâlnite instanțe de „arbitraj” sau instanțe „economice”). Chestiunile economice nu sînt altceva decît o parte componentă a ramurii de drept civil, astfel că un judecător specializat în dreptul civil nu va întîmpina mari dificultăți la examinarea unei cauze cu specific comercial și viceversa. Mult mai rezonabil ar fi instituirea secțiilor/colegiilor specializate în cadrul instanțelor judecătorești de drept comun, ca în majoritatea statelor Europei de Vest (de exemplu, pentru cazuri de insolvabilitate, litigii de muncă, familiale etc.).”.

O opinie similară a expus expertul Fundației germane pentru cooperare juridică internațională, Jürgen Thomas, în raportul său intitulat „Observații cu privire la includerea planificată a judecătorilor militară și economice în jurisdicția de drept comun”. El a subliniat că „împărțirea jurisdicției pe ramuri de drept este mai puțin potrivită pentru statele cu o populație mică și un nivel redus de activitate. În astfel de state, din considerente de calitate și financiare, precum și de eficiență, se recomandă limitarea numărului de judecătorii specializate pe ramuri ale dreptului, și anume la jurisdicția generală și jurisdicția administrativă. Din aceste considerente, în Republica Moldova nu este justificată specializarea judecătorilor care trebuie să soluționeze litigii economice, care au caracter civil, între persoane fizice și/sau juridice”.

Referindu-se la încadrarea judecătorilor economice în jurisdicția generală, Jürgen Thomas a conchis că păstrarea judecătorilor economice pentru examinarea și soluționarea litigiilor între persoanele juridice nu este nici necesară și nici oportună. El consideră că instituirea instanțelor judecătorești specializate își găsește justificare doar în cazul în care sistemul de drept s-a diferențiat într-atît, încît judecătorii și juriștii nu mai au posibilitate să se informeze suficient în toate domeniile de drept. De aceea expertul german consideră că în condițiile implementării economiei de piață și deetatizării întreprinderilor economice este bine ca fostele judecătorești arbitrale și actualele judecătorești economice să fie în jurisdicția generală.

6. Expertii străini au supus criticii și utilitatea Judecătoriei Militare într-un stat neutru, precum este Republica Moldova, care are foarte puține efective militare și astfel un număr nesemnificativ de litigii și crime militare. În avizul său expertul german Jürgen Thomas susține că nu există necesitatea unei jurisdicții specializate pentru infracțiuni penale ale militarilor și că o astfel de jurisdicție nu este obiectivă, fiind greu compatibilă cu principiul egalității în fața legii, deoarece nu există siguranța că în hotărârile sale Judecătoria Militară va folosi aceeași unitate de măsură ca și judecătorii de drept comun.

Referitor la Judecătoria Militară a Republicii Moldova, vom observa că judecătorii din această instanță au statutul de magistrat și statutul de militar, care presupune anumite grade militare și garanții materiale și sociale speciale, căzînd astfel sub incidența legislației cu privire la militari.

Conform statisticii pentru anul 2010, efectuate de Curtea Supremă de Justiție, judecătorii militară, compusă din 3 judecători, a examinat 88 de cauze, din care 72 au fost cauze penale și numai 16 - civile, pe cînd în restul instanțelor de judecată numărul de cauze examinate este mult mai mare.

7. Prin argumentul că în urma lichidării instanțelor specializate va avea de suferit competența și eficiența procesului judiciar, autorii sesizării indirect lezează onoarea judecătorilor din instanțele de drept comun, care deseori soluționează cazuri civile mult mai dificile decît instanțele economice

specializate. Vom remarca în context că și multe cauze penale examinate de aceste instanțe sînt incomparabile după gradul de dificultate cu cele examinate de Judecătoria Militară.

8. Studiind practica internațională, vom menționa că în statele unde există instanțe specializate, domeniile în care au fost create țin de contenciosul administrativ (Franța, Slovenia), dreptul muncii (Slovenia, Finlanda) ș.a. Unele state au creat instanțe comerciale specializate, cuprinzînd toate treptele jurisdicționale. Este cazul Germaniei, care are 5 curți federale de justiție, din care 4 sînt specializate. Jurisdicția specializată în cîteva trepte se practică în Austria, Danemarca, Spania.

9. Nu sînt de acord cu invocarea de către Curtea Constituțională a Hotărîrii nr.5 din 26.01.1998, prin care a fost recunoscută constituțională Legea cu privire la instanțele judecătorești economice. Hotărîrea vizată a Curții nu a avut drept obiect oportunitatea creării judecătorilor specializate, ci a structurilor instanțelor economice create prin această lege (Judecătoria Economică de Circumscripție, Judecătoria Economică a Republicii Moldova ca instanță specializată supremă și colegiile de apel și de recurs ale acesteia), contestarea și examinarea cauzelor economice în procedura de apel și recurs prin evitarea Curții de Apel a Republicii Moldova. Astfel, multiplele trepte de înfăptuire a justiției economice influența negativ promovarea reformelor economice. Aceste aspecte au fost vizate în sesizarea depusă atunci la Curtea Constituțională.

Avînd în vedere obiectul acestei hotărîri, este evident că ea nu are relevanță pentru prezenta cauză. Trebuie luat în considerație și faptul că legislativul de mai multe ori a eludat această hotărîre a Curții.

10. În cadrul deliberărilor mi-am expus opinia cu privire la neconstituționalitatea art.XV alin.(7) din Legea nr.163 din 22 iulie 2011, care prevede pentru judecătorii Curții de Apel Economică în cazul transferării, cu acordul lor, în instanțe de grad inferior păstrarea salariului doar pentru un termen de 3 luni. Norma în cauză este contrară principiilor inamovibilității și independenței judecătorului, statuate de art.116 din Constituție. Sînt de părere că, în ceea ce privește salarizarea, legea trebuia să prevadă pentru judecătorii disponibilizați și transferați aceleași reguli ca în cadrul reformelor desfășurate în 1995-1996 și 2003.

În hotărîrea sa Curtea Constituțională nu a supus unei analize procedurile aplicate în cadrul acestor reforme, ca urmare, toate prevederile Legii nr.163 din 22 iulie 2011 referitoare la modul de transfer și de eliberare din funcție a judecătorilor din instanțele specializate au fost declarate neconstituționale, chiar dacă Curtea a citat în hotărîre Recomandarea Comitetului de Miniștri al CE – Rec.(2010)12, conform căreia, în caz de reformare a organizării sistemului judiciar, judecătorul **poate fi renumit sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțămîntul său**. Pe cînd Legea nr.163 prevede transferul judecătorului în instanța de drept comun de același grad cu acordul său.

Analizînd normele contestate, am ajuns la concluzia că normele ce reglementează statutul judecătorilor disponibilizați din instanțele lichidate, cu excepția art.XV alin.(7) din Legea nr.163 din 22 iulie 2011, sînt clare, previzibile și astfel corespund principiului constituțional al inamovibilității judecătorilor.

În baza celor expuse, consider că prevederile Legii nr.163 din 22 iulie 2011, cu excepția art.XV alin.(7), urmau a fi recunoscute de Curtea Constituțională drept constituționale.

JUDECĂTORUL CURȚII CONSTITUȚIONALE

Victor PUȘCAȘ

9 februarie 2012

PARTEA II
Hotăriri ale Guvernului Republicii Moldova**122 H O T Ă R Î R E**
cu privire la aprobarea Regulilor de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar

În temeiul prevederilor art. 37 al Legii nr. 221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 51-54, art. 153), cu modificările și completările ulterioare, art. 29 al Legii nr. 1456-XII din 25 mai 1993 cu privire la activitatea farmaceutică (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 59-61, art. 200), cu modificările și completările ulterioare, art. 25 al Legii nr. 1409-XIII din 17 decembrie 1997 cu privire la medicamente (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1998, nr. 52-53, art. 368), cu modificările și completările ulterioare, și Hotărârii Parlamentului

PRIM-MINISTRU**Contrasemnează:**
Ministrul agriculturii
și industriei alimentare**Nr. 93. Chișinău, 15 februarie 2012.**

nr. 1352-XV din 3 octombrie 2002 cu privire la aprobarea Politicii de stat în domeniul medicamentului (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 149-150, art. 1161), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă:

Regulile de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar, conform anexei nr.1;

Ghidul de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar, conform anexei nr. 2.

2. Controlul asupra executării prezentei Hotărâri se pune în sarcina Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare.

Vladimir FILAT**Vasile Bumacov**Anexa nr. 1
la Hotărârea Guvernului nr.93
din 15 februarie 2012**REGULILE****de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar**

Prezentul act normativ creează cadrul necesar aplicării Directivei nr. 91/412/CEE a Comisiei Comunităților Europene din 23 iulie 1991 de stabilire a principiilor și a orientărilor de bună practică de fabricație pentru medicamentele de uz veterinar, publicat în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene nr. L 228 din 17 august 1991, pag. 70.

Capitolul I**Dispoziții generale**

1. Regulile de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar (în continuare – Reguli) reglementează principiile de producere a produselor medicinale de uz veterinar, care necesită a fi luate în calcul la producerea acestora.

2. În sensul prezentelor Reguli noțiunile de bază utilizate au următoarea semnificație:

persoană calificată – orice persoană care posedă diplomă de medic veterinar sau alte acte care atestă această calificare, totodată, persoana respectivă trebuie să prezinte dovada că are cunoștințele necesare pentru producerea și controlul produselor farmaceutice de uz veterinar, precum și să aibă experiență practică dobândită pe parcursul a cel puțin 2 ani, în una sau mai multe întreprinderi producătoare autorizate în activitățile de analiză calitativă a produselor medicinale, de analiză cantitativă a substanțelor active și de testare și control, necesare pentru asigurarea calității produselor medicinale veterinare;

asigurarea calității farmaceutice – ansamblul măsurilor luate pentru a se asigura că medicamentele de uz veterinar sînt de calitate cerută pentru întrebuintărea căreia îi sînt destinate;

bună practică de producere – elementul asigurării calității care garantează că medicamentele sînt produse și controlate în mod constant în conformitate cu standardele de calitate corespunzătoare întrebuintării lor;

grupa Venena – medicamente toxice și stupefiante;

grupa Separanda – substanțe puternic active a căror manipulare și utilizare prezintă pericol crescut pentru sănătatea animalelor.

3. Autoritatea sanitar-veterinară competentă asigură,

prin inspecții planificate, că producătorii respectă principiile și orientările de bună practică de producere reglementate în prezentele Reguli.

Pentru interpretarea acestor principii și orientări, autoritatea sanitar-veterinară competentă întocmește un raport. Rezultatele inspecțiilor sînt publicate în *Ghidul de bună practică de producere a medicamentelor*.

4. Producătorii de produse farmaceutice veterinare, în activitatea sa, urmăresc ca toate operațiunile de producere a medicamentelor să se efectueze prin respectarea prevederilor buneii practici de producere și în conformitate cu autorizația sanitar-veterinară, eliberată de către Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală, potrivit prevederilor art. 18 al Legii nr. 221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară.

Importatorii de medicamente de uz veterinar sînt obligați să prezinte autorității sanitar-veterinare competente documente confirmatoare că acestea au fost produse de producători autorizați, conform standardelor de bună practică de producere prevăzute în legislația națională.

CAPITOLUL II**Cerințele de producere a medicamentelor de uz veterinar**

5. Producătorii de produse farmaceutice veterinare trebuie:

a) să se asigure ca toate operațiunile de producere a medicamentelor să fie în conformitate cu datele din dosarul de autorizare; și

b) în caz de necesitate, să-și reevalueze metodele de producere, în funcție de progresele științifice și tehnice; în cazul în care se dovedește necesară o modificare a dosarului de autorizare a plasării pe piață, proiectul de modificare se prezintă autorității sanitar-veterinare competente.

6. Orice producător, în activitatea sa:

a) trebuie să instituie și să pună în aplicare un sistem eficace de asigurare a calității farmaceutice, care să implice o participare activă a personalului de conducere și a personalului din diverse servicii;

b) trebuie să dispună, pentru fiecare loc de producere, de un număr suficient de personal, care posedă competențele și calificările cerute pentru îndeplinirea obiectivului de asigurare a calității farmaceutice.

7. Obligațiile membrilor personalului de conducere și de control, inclusiv a persoanelor calificate, responsabile cu punerea în aplicare a bunei practici de producere, trebuie specificate în fișa postului. Relațiile ierarhice dintre aceste persoane trebuie descrise într-o organigramă. Organigrama și fișele postului trebuie aprobate în conformitate cu procedurile interne ale producătorului.

8. Personalul menționat la punctul 7 al prezentelor Reguli trebuie să beneficieze de o formare inițială și continuă, care să cuprindă aspecte teoretice și practice ale conceptului de asigurare a calității și bunei practici de producere. Ele cuprind proceduri privind sănătatea, igiena și îmbrăcămintea personalului.

9. Orice producător, în activitatea sa, trebuie:

a) să dispună de un sistem de documentare care să cuprindă specificațiile, formulele de producere, instrucțiunile de producere și de ambalare, procedurile și evidențele, rapoartele și înregistrările privind diferitele operațiuni de producere pe care le efectuează. Documentele trebuie să fie clare, lipsite de erori și actualizate;

b) să dispună de documente prestabilite privind operațiunile și condițiile generale de producere, precum și de documente specifice pentru producerea fiecărui lot. Acest ansamblu de documente trebuie să permită reconstituirea istoricului fiecărui lot produs.

Documentele privind un lot trebuie să fie păstrate cel mult un an după data expirării lotului în cauză și cel mult cinci ani după atestarea acestuia.

10. În cazul în care folosirea documentelor scrise este înlocuită cu sisteme de prelucrare electronică, fotografică sau cu alte sisteme de prelucrare a datelor, producătorul adaptează sistemul existent la cel instituit, astfel încât acesta să asigure păstrarea corectă a datelor.

Datele păstrate în acest mod trebuie să fie accesibile și lizibile.

Datele păstrate pe suport electronic trebuie să fie protejate împotriva oricărei pierderi sau distrugerii a datelor (prin duplicare sau transfer pe un alt suport).

11. Diferitele etape de producție trebuie să se efectueze în conformitate cu instrucțiunile și procedurile prestabilite de către Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța Produselor de Origine Animală și prin respectarea bunei practici de producere.

Trebuie luate în calcul măsurile cu caracter tehnic și/sau organizațional pentru a se evita contaminările încrucișate și substituirile.

12. Orice nouă producere sau modificare importantă a unui procedeu de producere trebuie validat. Fazele critice ale procedeelor de producere trebuie revalidate periodic.

Spațiile și echipamentul:

a) trebuie să fie situate, proiectate, construite, adaptate și întreținute în așa fel încât să corespundă operațiunilor care urmează să se efectueze;

b) trebuie să fie dispuse, proiectate și utilizate în așa fel încât să se reducă la minimum riscul de eroare și să se permită o curățenie și o întreținere eficace, cu scopul de a se evita contaminările, și orice atingere adusă calității produselor.

13. Producătorul efectuează controlul produselor farmaceutice veterinare sub aspectul calității și eficacității acestora, prin intermediul unui serviciu, fiind parte componentă a unității.

14. Acest serviciu:

a) trebuie să fie plasat sub comanda unei persoane care are calificările necesare și este independent de celelalte

servicii;

b) trebuie să dispună de cel puțin un laborator de control, care deține mijloace suficiente în ceea ce privește personalul și echipamentul, pentru a efectua controalele și testele necesare pe materii prime și ambalaje, precum și controalele produselor intermediare și finite.

În caz de necesitate se recurge la serviciile unui laborator din exterior, autorizat de către autoritatea competentă.

15. În cursul evaluării produselor finite în vederea punerii lor în vânzare sau distribuție, serviciul de control al calității trebuie să țină seama, în afară de rezultatele analitice și de celelalte elemente indispensabile, cum ar fi condițiile de producție, rezultatele controalelor realizate în cursul procesului de producere, examinarea documentelor de producere și conformitatea produselor cu specificațiile (inclusiv produsul finit ambalat).

Produsul finit ambalat se pune în circulație numai cu condiția etichetării acestuia.

Eticheta trebuie să conțină, în mod obligatoriu, următoarele informații:

denumirea produsului;

descrierea substanțelor active exprimată calitativ și cantitativ pe unitate de dozare sau în funcție de forma de administrare pentru un volum sau o greutate dată;

cantitatea netă, volumul;

data fabricării și termenul de valabilitate;

condițiile de păstrare;

numărul autorizației de plasare pe piață;

denumirea firmei și adresa permanentă sau sediul

înregistrat al titularului autorizației de plasare pe piață și al producătorului, dacă aceștia diferă;

speciile de animale cărora le este destinat produsul medicamentos veterinar, metoda și calea de administrație; perioada de așteptare;

precauții speciale pentru păstrare, dacă acestea există.

16. După data expirării produsului finit probele din fiecare lot de produse finite, trebuie să se păstreze cel mult un an.

În cazul în care procesul de producere cere o durată de păstrare mai lungă, probele de materii prime (cu excepția solvenților, a gazelor și a apei) trebuie păstrate cel mult doi ani de la producerea produsului finit corespunzător.

Pentru anumite medicamente produse la bucată sau în serie foarte mică sau a căror depozitare ar putea crea probleme speciale, se pot defini alte condiții de prelevare și de păstrare a probelor, de comun acord cu autoritatea sanitar-veterinară competentă.

CAPITOLUL III

Îndatoririle producătorului

17. Orice operație de producere sau legată de producere trebuie să facă obiectul unui contract de antrepriză scris între beneficiarul contractului și antreprenor, conform prevederilor capitolului XI secțiunea a 2-a Cartea a treia – Obligațiile din Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002.

18. Producătorul trebuie să respecte principiile și orientările de bună practică de producere care îl privesc și să contribuie la efectuarea inspecțiilor întreprinse de către autoritatea sanitar-veterinară competentă, conform prevederilor Legii nr. 221-XVI din 19 octombrie 2007 privind activitatea sanitar-veterinară.

19. Orice producător trebuie să stabilească un sistem de înregistrare și de rezolvare a reclamațiilor, precum și un sistem de retragere rapidă și permanentă a medicamentelor de uz veterinar din circuitul de distribuție.

20. Orice reclamație privind un defect de producere trebuie să fie înregistrată și examinată de către producător.

În acest caz producătorul informează autoritatea de

supraveghere sanitar-veterinară cu privire la orice defect de producere care ar putea fi la originea unei retrageri de pe piață a medicamentelor sau a instituirii unor măsuri de limitare a distribuției acestora.

21. Autocontrolul trebuie să facă parte din sistemul de asigurare a calității și să se realizeze permanent în vederea

punerii în aplicare și respectării bunei practici de producere și luării măsurilor corective necesare.

Autocontrolul și orice altă măsură corectivă ulterioară trebuie să facă obiectul raportului către autoritatea sanitar-veterinară competentă.

Anexa nr. 2
la Hotărârea Guvernului nr.93
din 15 februarie 2012

Ghidul de bună practică de producere a medicamentelor de uz veterinar

Unitățile care depozitează și comercializează produse farmaceutice și alte produse de uz veterinar, precum și unitățile care acordă asistență sanitar-veterinară, autorizate sanitar-veterinar, trebuie să respecte Regulile de bună practică farmaceutică, care constau în:

1) asigurarea unei asistențe corespunzătoare privind aprovizionarea unităților farmaceutice cu medicamente și alte produse de uz veterinar, precum și pentru întreaga gamă de servicii pe care medicul veterinar de liberă practică trebuie să o pună în slujba deținătorilor de animale;

2) exclusivitatea profesiei de medic veterinar de liberă practică cu pregătire în farmacie veterinară pentru a-și onora atribuțiile de farmacist veterinar;

3) angajarea medicului veterinar de liberă practică autorizat la unitățile farmaceutice veterinare și atribuirea întregii responsabilități privind utilizarea produselor de uz veterinar: medicamente, biopreparate, raticide, insecticide, dezinfectante și alte produse de uz veterinar care fac obiectul acestei activități;

4) îndeplinirea îndatoririlor de către medicul veterinar de liberă practică, conform Codului de deontologie medicală veterinară;

5) oferirea posibilității pentru luarea opțiunii decizionale de către medicul veterinar de liberă practică privind stabilirea mijloacelor și schemelor de tratament, în vederea prevenirii riscurilor, accidentelor provocate de medicamente la animale;

6) cunoașterea noutăților terapeutice pe plan național și internațional de către medicul veterinar de liberă practică cu atribuțiuni de farmacist, precum și a legislației sanitar-veterinare, referitoare la activitatea farmaceutică;

7) purtarea răspunderii pentru activitatea farmaceutică veterinară efectuată de către medicul veterinar de liberă practică;

8) deținerea unui exemplar de Farmacopee, Nomenclator al medicamentelor veterinare indigene și a celor înregistrate de către unitatea de desfacere a produselor de uz veterinar;

9) prepararea și eliberarea produselor farmaceutice și altor produse de uz veterinar în farmaciile veterinare, numai de către medicul veterinar de liberă practică;

10) procurarea substanțelor active, însoțite de buletinul de analiză emis de către un laborator desemnat, numai de la producători autorizați;

11) utilizarea în practica medicală veterinară a produselor de uz veterinar indigene și din import înscrise în Nomenclatorul medicamentelor veterinare și a altor produse de uz veterinar înregistrate în Republica Moldova de către autoritatea centrală de specialitate;

12) aprovizionarea, transportul, depozitarea și comercializarea produselor de uz veterinar, inclusiv a produselor toxice și stupefiante numai cu respectarea cerințelor sanitar-veterinare față de aceste operațiuni;

13) respectarea cerințelor la recepția, aprovizionarea, privind termenul de valabilitate și urmărirea calității produselor farmaceutice și altor produse de uz veterinar pe perioada de valabilitate a acestora în unitățile farmaceutice cu profil veterinar;

14) prepararea unor formule magistrale de medicamente veterinare sau executarea operațiunilor intermediare în farmacia respectivă numai cu accesul personalului de specialitate angajat în aceste scopuri;

15) eliberarea produselor farmaceutice veterinare din grupele antibiotice, chimioterapice, sulfamide, antihelmintice, antiparazitare externe, desensibilizante, antidiarice, hemostatice, analeptice cardio-respiratorii, hormoni, raticide în bază de rețetă și/sau direct medicilor veterinari de liberă practică atestați în condițiile legii;

16) punerea în circulație a produselor biologice de uz veterinar în exclusivitate prin intermediul depozitelor de produse de uz veterinar și dispensarelor sanitar-veterinare;

17) eliberarea în bază de rețetă a medicamentelor prevăzută în grupa Venena și a unor produse din grupa Separanda;

18) ținerea evidenței actelor care atestă calitatea și valabilitatea produselor de uz veterinar de către medicul veterinar de liberă practică;

19) înregistrarea, deținerea, difuzarea, utilizarea și evidența produselor toxice și stupefiantelor folosite în practica medicală veterinară cu respectarea reglementărilor legale;

20) achiziționarea, depozitarea și livrarea produselor de uz veterinar folosite în practica medicală veterinară efectuată numai de către unitățile autorizate, în ambalaje originale;

21) comercializarea prin rețeaua de unități medicale veterinare specializate a tehnicilor medicale, produselor dietetice, igieno-cosmetice, plantelor medicinale și altor produse auxiliare care sînt compatibile;

22) ținerea evidenței referitoare la rezultatele controalelor oficiale efectuate de către medicii veterinari oficiali în scopul verificării aplicării și respectării regulilor de bună practică de producere în unitățile de producție și regulilor de bună practică farmaceutică în unitățile de depozitare, comercializare și utilizare a produselor farmaceutice și a altor produse de uz veterinar;

23) nominalizarea și denaturarea produselor necorespunzătoare în toate unitățile de producție, depozitare și comercializare, potrivit actului sanitar-veterinar de rebut, conform anexei nr. 1, procesului-verbal de confiscare, conform anexei nr. 2 și a procesului-verbal de degradare, conform anexei nr. 3 la prezentul ghid;

24) prelevarea de probe în situațiile în care se impune aceasta în baza procesului-verbal de prelevare, conform anexei nr. 4 la prezentul ghid.

Anexa nr.2
la Ghidul de bună practică de
producere a medicamentelor
de uz veterinar

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța
Produselor de Origine Animală

Proces-verbal
de confiscare a produselor de uz veterinar

Încheiat la data de .....

Subsemnatul ....., în calitate de medic veterinar
oficial, posesor al legitimației nr. ...., din cadrul .....,
în urma controlului efectuat în unitatea .....,
localitatea ....., raionul .....,
telefon ....., fax ....., am constatat următoarele:

1. Produsul/le .....
2. Valabilitatea .....
3. Seria de producere, lotul .....
4. Producătorul (adresa completă) .....
5. Firma distribuitoare .....
6. Modul de ambalare .....
7. Cântățile confiscată .....
8. Motivul confiscării .....

Nerespectarea măsurilor dispuse atrage, după caz, sancționarea
contravențională, conform reglementărilor în vigoare.

Medicul veterinar oficial	Reprezentant unitate
L.S. Semnătura și parafa	Semnătura

Anexa nr.1
la Ghidul de bună practică de
producere a medicamentelor
de uz veterinar

Agenția Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța
Produselor de Origine Animală

Act sanitar-veterinar de rebut

Nr. ___ din _____

Produsul.....
Producătorul.....
Cântitatea .....,
Proprietarul.....
Adresa .....,
Motivul rebutului și degradării .....,
Măsurile privind degradarea .....

Nerespectarea măsurilor dispuse atrage, după caz, sancționarea contravențională,
conform reglementărilor în vigoare.

Medicul veterinar autorizat	Am luat cunoștință
L.S. Semnătura și parafa	Proprietar
	Semnătura

Anexa nr.3
la Ghidul de bună practică de
producere a medicamentelor
de uz veterinar

**Agencia Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța
Produselor de Origine Animală**

Proces-verbal de degradare

Încheiat la data de .....

1. Produsul/le .....
2. Producătorul .....
3. Data producerii .....
4. Seria de producție .....
5. Cantitatea produsă .....
6. Cantitatea rebutată .....
7. Buletinul de analiză .....
8. Cauza rebutului .....

Subsemnații, reprezentând Comisia Medicamentelor Veterinare pentru supravegherea degradării în urma rebutului produsului de uz veterinar înscris mai sus, am procedat la distrugerea acestuia, drept pentru care am încheiat prezentul proces-verbal.

Medicul veterinar oficial

Comisia Medicamentelor Veterinare
1. ....
2. ....
3. ....

L.S. Semnătura și parafa

Numele, prenumele, funcția, semnătura

Anexa nr.4
la Ghidul de bună practică de
producere a medicamentelor de uz
veterinar

**Agencia Sanitar-Veterinară și pentru Siguranța
Produselor de Origine Animală**

Proces-verbal de prelevare probe

Încheiat la data de .....

1. Unitatea .....
2. Produsul .....
3. Producătorul .....
4. Data producerii .....
5. Seria de producție .....
6. Cantitatea prelevată .....
7. Motivul prelevării .....

Medicul veterinar autorizat

Proprietar

L.S. Semnătura și parafa

Semnătura

123 HOTĂRÎRE **cu privire la construcția unor blocuri locative**

În conformitate cu prevederile art.8 din Codul funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr.107, art.817), cu modificările și completările ulterioare, art.12 pct.1) din Legea nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.131-133, art.1018), cu modificările și completările ulterioare, art. 3, 5 și 6 din Legea nr.91-XVI din 5 aprilie 2007 privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.70-73, art. 316), art. 4, 5 și 6 din Legea nr.121-XVI din 4 mai 2007 privind administrarea și deetimizarea proprietății publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 90-93, art. 401), cu modificările și completările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se permite separarea porțiunilor de teren din str. Testemițanu nr.29 cu suprafața de 0,9 ha, din str.Grenoble nr.147 cu suprafața de 0,64 ha, necesare pentru construcția unor blocuri locative, aflate în prezent în gestiunea Instituției Medico-Sanitare Publice Spitalul Clinic Republican și Centrului de Reabilitare pentru Copii cu Handicap Sever al

Aparatului Locomotor, în conformitate cu legislația de urbanism și amenajare a teritoriului.

2. Se transmit din domeniul public în domeniul public privat al statului, pentru construcția unor blocuri locative, terenurile din str. Testemițanu nr.29 cu suprafața de 0,9 ha, din str.Grenoble nr.147 cu suprafața de 0,64 ha, aflate în prezent în gestiunea Spitalului Clinic Republican și Centrului de Reabilitare pentru Copii cu Handicap Sever al Aparatului Locomotor.

3. Se acceptă propunerea Ministerului Sănătății privind utilizarea terenurilor nominalizate în punctele 1 și 2 ale prezentei Hotărâri în scopul proiectării și construcției blocurilor locative cu multe etaje pentru angajații Spitalului Clinic Republican, Centrului de Reabilitare pentru Copii cu Handicap Sever al Aparatului Locomotor, precum și ai altor instituții medicale, din sursele angajaților și din alte surse neinterzise de legislația în vigoare.

4. Agenția Relații Funciare și Cadastru va opera modificările necesare în documentația de inventariere tehnică în conformitate cu prevederile prezentei Hotărâri.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul economiei
Ministrul sănătății
Ministrul finanțelor

Nr. 94. Chișinău, 15 februarie 2012.

Vladimir FILAT

Valeriu Lazăr
Andrei Usatii
Veaceslav Negruța

124 HOTĂRÎRE **cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru** **ratificarea Acordului de finanțare adițională între** **Republica Moldova și Asociația Internațională** **de Dezvoltare în scopul realizării Proiectului** **„Servicii de sănătate și asistență socială”,** **semnat la Chișinău la 20 decembrie 2011**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea Acordului de finanțare adițională între Republica Moldova și Asociația Internațională

de Dezvoltare în scopul realizării Proiectului „Servicii de sănătate și asistență socială”, semnat la Chișinău la 20 decembrie 2011.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor
Ministrul sănătății
Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei
Ministrul justiției

Nr. 98. Chișinău, 15 februarie 2012.

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța
Andrei Usatii
Valentina Buliga
Oleg Efrim

125 HOTĂRÎRE **pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului** **de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova** **și Comisia Europeană privind Programul Complex** **de Consolidare Instituțională**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul Complex de Consolidare Instituțională.

2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul Complex de Consolidare Instituțională.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul finanțelor

Nr. 99. Chișinău, 16 februarie 2012.

Vladimir FILAT

Iurie Leancă
Veaceslav Negruța

126 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Avizului asupra proiectului
de lege privind sănătatea reproducerii

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul asupra

proiectului de lege privind sănătatea reproducerii.

PRIM-MINISTRU**Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Viceprim-ministru,**
ministrul economiei
Ministrul sănătății
Ministrul finanțelor
Ministrul educației
Ministrul justiției**Valeriu Lazăr**
Andrei Usatii
Veaceslav Negruța
Mihail Șleahțițchi
Oleg Efrim

Nr. 101. Chișinău, 16 februarie 2012.

127 HOTĂRÎRE
pentru aprobarea Avizului asupra proiectului de lege
privind modificarea și completarea Legii cu privire
la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor
de asigurare obligatorie de asistență medicală
nr. 1593-XV din 26 decembrie 2002

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul asupra
proiectului de lege privind modificarea și completarea Legiicu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a
primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală nr.
1593-XV din 26 decembrie 2002.**PRIM-MINISTRU****Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Ministrul sănătății**
Ministrul finanțelor
Ministrul justiției**Andrei Usatii**
Veaceslav Negruța
Oleg Efrim

Nr. 102. Chișinău, 16 februarie 2012.

128 HOTĂRÎRE
cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului
Acordului de grant, prin schimb de note, între Guvernul
Republicii Moldova și Guvernul Japoniei referitor
la extinderea Proiectului de asistență tehnică pentru
fermierii neprivilegiați (2KR) și acordarea deplinei
puteri dlui Vasile BUMACOV, ministru al agriculturii
și industriei alimentare

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se ia act de proiectul Acordului de grant, prin schimb
de note, între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul
Japoniei referitor la extinderea Proiectului de asistență
tehnică pentru fermierii neprivilegiați (2KR).2. Se inițiază negocierile asupra proiectului Acordului
de grant, prin schimb de note, între Guvernul Republicii
Moldova și Guvernul Japoniei referitor la extinderea Proiec-tului de asistență tehnică pentru fermierii neprivilegiați
(2KR).3. Se acordă depline puteri dlui Vasile BUMACOV,
ministru al agriculturii și industriei alimentare, pentru
semnarea Acordului de grant, prin schimb de note, între
Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei referitor la
extinderea Proiectului de asistență tehnică pentru fermierii
neprivilegiați (2KR).**PRIM-MINISTRU****Vladimir FILAT****Contrasemnează:****Viceprim-ministru,**
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul finanțelor
Ministrul agriculturii
și industriei alimentare**Iurie Leancă**
Veaceslav Negruța

Vasile Bumacov

Nr. 103. Chișinău, 16 februarie 2012.

129 HOTĂRÎRE **cu privire la numirea în funcție** **a dlui Marin ADAM**

În conformitate cu punctul 9 din Regulamentul Agenției „Apele Moldovei”, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.1056 din 15 septembrie 2008, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se numește dl Marin ADAM în funcția de director al Agenției „Apele Moldovei”.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Nr. 104. Chișinău, 16 februarie 2012.

130 HOTĂRÎRE **cu privire la aprobarea componenței nominale** **a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială** **a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru,** **în Ucraina (or.Kiev, 2-3 februarie 2012)**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă, conform anexei, componența nominală a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Ucraina (or. Kiev, 2-3 februarie 2012).

2. Ministerul Finanțelor va aloca, din fondul de rezervă

al Guvernului, Ambasadei Republicii Moldova în Ucraina 3014 lei, pentru acțiuni protocolare.

3. Cheltuielile de deplasare (diurnă, cazare) pentru membrii delegației vor fi suportate de instituțiile delegatate.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor

Veaceslav Negruța

Nr. 105. Chișinău, 16 februarie 2012.

Anexă
 la Hotărîrea Guvernului
 nr.105 din 16 februarie 2012

COMPONENȚA NOMINALĂ **a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială** **a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Ucraina** **(or.Kiev, 2-3 februarie 2012)**

FILAT Vladimir	- Prim-ministru	CEBOTARI Doina	- consultant în atragerea investițiilor străine, cabinetul Prim-ministrului
LAZĂR Valeriu	- viceprim-ministru, ministru al economiei	TOMAI Ion	- președinte al raionului Ocnîța
BUMACOV Vasile	- ministru al agriculturii și industriei alimentare	PAVLOV Anastasie	- președinte al raionului Dondușeni
EFRIM Oleg	- ministru al justiției	SĂU Victor	- președinte al raionului Soroca
RĂDUCAN Marcel	- ministru al dezvoltării regionale și construcțiilor	RUSU Mihail	- președinte al raionului Florești
POPOV Andrei	- viceministru al afacerilor externe și integrării europene	GRAUR Eleonora	- președinte al raionului Rezina
GHERASIM Boris	- viceministru al transporturilor și infrastructurii drumurilor	ROTUNDU Svetlana	- vicepreședinte al raionului Șoldănești
STĂVILĂ Ion	- Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Ucraina	GUREZ Lilia	- șef al Direcției comunicare și relații cu presa, Cancelaria de Stat
CHIRILĂ Victor	- consilier principal de stat al Prim-ministrului pentru politică externă și relații cu diaspora	GANGAN Ion	- șef al Secției atragerea investițiilor și relații externe, Consiliul raional Criuleni
BALIȚCHI Tudor	- director general al Serviciului Vamal	STUCALICI Eduard	- consultant principal în Direcția comunicare și relații cu presa, Cancelaria de Stat
GHIŁAȘ Anatolie	- director general, Agenția Relații Funciare și Cadastru	POPA Vasile	- ofițer de pază
BOLBOCEAN Ruslan	- director-adjunct al Departamentului cooperare bilaterală, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	MARCENCO Mihai	- ofițer de pază
MÎINEA Nicolae *	- Șef-adjunct al Direcției Europa de Est și Asia a Departamentului cooperare bilaterală, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	BILINKIS Alexandru	- președinte al Consiliului director al Companiei „Orhei-Vit”
		BODIUL Valentin	- director general, SA „Cricova”
		GACIKEVICI Grigore	- președinte al SA „Banca de Economii”
		GUSEV Alexandr	- președinte al Consiliului de administrație, SA „Moldovagaz”
		RABII Nicolae	- director general al SA „Floare Carpet”

SÎRBU Ala - director general „Tutun CTC”
SIMIONOV Vladimir - director al Companiei „Farmaco”
BUZICHEVICI Cazimir - director al ÎM „Knauf-Gips” SA
SCERBINSCHI Igor - prim-vicepreședinte „DAAC Hermes Holding”
SORIN Andrei - președinte executiv BCR Chișinău SA
PORCIULEAN Oleg - director general „Holiday Service”
LEYBOVICH Anatolii - președinte al Companiei „DALIA”
CERNEI Mihai - director general S A. „Termocom”
CIOCANU Mihai - director medical Spitalul internațional „Medpark”

UNGUREANU Tudor - director general SRL „Garma-Grup”
RUSU Igor - director SRL „Ruvela”
GĂINĂ Victor - director SRL „Media Security”
RUFA Mariana - administrator, Asociația Businessului European
BRAGA Oleg - consultant financiar Balcan Pharmaceutical

Notă: Pentru membrul delegației marcat cu asterisc perioada de delegare va constitui 30 ianuarie – 3 februarie 2012.

131 HOTĂRÎRE
cu privire la Programul național de manifestări culturale-artistice consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici

În temeiul Hotărârii Parlamentului nr. 288 din 28 decembrie 2011 cu privire la declararea anului 2012 Anul Ion și Doina Aldea-Teodorovici (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.13-14, art.33), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național de manifestări culturale-artistice consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici, conform anexei.

2. Realizarea acțiunilor incluse în Programul național de manifestări culturale-artistice se va efectua din contul și în limita alocațiilor bugetare prevăzute pentru autoritățile

responsabile de executarea acestora, precum și din contul altor surse, conform legislației în vigoare.

3. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va asigura organizarea de către misiunile diplomatice ale Republicii Moldova a unor serate muzicale consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici.

4. Se recomandă autorităților administrației publice locale să realizeze programe proprii consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici și să identifice resursele financiare necesare pentru acoperirea acestora.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul culturii
Ministrul finanțelor

Nr. 106. Chișinău, 16 februarie 2012.

Vladimir FILAT

Boris Focșa
Veaceslav Negruța

Anexă
la Hotărârea Guvernului nr.106
din 16 februarie 2012

Programul național de manifestări culturale-artistice consacrate Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici

Nr. d/o	Denumirea acțiunii	Termenul de realizare	Responsabili
1	2	3	4
1.	Desfășurarea acțiunilor culturale în instituțiile de învățământ (expoziții de fotografii, articole, recitaluri de cîntece, saloane muzicale) dedicate lui Ion și Doinei Aldea-Teodorovici, organizarea întîlnirilor cu prietenii și membrii familiei	Pe parcursul anului	Ministerul Educației
2.	Producerea unui film documentar „Ion și Doina Aldea-Teodorovici (pagini de amintiri)”	Noiembrie, 2012	Ministerul Culturii, Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”
3.	Organizarea Festivalului-concurs internațional de muzică ușoară „Două inimi gemene”, în memoria Ion și Doinei Aldea-Teodorovici	Noiembrie, 2012	Ministerul Culturii, Primăria mun. Chișinău, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
4.	Emiterea unei mărci poștale și a unui plic Ion și Doina Aldea-Teodorovici	Pe parcursul anului 2012	Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor
5.	Imprimarea unei CD cu muzica din colecția de aur a lui Ion Aldea-Teodorovici în interpretarea artiștilor de estradă (A. Lazariuc, S. Rotaru, Șt. Petrache, N. Cepraga, Z. Julea, O. Ciolacu etc.)	Iunie, 2012	Ministerul Culturii, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
6.	Realizarea și instalarea unui monument la Cimitirul Central din str. Armenească	Pe parcursul anului	Ministerul Culturii
7.	Realizarea și lansarea ciclului de emisiuni tematice despre viața și activitatea duetului Ion și Doina Aldea-Teodorovici	Bilunar, 2012	Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”
8.	Crearea unui site electronic „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”	Martie, 2012	Asociația Obștească „Două inimi gemene”
9.	Programarea și punerea pe post, în reluare, a emisiunilor și spectacolelor televizate cu participarea și despre Ion și Doina Aldea-Teodorovici	Pe parcursul anului 2012	Instituția Publică Națională a Audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”
10.	Realizarea expoziției mobile de fotografii „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”	Septembrie, 2012	Ministerul Culturii, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
11.	Realizarea spectacolelor „În memoria”	Pe parcursul anului	Ministerul Culturii

1	2	3	4
12.	Organizarea concertului cu interpreți autohtoni și a turneului republican dedicat creației lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici (35 centre raionale)	Pe parcursul anului	Ministerul Culturii
13.	Organizarea spectacolului omagial Ion Aldea-Teodorovici (Palatul Național)	7 aprilie	Ministerul Culturii
14.	Organizarea turneului internațional cu participarea lui Cristofor Aldea-Teodorovici și a unor interpreți de muzică de estradă din Republica Moldova (Franța-SUA-Ucraina-România-Cehia-Federația Rusă)	Pe parcursul anului 2012	Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
15.	Imprimarea unui DVD cu muzică în interpretarea duetului Ion și Doina Aldea-Teodorovici	Octombrie, 2012	Ministerul Culturii
16.	Editarea cărții-album „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”	Noiembrie, 2012	Ministerul Culturii
17.	Instituirea și acordarea bursei „Ion și Doina Aldea-Teodorovici” celui mai talentat copil dintr-o familie social-vulnerabilă	Pe parcursul anului	Asociația Obștească „Două inimi gemene”
18.	Organizarea concursului de poezii și cinceze consacrate lui Ion și Doinei Aldea-Teodorovici	Iulie, 2012	Asociația Obștească „Două inimi gemene”
19.	Editarea materialelor promoționale „Anul Ion și Doina Aldea-Teodorovici”	Februarie	Ministerul Culturii, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
20.	Confecționarea medaliilor, suvenirurilor „Anul Ion și Doina Aldea-Teodorovici”	Aprilie, 2012	Ministerul Culturii, Asociația Obștească „Două inimi gemene”
21.	Organizarea concursului de mini-granturi pentru ONG-urile de tineret și grupurile de inițiativă ale tinerilor în scopul susținerii acțiunilor de popularizare a creației lui Ion și a Doinei Aldea-Teodorovici	Pe parcursul anului	Ministerul Tineretului și Sportului
22.	Organizarea concursului pentru cel mai bun ciclu de articole în presa națională și cea locală de/pe tineret despre contribuția lui Ion și a Doinei Aldea-Teodorovici la renașterea națională și la dezvoltarea culturii naționale	Pe parcursul anului	Ministerul Tineretului și Sportului

132 HOTĂRÎRE **cu privire la eliberarea unor bunuri materiale** **din rezervele materiale de stat**

În temeiul art.8 din Legea nr.589-XIII din 22 septembrie 1995 privind rezervele materiale de stat și de mobilizare (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1996, nr.11-12, art.114), cu modificările și completările ulterioare, și al Regulamentului privind utilizarea mijloacelor fondului de rezervă al Guvernului, aprobat prin Legea nr.1228-XIII din 27 iunie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 57-58, art.511), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Agenția Rezerve Materiale va elibera din rezervele materiale de stat, cu titlu de deblocare, Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale al Ministerului Afacerilor Interne bunuri materiale în sumă de 89446 lei (conform anexei) pentru asigurarea funcționării punctelor de reabilitare, instalate în localitățile din republică pentru a oferi

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor
Ministrul afacerilor interne

Nr. 107. Chișinău, 16 februarie 2012.

ajutor populației în legătură cu temperaturile scăzute din ultima perioadă.

2. Ministerul Finanțelor va achita Agenției Rezerve Materiale, din fondul de rezervă al Guvernului, costul bunurilor materiale eliberate din rezervele materiale de stat, în sumă de 89446 lei.

3. Ministerul Afacerilor Interne va organiza recepționarea, transportarea și monitorizarea utilizării conform destinației a bunurilor eliberate din rezervele materiale de stat.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina dlui Alexei Roibu, ministru al afacerilor interne, și dlui Vasile Pinte, director general al Agenției Rezerve Materiale, conform competențelor.

Vladimir FILAT

Veaceslav Negruța
Alexei Roibu

Anexă
 la Hotărârea Guvernului
 nr. 107 din 16 februarie 2012

LISTA **bunurilor materiale eliberate din rezervele materiale de stat**

Nr. d/o	Denumirea bunurilor materiale	Unitatea de măsură	Cantitatea	Prețul (lei)	Costul (lei)
1.	Zahăr-tos	tone	0,3	11500,0	3450,0
2.	Motorină	tone		4,200	17023,0
3.	Benzină	tone		0,780	18589,0
	Total				89446

133 HOTĂRÎRE **privind aprobarea cuantumului ajutorului bănesc** **acordat refugiaților și beneficiarilor de protecție** **umanitară pentru anul 2012**

În temeiul prevederilor art.33 alin.(2) și art. 91 alin. (3) ale Legii nr.270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.53-54, art.145), Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă cuantumului ajutorului bănesc acordat refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară pentru anul 2012 în mărime de 355 lei.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Ministrul afacerilor interne
Ministrul finanțelor

Alexei Roibu
Veaceslav Negruța

Nr. 108. Chișinău, 17 februarie 2012.

134 HOTĂRÎRE **cu privire la modificarea anexei nr.2 la Hotărîrea** **Guvernului nr. 331 din 5 mai 2011**

În temeiul articolului 27 din Legea nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179-181, art. 610), cu modificările ulterioare, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

(Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.78-81, art.381), pozițiile „5. Antigua și Barbuda”, „9. Barbados”, „29. Republica Costa Rica”, „70. Republica Mauritius”, „83. Republica Panama”, „90. Republica Seychelles” și „91. Sfântul Kristofor și Nevis” se exclud.

În anexa nr.2 la Hotărîrea Guvernului nr. 331 din 5 mai 2011 „Cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini”

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene
Ministrul afacerilor interne

Iurie Leancă
Alexei Roibu

Nr. 109. Chișinău, 17 februarie 2012.

135 HOTĂRÎRE **cu privire la aprobarea componenței nominale** **a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială** **a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Republica** **Azerbaidjan (or.Baku, 17-19 ianuarie 2012)**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă, conform anexei, componența nominală a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru, în Republica Azerbaidjan (or.Baku, 17-19 ianuarie 2012).

2. Ministerul Finanțelor va aloca, din fondul de rezervă al Guvernului, Cancelariei de Stat 256504 lei pentru acoperirea cheltuielilor de transport și Ambasadei Republicii Moldova în Republica Azerbaidjan 15178 lei pentru acțiuni protocolare.

3. Cheltuielile de deplasare (cazare, diurnă) pentru membrii delegației vor fi suportate de instituțiile delegatate.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Ministrul finanțelor

Veaceslav Negruța

Nr. 110. Chișinău, 20 februarie 2012.

Anexă
la Hotărîrea Guvernului
nr. 110 din 20 februarie 2012

COMPONENȚA NOMINALĂ **a delegației moldovenești în legătură cu vizita oficială** **a domnului Vladimir FILAT, Prim-ministru,** **în Republica Azerbaidjan (or.Baku, 17-19 ianuarie 2012)**

FILAT Vladimir
LEANCĂ Iurie

- Prim-ministru
- viceprim-ministru, ministru
al afacerilor externe și integrării
europene

LAZĂR Valeriu
BUMACOV Vasile

- viceprim-ministru, ministru al
economiei
- ministru al agriculturii și industriei
alimentare

RĂDUCAN Marcel	- ministru al dezvoltării regionale și construcțiilor		comunicare și relații cu presa, Cancelaria de Stat
FORMUZAL Mihail	- guvernator al unității teritoriale autonome Găgăuzia	POPA Vasile	- ofițer de pază
JURAVSCHI Nicolae	- președinte al Comitetului Național Olimpic	BILINKIS Alexandru	- președinte al Consiliului director al Companiei „Orhei-Vit”
GHILAȘ Anatolie	- director general al Agenției Relații Funciare și Cadastru	GUSEV Alexandru	- președinte al Consiliului de administrație al S.A. „Moldovagaz”
CUCU Gheorghe	- președinte al Camerei de Comerț și Industrie	GABURICI Chiril	- director general al Companiei „Moldcell”
BOLBOCEAN Ruslan	- director adjunct al Departamentului cooperare bilaterală, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	GACIKEVICI Grigore	- președinte al S.A. „Banca de Economii”
GUREZ Lilia	- șef al Direcției comunicare și relații cu presa, Cancelaria de Stat	FEYRUZ Isayev	- director general al S.R.L. „Lukoil-Moldova”
STUCALICI Eduard	- consultant principal în Direcția	RAGHIMOV Maarif	- director al S.A. „Mina din Chișinău”
		NOVRUZOV Vugar	- președinte al Congresului azerilor din Republica Moldova

136 HOTĂRÎRE **pentru aprobarea proiectului de lege privind selectarea, avansarea în carieră și evaluarea performanțelor judecătorilor**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:
Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare

proiectul de lege privind selectarea, avansarea în carieră și evaluarea performanțelor judecătorilor.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Ministrul justiției

Oleg Efrim

Nr. 111. Chișinău, 20 februarie 2012.

137 HOTĂRÎRE **cu privire la numirea domnului Iulian FRUNTAȘU, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Irlanda, prin cumul, cu reședința la Londra**

În conformitate cu prevederile art. 86 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 10 alin. (2) din Legea nr. 761-XV din 27 decembrie 2001 cu privire la serviciul diplomatic, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acceptă propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene privind numirea domnului Iulian

FRUNTAȘU, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Irlanda, prin cumul, cu reședința la Londra, înaintînd Președintelui Republicii Moldova proiectul decretului respectiv.

PRIM-MINISTRU

Vladimir FILAT

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene

Iurie Leancă

Nr. 115. Chișinău, 22 februarie 2012.

138 HOTĂRÎRE

cu privire la numirea domnului Victor MORARU, Ambasador, Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Oficiul O.N.U. la Geneva, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Confederația Elvețiană, prin cumul, cu reședința la Geneva

În conformitate cu prevederile art. 86 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și art. 10 alin. (2) din Legea nr. 761-XV din 27 decembrie 2001 cu privire la serviciul diplomatic, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se acceptă propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene privind numirea domnului Victor

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Viceprim-ministru,
ministrul afacerilor externe
și integrării europene

Nr. 116. Chișinău, 22 februarie 2012.

MORARU, Ambasador, Reprezentant Permanent al Republicii Moldova pe lângă Oficiul O.N.U. la Geneva, în funcția de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Confederația Elvețiană, prin cumul, cu reședința la Geneva, înaintind Președintelui Republicii Moldova proiectul decretului respectiv.

Vladimir FILAT

Iurie Leancă

139 HOTĂRÎRE

cu privire la ziua de odihnă din luna martie 2012

În scopul organizării optime a timpului de muncă și de odihnă în luna martie 2012, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se consideră ziua de vineri, 9 martie 2012, zi de odihnă, iar ziua de sâmbătă, 3 martie 2012, zi lucrătoare.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează:
Ministrul muncii, protecției
sociale și familiei

Nr. 117. Chișinău, 22 februarie 2012.

2. Ministerele, alte autorități administrative centrale, conducătorii întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor vor asigura, în ziua de 3 martie 2012, activitatea eficientă a unităților subordonate.

Vladimir FILAT

Valentina Buliga

140 DISPOZIȚIE

1. Se aprobă, conform anexei, componența nominală a delegației moldovenești pentru participare la cea de-a III-a ședință a Comisiei moldo-cehe pentru cooperare economică, industrială și tehnico-științifică (20-24 februarie

PRIM-MINISTRU

Nr. 13-d. Chișinău, 16 februarie 2012.

2012, or. Praga, Republica Cehă).

2. Cheltuielile de deplasare pentru membrii delegației (transport, cazare, diurnă) vor fi suportate de instituțiile delegatate.

Vladimir FILAT

Anexă
la Dispoziția Guvernului
nr.13-d din 16 februarie 2012

COMPONENȚA NOMINALĂ

a delegației moldovenești pentru participare la cea de-a III-a ședință a Comisiei moldo-cehe pentru cooperare economică, industrială și tehnico-științifică (20-24 februarie 2012, or. Praga, Republica Cehă)

CALMÎC Octavian	- viceministru al economiei, președinte al părții moldovenești a Comisiei	GORDA Ștefan	- Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Republica Cehă
GODOROJA Dumitru	- viceministru al agriculturii și industriei alimentare, vicepreședinte al părții moldovenești a Comisiei	GHERASIM Boris	- viceministru al transporturilor și infrastructurii drumurilor
BURDUJA Svetlana	- șef al Direcției cooperare economică internațională, Ministerul Economiei, secretar al părții moldovenești a Comisiei	CEBAN Vadim	- șef al Direcției generale securitate și eficiență energetică, Ministerul Economiei

MÎRZA Corneliu	- șef al Direcției prevenirea poluării și gestionării deșeurilor, Ministerul Mediului	CACICOVSCHII Elena	- șef adjunct al Direcției relații internaționale și integrare europeană, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
DRAGANCEA Andrei	- șef al Direcției Europa Centrală și de Sud-Est, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	BARBĂSCUMPĂ Nicolae	- șef al Serviciului relații externe, Î.S. „Calea Ferată din Moldova”

141 DISPOZIȚIE

În conformitate cu prevederile pct. 11-19 ale Procedurii de încetare a activității subzonei Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău” și modului de asigurare a garanțiilor de stat pentru rezidenții ei”, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.1655 din 23 decembrie 2002:

1. Se creează Comisia pentru încetarea funcționării subzonei Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău” (sectorul de teren cu o suprafață de 1,8 ha, amplasat în sectorul Buiucani al mun. Chișinău, str. Ghiocelilor nr. 1 și partea teritoriului adiacent al parcului „Valea Morilor” cu o suprafață de 4 ha) și se aprobă, conform anexei, componența ei nominală.

2. Comisia:

va efectua inventarierea bunurilor Administrației zonei

PRIM-MINISTRU

Nr. 14-d. Chișinău, 16 februarie 2012.

libere și altor bunuri ale statului ce se află pe teritoriul subzonei;

va elabora propuneri privind utilizarea în continuare a teritoriului pe care este amplasată subzona, precum și a altor bunuri ale statului ce se află pe teritoriul subzonei;

va exercita alte atribuții prevăzute în Procedura de încetare a activității subzonei.

3. Se stabilește că, în caz de eliberare a membrilor Comisiei din funcțiile deținute, atribuțiile acestora vor fi exercitate de persoanele nou-de desemnate în funcțiile respective, fără emiterea unei noi dispoziții de Guvern.

4. Controlul asupra executării prezentei dispoziții se pune în sarcina Ministerului Economiei.

Vladimir FILAT

Anexă
la Dispoziția Guvernului
nr. 14-d din 16 februarie 2012

COMPONENȚA NOMINALĂ a Comisiei pentru încetarea activității subzonei Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”

CALMIĆ Octavian	- viceministru al economiei, președinte al Comisiei	CRĂCIUN Nicolae	- vicedirector al Direcției generale arhitectură, urbanism și relații funciare, Consiliul municipal Chișinău
CRIVCIUN Vladimir	- șef al Direcției politici investiționale și de promovare a exportului, Ministerul Economiei	ANDRONIC Arcadie COJOCARU Petru	- director general al C.I.E „Moldexpo” - adjunct al administratorului principal, Zona Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”
MLECICO Victoria	- șef adjunct al Direcției monitoring și analiză financiară, Ministerul Finanțelor	MAMALIGA Pavlina	- contabil-șef, Administrația Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău”
ABABII Lidia	- inspector superior în Secția destinații vamale, Direcția control și destinații vamale, Serviciul Vamal		

RECTIFICARE

În Hotărârea cu privire la alocarea mijloacelor financiare nr. 928 din 7 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 216-221 din 9 decembrie 2011) sintagma „familia Viorelei Vlas” se va citi „familia Vioricăi Vlas”.

PARTEA III**Acte ale ministerelor, departamentelor și ale Băncii Naționale a Moldovei****Acte ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova****218 ORDIN**
cu privire la investirea cu împuterniciri
de exercitare a activității notariale

În temeiul art. 12 alin. (3) și alin. (6) al Legii nr. 1453-XV din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat, cu modificările și completările ulterioare, și în baza cererii personale din 9 februarie 2012,

ORDON:

1. Se investește cu împuterniciri de exercitare a activității

MINISTRUL JUSTIȚIEI

Nr. 69. Chișinău, 13 februarie 2012.

notariale notarul public Țonu Nina, cu teritoriul de activitate în r-nul Florești.

2. Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Oleg EFRIM**Acte ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare**
al Republicii Moldova**218a ORDIN**
cu privire la unele măsuri de menținere a resurselor
genetice taurine prin metoda însămînțării artificiale

Întru executarea sarcinilor de restabilire și dezvoltare a sectorului zootehnic, conservare și ameliorare a resurselor genetice, combatere a sărăciei, creare la sate a infrastructurii de prestare a serviciilor zooveterinare, executarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2011-2014, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 179 din 23.03.2011 și în scopul utilizării raționale a mijloacelor financiare alocate în anul 2012, conform Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 57 din 31.01.2012,

ORDON:

1. Se aprobă pentru anul 2012:
  - 1.1. Planul-prognoză de însămînțare artificială a taurinelor în număr de 100 mii capete, conform anexei nr. 1;
  - 1.2. Structura de cheltuieli la efectuarea însămînțării artificiale a unei taurine în mărime de 141,72 lei, conform anexei nr. 2;
  - 1.3. Subvenționarea parțială a cheltuielilor suportate de Centrul Republican pentru Ameliorarea și Reproducția Animalelor la efectuarea însămînțării artificiale a animalelor în valoare de 5875 mii lei de la compartimentul menținerea fondului genetic al animalelor de prăsilă al Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli.
2. Se stabilește:
  - 2.1. Deținătorul de animale va achita pentru însămînțarea artificială a unei taurine clinic sănătoase și înregistrată în Registrul Animalelor 80 lei;
  - 2.2. În cazul depistării la însămînțare a animalelor cu

dereglări ale sistemului reproductiv, ce necesită servicii suplimentare de tratare, achitarea acestora se va efectua în conformitate cu Nomenclatorul lucrărilor executate și serviciilor prestate, contra plată, de către instituțiile subordonate Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 158 din 14 februarie 2007 (Monitorul Oficial, 2007, nr. 25-28, art 175);

2.3. În cazul însămînțării taurinelor clinic sănătoase, dar neînregistrate în Registrul de Stat al Animalelor, deținătorul de animale va achita integral costul serviciului prestat (141,72 lei);

2.4. Achitățile pentru serviciile prestate de însămînțare și tratare a animalelor vor fi efectuate în direct la oficiul local, contra bon de plată.

3. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură:

3.1. Va transfera ÎS „Centrul Republican pentru Ameliorarea și Reproducția Animalelor” un avans în mărime de 1,0 mil. lei pentru începerea activității de însămînțare artificială;

3.2. Transferurile ulterioare se vor efectua lunar conform graficului de alocare a mijloacelor financiare în baza devizului de cheltuieli a ÎS „Centrul Republican pentru Ameliorarea și Reproducția Animalelor”.

4. Întreprinderea de Stat „Centrul Republican pentru Ameliorarea și Reproducția Animalelor” (A. Moraru) va asigura publicarea prezentului ordin în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

5. Controlul asupra executării prezentului ordin se pune în sarcina dlui V. Ceban, șef al Direcției Politici de Producție și Reglementări de Calitate a Producției Animale.

MINISTRUL AGRICULTURII
ȘI INDUSTRIEI ALIMENTARE

Nr. 24. Chișinău, 15 februarie 2012.

Vasile BUMACOV

Anexa nr. 1
 la Ordinul Ministerului Agriculturii
 și Industriei Alimentare
 nr. 24 din 15 februarie 2012

Planul - prognoză de însămînțare artificială a taurinelor în anul 2012
Centrul Zonal Maximovca

Denumirea raionului	lunile												Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Anenii Noi	140	180	230	340	540	520	350	205	195	190	185	175	3250
Nisporeni	60	100	140	170	250	230	210	170	120	110	100	90	1750
Ungheni	140	170	190	370	560	570	330	280	190	190	185	175	3350
Strășeni	50	90	110	150	210	190	120	120	110	100	80	70	1400
Ialoveni	80	110	160	280	400	320	210	190	150	130	120	100	2250
Orhei	180	270	350	460	630	610	430	320	250	240	200	160	4100
Hîncești	110	160	230	310	450	440	430	420	350	210	170	120	3400
Criuleni	100	160	240	270	310	320	280	220	200	190	140	120	2550
Ștefan Vodă	90	140	170	200	350	450	230	200	170	130	90	80	2300
Călărași	50	100	150	180	220	200	160	130	110	110	100	90	1600
Căușeni	160	200	240	480	640	680	550	370	280	220	200	180	4200
Dubăsari	40	70	90	110	110	80	80	70	50	50	50	50	850
mun. Chișinău	50	70	80	120	140	140	90	85	75	90	85	75	1100
Vulcănești	4	6	10	10	16	14	11	10	9	5	3	2	100
Basarabeasca	25	30	45	75	70	55	50	45	40	30	30	20	550
Cahul	100	110	140	170	230	250	140	130	130	125	120	105	1750
Cantemir	110	130	160	190	260	250	150	130	120	150	130	120	1900
Comrat	70	80	100	150	210	190	90	80	80	100	110	90	1350
Leova	90	120	140	220	270	260	220	200	180	150	130	120	2100
Taraclia	50	70	80	90	110	100	60	50	40	40	30	30	750
Ceadar-Lunga	50	70	80	160	190	150	90	80	80	90	80	80	1200
Cimișlia	80	120	100	190	260	250	240	230	230	180	170	150	2200
Total pe zonă	1829	2556	3235	4695	6426	6269	4526	3740	3164	2840	2508	2212	44000

Centrul Zonal Singerei

Briceni	230	300	305	500	540	540	520	490	410	305	240	220	4600
Glodeni	140	190	260	460	800	680	520	380	300	195	140	85	4150
Dondușeni	125	170	215	350	800	730	710	450	385	230	150	85	4400
Edineț	170	300	450	850	1450	1350	1170	700	510	300	200	150	7600
Ocnîța	60	145	160	250	490	500	370	300	200	135	80	60	2750
Rîșcani	90	130	350	435	900	750	600	510	370	270	145	100	4650
Fălești	135	175	340	360	785	695	590	450	350	230	140	150	4400
Sîngerei	80	120	150	400	750	730	610	500	400	300	100	60	4200
Florești	110	150	245	440	770	640	500	360	265	170	120	80	3850
Rezina	50	60	120	190	230	220	210	170	140	80	70	60	1600
Telenești	30	70	150	250	600	650	450	350	300	150	100	50	3150
Soroca	95	100	225	360	650	510	390	290	190	140	100	50	3100
Șoldănești	40	70	130	250	300	260	230	180	120	80	50	40	1750
Drochia	200	180	310	470	1030	1000	690	665	580	285	200	90	5700
mun. Bălți	5	5	5	10	20	15	15	10	5	5	5	0	100
Total pe zonă	1560	2165	3415	5575	10115	9270	7575	5805	4525	2875	1840	1280	56000
Total	3389	4721	6650	10270	16541	15539	12101	9545	7689	5715	4348	3492	100000

 Anexa nr. 2
 la Ordinul Ministerului Agriculturii
 și Industriei Alimentare
 nr. 24 din 15 februarie 2012

Nr. d/o	Costul materialelor și lucrărilor	Pentru o taurină, lei
1.	Costul materialului seminal congelat și consumantelor	11,72
	<i>inclusiv: materialul seminal congelat (2.0 doze a câte 2.1 lei)</i>	4,32
	<i>2 pipete (1,2 lei/un)</i>	2,40
	<i>2 mănuși (1,2 lei/un)</i>	2,40
	<i>2 fiole citrat de natriu (1,2 lei/un)</i>	2,40
	<i>Tube</i>	0,20
2.	Costul azotului lichid	10,00
3.	Remunerarea operatorului însămînțător	80,00
4.	Cheltuieli organizatorice (distribuirea azotului, consumantelor, remunerarea specialiștilor raionali, аренда încăperilor, achitarea telefonului, energiei electrice, termice, transportului)	40,00
	Total	141,72

 Șeful Direcției Politici de Producție
 și Reglementări de Calitate
 a Producției Animale

Vitalie CEBAN

**Acte ale Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
al Republicii Moldova**

219 R A P O R T
privind utilizarea fondului rutier în perioada anului 2011

Obiectivul general de utilizare a mijloacelor fondului rutier este conformat cu scopul creării fondului rutier, care constă în asigurarea dezvoltării unitare a rețelei drumurilor publice, utilizarea eficientă și transparentă a resurselor financiare și materiale, alocate pentru dezvoltarea și întreținerea gospodăriei rutiere.

Structura administrării drumurilor publice

Drumurile publice (naționale și locale) din Republica Moldova sînt administrate de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor prin intermediul Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor".

Executarea nemijlocită a lucrărilor de administrare, întreținere se efectuează de 39 de întreprinderi de exploatare a drumurilor în bază de contract cu Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor".

Rețeaua drumurilor publice

Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor" administrează 9352 km, din care 3336 km – Drumuri naționale și 6016 km - drumuri locale.

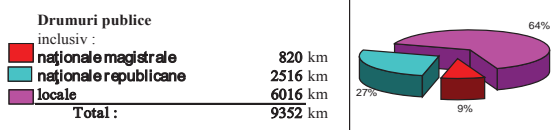
Structura rețelei drumurilor publice la situația din 01.01.2012 este prezentată în tabelul 1 și figura 1.

Tabelul 1

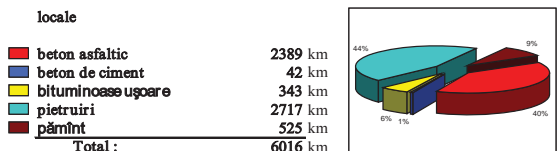
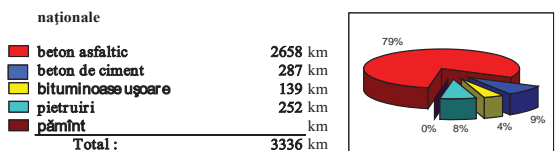
Tipul îmbrăcăminteii	Total drumuri publice	Naționale			Locale
		total	inclusiv		
			magistrale	republicane	
Lungimea totală, km	9352	3336	820	2516	6016
din care:					
Îmbrăcăminte modernizată	km 5376 % 57,5	2945 88,2	799 97,4	2146 85,3	2431 40,4
Îmbrăcăminte bituminoasă ușoară	km 482 % 5,2	139 4,2	18 2,3	121 4,8	343 5,7
Drumuri pietruite	km 2969 % 31,7	252 7,6	3 0,4	249 9,9	2717 45,2
Drumuri din pământ	km 525 % 5,6	-	-	-	525 8,7

Figura 1

Rețeaua drumurilor publice administrate de ASD la starea din 01 ianuarie 2012

Tipuri de îmbrăcămînți pe drumurile publice

Suportul financiar al gospodăriei rutiere

Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2011 nr.52 din 31 martie 2011, volumul fondului rutier a fost stabilit în mărime de 787, 984 milioane lei.

Volumul real al acumulărilor pe fiecare sursă a fondului rutier este prezentat în tabelul 2.

Denumirea surselor	Volumul acumulărilor
1. Defalcările de la accize la benzina și motorina	631,50
2. Taxe rutiere, total	149,23
<i>Inclusiv:</i>	
a) Taxa pentru folosirea drumurilor Republicii Moldova de către autovehiculele neînmatriculate în Republica Moldova	1,28
b) Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova	77,63
c) Taxa pentru circulația transportului cu sarcina pe osie și gabaritele care depășesc limitele admise	6,49
d) Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru efectuarea lucrărilor de construcție și montaj	0,04
e) Taxa pentru transporturi rutiere internaționale	40,88
f) Taxa pentru gazul lichefiat importat și pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizării în calitate de carburant pentru unitățile de transport auto	17,86
g) Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea publicității exterioare	4,21
h) Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea obiectelor de prestare a serviciilor rutiere	0,84

Utilizarea fondului rutier

Conform Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pe anul 2011, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.363 din 17 mai 2011 cu modificările ulterioare prin Hotărîrea Guvernului nr. 847 din 14 noiembrie 2011, cheltuielile totale pentru lucrările de reparație și întreținere a drumurilor publice au fost stabilite în volum de 787,984 milioane lei.

Repartizarea mijloacelor fondului rutier pe capitole de cheltuieli, precum și utilizarea mijloacelor alocate este prezentat în tabelul 3.

Tabelul 3
milioane lei

Articolul de cheltuieli	Volumul de mijloace, planificat			Utilizarea mijloacelor		
	Total	inclusiv pentru drumurile naționale	inclusiv pentru drumurile locale	Total	inclusiv pentru drumurile naționale	inclusiv pentru drumurile locale
1	2	3	4	5	6	7
Total	787,98	583,30	204,68	787,90	563,30	224,60
1. Întreținerea drumurilor - total	594,95	418,34	176,61	595,59	403,60	191,99
<i>inclusiv:</i>						
întreținerea curentă a sistemului rutier și a lucrărilor de artă (plombarea gropilor, profilarea părții carosabile cu adaos de material, întreținerea terasamentului și sistemelor de evacuare a apelor, întreținerea lucrărilor de artă, lucrări accidentale: mundații, cutremure, alunecări de teren, etc);	466,65	313,04	153,61	472,78	301,63	171,15
lucrări pentru asigurarea securității circulației rutiere (marcajul rutier, întreținerea mijloacelor tehnice pentru siguranța circulației rutiere și de informare);	54,30	49,20	5,10	55,77	50,54	5,23
crearea de spații verzi în zonele de protecție a drumurilor (plantarea arborilor și arbuștilor și întreținerea lor);	1,80	1,20	0,60	1,43	1,20	0,23
întreținerea drumurilor pe timp de iarnă (dezzăpezirea, combaterea poleiului);	45,0	36,0	9,0	37,83	30,48	7,35
evidența tehnică a drumurilor, exploatarea și dezvoltarea sistemului de administrare optimizată PMS;	1,20	0,80	0,40	1,20	1,20	0,00
elaborarea documentelor normative și lucrările de proiectare tehnologică;	1,00	0,60	0,40	0,95	0,95	0,00
administrarea drumurilor publice.	25,00	17,50	7,50	25,63	17,6	8,03
2 Lucrări de proiectare	15,00	15,00	0,00	15,00	15,00	0,00
3 Procurarea de mașini, autospeciale și utilaje pentru întreținerea și administrarea drumurilor	60,00	60,00	0,00	59,36	59,36	0,00
4 Reparația drumurilor și construcțiilor ingineresti	118,03	89,96	28,07	117,94	89,89	28,05

La planificarea și realizarea lucrărilor de întreținere și reparații ale drumurilor s-a ținut cont de următoarele principii de bază:

a) executarea de urgență a lucrărilor accidentale

datorate calamităților naturale, accidentelor rutiere pentru restabilirea circulației;

b) acordarea priorității în planificarea lucrărilor de întreținere și reparații pentru drumurile mai frecvent utilizate de traficul internațional, traseelor importante din punct de vedere economic, social, administrativ și turistic;

c) obținerea unei eficiențe maxime a utilizării fondurilor pentru reparația și întreținerea drumurilor publice.

Astfel, pe parcursul perioadei de raportare s-au efectuat lucrări de întreținere și reparație curentă pe o lungime totală de 6830 km, inclusiv 2980 km drumuri naționale și 3850 km drumuri locale.

Lucrările de reparație curentă a îmbrăcăminte rutiere din beton asfaltic au fost efectuate cu utilizarea mixturii asfaltice în cantitate de 97,6 mii tone, inclusiv pe drumuri naționale - 77,2 mii tone și pe drumuri locale - 20,4 mii tone.

Pe o lungime de 2250 km au fost executate lucrări de profilare a îmbrăcăminte rutiere din pietriș; au fost executate, restabile și curățate 1035 km canale de evacuare a apelor pluviale; profilate acostamente 5,6 mii km; cosită iarbă pe o suprafață de 35200 mii m².

Datorită majorării alocațiilor în fondul rutier, pe lângă lucrările de întreținere curentă, pentru prima dată a fost posibilă planificarea lucrărilor majore concentrate de reparație periodică, cum ar fi aplicarea tratamentelor bituminoase, realizarea straturilor din beton asfaltic. Paralel cu aceasta s-a majorat volumul reparației îmbrăcămintelor de tip macadam cu adaos de material pietros.

Toată activitatea în domeniul gospodăriei rutiere este direct legată de asigurarea circulației rutiere în condiții de confort și siguranță. Întru realizarea prevederilor Programului național privind securitatea circulației rutiere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1214 din 27.12.2010, în programele anuale de reparație și întreținere a drumurilor sînt stabilite cheltuieli ce tîn nemijlocit de asigurarea siguranței circulației rutiere. Astfel în Programul pentru anul 2011 această sumă a constituit 55,77 milioane lei. Din contul acestor mijloace, în vederea îmbunătățirii orientării participanților la trafic și informării lor despre condițiile de circulație pe drumurile publice, au fost instalate 15629 indicatoare rutiere, inclusiv 2181 indicatoare de proiectare individuală și 261 indicatoare de tip „consolă”.

A fost executat marcajul orizontal a părții carosabile pe drumurile naționale pe o lungime totală de 1677,9 km, inclusiv 600 km cu marcaj lateral. Au fost instalați 968 stâlpi de ghidare.

În scopul îmbunătățirii deservirii pasagerilor pe drumurile publice au fost montate 74 pavilioane.

În vederea renovării plantațiilor rutiere în zona drumurilor publice, au fost sădiți 8970 arbori, inclusiv pe drumurile naționale - 6995 și pe drumurile locale - 1975. Totodată pe sectoarele afectate de alunecări de teren în anul curent au fost sădiți 23,3 mii puiți de salcîm.

Întru asigurarea scurgerii apelor din zona drumului, precum și prevenirea efectelor inundațiilor au fost efectuate lucrări de curățare și desfundare a șanțurilor, rigolelor, canalelor și a podețelor.

Paralel cu cele menționate întru asigurarea esteticii rutiere a drumurilor au fost efectuate lucrări de curățare de gunoae, noroi a platformei, a taluzurilor, șanțurilor, locurilor de parcare, fîntînilor și a spațiilor verzi; cosirea vegetației ierboase în zona drumului (acostamente, șanțuri, taluzuri, bandă mediană), tăierea buruienilor, a lăstărișului, curățarea plantației de ramuri uscate etc.

Pentru informarea operativă despre condițiile de circulație rutieră în perioada de iarnă, a fost organizat serviciul în regim “non-stop” la Î.S. “Administrația de Stat a Drumurilor” și la toate întreprinderile S.A.(Î.S.) „Drumuri”.

Cheltuielile pentru lucrările și serviciile de întreținere a drumurilor în perioada de iarnă au constituit 37,83 milioane lei.

Întru realizarea Programului privind repartizarea mijloa-

celor fondului rutier, în anul 2011 Î.S.,Administrația de Stat a Drumurilor” a organizat 77 licitații publice în vederea achiziționării mărfurilor, lucrărilor și serviciilor cu un volum total de 566,73 milioane lei, sau 71,9 % din volumul total al alocațiilor din fondul rutier.

Conform Programului modificat privind repartizarea mijloacelor fondului rutier în anul 2011 la capitolul reparația drumurilor și construcțiilor ingineresti au fost planificate 118,03 milioane lei.

Informația privind valorificarea mijloacelor alocate pentru reparația drumurilor la situația din 31 decembrie 2011 este prezentată în tabelul 4.

Tabelul 4

Nr. crit.	Nr. Drum.	Denumirea drumului	Volumul alocațiilor, mil. lei	Valorificat la 31.12.2011 mil. lei
1	M1	Chișinău – Leușeni – frontiera cu România	6,24	6,23
2	R1	Chișinău – Ungheni – Sculeni	0,10	0,92
3	R18	Florești – Nicolaevca – Sîngerei	3,73	3,72
4	R26	Tiraspol – Căușeni – Cimișlia	8,50	8,46
5	R30	Anenii Noi – Căușeni – Ștefan Vodă – fr. Ucraina (oclocirea Căușeni)	8,00	8,00
6	R30	Anenii Noi – Căușeni – Ștefan Vodă – frontiera cu Ucraina	43,80	43,80
7	R42	Ungheni – Măcărești – Bărboteni	3,69	3,69
8	R44	Călărăși – Lozova – Hîncești	15,90	15,88
9	L571	R33 – Bujor – Mirești	0,95	0,94
10	L249	Ceadir-Lunga – Congaz (tronsoanel Baurci – Congaz)	5,00	5,00
11	L168.1	Drum de acces spre s.Roșcani, r-nul Rezina	3,20	3,20
12	L288	Telenești – Cucioaia	3,02	3,02
13	L266	Prepețița – Pepeni – Bălăești	2,00	2,00
14	L186	Florești – Vădeni – L. 107	13,90	13,90
		Total	118,03	117,95

În cadrul activităților de administrare controlul pe drumurile publice a transporturilor cu greutate ce depășesc limitele admise a fost asigurată de către 13 echipe mobile, inclusiv 3 echipe de verificare a sarcinii în dinamică.

Pe parcursul anului au fost supuse cîntării 28666 unități de transport. Din numărul total de automobile supuse cîntării au fost depistate cu depășirea masei totale și sarcinii pe osie 2470 automobile. Taxa calculată conform art. 351 (4) al Codului fiscal (nr.1163-XIII din 24.04.1997) a constituit 2756,75 mii lei.

De asemenea, în cadrul administrării și evidenței tehnice a drumurilor în anul 2011 s-a efectuat recensămîntul traficului rutier cu înregistrare automată și manuală.

Actualmente pe drumurile publice funcționează 15 posturi permanente pentru înregistrarea automată a traficului dotate cu contoare.

Informația privind rezultatele înregistrării traficului la aceste posturi este prezentată în tabelul 5.

Tabelul 5

Post Nr.	Denumirea drumului	Amplasarea postului, km	Intensitatea medie zilnică anuală 2011
1	M1(Chișinău - Leușeni - hotar cu România)	58	2845
2	M2(Chisinau - Soroca - frontiera cu Ucraina)	33	11004
3	M2(Chisinau - Soroca - frontiera cu Ucraina)	84	2201
4	M3(Chișinău - Cimișlia - Vulcănești - Giurgulești - fr. cu România)	109	2280
5	M14(Brest - Briceni - Chișinău - Tiraspol - Odesa)	706	4418
6	M14(Brest - Briceni - Chișinău - Tiraspol - Odesa)	714	6754
7	R1(Chișinău - Ungheni - Sculeni - hotar România)	12	9669
8	R1(Chisinau - Ungheni - Sculeni - hotar Romania)	27	6501
9	R2(Chisinau - Bender)	23	9334
10	R3(Chișinău - Hîncești - Cimișlia - Basarabasca)	23	5932
11	R3(Chisinau - Hincesti - Cimislia - Basarabasca)	48	2181
12	R14(Bălți - Sărăteni - M2)	50	3818
13	R30(Anenii Noi - Căușeni - Ștefan Vodă - fr. cu Ucraina)	81	2056
14	R34(Hîncești - Leova - Cahul - Slobozia Mare)	85	1853
15	R34(Hîncești - Leova - Cahul - Slobozia Mare)	17	1977

În urma analizei detaliate a traficului rutier s-a înregistrat creșterea în anul 2011 față de 2010 a componentei traficului greu cu 1,21%

Pentru a asigura realizarea Programului lucrărilor de reparație și întreținere a drumurilor publice pe anul 2011, a fost elaborată documentația de proiect și deviz pentru 98 obiecte. Costul lucrărilor de proiectare a constituit 15,0 milioane lei.

Întru îmbunătățirea dotării tehnice a organizațiilor rutiere de întreținere și reparație a drumurilor, au fost alocate din Fondul rutier 60,00 milioane lei pentru procurarea mașinilor și utilajului rutier noi.

Din mijloacele menționate au fost procurate 114 unități de tehnică rutieră, care au fost repartizate la la S.A. (Î.S.) "Drumuri" cu majorarea ulterioară a cotei statului în capitalul social al întreprinderilor.

Tehnica nominalizată a fost repartizată conform tab. 6.

Tabelul 6
(unități)

Nr. crt.	Denumirea raionului (S.A./Î.S.) "Drumuri"	Autogredere PY-160M	Distribuitoare de materiale antiderapant pe automobilul KAMAZ AD405A	Încărcătoare frontale dotate cu lamă de daszăpezire ZLM30E-5	Excavatoare pe MTZ dotate cu utilaj de încărcat și lamă de deszăpezire	Tractoare Jinma JM-854 dotate cu utilaj de încărcat, lama de deszăpezire și mătură mecanică
1	Anenii Noi	1	1	1		1
2	Basarabesca	1				1
3	Bălți	1	1	1		1
4	Briceni					
5	Cahul		1	1	1	
6	Cantemir		1			1
7	Căinari	1	1			1
8	Călărași		1	1		
9	Căușeni		1	1		
10	Ceadăr-Lunga	1	1			1
11	Cimișlia	1	1	1	1	
12	Chișinău	1	1	1		
13	Comrat		1	1		
14	Criuleni		1	1		1
15	Dondușeni		1		1	
16	Drochia		1			1
17	Dubăsari				1	
18	Edineț	1	1	1	1	
19	Fălești	1	1	1	1	
20	Florești		1	1		1
21	Glodeni		1	1		1
22	Hâncești	1	1	1		1
23	Ialoveni		2	1	1	1
24	Leova	1	1	1		1
25	Nisporeni	1	1	1		
26	Ocnîța		1		1	
27	Orhei		2	1		1
28	Rezina		1		1	1
29	Rîșcani		1	1	1	
30	Sântăuța	1	1			1
31	Sîngerei		1	1		
32	Soroca	1	1	1		
33	Strășeni		1	1		1
34	Soldănești		1		1	1
35	Ștefan Vodă	1	1	1	1	
36	Taraclia		1	1		
37	Telenesti	1	1	1		1
38	Ungheni		1	1		
39	Vulcănești	1	1			1
Total		18	38	26	12	20

Conform Legii bugetului de stat pentru anul 2011 nr.52 din 31 martie 2011, cu modificările și completările ulterioare, volumul investițiilor capitale pentru gospodăria rutieră a fost stabilit în mărime de 15041,9 mii lei.

De asemenea, prin această lege volumul total al granturilor și creditelor externe a fost stabilit în mărime de 197272,1 mii lei, inclusiv:

Granturi

CE .....21617,3 mii lei;

Împrumuturi

IDA.....40922,1 mii lei;

BEI.....91350,7 mii lei;

BERD..... 43382,0 mii lei.

Datele privind executarea lucrărilor de reabilitare din contul investițiilor capitale de stat și surse externe sînt prezentate în tabelul ce urmează.

Mii lei

Denumirea obiectului	Volumul lucrărilor executate în anul 2011	Antreprenor
Investiții capitale de stat		
Rezina - Orhei – Călărași, sector Rezina – Orhei, km 0 - 46	15041,9	
Surse externe		
R3 (Chișinău-Hîncești), km 7,8-22	43 537,3	Lemminkainen Infra Oy
R3 (Chișinău-Hîncești), km 22-29	23 007,7	Gabriel Couto
M2 (Chișinău-Soroca), km 54-71	9 798,0	Toto Taddei
M2 (Chișinău-Soroca), km 26-54	27 527,5	Toto Taddei
R14 (Bălți-Sărăteni), km 10-26	16 838,3	Pa&Co
<i>Total lucrări</i>	120 708,8	
Supravegherea tehnică a lucrărilor	12 617,1	Louis Berger
	6 735,0	IRD
Servicii de consultanță	56554,8	
Total general surse externe	196615,7	

*Adaos material 86080 ml - 506194 m²- 86,08 km
Strat de egalizare 322100 m² + 46,01 km
Înlocuirea straturilor 44600 m² + 6,66 km
Tratament bituminos + 139,8 km*

Acte ale Uniunii Avocaților din Republica Moldova**220 MODIFICĂRI****ale articolului 27, capitolul III din Statutul profesiei de avocat, aprobate prin Hotărârea nr. 10 a Consiliului Uniunii Avocaților din RM din 23 decembrie 2011**

Articolul 27. Modul de organizare a examenului de calificare

(1) Pentru admiterea la examenul de calificare, avocatul stagiar prezintă Comisiei de licențiere a profesiei de avocat următoarele acte:

- a) cererea de admitere la examenul de calificare;
- b) declarația despre faptul că în perioada stagiului profesional nu a desfășurat activități incompatibile cu profesia de avocat, specificate în lege;
- c) declarația sub jurământ, la care se anexează chestionarul de evaluare a bunei reputații, elaborate de către Comisia de licențiere;
- d) raportul de activitate;
- e) referința eliberată de avocatul îndrumător;
- f) legitimația de avocat stagiar.

(2) Comisia examinează cererea pentru admiterea la examenul de calificare doar dacă au fost depuse toate actele prevăzute de lege.

(3) Candidatul este admis la examenul de calificare numai în cazul în care întrunește condițiile prevăzute de lege și de prezentul Statut.

(4) Candidații sînt admiși la examenul de calificare în ordinea înscrierii în Registrul de înregistrare a candidaților. În cazul refuzului de admitere la examen, candidatul poate solicita un extras din hotărîrea Comisiei de licențiere. Extrasul se eliberează în termen de 72 de ore din momentul solicitării.

(5) Data și ora examenului de calificare se stabilesc de către Comisia de licențiere și se comunică prin publicare pe site-ul Uniunii Avocaților cu 10 zile înainte de data examenului.

(6) Intrarea candidaților în sala de examinare se va face pe baza listelor aprobate de Comisie și a buletinului de identitate al candidatului. După verificarea identității, fiecare candidat va păstra pe masă buletinul de identitate pînă la finalizarea examenului. Pe listă se va menționa prezența fiecărui candidat.

(7) Fără permisiunea președintelui Comisiei este interzisă părăsirea sălii pe durata desfășurării examenului de calificare.

(8) Pe durata desfășurării examenului în sala de examinare au acces membrii Comisiei, secretarul Comisiei, președintele Uniunii Avocaților, membrii Consiliului Uniunii Avocaților împuterniciți prin hotărîre cu dreptul de a asista și a informa Consiliul Uniunii Avocaților despre desfășurarea examenelor.

(9) Candidatul care încalcă disciplina sau comite fraude ori tentative de fraudă se sancționează cu eliminarea din concurs. Acest fapt se menționează într-un proces-verbal, iar lucrarea se anulează cu mențiunea "fraudă".

(10) Lista temelor din disciplinele de drept care vor sta la baza subiectelor, întrebărilor și spețelor va fi elaborată și selectată de către membrii Comisiei, fiind publicată pe pagina oficială de internet a Uniunii Avocaților.

(11) Modificările în lista subiectelor pentru examenul de admitere pot fi operate cel tîrziu cu 30 de zile înainte de data examenului.

(12) Examenul de calificare va consta din două etape:

- a) prima etapă – lucrarea scrisă;
- b) a doua etapă – proba orală.

(13) Promovarea candidaților pentru fiecare etapă a examenului de calificare se face în baza hotărîrilor Comisiei de licențiere care pot fi contestate, în caz de dezacord, în fața Comisiei de licențiere în termen de cel tîrziu 72 de ore de la anunțarea rezultatelor. În cazul în care se constată încălcarea procedurii de examinare, Comisia de licențiere urmează să ia măsuri pentru restabilirea drepturilor candidatului.

(14) Calificativele obținute la examen nu se contestă.

(15) Procesele-verbale ale ședințelor, hotărîrile Comisiei de licențiere, lucrările și actele candidaților se păstrează la Uniunea Avocaților.

a) PRIMA ETAPĂ – LUCRAREA SCRISĂ

(1) Lucrarea scrisă are drept scop verificarea nivelului de cunoaștere a abilităților practice de expunere și aplicare a cunoștințelor teoretice în materie de drept, conține spețe din practica judiciară selectate de Comisie.

(2) Proba va consta din analiza în formă scrisă a trei spețe.

(3) După repartizarea foilor, fiecare din ele se numerotează în colțul din dreapta de sus cu cifre arabe luate în cerc. Se interzice categoric folosirea altor foi sau pixuri în timpul examenului de calificare, decît a celor puse la dispoziție de secretarul Comisiei.

(4) Răspunsul este scris citeț pe ambele pagini ale foii. Se admit numai abrevierile unanim recunoscute.

(5) Înainte de a începe expunerea răspunsului, candidatul este obligat să completeze fișa de examinare. Modelul fișei de examinare se aprobă de către Comisie.

(6) Candidații sînt obligați să scrie subiectele de la examen pe prima pagină a lucrării. Răspunsul trebuie început cu primul subiect. Răspunsul la următoarele subiecte se începe pe o foaie nouă. Timpul acordat pentru pregătirea răspunsului este de 3 ore astronomice.

(7) După încheierea probei scrise a examenului de calificare și predarea tuturor lucrărilor de către candidați, secretarul Comisiei efectuează cifrarea lucrărilor în baza fișei de examinare. Cifrul se indică atît pe lucrare, cît și pe fișa de examinare. Ulterior, fișele de examinare se separă de lucrări și se păstrează la secretariat, într-un plic sigilat, cu semnătura președintelui Comisiei pînă la aprecierea lucrărilor de către membrii Comisiei.

(8) După cifrarea lucrărilor membrii Comisiei verifică și apreciază lucrările cu calificativul "admis" sau "respins".

Calificativul acordat lucrării candidatului se înscrie în fișa de examinare primită în acest scop de fiecare membru al Comisiei.

(9) Examenul se consideră susținut dacâ candidatului a acumulat cel puțin 6 obținuiri "admis".

b) ETAPA A DOUA – PROBA ORALĂ

(1) Va fi admis la proba orală candidatul care a susținut proba scrisă.

(2) Proba are drept scop stabilirea abilităților de expunere și argumentare, verificarea nivelului de analiză, identificare, comentare, interpretare, opinie proprie a trei spețe din practica judiciară, trase la sorți. Tragerea la sorți se efectuează de candidat în prezența membrilor Comisiei.

(3) Fiecărui candidat îi sînt acordate 60 de minute pentru pregătirea răspunsului. Răspunsul oral al candidatului va fi înregistrat audio (video). Înregistrările se vor păstra 6 luni la Uniunea Avocaților din Republica Moldova.

(4) Răspunsul candidatului va fi apreciat de membrii Comisiei cu calificativul "admis" sau "respins".

(5) Examenul se consideră susținut dacâ candidatului a acumulat cel puțin 6 obținuiri "admis".

(6) Hotărîrea finală a Comisiei de licențiere a profesiei de avocat se expediază, în decurs de 10 zile din momentul adoptării, Ministerului Justiției pentru eliberarea licenței.

(7) Persoana care nu a promovat examenul de calificare poate solicita admiterea repetată la examen după expirarea a 6 luni de la data primului examen.

Acte ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare**221 HOTĂRÎRE**
cu privire la aprobarea Regulilor Burselor de Valori
Chișinău și acordarea licenței pentru dreptul
de a desfășura activitate profesionistă
pe piața valorilor mobiliare

În urma examinării cererii prezentate de către Societatea pe acțiuni "BURSA DE VALORI CHIȘINĂU" (IDNO 1010600042886, mun. Chișinău, str. Alecsandri Vasile, 119/A), în temeiul prevederilor art.8 lit.b) și lit.c), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art.32 alin.(1), alin.(2) lit.f) și alin.(10), art.47 alin.(2), art.52, art.53 din Legea nr.199-XIV din 18.11.1998 „Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183 – 185, art.655), Regulamentului privind modul de acordare și retragere a licențelor pentru activitatea profesionistă pe piața valorilor mobiliare, aprobat prin Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.53/12 din 31.10.2008 (Monitorul Oficial al

VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE

Nr. 2/22. Chișinău, 12 ianuarie 2012.

APROBAT
de Comisia Națională a Pieței Financiare
Hotărârea nr. 2/22 din 12 ianuarie 2012
Vicepreședintele C.N.P.F.

Victor CAPTARI

Republicii Moldova, 2009, nr. 3-6, art.1),

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Regulile Burselor de Valori Chișinău, adoptate de Consiliul Bursei de Valori Chișinău (proces-verbal din 28.12.2011), conform anexei.

2. Se acordă Societății pe acțiuni „BURSA DE VALORI CHIȘINĂU” licență pentru dreptul de desfășurare a activității bursiere pe piața valorilor mobiliare ca activitate de bază cu activități conexe de clearing și decontare și de consulting pe un termen de 5 ani.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Direcției generale supraveghere valori mobiliare.

4. Prezenta hotărâre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

Anexă
la Hotărârea Comisiei
Naționale a Pieței Financiare
nr.2/22 din 12 ianuarie 2012

ADOPTAT
de Consiliul Bursei de Valori Chișinău
procesul-verbal din 28 decembrie 2011
Președintele Consiliului BVC

Valeriu KUCIUK

REGULILE BURSEI DE VALORI CHIȘINĂU**PREVEDERI GENERALE****Articolul 1.**

(1) Regulile Burselor de Valori Chișinău sînt elaborate în conformitate cu dispozițiile legislației în vigoare a Republicii Moldova, ale reglementărilor C.N.P.F. aplicabile, cu documentația specifică sistemului BVC (precum Manualul de utilizare a sistemului BVC, alte materiale care constituie documentația sistemului de tranzacționare al BVC), precum și cu actele interne ale BVC.

(2) Prezentele Reguli stabilesc regimul operațiunilor de piață cu valorile mobiliare care sînt tranzacționate pe piața administrată de BVC în conformitate cu prevederile legii, precum și cu reglementările C.N.P.F. și BVC incidente.

(3) Prezentele Reguli vor asigura:

a) crearea infrastructurii pentru efectuarea tranzacțiilor cu valori mobiliare de către participanții la negocieri în condiții egale;

b) accesul imparțial al membrilor la sistemul de tranzacționare;

c) garantarea posibilității de a obține prin procedurile BVC a celui mai bun preț la momentul respectiv;

d) acordarea unei informații suficiente privind ordinele primite și tranzacțiile încheiate;

e) respectarea cerințelor legislației în vigoare referitor la prevenirea și depistarea abuzurilor pe piața valorilor mobiliare, prevenirea spălării banilor și finanțării actelor de terorism.

Articolul 2.

Prezentele Reguli au caracter normativ general obligatoriu și se aplică, fără a se limita la:

a) Participanții la sistemul de tranzacționare al BVC;
b) oricare filială sau reprezentantă a unui Participant;
c) oricare angajat al unui Participant, indiferent de natura juridică a raportului existent între angajat și Participant (contract individual de muncă, contract de prestări servicii, contract de mandat etc.);

d) Emitenți;
e) deținătorii de valori mobiliare și oricare investitor;
f) depozitarul central de valori mobiliare cu care BVC se află în relații contractuale;

g) BVC.

Articolul 3.

În prezentele Reguli:

a) singularul reprezintă și pluralul, și invers;
b) masculinul implică și femininul, și invers;
c) numele proprii includ atît persoana fizică, cit și persoana juridică, dacă nu se face nici o referire expresă în acest sens.

Articolul 4.

În situațiile în care în cuprinsul Părții II se fac trimiteri la prevederile din Partea I, acestea se aplică în mod corespunzător Pieței reglementate la termen. În cazul în care există excepții sau diferențe în modul de aplicare, prevederile Părții II prevalează.

Articolul 5.

Nu pot fi pretinse daune de interese sau despăgubiri împotriva BVC dacă BVC acționează în concordantă cu prevederile legislației în vigoare, reglementărilor C.N.P.F., prezentelor Reguli sau altor reglementări proprii, emise potrivit legii.

Articolul 6.

În sensul prezentelor Reguli:

a) Partea I, Piața reglementată la vedere – este segmentul pieței bursiere care stabilește regimul operațiilor de piață cu valorile mobiliare, altele decât cele derivate, care sînt tranzacționate pe piața la vedere, administrată de BVC în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, cu reglementările C.N.P.F., precum și cu reglementările proprii ale BVC;

b) Partea II, Piața reglementată la termen - este segmentul pieței bursiere care stabilește regimul operațiilor de piață cu valorile mobiliare derivate care sînt tranzacționate pe piața la termen, administrată de BVC (Piața derivatelor) în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, precum și cu reglementările C.N.P.F. și BVC incidente.

Articolul 7.

(1) Prezentele Reguli se adoptă de către Consiliul BVC și intră în vigoare după aprobarea lor de către C.N.P.F. și publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Modificarea și completarea prezentelor Reguli se efectuează în modul expus la alin.(1).

(3) Prezentele Reguli se vor publica pe pagina web a BVC.

**Partea I. PIAȚA REGLEMENTATĂ LA VEDERE
TITLU PRELIMINAR****Articolul 8.**

(1) În sensul prezentelor Reguli, termenii, expresiile și noțiunile definite mai jos au următoarele semnificații:

1. **Acțiuni distribuite public** – diferența dintre numărul total de acțiuni emise și aflate în circulație ale unui Emitent și numărul de acțiuni deținute fie de o autoritate publică centrală sau locală, fie de un subiect de drept persoană fizică sau juridică care a dobîndit acțiunile deținute de autoritățile publice centrale sau locale, al cărui drept de tranzacționare este restricționat prin efectul legii sau al unor obligații contractuale, precum și acțiunile de tezaur ale respectivului Emitent.

2. **Activ suport** (underlying asset) – un instrument financiar, un indice bursier sau valutar, o rată a dobînzii, o marfă, coșuri ori combinații formate din aceste instrumente sau valori, precum și orice alt activ, instrument, indicator sau unitate de măsură al cărui randament, valoare sau mărime stă la baza valorii unui produs structurat.

3. **A.G.A.** – denumirea prescurtată a adunării generale a acționarilor, instituție juridică reglementată de legislația civilă a Republicii Moldova. Poate fi ordinară, caz în care se va prescurta A.G.A.O., sau extraordinară, caz în care se va prescurta A.G.A.E.

4. **Angajament** – acord al Emitentului dat BVC în vederea admiterii și menținerii valorilor mobiliare la tranzacționare pe piața administrată de BVC.

5. **Agent de bursă** – angajat/mandatat al unui Participant, atestat de BVC pentru a-și desfășura activitatea pe piața administrată de BVC în numele Participantului respectiv.

6. **Bloc de tranzacționare sau Lot standard** – numărul de valori mobiliare care formează o unitate standard de tranzacționare. Mărimea blocului de tranzacționare aplicabil fiecărei piețe este prezentată în Anexa nr.2.

7. **BVC** – denumirea prescurtată a S.A. "Bursa de Valori Chișinău" ce desfășoară activitate bursieră pe piața valorilor mobiliare conform prevederilor Legii cu privire la piața valorilor mobiliare și reglementărilor C.N.P.F.

8. **CA** – denumirea prescurtată a Consiliului de administrație al societății pe acțiuni (Consiliul societății), organ reglementat de legislația privind societățile pe acțiuni și cu privire la piața valorilor mobiliare.

9. **Calendar financiar** – calendarul de comunicare financiară a unui Emitent pentru executarea obligațiilor de informare periodică.

10. **Client** – orice persoană fizică sau persoană juridică care are cont deschis la un Participant și pentru care acesta prestează, în baza unui contract, servicii de bază și/sau conexe conform licenței deținute.

11. **C.N.P.F.** – denumirea prescurtată a Comisiei Naționale a Pieței Financiare, autoritate publică autonomă, cu personalitate juridică și responsabilă față de Parlament, care reglementează și autorizează activitatea participanților la piața financiară nebancaară, precum și supraveghează respectarea legislației de către ei.

12. **Comisie de Admitere la Tranzacționare** – organ al BVC cu competențe consultative în materia admiterii, promovării, retrogradării și retragerii de la tranzacționare a valorilor mobiliare, care este organizat și funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a BVC.

13. **Comisie de Apel** – organ al BVC cu competențe consultative în materia soluționării contestațiilor la deciziile de sancționare a Participantilor și agenților de bursă, care este organizat și funcționează în conformitate cu prevederile Regulamentului de organizare și funcționare a BVC.

14. **Consiliu al Bursei** – Consiliul Societății pe acțiuni "Bursa de Valori Chișinău".

15. **Cont** – cont de valori mobiliare deschis în sistemul BVC, utilizat în activitatea de tranzacționare (introducere și gestionare ordine de bursă, tranzacții).

16. **Cont individual/Client** – cont de valori mobiliare deschis de un Participant în numele unui client, reprezentant legitim al căruia este brokerul.

17. **Cont colectiv/global** – cont, deschis de Participanți, care sînt deținători nominali ai valorilor mobiliare ale clienților săi, pentru ținerea evidenței drepturilor de deținător nominal ale participantului asupra valorilor mobiliare ce aparțin acestor clienți. Evidența valorilor mobiliare, care se află la contul colectiv, se ține cumulativ, fără indicarea apartenenței lor clienților concreți ai Participantului în numele căruia a fost deschis contul. Evidența valorilor mobiliare în profilul clienților se ține în documentele de evidență internă ale participantului respectiv.

18. **Cont grup în sistemul BVC** – cont de lucru utilizat într-un ordin și care permite, prin intermediul mecanismelor de subscriere și alocare, realizarea printr-o singură comandă a operațiilor de tranzacționare care prezintă caracteristici comune de preț aferente conturilor individuale componente.

19. **Cont propriu Participant sau House** – cont de valori mobiliare deschis în nume propriu de un Participant. Un cont de tip House nu poate face parte dintr-un cont grup.

20. **Cotație informativă** – intenția, nu și obligația, de a cumpăra sau a vinde un număr de valori mobiliare la un anumit preț.

21. **Deal (piața tranzacțiilor directe)** – oferta fermă de cumpărare sau de vânzare a unui anumit număr de valori mobiliare, care este transmisă direct de către un agent de bursă, denumit inițiator, către un alt agent de bursă, denumit contraparte. Identitatea celor două părți nu este publică pentru ceilalți Participanți.

22. **Depozitar central de valori mobiliare** – participant profesionist la piața valorilor mobiliare, deținător de licență eliberată de C.N.P.F. în condițiile legislației în vigoare, care prestează servicii de evidență a drepturilor deponenților asupra valorilor mobiliare, de clearing și decontare a tranzacțiilor efectuate pe piața bursieră, cu care BVC se afla în relații contractuale.

23. **Dispersie a acțiunilor distribuite public sau free float** – procentul reprezentînd distribuția acțiunilor distribuite public, care se calculează ca raport între numărul de acțiuni distribuite public și numărul total de acțiuni emise și aflate în circulație ale unui Emitent.

24. **Emitent** – entitate cu personalitate juridică, care a emis sau intenționează să emită valori mobiliare de tipul celor care definesc sectoarele și secțiunile pieței bursiere la vedere administrate de BVC.

25. **Formator de piață** sau **Market maker pe piața la vedere** – participant profesionist la piața valorilor mobiliare care își desfășoară activitatea în temeiul licenței de bază de dealer și care are obligația, în conformitate cu contractul încheiat cu emitentul valorilor mobiliare ori cu bursa de valori sau în alte cazuri stabilite de legislație, să mențină cotații pe o piață bursieră pentru o clasă de valori mobiliare.

26. **Participant profesionist la piața valorilor mobiliare** – orice persoană juridică constituită în forma juridică de organizare de societate pe acțiuni, care desfășoară în exclusivitate activități profesionale pe piața valorilor mobiliare în conformitate cu Legea cu privire la piața valorilor mobiliare.

27. **Lista de monitorizare** sau **Lista Emitenților care nu respectă temporar cerințele de menținere la tranzacționare** – lista întocmită de BVC.

28. **Monitorizare** – supravegherea în mod continuu, efectuată prin personal specializat, a respectării prevederilor legale incidente tranzacționării valorilor mobiliare pe piața bursieră.

29. **Obligațiune cu cupon** – acea obligațiune cu dobândă prin care Emitentul se obligă să plătească proprietarului o sumă de bani, la anumite intervale de timp, precum și să restituie la scadență valoarea integrală sau rămasă a principalului.

30. **Obligațiuni municipale** – obligațiuni emise de către autoritățile administrației publice locale, respectiv de municipii, orașe și raioane.

31. **Ordin de bursă** – instrucțiunea care exprimă oferta fermă de cumpărare sau de vânzare a unor valori mobiliare.

32. **Participant la sistemul de tranzacționare al BVC** sau **Participant** – Membrul BVC deținător de licență pentru desfășurarea activității de brokeraj și/sau dealer eliberată de C.N.P.F., admis la tranzacționare pe piața administrată de BVC.

33. **Pas de preț** – valoarea variației minime de preț a unui simbol, stabilită pe intervale de preț, conform Anexei nr.1 la prezentele Reguli.

34. **Piață** – piața bursieră, în cadrul căreia pot fi tranzacționate unul sau mai multe simboluri și care funcționează în mod independent, după reguli specifice.

35. **Piață bursieră** sau **Bursă** – sistemul unitar al Bursei compus din mai multe piețe, care sînt administrate în mod independent și între care pot exista relații de interdependență.

36. **Piață reglementată la vedere** – segment (sector) al pieței bursiere unde au loc operațiunile de piață cu valorile mobiliare, altele decît cele derivate.

37. **Piață reglementată la termen** – segment (sector) al pieței bursiere unde au loc operațiunile de piață cu valorile mobiliare derivate (Piața derivatelor).

38. **Piață de oferte și operațiuni speciale** – piețe de tip "order-driven" în care se tranzacționează valori mobiliare care fac obiectul ofertelor publice desfășurate prin BVC sau al altor metode de vânzare de valori mobiliare prevăzute în legi speciale, precum cele din materia privatizării.

39. **Piață principală** – piața desemnată de BVC drept piață de referință pentru fiecare simbol care se tranzacționează în cadrul BVC.

40. **Precizări tehnice** – documente emise de BVC cu privire la clarificarea sau interpretarea unor aspecte de natură tehnică cu privire la prezentele Reguli, precum și la sistemul BVC.

41. **Preț de deschidere** – prețul la care se execută

prima tranzacție pentru un simbol într-o anumită Piață în cursul unei ședințe de tranzacționare.

42. **Preț de închidere** – prețul la care se execută ultima tranzacție pentru un simbol într-o anumită Piață în cursul unei ședințe de tranzacționare.

43. **Preț de referință** al simbolului într-o ședință de tranzacționare – reprezintă prețul față de care se calculează variația de preț al simbolului în cursul unei ședințe de tranzacționare, valabil în toate piețele în care este tranzacționat un anumit simbol.

Prețul de referință pentru valorile mobiliare tranzacționate în piața la vedere poate fi unul dintre următoarele prețuri:

a) prețul de închidere înregistrat în Piața principală a simbolului în ședința de tranzacționare precedentă. În cazul în care ultima tranzacție este o tranzacție cross, se va preciza în mod expres faptul că prețul de referință este prețul rezultat dintr-o tranzacție cross;

b) o valoare ajustată a prețului menționat la lit. a), calculată și diseminată public de BVC, în situația înregistrării unor evenimente corporative cu impact asupra prețului, și anume:

1. operațiuni de modificare a numărului de valori mobiliare care nu implică și modificarea capitalului social (fracționare, consolidare);

2. operațiuni de majorare/diminuare a capitalului social prin modificarea numărului de valori mobiliare.

44. **Preț mediu** – prețul care reprezintă media ponderată a prețurilor cu volumul tranzacțiilor încheiate într-o anumită Piață în cursul unei ședințe de tranzacționare, rotunjit la cel mai apropiat pas de preț.

45. **Prețul cel mai bun** – prețul ordinului de bursă cu prioritatea cea mai mare de execuție și anume prețul cel mai mare de cumpărare, respectiv prețul cel mai mic de vânzare a unui simbol într-o Piață.

46. **Principal** – valoarea împrumutului corespunzător unei obligațiuni, exclusiv dobînda aferentă, pe care Emitentul se angajează să-l ramburseze la scadență. Principalul poate avea valoare unică atunci cînd există o singură rambursare, sau o valoare curentă în cazul unor rambursări anticipate. Rata cuponului se aplică la valoarea curentă a principalului.

47. **Principalii indicatori de lichiditate folosiți de BVC** sînt următorii:

1. Rata anuală a zilelor cu tranzacții – este exprimată procentual [%] și reprezintă raportul dintre numărul de zile cu tranzacții dintr-un an calendaristic pentru valorile mobiliare ale unui emitent și numărul de zile tranzacționabile din același an calendaristic, în care valorile mobiliare ale emitentului au fost disponibile la tranzacționare, indiferent dacă au existat sau nu tranzacții.

2. Numărul mediu zilnic de tranzacții – este exprimat în [tranzacții/zi] și reprezintă raportul dintre numărul tranzacțiilor efectuate într-un an calendaristic cu valorile mobiliare ale unui emitent și numărul de zile cu tranzacții dintr-un an calendaristic, în care au existat tranzacții efectuate pentru valorile mobiliare ale respectivului emitent.

3. Valoarea medie zilnică a tranzacțiilor – este exprimată în [MDL/zi] și reprezintă raportul dintre valoarea totală a tranzacțiilor cu valorile mobiliare ale unui emitent dintr-un an calendaristic și numărul de zile cu tranzacții dintr-un an calendaristic, în care au existat tranzacții efectuate pentru valorile mobiliare ale respectivului emitent.

4. Rata anuală a acțiunilor tranzacționate în funcție de Free float – este exprimată în [%] și reprezintă raportul dintre numărul de acțiuni ale unui emitent tranzacționate într-un an calendaristic și numărul de acțiuni corespunzătoare procentului de dispersie (Free float-ului) existente la sfîrșitul aceluiași an calendaristic.

48. **Rata cupon** – rata anuală a dobânzii exprimată ca procent din valoarea curentă a principalului unei obligațiuni sau din valoarea nominală a unui titlu de stat cu dobândă. Este utilizată pentru determinarea valorii cuponului.

49. **SFTP** – sistemul informatic intern al BVC de transmitere electronică de date.

50. **Simbol** – valoare mobilă /instrument financiar care se tranzacționează în cadrul BVC.

51. **Simbol-Piață** – asocierea unui Simbol cu o Piață în care acesta se tranzacționează în cadrul BVC, formându-se o unitate logică administrată independent.

52. **Sistemul de tranzacționare al BVC pentru piața la vedere sau Sistemul electronic al BVC sau Sistemul BVC** – sistemul electronic prin care se asigură efectuarea ordonată și transparentă a tranzacțiilor cu valori mobiliare pe piața reglementată la vedere. Accesul agenților de bursă la sistemul de tranzacționare al BVC se realizează prin intermediul aplicației-client de tranzacționare, care este parte componentă a sistemului de tranzacționare al BVC. Aplicația-client de tranzacționare este instalată pe calculatoarele Participanților, care sînt conectate la BVC prin intermediul unui sistem de comunicație la distanță. Sistemul de comunicație la distanță dintre Participanți și BVC este asigurat de societăți de comunicații agreeate de BVC.

53. **Sistemul de clearing-decontare** – sistemul administrat de Depozitarul central de valori mobiliare cu care BVC se află în relații contractuale sau de un alt participant profesionist la piața valorilor mobiliare autorizat să administreze un asemenea sistem.

54. **Societate inițitoare** – Participant care asigură suportul necesar Emitenților pentru admiterea și promovarea la tranzacționare, în condițiile prezentelor Reguli.

55. **Stație de lucru** – sistemul format din aplicația-client de tranzacționare a BVC și calculatorul unui Participant, pe care aceasta este instalată.

56. **Termen de valabilitate a ordinelor de bursă** – termenul maxim pînă la care un ordin de bursă poate fi valid în sistemul BVC.

57. **Tip de simbol** – un tip de instrument financiar, care are specifică o monedă de tranzacționare și o monedă de decontare.

58. **Tranzacție bursieră** – contractul de vânzare-cumpărare de valori mobiliare, înregistrat în sistemul de tranzacționare al BVC, cu respectarea prevederilor prezentelor Reguli.

59. **Tranzacție cross** – tranzacție la care Participantul acționează ca intermediar, atît pentru cumpărător, cît și pentru vînzător.

60. **Tranzacție Deal** (directă) – tranzacția încheiată între părți, prin agenții de bursă, care se realizează prin sistemul de tranzacționare al BVC de către agenții de bursă în Piața Deal, prin ordine Deal, în condițiile Titlului III, Partea I.

61. **Valori mobiliare** – termen avînd înțelesul definit în Legea cu privire la piața valorilor mobiliare, și anume: titluri financiare care confirmă drepturile patrimoniale sau nepatrimoniale ale unei persoane în raport cu altă persoană, drepturi ce nu pot fi realizate sau transmise fără prezentarea acestui titlu financiar, fără înscrierea respectivă în registrul deținătorilor de valori mobiliare nominative ori în documentele de evidență ale deținătorului nominal al acestor valori mobiliare.

62. **Variație maximă preț ordin** – variația procentuală maximă a pretului ordinelor de bursă față de prețul de referință al simbolului respectiv. Variația maximă a prețului ordinelor aplicabilă fiecărei piețe este prezentată în Anexa nr.2 la prezentele Reguli.

63. **Volum minim ordin** – cantitate minimă de valori mobiliare admisă la introducerea unui ordin de bursă în

sistemul de tranzacționare al BVC.

(2) Ceilalți termeni utilizați în Reguliile BVC, care nu se regăsesc în prezentul Titlu preliminar, au semnificația ce rezultă din legislația cu privire la piața valorilor mobiliare și reglementările C.N.P.F., precum și din reglementările BVC.

TITLUL I PARTICIPANȚII

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 9.

(1) Sînt Participanți la sistemul de tranzacționare al BVC, în condițiile prezentului Titlu, Membrii BVC care prestează servicii licențiate pentru activitate de brokeraj și de dealer în Republica Moldova, înscrși în Registrul Membrilor BVC ținut de BVC.

(2) Calitatea de Participant este dobîndită la data adoptării hotărîrii de admitere de cîtred Consiliul Bursei și va produce efecte la data înscrierii în Registrul Membrilor BVC. Înscrierea în Registrul Membrilor BVC se efectuează de cîtred Departamentul de specialitate al BVC, după emiterea de cîtred Directorul general al BVC a deciziei respective.

(3) Participanții se bucură în mod egal de toate drepturile conferite de această calitate, indiferent de data dobîndirii, în limitele licenței C.N.P.F.

(4) Participanții vor respecta prevederile legislației cu privire la piața valorilor mobiliare, precum și ale reglementărilor emise de cîtred C.N.P.F. și BVC.

(5) Calitatea de Participant este strict personală și nu poate fi transmisă sub nici o formă.

(6) BVC va publica, în condițiile legii, pe pagina web proprie informații referitoare la Participanții înscrși în Registrul BVC și la agenții acestora.

Articolul 10.

Corespondența Participanților cu BVC, precum și raportările acestora cîtred BVC, vor purta fie semnătura digitală, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, fie semnătura olografă.

CAPITOLUL II. PROCEDURA DE ADMITERE CA PARTICIPANT ȘI ACORDARE A ACCESULUI LA SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE AL BVC

Secțiunea 1. Participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare care desfășoară activitate de brokeraj/dealer

Articolul 11.

În scopul admiterii ca Participanți la sistemul de tranzacționare al BVC și înscrierii în Registrul Membrilor BVC, participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare care desfășoară activitate de brokeraj/dealer vor transmite BVC o cerere de admitere, însoțită de următoarele documente:

a) licența de broker/dealer eliberată de C.N.P.F. și pentru bănci suplimentar – autorizația Băncii Naționale a Moldovei (copie);

b) statutul, certificatul de înregistrare și extrasul de la Camera Înregistrării de Stat, toate hotărîrile A.G.A. și CA pentru ultimul an de activitate (copii);

c) certificatele de calificare, eliberate de C.N.P.F., a cel puțin doi specialiști care ulterior vor avea acces la sistemul de tranzacționare a Bursei în calitate de agent de bursă (copii);

d) lista persoanelor afiliate pentru conducători, agenți de bursă;

e) speciemenle de semnături pentru toate persoanele care vor semna corespondența cu BVC, cu indicarea pentru fiecare persoană a ariei de responsabilitate;

f) materialul informativ destinat clienților în care sînt enunțate principiile care stau la baza desfășurării activității societății (copie);

g) declarația solicitantului pe propria răspundere precum că membrii organelor de conducere și colaboratorii autorizați nu au antecedente penale;

h) regulamentul intern al solicitantului privind desfășurarea

activității de brokeraj/dealer pe piața valorilor mobiliare (copie autenticată);

i) raportul anual certificat de auditorul financiar, care va cuprinde situațiile financiare anuale compuse din bilanț, cont de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu, situația fluxurilor de capital, politici contabile și note explicative, însoțite de Raportul conducerii și Raportul auditorului financiar – pentru anul anterior de activitate, unde este cazul;

j) declarația solicitantului pe propria răspundere precum că mărimea capitalului propriu minim și a fondului de garanție corespunde normelor impuse de către C.N.P.F.;

k) angajamentul de a plăti la timp taxele și alte plăți stabilite de Bursă;

l) alte documente pe care BVC le consideră necesare.

Articolul 12.

În scopul începerii tranzacționării în cadrul BVC, participanții profesioniști la piața valorilor mobiliare care desfășoară activitate de brokeraj/dealer trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

a) să îndeplinească condițiile privind dotarea tehnică (configurație hardware și software minimă), respectiv cerințele tehnice minime pentru rularea aplicației client a sistemului BVC, prevăzute în Manualul de utilizare a sistemului;

b) să dispună cel puțin 2 persoane cu certificate de calificare care îndeplinesc cerințele privind autorizarea ca agenți de bursă;

c) să achite plata de admitere ca Participant (plată pentru achiziționarea unei licențe de tranzacționare netransmisibilă) prevăzută în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC;

d) să facă dovada deținerii calității de membru/participant direct sau indirect la un sistem de clearing-decontare agreeat de BVC;

e) să încheie un set de documente-standard pus la dispoziție de către BVC, format din: Contract de cesiune neexclusivă de licență de soft și de accesare prin terminale a Sistemului Central și Declarație-angajament privind activitatea de tranzacționare desfășurată de societate;

f) să respecte alte cerințe stabilite în reglementările C.N.P.F.

Articolul 13.

Ulterior primirii documentelor și îndeplinirii cerințelor menționate în art. 12, în baza Notei de Recomandare întocmită de Departamentul de specialitate al BVC și avizată de Directorul general, Consiliul Bursei poate hotărî admiterea societății ca Participant și poate dispune înscrierea acesteia în Registrul Membrilor BVC. La ședința Consiliului Bursei va fi invitat să participe și reprezentantul legal al Participantului profesionist la piața valorilor mobiliare care desfășoară activitate de brokeraj/dealer petent.

Articolul 14.

(1) BVC va publica pe pagina de web proprie și va informa Participanții, Depozitarul central de valori mobiliare, precum și C.N.P.F., despre înscrierea în Registrul Membrilor BVC a societății respective, în termen de 3 zile lucrătoare de la data la care a avut loc înregistrarea în Registrul Membrilor BVC.

(2) Directorul general al BVC va stabili, prin decizie, data începerii tranzacționării pe piața la vedere administrată de BVC și va emite decizii de autorizare a agenților de bursă, pentru respectivul Participant.

(3) După înregistrarea Participantului în Registrul Membrilor BVC, BVC va elibera un document care să ateste dobândirea respectivei calități.

Secțiunea 2. Accesul Participanților de la sediile secundare (filiale și reprezentanțe)

Articolul 15.

Participanții care doresc să tranzacționeze de la sediile

sale secundare, trebuie să adreseze BVC o cerere în acest sens și să îndeplinească următoarele condiții:

a) să dispună de o dotare tehnică adecvată și de personal autorizat corespunzător serviciilor autorizate și accesării sistemului de tranzacționare al BVC (cel puțin 1 agent de bursă autorizat și 1 reprezentant al Compartimentului de control intern);

b) să dispună de cel puțin un terminal de acces la sistemul de tranzacționare al BVC.

CAPITOLUL III. ÎNCETAREA CALITĂȚII DE PARTICIPANT ȘI RETRAGEREA ACCESULUI LA SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE AL BVC

Articolul 16.

Încetarea calității de Participant și retragerea accesului la sistemul de tranzacționare al BVC are loc în următoarele situații:

a) la cererea benevolă a Participantului respectiv;

b) în cazul necorespunderii cerințelor de calificare stabilite de BVC sau încălcării grave a regulilor bursiere;

c) urmare a retragerii licenței membrului bursei eliberată pentru activitatea de brokeraj sau de dealer de către C.N.P.F.;

d) când bursa de valori se lichidează.

Articolul 17.

(1) Ulterior primirii documentelor necesare stabilite de BVC în cazul specificat la art. 16 lit. a) și sau a altor documente justificative în celelalte situații menționate la art. 16 lit. b), lit. c) și lit. d) și îndeplinirii cerințelor de retragere menționate, în baza Notei de recomandare întocmită de Departamentul de specialitate al BVC și avizată de Directorul general, Consiliul Bursei va hotărî retragerea calității de Participant și va dispune radierea din Registrul Membrilor BVC.

(2) Radierea din Registrul Membrilor BVC se efectuează de către Departamentul de specialitate al BVC, în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la data adoptării hotărârii de retragere de către Consiliul Bursei.

(3) Calitatea de Participant încetează la data adoptării hotărârii de retragere de către Consiliul Bursei și va produce efecte la data radierii din Registrul Membrilor BVC.

(4) În cazul suspendării licenței și activității unui membru al Bursei conform prevederilor art. 42 din Legea cu privire la piața valorilor mobiliare, Directorul general va adopta decizia de suspendare a activității Membrului Bursei, precum și a calității de Membru al Bursei, despre care urmează a fi informată C.N.P.F., cit și ceilalți participanți la sistemul de tranzacționare al Bursei.

(5) BVC va notifica atît C.N.P.F., cit și ceilalți Participanți, despre retragerile respective, actualizînd informațiile de pe pagina proprie de web.

Articolul 18.

În cazul în care Participantul nu a achitat în întregime obligațiile față de BVC, BVC va urmări satisfacerea creanțelor pe care le are asupra Participantului prin conciliere directă sau pe cale judecătorească, după caz.

CAPITOLUL IV. MARKET MAKERII PE PIAȚA REGLEMENTATĂ LA VEDERE

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Articolul 19.

(1) Prezentul capitol stabilește cadrul normativ necesar desfășurării de către Participanți a activității de Market maker pentru următoarele valori mobiliare tranzacționate în Piața la vedere:

a) valorile mobiliare care sînt admise pe piața bursieră din Republica Moldova, cu excepția derivatelor;

b) titlurile de stat, în cazul în care acestea sînt admise spre tranzacționare.

(2) Market makerii au obligația să mențină lichiditatea pieței în conformitate cu prevederile prezentului capitol.

(3) Consiliul Bursei stabilește parametri specifici și cerințe suplimentare cu privire la operațiunile de piață desfășurate de către Participanții care dețin calitatea de Market makeri pe Piața la vedere, pentru fiecare valoare mobilă în parte.

(4) BVC menține și publică, cel puțin pe site-ul propriu, lista Participanților care dețin calitatea de Market makeri pe Piața la vedere, denumită în continuare "Registrul Market makerilor pe Piața reglementată la vedere", precum și a valorilor mobiliare pentru care este deținută această calitate.

Articolul 20.

(1) BVC poate percepe o plată cu privire la acordarea calității de Market maker, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

(2) BVC poate stabili plăți și/sau comisioane preferențiale cu privire la activitatea de tranzacționare desfășurată în calitate de Market maker pe Piața la vedere.

Secțiunea 2. Acordarea calității de Market maker pe Piața la vedere. Înregistrarea ca Market maker pentru o valoare mobilă

Articolul 21.

(1) Acordarea calității de Market maker pe Piața la vedere este de competența Consiliului Bursei. Consiliul Bursei trebuie să decidă cu privire la acordarea acestei calități în termen de maximum 30 de zile de la depunerea documentelor corespunzătoare.

(2) Înregistrarea ca Market maker pentru o anumită valoare mobilă este de competența Directorului general al BVC. Directorul general decide cu privire la înregistrarea ca Market maker pentru o anumită valoare mobilă în termen de maximum 15 zile de la data solicitării respectivelui Market maker.

(3) Începerea tranzacționării în calitate de Market maker este condiționată de semnarea contractului cu BVC.

Articolul 22.

(1) În vederea dobândirii calității de Market maker pe Piața la vedere un Participant trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

a) să dețină dreptul de a tranzacționa valori mobiliare pe cont propriu în conformitate cu licența de dealer a C.N.P.F.;

b) să dispună în sistemul electronic de tranzacționare de un cont individual de poziție de tip "House", asupra căruia nu este impusă nici o restricție de natură legală sau tehnică;

c) să solicite acordarea calității de Market maker pe Piața la vedere prin transmiterea unei cereri scrise, conform modelului standard stabilit de BVC;

d) să solicite înregistrarea ca Market maker pentru cel puțin o valoare mobilă prin transmiterea formularului standard stabilit de BVC;

e) să nu aibă restanțe în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor financiare și de orice altă natură față de BVC;

f) să prezinte dovada achitării în contul BVC a plății pentru înscrierea în Registrul Market makerilor pe Piața la vedere, în cazul în care a fost aprobată perceperea unei astfel de plăți;

g) să desemneze cel puțin un agent de bursă ca persoană de legatură pentru menținerea contactului cu BVC pe perioada deținerii calității de Market maker;

h) să îndeplinească alte condiții pe care BVC le consideră necesare.

(2) În cazul în care survine o modificare în ceea ce privește persoana de legatură menționată la alin. (1) lit. g), Market makerul are obligația de a notifica BVC cu privire la aceasta în cel mai scurt timp posibil.

(3) BVC va notifica public cu privire la acordarea calității de Market maker pe Piața reglementată la vedere pentru un Participant și va actualiza în mod corespunzător "Registrul

Market makerilor pe Piața reglementată la vedere".

Articolul 23.

(1) După acordarea de către Consiliul Bursei a calității de Market maker, Directorul general al BVC stabilește prin decizie, în termen de maximum 15 zile, în baza informațiilor transmise de către Participant prin intermediul formularului standard stabilit de BVC, următoarele elemente, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) înregistrarea ca Market maker a Participantului respectiv pentru valoarea mobilă;

b) data la care Participantul respectiv poate să înceapă tranzacționarea în calitate de Market maker pentru valoarea mobilă pentru care a solicitat înregistrarea în vederea obținerii acestei calități.

(2) Ulterior dobândirii calității de Market maker, Participantul respectiv poate solicita înregistrarea sa ca Market maker și pentru alte valori mobiliare tranzacționate la BVC, caz în care se aplică în mod corespunzător prevederile alin. (1) și care implică semnarea unui act adițional la contractul respectiv încheiat.

Articolul 24.

BVC va notifica public valorile mobiliare pentru care sînt înregistrați Participanții în calitate de Market makeri pe Piața la vedere, precum și orice modificări ulterioare cu privire la acestea.

Articolul 25.

Consiliul Bursei poate respinge cererea unui Participant pentru obținerea calității de Market maker pe Piața la vedere, în următoarele situații:

a) neîndeplinirea de către Participant a unei sau mai multor condiții prevăzute în prezentul Capitol;

b) se consideră că nu se poate menține integritatea pieței;

c) încălcarea de către Participant în mod frecvent a angajamentelor care decurg din deținerea calității de Market maker pe Piața la vedere, în cazul în care anterior a mai deținut această calitate;

d) din alte considerente pe care BVC le consideră întemeiate.

Secțiunea 3. Renunțarea la înregistrarea ca Market maker pentru o valoare mobilă. Renunțarea la calitatea de Market maker

Articolul 26.

(1) Un Participant poate renunța la înregistrarea ca Market maker pentru o anumită valoare mobilă, prin:

a) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la înregistrarea ca Market maker care să devină efectivă la finele lunii calendaristice în decursul căreia Participantul a efectuat solicitarea respectivă;

b) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la înregistrarea ca Market maker care să devină efectivă imediat.

(2) Un Participant poate renunța la calitatea de Market maker pe Piața la vedere prin:

a) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la calitatea de Market maker pe Piața la vedere care să devină efectivă la finele lunii calendaristice în decursul căreia Participantul a efectuat solicitarea respectivă;

b) prin transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la calitatea de Market maker pe Piața la vedere care să devină efectivă imediat.

(3) În situația prevăzută la alin. (1) lit. a) și alin. (2) lit. a), Participantul respectiv are obligația să notifice BVC cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de finele lunii calendaristice în decursul căreia Participantul a efectuat solicitarea respectivă.

(4) În situația prevăzută la alin. (2) lit. b), renunțarea la calitatea de Market maker devine efectivă începînd cu ședința de tranzacționare următoare datei la care BVC a primit notificarea respectivă.

(5) Renunțarea de către un Market maker la înregistrarea pentru toate valorile mobiliare echivalează cu renunțarea la calitatea de Market maker pe Piața la vedere, caz în care se aplică în mod corespunzător prevederile alin. (2).

(6) Renunțarea de către un Participant la calitatea de Market maker pe Piața la vedere echivalează cu renunțarea la înregistrarea ca Market maker pentru toate valorile mobiliare.

Articolul 27.

(1) Dacă un Participant a renunțat la înregistrarea ca Market maker pe Piața la vedere pentru o valoare mobilă sau a renunțat la calitatea de Market maker, reînregistrarea ca Market maker pentru acea valoare mobilă, respectiv redobândirea calității de Market maker se poate obține numai după o perioadă de timp stabilită de Consiliul Bursei, care nu poate fi mai mică de 30 de zile calendaristice.

(2) Beneficiile și facilitățile acordate Participantului de către BVC (plăți, taxe și comisioane preferențiale etc.) se aplică doar pentru valorile mobiliare în care este înregistrat ca Market maker și se pierd prin renunțarea la calitatea de Market maker sau prin renunțarea la înregistrarea ca Market maker.

Secțiunea 4. Suspendarea / Încetarea înregistrării ca Market maker. Retragerea calității de Market maker pe Piața la vedere**Articolul 28.**

(1) Directorul general al BVC poate decide cu privire la suspendarea înregistrării unui Market maker pentru unul sau mai multe valori mobiliare, luând în considerare următoarele situații, fără a se limita la:

a) suspendarea accesului Participantului la sistemul de tranzacționare;

b) solicitarea C.N.P.F. sau a unei alte instituții similare;

c) neîndeplinirea de către Participantul respectiv a condițiilor care au stat la baza acordării calității de Market maker și/sau obligațiilor asumate cu privire la derularea activității de Market maker;

d) în cazul în care BVC consideră necesar acest lucru, în situații cum ar fi: cazuri de forță majoră, menținerea integrității și siguranței pieței etc.;

e) suspendarea participantului din sistemul de clearing-decontare.

(2) Decizia de suspendare a înregistrării unui Market maker pentru unul sau mai multe valori mobiliare este notificată Participantului respectiv, comunicându-se în același timp cauzele și, dacă este cazul, perioada de timp în care trebuie remediată situația care a condus la decizia de suspendare.

Articolul 29.

(1) În anumite situații, după caz, Market makerii pot beneficia în continuare de facilitățile acordate de BVC acestei categorii de participanți.

(2) Directorul general al BVC poate decide cu privire la acordarea beneficiilor/facilităților corespunzătoare în cazuri de forță majoră, în care un Participant nu își poate îndeplini obligațiile care decurg din deținerea calității de Market maker din motive independente de acesta.

(3) Participantii care nu își pot îndeplini obligațiile care decurg din deținerea calității de Market maker în cazuri de forță majoră, vor transmite către BVC o notificare scrisă cu privire la situația respectivă, însoțită de documentele justificative.

Articolul 30.

(1) Directorul general al BVC poate decide cu privire la încetarea înregistrării unui Market maker pentru unul sau mai multe valori mobiliare, luând în considerare următoarele situații, fără a se limita la:

a) retragerea de la tranzacționare a unei valori mobiliare;

b) retragerea calității de Participant;

c) în situațiile care au condus la suspendarea înregistrării ca Market maker.

(2) În cazul Participantilor aflați în situația menționată la alin. (1) lit. a), se aplică următoarele prevederi:

a) încetarea înregistrării ca Market maker pentru valorile mobiliare care au făcut obiectul retragerii de la tranzacționare;

b) retragerea calității de Market maker, dacă sint îndeplinite următoarele condiții cumulative:

1. prin retragerea de la tranzacționare a valorii mobiliare nu mai este îndeplinită condiția de a fi înregistrat pentru minim o valoare mobilă;

2. Participantul aflat în situația de la pct. 1 nu solicită înregistrarea pentru o altă valoare mobilă, în termen de 10 zile lucrătoare de la încetarea înregistrării ca Market maker în situația menționată la lit. a).

(3) În cazul prevederilor de la alin. (1) lit. c), Directorul general al BVC poate decide data la care devine efectivă încetarea înregistrării ca Market maker dacă nu se remediază cauzele care au dus la suspendarea înregistrării pentru o perioadă mai mare de 30 de zile calendaristice.

Articolul 31.

Consiliul Bursei hotărăște retragerea calității de Market maker pe Piața la vedere, luând în considerare următoarele situații, fără a se limita la:

a) dacă se constată că dobândirea calității de Market maker a fost obținută în baza unor informații false, eronate sau incomplete, precum și în alte cazuri în care se constată ulterior că la data acordării calității de Market maker nu au fost îndeplinite în mod corespunzător toate condițiile necesare;

b) încetarea înregistrării ca Market maker pentru toate valorile mobiliare;

c) neîndeplinirea condițiilor care au stat la baza acordării calității de Market maker;

d) neîndeplinirea în mod repetat a obligațiilor asumate în calitate de Market maker.

Articolul 32.

(1) BVC va notifica atât Participantul, cât și publicul larg cu privire la suspendarea / încetarea înregistrării unui Market maker, respectiv retragerea calității de Market maker și va actualiza în mod corespunzător "Registrul Market makerilor pe Piața reglementată la vedere".

(2) Începând cu data intrării în vigoare a măsurilor de suspendare / încetare a înregistrării unui Market maker, respectiv retragerea calității de Market maker, un Participant poate încheia tranzacții cu valori mobiliare fără a mai beneficia de facilitățile acordate Market makerilor de către BVC, cu condiția ca activitatea respectivului participant să nu fie suspendată / sau să nu i se fi retras dreptul de tranzacționare.

Secțiunea 5. Reluarea înregistrării ca Market maker. Redobândirea calității de Market maker pe Piața la vedere**Articolul 33.**

(1) Reluarea înregistrării ca Market maker este de competența Directorului general al BVC.

(2) Directorul general al BVC poate decide cu privire la reluarea înregistrării ca Market maker pentru o valoare mobilă, dacă se înregistrează una din următoarele situații, după caz, fără a se limita la:

a) au fost înlăturate cauzele care au stat la baza suspendării înregistrării;

b) Market makerul a renunțat la înregistrarea pentru valoarea mobilă respectivă - fără ca aceasta să conducă la retragerea calității de Market maker - și a solicitat ulterior reluarea înregistrării, cu respectarea perioadei minime de timp prevăzute la capitolul dat, și încheierea unui act adițional la contractul respectiv.

Articolul 34.

În cazul Participanților care au renunțat la calitatea de Market maker, redobândirea calității de Market maker este de competența Consiliului Bursei și se realizează cu respectarea perioadei minime de timp prevăzute.

Secțiunea 6. Operațiuni de piață desfășurate de către Market makeri**Articolul 35.**

(1) Calitatea de Market maker presupune menținerea pe durata ședinței de tranzacționare a lichidității Pieței la vedere prin furnizarea de oferte ferme de cumpărare și de vânzare, precum și încheierea de tranzacții pe baza acestora.

(2) Furnizarea de oferte ferme de cumpărare și vânzare se poate realiza prin introducerea în nume propriu de ordine de bursă limită de cumpărare și de vânzare.

(3) În situații justificate (motive tehnice, volatilitate deosebită în piață etc.) BVC poate permite Market makerilor, la solicitarea acestora, să nu afișeze oferte ferme de cumpărare și de vânzare pentru un număr maxim de ședințe de tranzacționare în decursul unei luni calendaristice, conform parametrilor stabiliți de Consiliul Bursei, conform contractului încheiat între aceștia și BVC.

Articolul 36.

(1) Consiliul Bursei impune parametri specifici și cerințe suplimentare și/sau modificarea celor existente cu privire la Market makeri, referitor la următoarele aspecte, dar fără a se limita la:

a) volum minim corespunzător ofertei ferme de cumpărare și de vânzare;

b) spread maxim dintre prețurile de cumpărare și de vânzare afișate de Market maker;

c) perioadă minimă pentru menținerea în piață a ofertei de cumpărare și de vânzare în decursul unei ședințe de tranzacționare sau anumite perioade de timp (de exemplu: o lună);

d) perioadă de timp maximă pînă la reactualizarea ofertei ferme de cumpărare și de vânzare;

e) număr minim sau maxim de valori mobiliare pentru care un singur Participant poate să se înregistreze ca Market maker;

f) perioadă de timp minimă pentru care un Market makeri trebuie să dețină această calitate;

g) număr maxim de ședințe de tranzacționare în decursul unei luni calendaristice în care un Market makeri poate să nu afișeze oferte ferme de cumpărare și de vânzare.

(2) Participanții care sînt înregistrați ca Market maker pentru o anumită valoare mobilă pot încheia tranzacții pe instrumentul respectiv în nume propriu, atît pe contul "House", cît și pe contul clienților.

(3) BVC poate decide cu privire la utilizarea unui cont special pentru evidențierea operațiunilor de piață efectuate de către Participanți în calitate de Market makeri la Piața la vedere ("cont Market maker").

(4) Parametrii specifici și cerințele suplimentare prevăzute la alin. (1) sînt identice pentru toți participanții care au calitatea de Market makeri pentru o anumită valoare mobilă și sînt cuprinse în contractul încheiat între aceștia și BVC.

(5) Modificarea parametrilor specifici și cerințelor suplimentare se face prin încheierea de acte adiționale la contractele menționate la alin. (4).

Articolul 37.

(1) Identitatea Market makerului care furnizează oferte ferme de cumpărare și vânzare nu este vizibilă pentru ceilalți Participanți, ci doar pentru Departamentul de specialitate din cadrul BVC.

(2) BVC poate decide cu privire la posibilitatea afișării identității Market makerilor în sistemul de tranzacționare, respectiv vizualizarea acesteia de către ceilalți Participanți,

în funcție de caracteristicile sistemului electronic utilizat de BVC.

Articolul 38.

(1) Oferta fermă de cumpărare și vânzare este introdusă pe contul "House" prin utilizarea ordinelor limită de cumpărare și vânzare pentru valoarea mobilă pentru care Participantul respectiv este înregistrat ca Market maker.

(2) În cazul ordinelor limită de tip hidden, Market makerii au obligația să introducă și să mențină un volum vizibil cel puțin egal cu volumul minim stabilit de Consiliul Bursei.

Articolul 39.

(1) Se consideră că un Market maker are o ofertă fermă de cumpărare și de vânzare pentru o valoare mobilă, dacă există cel puțin un ordin de cumpărare și cel puțin un ordin de vânzare introduse de acesta pe contul "House" care respectă toate cerințele stabilite pentru fiecare valoare mobilă de către Consiliul Bursei, în conformitate cu prevederile art.36 alin. (1).

(2) În cazul în care un Market maker se află în situația de a nu respecta una dintre cerințele prevăzute la alin. (1), Participantul are obligația de a se reîncadra în cerințele respective în termenul limită stabilit de Consiliul Bursei.

(3) Cerințele prevăzute la alin. (1) și alin. (2) sînt notificate către public și sînt aplicabile tuturor Participanților care sînt înregistrați ca Market makeri pentru valoarea mobilă respectivă.

(4) Obligațiile unui Market maker cu privire la introducerea și menținerea de oferte ferme de cumpărare și de vânzare se realizează prin intermediul agenților de bursă.

Articolul 40.

(1) În registrul ordinelor din sistemul electronic de tranzacționare corespunzător unei valori mobiliare, sînt introduse:

a) ofertele ferme de cumpărare și de vânzare introduse și administrate de către Participanți în vederea îndeplinirii obligațiilor asumate în calitate de Market makeri pe Piața reglementată la vedere;

b) ordinele introduse pe contul "House" de către Participanții care dețin calitatea de Market makeri pe Piața reglementată la vedere, dar care nu se încadrează în cerințele stabilite cu privire la ofertele ferme de cumpărare și vânzare;

c) ordinele introduse pe conturile clienților proprii de către Participanții care dețin calitatea de Market makeri pe Piața reglementată la vedere;

d) ordinele introduse de către ceilalți Participanți care nu dețin calitatea de Market makeri pe Piața reglementată la vedere.

(2) Încheierea de tranzacții se efectuează prin executarea automată a ordinelor de bursă menționate la alin. (1), în conformitate cu principiile de execuție a ordinelor de bursă aplicabile pieței respective.

(3) Obligațiile/facilitățile unui Participant în calitate de Market maker pe Piața reglementată la vedere se consideră a fi îndeplinite/acordate prin luarea în considerare numai a activității desfășurate de către acesta pe contul "House".

Articolul 41.

(1) În situațiile privind suspendarea înregistrării sau retragerea calității de Market maker, BVC poate efectua următoarele operațiuni, după caz:

a) suspendarea totală sau parțială a accesului Participantului la sistemul de tranzacționare (ex.: suspendarea accesului pe una sau mai multe piețe etc.);

b) suspendarea sau retragerea ordinelor de bursă introduse în piață de Market makerul respectiv.

(2) Market makerii aflați în situațiile menționate la alin. (1) vor informa cu promptitudine BVC cu privire la rezolvarea situației respective.

(3) BVC decide cu privire la reluarea accesului la

sistemul de tranzacționare după înlăturarea cauzelor care au stat la baza suspendării înregistrării ca Market maker, dacă nu există alte restricții de natură legală sau tehnico-operatională.

Articolul 42.

(1) În situațiile în care se înregistrează o volatilitate mare în piață, cazuri de forță majoră sau în situații similare, BVC poate decide cu privire la modificarea sau suspendarea obligațiilor impuse Market makerilor înregistrați pentru una sau mai multe valori mobiliare.

(2) BVC va notifica public cu privire la cazurile menționate la alin. (1).

Secțiunea 7. Evaluarea activității desfășurate de către Market makeri**Articolul 43.**

(1) BVC va evalua activitatea desfășurată de un Participant care deține calitatea de Market maker pe Piața reglementată la vedere pentru a:

a) verifica îndeplinirea de către acesta a obligațiilor asumate ca urmare a deținerii calității de Market maker;

b) acorda beneficiile/facilitățile care decurg din deținerea calității de Market maker.

(2) În evaluarea activității unui Market maker, BVC va lua în considerare următoarele elemente, dar fără a se limita la:

a) valorile mobiliare pentru care Participantul respectiv are obligația de a menține oferte ferme de cumpărare și de vânzare;

b) data de la care Participantul respectiv a fost înregistrat ca Market maker pentru valoarea mobilă respectivă;

c) obligațiile pe care Market makerul respectiv trebuie să le îndeplinească.

(3) În cadrul procesului de evaluare a activității unui Market maker, Participantul respectiv are obligația de a furniza BVC, cu promptitudine și în mod corespunzător, orice document sau notă explicativă cu privire la activitatea desfășurată în calitate de Market maker.

Articolul 44.

(1) În cazul în care, în urma procesului de evaluare a activității desfășurate de un Participant în calitate de Market maker pe Piața reglementată la vedere, se constată nerespectarea prevederilor, BVC poate adopta următoarele măsuri:

a) includerea într-o listă specială de observare ("Watch List") a activității Market makerilor;

b) suspendarea înregistrării ca Market maker pentru una sau toate valorile mobiliare;

c) retragerea calității de Market maker.

(2) BVC va notifica public cu privire la cazurile menționate la alin. (1).

(3) A treia înscriere în cursul unui an calendaristic a unui Market maker în lista menționată la alin. (1) lit. a) echivalează cu încetarea înregistrării ca Market maker pentru o anumită valoare mobilă sau cu retragerea calității de Market maker a respectivului Participant.

CAPITOLUL V. OBLIGAȚIILE PARTICIPANȚILOR**Secțiunea 1. Obligații privind agenții de bursă****Articolul 45.**

(1) Participantii negociază și încheie tranzacții bursiere numai prin intermediul agenților de bursă.

(2) Participantii care desfășoară operațiuni cu valori mobiliare prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC trebuie să aibă cel puțin doi agenți de bursă.

(3) Calitatea de agent de bursă se dobândește în baza unei cereri transmise în acest sens de un Participant, fiind necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții:

a) deținerea unui certificat de calificare emis de C.N.P.F.;

b) frecventarea cursurilor organizate sau recunoscute de BVC, plata taxei de examinare a agenților de bursă (conform Listei taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC), precum și promovarea testelor și a examenelor profesionale, inclusiv a celor de reatestare/reautorizare/verificare, referitoare la obținerea calității de agent de bursă;

c) depunerea unei fișe cu date personale;

d) angajarea cu contract individual de muncă în cadrul Participantului respectiv.

(4) BVC stabilește condițiile de organizare și desfășurare a examenelor și testelor pentru agenții de bursă. În cazul implementării de produse noi sau a modificării semnificative a caracteristicilor sistemelor informatice de tranzacționare ale BVC, BVC poate organiza sesiuni de verificare/reatestare a agenților de bursă.

(5) Autorizarea ca agent de bursă este de competența Directorului general al BVC.

(6) Menținerea calității de agent de bursă necesită îndeplinirea în permanență a condițiilor prevăzute la alin. (3).

(7) Încetarea calității de agent de bursă și retragerea accesului la sistemul de tranzacționare al BVC poate avea loc în următoarele situații:

a) la cererea Participantului respectiv (ca urmare sau nu a retragerii de către C.N.P.F. a certificatului de calificare respectiv);

b) la cererea agentului de bursă respectiv, ca urmare a încetării contractului de muncă al acestuia;

c) urmare a unei sancțiuni aplicate de BVC pentru săvârșirea unei fapte ilicite la regimul juridic bursier;

d) alte motive legale, stabilite de BVC.

(8) Un agent de bursă tranzacționează numai în numele unui singur Participant, care a solicitat autorizarea acestuia ca agent de bursă.

(9) BVC menține registrul de evidență al agenților de bursă autorizați să tranzacționeze în cadrul BVC.

(10) Participantii răspund pentru faptele ilicite la regimul juridic bursier săvârșite de agenții lor de bursă.

Secțiunea 2. Obligații privind activitatea Participantilor
Articolul 46.

(1) Participantii au obligația să respecte cerințele prezentelor Reguli pe toată durata deținerii acestei calități.

(2) Relațiile dintre Participantii și clienți, în legatură cu activitățile bursiere, vor avea la bază documentele specificate de reglementările C.N.P.F., în conținutul minim cerut de aceasta.

(3) Participantii vor furniza clienților informații certe, corecte și suficiente asupra pieței bursiere, precum și asupra tranzacțiilor efectuate în numele acestora în cadrul BVC.

(4) Participantii vor efectua controlul intern al activității pe care o desfășoară în conformitate cu prevederile reglementărilor în vigoare ale C.N.P.F.

(5) Personalul angajat al Participantilor va respecta cerințele prudențiale și normele de conduită referitoare la desfășurarea activității de brokeraj și dealer, stabilite prin reglementările C.N.P.F. și după caz și ale BVC.

(6) Cel puțin una din persoanele de contact cu BVC, desemnată de fiecare Participant, va fi agent de bursă.

(7) Membrii CA, conducătorii și agenții de bursă vor îndeplini cerințele și standardele profesionale prevăzute în reglementările C.N.P.F. și ale BVC.

Articolul 47.

(1) Participantii vor fi răspunzători de păstrarea de către personalul lor a confidențialității informațiilor.

(2) Participantii, precum și personalul acestora nu au dreptul să valorifice informațiile confidențiale și să le facă publice ori să faciliteze publicitatea lor în avantaj propriu sau pentru terți.

Articolul 48.

(1) Participanții vor elabora și vor pune la dispoziția clienților materiale informative destinate informării clienților în care vor enunța principiile ce stau la baza desfășurării activității lor și vor prezenta metodologia de lucru cu clienții.

(2) Participanții vor lua măsurile necesare pentru ca reprezentanții și angajații lor să se abțină de la denigrarea publică a activității BVC și a celorlalți Participanți.

(3) Activitatea de publicitate a Participanților se va desfășura conform prevederilor legislației în vigoare și a reglementărilor C.N.P.F.

(4) BVC poate interzice utilizarea materialelor publicitare și poate cere modificarea acestora, dacă acestea nu corespund activității pe care un Participant o desfășoară sau dacă sînt împotriva intereselor BVC, ale celorlalți Participanți, ale investitorilor sau ale pieței de valori mobiliare în general.

Articolul 49.

(1) Soluționarea litigiilor care apar la efectuarea operațiunilor derulate pe piața bursieră administrată de BVC se realizează în cadrul Camerei Arbitrale a BVC, instituție permanentă de arbitraj, fără personalitate juridică și independentă, care își desfășoară activitatea în baza propriului regulament de organizare și funcționare adoptat de Consiliul Bursei.

(2) Organele și departamentele BVC nu au dreptul să intervină în soluționarea litigiilor deduse spre judecată Camerei Arbitrale sau să influențeze în vreun fel hotărîrea acesteia.

(3) Membrii Bursei se vor supune deciziilor pronunțate de Camera Arbitrală și vor satisface complet, necondiționat și cu promptitudine sancțiunile aplicate de aceasta.

(4) Părțile implicate în cadrul investigației Camerei Arbitrale sînt în drept să contesteze deciziile acesteia la C.N.P.F. Înaintarea unei contestații nu suspendă acțiunea și executarea acesteia.

Secțiunea 3. Obligații privind notificările către BVC**Articolul 50.**

(1) Participanții vor comunica BVC, în scris, în termen de 2 zile lucrătoare:

a) orice modificări intervenite în informațiile furnizate anterior BVC;

b) orice schimbări intervenite în condițiile inițiale de acordare a licenței pentru activitatea profesională pe piața valorilor mobiliare de către C.N.P.F.;

c) orice modificări în modul de organizare și funcționare autorizate conform reglementărilor C.N.P.F.;

d) orice modificări semnificative în ceea ce privește structura organizatorică a societății;

e) deschiderea, închiderea sau blocarea conturilor bancare utilizate în relația cu BVC;

f) introducerea oricăror acțiuni în justiție de către societatea Participantă sau primirea citației, în cazul introducerii acțiunilor de către alte persoane fizice sau juridice împotriva societății Participante, a membrilor CA, a conducătorilor, a oricărui angajat al societății, al cărei obiect vizează orice aspect al activității desfășurate de către aceștia.

(2) Documentele justificative vor fi transmise BVC pe măsura legalizării și/sau eliberării de către instituțiile corespunzătoare (C.N.P.F. etc.).

(3) Participanții vor notifica BVC aspectele menționate în alin. (1) prin formulare aprobate de Consiliul Bursei, după caz.

Articolul 51.

Participanții vor notifica BVC în legătură cu retragerea certificatelor de calificare agenților de bursă delegați și vor solicita dovada blocării/dezactivării codurilor și parolelor de acces la sistemul de tranzacționare al BVC. BVC va

transmite această dovadă și va opera respectivele modificări atît în evidențele proprii, cît și pe pagina web a BVC.

Articolul 52.

Contractele de mandat încheiate de Participanți cu alți Participanți în legătură cu prestarea unor servicii financiare la BVC, vor fi comunicate BVC.

Articolul 53.

Participanții pot presta servicii de tranzacționare la distanță în conformitate cu cerințele stabilite de BVC.

Articolul 54.

Rapoartele financiare anuale necesare prevăzute de legislația în vigoare vor fi transmise BVC de către Participanți în format electronic, în modul stabilit de reglementările aplicabile în vigoare.

Articolul 55.

(1) Intenția de fuzionare a unui Participant cu un alt Participant/neParticipant, precum și intenția de divizare a unui Participant în 2 sau mai multe societăți vor fi notificate BVC cu cel puțin 10 zile înainte de data la care se va desfășura A.G.A.E. a Participantului implicat, care are înscrisă pe ordinea de zi problema însărcinării administratorilor societății cu întocmirea proiectului de fuziune/divizare.

(2) Societatea/societățile rezultată/rezultate în urma fuziunii prin contopire/divizării vor solicita BVC, în conformitate cu prevederile prezentelor Reguli, după caz:

a) retragerea calității de Participant;

b) admiterea ca Participant.

(3) De la data fuziunii prin contopire/divizării/dizolvării încetează, de drept, calitatea de Participant pentru societatea/societățile Participantă/e a căror existență încetează ca urmare a derulării acestui proces.

Articolul 56.

(1) Participanții au obligația să pună la dispoziția BVC, la solicitarea motivată a acesteia, documentele referitoare la activitatea pe care o desfășoară, precum și informații referitoare la membrii CA, conducători, agenți de bursă, salariați, clienți etc.

(2) BVC va asigura confidențialitatea informațiilor pe care le deține cu acest titlu, aceasta fiind opozabilă inclusiv membrilor Consiliului Bursei.

Secțiunea 4. Obligații privind taxele, plățile și comisioanele achitate de Participanți**Articolul 57.**

(1) Mărimea și tipul taxelor, plăților și comisioanelor care vor fi achitate de Participanți pentru derularea de activități specifice pe piața reglementată la vedere administrată de BVC vor fi adoptate de Consiliul Bursei, incluse în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC și coordonate cu C.N.P.F.

(2) Neplata la termenele și în cuantumurile prevăzute a taxelor, plăților și comisioanelor datorate BVC atrage în sarcina Participantului obligația de plată de penalități (de întârziere sau de plată necorespunzătoare) în valoare de 0,05%/zi din suma datorată.

(3) Obligațiile de plată ale Participanților reprezintă obligații distincte de obligațiile de plată ale acestora față de C.N.P.F., stabilite potrivit reglementărilor C.N.P.F.

Articolul 58.

Plata anuală aferentă calității de Participant se plătește pînă la 31 martie.

Articolul 59.

(1) Participanții au obligația să plătească BVC comisioane de tranzacționare, conform Listei taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC, pentru:

a) efectuarea de tranzacții;

b) invalidarea/inconfirmarea/anularea tranzacțiilor bursiere;

c) corectarea erorilor tranzacțiilor înregistrate în sistemul de tranzacționare al BVC;

d) alte operațiuni specifice.

(2) Comisiunile prevăzute în alin. (1) se datorează atât la vânzarea, cât și la cumpărarea de valori mobiliare, iar în cazul celorlalte tipuri de operațiuni - pe fiecare parte a contractelor care se încheie sau execută prin sistemul de tranzacționare al BVC, potrivit Listei taxelor, plăților și comisiunilor aplicate de BVC.

(3) Plata comisiunilor se va efectua lunar de către Participanții care tranzacționează în BVC, în termen de 5 zile lucrătoare de la încheierea lunii pentru care se face plata, pe baza rapoartelor transmise de către Departamentele de specialitate ale BVC, după confirmarea tuturor rapoartelor de tranzacționare de către Participant.

CAPITOLUL VI. SANȚIONAREA FAPTELOR ILCITE LA REGIMUL JURIDIC BURSIER SĂVÎRȘITE DE PARTICIPANȚI ȘI DE AGENȚII DE BURSĂ

Articolul 60.

Cadrul procedural bursier este reglementat prin procedurile interne privind faptele ilicite la regimul bursier și sancționarea lor, fundamentate pe principiul legalității, obiectivității, transparenței, celerității și al rolului activ al Departamentelor BVC.

Articolul 61.

Procedurile interne privind faptele ilicite la regimul bursier și sancționarea lor, care includ mecanisme procesuale și cadrul procedural privind sesizarea, constatarea și investigarea faptelor ilicite la regimul juridic bursier, aplicarea sancțiunilor bursiere pentru asigurarea respectării reglementărilor BVC, precum și soluționarea încălcărilor, sesizărilor și reclamațiilor privind desfășurarea activității Participanților și a agenților de bursă, se aprobă de Consiliul Bursei, în modul stabilit de acesta.

Articolul 62.

Procedurile interne ale BVC privind faptele ilicite la regimul juridic bursier și sancționarea lor se completează cu prevederile referitoare la organizarea și funcționarea Comisiei de Apel cuprinse în Regulamentul de organizare și funcționare a BVC.

Articolul 63.

În cazul în care BVC constată încălcări grave în desfășurarea activității unui Participant, aceasta este obligată să informeze imediat C.N.P.F.

Articolul 64.

(1) Părțile implicate în procesul de investigație a BVC sînt în drept să contesteze decizia acesteia la C.N.P.F.

(2) Înaintarea unei cereri de contestare a deciziei menționate la alin. (1) nu suspendă acțiunea și executarea acesteia.

TITLUL II. EMITENȚII ȘI VALORILE MOBILIARE

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 65.

(1) Prezentul Titlu are ca scop stabilirea cadrului procedural al pieței reglementate la vedere administrată de BVC, referitor la:

a) admiterea și menținerea valorilor mobiliare la tranzacționare;

b) promovarea și retrogradarea valorilor mobiliare între categorii;

c) retragerea valorilor mobiliare de la tranzacționare.

(2) Prevederile prezentului Titlu se completează cu prevederile referitoare la organizarea și funcționarea Comisiei de Admitere la Tranzacționare cuprinse în Regulamentul de organizare și funcționare a BVC.

Articolul 66.

Emitenții ale căror valori mobiliare sînt admise la tranzacționare pe piața la vedere administrată de BVC au obligația să respecte permanent legislația primară și secundară aplicabilă, inclusiv actele normative ale BVC.

Articolul 67.

(1) Structura pieței la vedere administrată de BVC este următoarea:

a) sectorul acțiunilor (categoria listing, non-listing);

b) sectorul titlurilor de credit (obligațiuni corporative, obligațiuni emise de autoritățile publice centrale și locale, valorile mobiliare de stat);

c) sectorul valorilor mobiliare străine;

d) alte valori mobiliare.

(2) Admiterea la tranzacționare pe piața reglementată administrată de BVC a unei emisiuni de

valori mobiliare se extinde asupra tuturor valorilor mobiliare de același tip și clasă ale Emitentului aflate în circulație la data admiterii.

(3) Societățile pe acțiuni, cu excepția celor în al căror statut circulația valorilor mobiliare este stabilită conform art. II alin. (3) din Legea nr. 163-XVI din 13 iulie 2007, sînt în drept să-și înregistreze valorile mobiliare plasate la bursa de valori.

(4) Valorile mobiliare emise de către persoane juridice străine se admit spre tranzacționare la BVC în conformitate cu legislația Republicii Moldova în vigoare și trebuie să întrunească aceleași condiții ca și emitenții autohtoni.

(5) Valorile mobiliare emise de către stat, valorile mobiliare emise de autoritățile publice centrale și locale sînt admise spre tranzacționare fără a trece procedura de listing, la primirea de către BVC a documentului de emisie și a plății comisionului de procesare, stabilit de Consiliul Bursei.

(6) Revînzarea valorilor mobiliare procurate de underwriter în conformitate cu principiul responsabilității ferme se efectuează prin intermediul BVC conform prezentelor Reguli, inclusiv procedurile stabilite în Secțiunea 7, Capitolul IV, Titlul II.

Secțiunea 1. Admiterea valorilor mobiliare – acțiunilor la tranzacționare

Articolul 68.

Valorile mobiliare – acțiunile care sînt înregistrate de C.N.P.F. și acțiunile emitenților care corespund cerințelor art. 67 alin. (3) și art. 69 alin. (1) sînt admise de BVC la tranzacționare în mod obligatoriu și necondiționat, fiind incluse în categoria non-listing.

Articolul 69.

(1) Valorile mobiliare care fac obiectul admiterii la tranzacționare în categoria non-listing trebuie:

a) să fie înregistrate la C.N.P.F.;

b) să fie liber transferabile, plătite integral, emise în formă dematerializată și evidențiate prin înscriere în cont;

c) să nu fie grevate cu restricții scrise înregistrate privind circulația lor.

(2) Admiterea la tranzacționare în categoria non-listing a acțiunilor unui Emitent va fi făcută conform unei proceduri simplificate stabilite de Consiliul Bursei, prin intermediul Departamentului specializat al BVC care, în temeiul faptului înregistrării de stat a valorilor mobiliare date, va iniția admiterea lor la bursă, efectuînd înregistrarea tuturor datelor necesare pentru ca valorile mobiliare date să fie tranzacționate la BVC.

(3) Urmare admiterii la tranzacționare a acțiunilor respective în categoria non-listing, BVC nu are obligația să întretină relații cu Emitentul, să-l familiarizeze cu faptul admiterii, cu activitățile specifice pieței valorilor mobiliare, alte reglementări ale BVC, precum și cu legislația incidentă.

(4) În cazul în care Emitentul deține calitatea de Participant, prevederile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător.

Articolul 70.

(1) Emitentul care solicită admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare în Categoria I celor listate trebuie să respecte următoarele obligații – cerințe:

a) să respecte cerințele prevăzute în art. 69 alin. (1);

b) să fie o societate comercială care a încheiat o ofertă publică de vânzare de valori mobiliare, în baza unui prospect de ofertă aprobat de C.N.P.F. sau care are amplasate public acțiuni, sau care are peste 100 de deținători înregistrați de acțiuni și/sau;

c) valoarea capitalurilor proprii din ultimul exercițiu financiar să fie de cel puțin 10 milioane MDL la data înregistrării la BVC a cererii de admitere la tranzacționare;

d) să dispună de Cod al guvernării corporative;

e) să obțină profit net în rezultatul activității sale în ultimii doi ani de activitate;

f) activele nete ale emitentului nu trebuie să fie mai mici decât capitalul statutar pe parcursul ultimilor doi ani ai perioadei de activitate;

g) să plătească tarifele BVC aferente și să nu aibă datorii față de BVC;

h) să adere la condițiile și termenii Angajamentului de admitere și menținere la tranzacționare a acțiunilor;

i) să desemneze două persoane care vor menține legătura permanentă cu BVC.

(2) Emitentul care solicită admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare în Categoria II celor listate trebuie să respecte următoarele obligații – cerințe:

a) să respecte cerințele prevăzute în art. 69 alin. (1);

b) să fie o societate comercială care a încheiat o ofertă publică de vânzare de valori mobiliare, în baza unui prospect de ofertă aprobat de C.N.P.F. sau care are amplasate public acțiuni, sau care are peste 100 de deținători de acțiuni înregistrați și/sau;

c) valoarea capitalurilor proprii din ultimul exercițiu financiar să fie de cel puțin 1 milion MDL la data înregistrării la BVC a cererii de admitere la tranzacționare;

d) să dispună de Cod al guvernării corporative;

e) să obțină profit net în rezultatul activității sale în ultimul an de activitate;

f) activele nete ale emitentului nu trebuie să fie mai mici decât capitalul statutar pe parcursul ultimilor doi ani ai perioadei de activitate;

g) să plătească tarifele BVC aferente și să nu aibă datorii față de BVC;

h) să adere la condițiile și termenii Angajamentului de admitere și menținere la tranzacționare a acțiunilor;

i) să desemneze două persoane care vor menține legatură permanentă cu BVC.

(3) Pentru a realiza admiterea la tranzacționare în Categoria celor listate, emitentii valorilor mobiliare vor trebui să depună la BVC următoarele documente:

a) cererea depusă la BVC direct sau prin intermediul unui Participant la care urmează să fie anexate documentele necesare dovezii de conformare cerințelor alin. (1) sau alin. (2);

b) statutul și toate actele ce atestă modificările acestuia, înregistrate la Camera Înregistrării de Stat, certificatul de înregistrare al Emitentului, precum și extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice (copii);

c) prospectul de oferta publică cu decizia C.N.P.F. de aprobare a prospectului respectiv, după caz;

d) pentru emitentii care nu au istoric pe piața bursieră:

1. ultimele 3 situații financiare anuale vizate de organele fiscale (copii), precum și ultimele 3 procese-verbale ale A.G.A.;

2. formularul cu date personale și cazierul judiciar pentru conducătorul Emitentului;

e) decizia organelor de conducere ale Emitentului cu privire la admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare la BVC (copie);

f) certificatul de înregistrare a valorilor mobiliare la C.N.P.F. (copie);

g) angajamentul de admitere și menținere la tranzacționare la BVC a acțiunilor;

h) dovada plății comisionului de procesare;

i) lista persoanelor afiliate Emitentului;

k) oricare alte documente pe care BVC le consideră necesare.

(4) Pentru menținerea valorilor mobiliare în categoria celor listate, Emitentii vor trebui să achite comisionul de menținere, respectiv vor realiza furnizarea periodică și continuă de informații despre valorile mobiliare și despre activitatea financiar-economică, inclusiv evenimentele și acțiunile importante ce afectează activitatea-financiar economică, cit și despre deciziile ce pot afecta prețul valorilor mobiliare.

(5) În cazul promovării acțiunilor din Categoria II în Categoria I de listare, emitentul va întruni și va menține pe parcursul a trei luni consecutiv cerințele de calificare stabilite pentru categoria superioară de listare.

(6) În cazul în care emitentul nu mai întrunește condițiile pentru categoria curentă de listare și în decursul a trei luni consecutiv nu reușește să readucă efectele produse la starea inițială, BVC va realiza retrogradarea emitentului la nivelul inferior de listare, în dependentă de conformarea lui respectivelor cerințe de calificare.

Secțiunea 2. Admiterea valorilor mobiliare – titluri de credit (obligațiuni corporative, obligațiuni emise de autoritățile publice centrale și locale, valori mobiliare de stat)

Articolul 71.

Obligațiunile unui Emitent pot fi admise la tranzacționare dacă a încheiat o ofertă publică de vânzare de obligațiuni, efectuată în baza unui prospect de ofertă aprobat de C.N.P.F.

Articolul 72.

(1) Obligațiunile care fac obiectul admiterii la tranzacționare trebuie:

a) să fie înregistrate la C.N.P.F.;

b) să fie liber transferabile, plătite integral, emise în forma dematerializată și evidențiate prin înscriere în cont.

(2) Obligațiunile care fac obiectul admiterii la tranzacționare, trebuie să fie distribuite la un număr nedeterminat de deținători.

(3) Emitentul obligațiunilor care fac obiectul admiterii la tranzacționare trebuie:

a) să depună la BVC toate documentele cerute de aceasta;

b) să plătească tarifele BVC aferente și să nu aibă datorii față de BVC;

c) să numească două persoane care vor menține legatură permanentă cu BVC;

d) să adere la condițiile și termenii Angajamentului de admitere și menținere la tranzacționare a obligațiunilor.

Articolul 73.

Pentru a realiza admiterea obligațiunilor la tranzacționare la BVC, emitentii acestora trebuie să depună la BVC, direct sau prin intermediul unui Participant, următoarele documente:

a) cererea de admitere la tranzacționare a obligațiunilor;

b) prospectul de ofertă publică purtând semnătura reprezentantului legal al emitentului;

c) decizia C.N.P.F. de aprobare a Prospectului de ofertă, după caz;

d) declarația Emitentului privind publicarea Prospectului de oferta publică;

e) decizia organelor de conducere ale Emitentului cu privire la emisiune și admiterea obligațiunilor la tranzacționare la BVC (copie);

f) notificarea Participantului privind rezultatele închiderii

ofertei publice și certificatul de înregistrare a obligațiilor la C.N.P.F. (copie);

g) angajamentul de admitere și menținere la tranzacționare la BVC a obligațiilor;

h) dovada plății comisionului de procesare (copie);

i) declarația Emitentului privind persoanele de legătură cu BVC desemnate, formularul cu date personale și cazierul judiciar ale acestora;

j) oricare alte documente pe care BVC le consideră necesare.

Articolul 74.

Plasarea și circulația valorilor mobiliare de stat se va efectua în conformitate cu reglementările Băncii Naționale a Moldovei și C.N.P.F. și a procedurilor BVC.

Articolul 75.

Alte cerințe, inclusiv pentru alte titluri de credit privind admiterea la tranzacționare, vor fi stabilite de BVC ulterior prin Hotărârea respectivă a Consiliului Bursei.

Articolul 76.

În cazul în care Emitentul deține calitatea de Participant prevederile prezentei secțiuni se aplică în mod corespunzător.

Secțiunea 3. Proceduri privind admiterea la tranzacționare a valorilor mobiliare

Articolul 77.

(1) Departamentul de specialitate al BVC va examina toate documentele necesare admiterii la tranzacționare a valorilor mobiliare, asigurându-se că Emitentul îndeplinește toate condițiile prevăzute în prezentul Titlu.

(2) Departamentul de specialitate va comunica Emitentului, după caz, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, neregulile constatate cu ocazia examinării documentelor și va acorda un termen de cel mult 15 zile lucrătoare pentru soluționarea respectivelor nereguli.

(3) Nerespectarea termenului, fixat de către Departamentul de specialitate pentru soluționarea respectivelor nereguli, va conduce la întreruperea examinării și la perimarea cererii, cu excepția situației în care emitentul probează că nerespectarea acestui termen nu a fost din culpa lui. În acest din urmă caz, termenul fixat de către Departamentul de specialitate pentru soluționarea neregulilor, va fi suspendat.

(4) Reluarea procedurii de admitere la tranzacționare va fi condiționată de depunerea unei noi cereri de admitere la tranzacționare și de plata unui nou comision de procesare.

(5) După analiza documentației Emitentului, Departamentul de specialitate va înainta cererea de admitere la tranzacționare a valorilor mobiliare, după caz, Comisiei de Admitere la Tranzacționare, împreună cu o Notă de recomandare.

(6) Departamentul de specialitate va analiza și va propune organului executiv prin Nota de recomandare admiterea sau neadmiterea la tranzacționare a valorilor mobiliare.

(7) Consiliul Bursei este singurul organ competent să decidă cu privire la admiterea sau neadmiterea valorilor mobiliare ale unui Emitent la tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, în baza avizului Comisiei de Admitere la Tranzacționare după caz.

(8) Revînzarea valorilor mobiliare procurate de underwriter în conformitate cu principiul responsabilității ferme se efectuează prin intermediul BVC conform prezentelor Reguli, inclusiv procedurile stabilite în Secțiunea 7, Capitolul IV, Titlul II.

CAPITOLUL II. RETRAGEREA DE LA TRANZACȚIONARE

Secțiunea 1. Prevederi generale

Articolul 78.

(1) BVC poate retrage de la tranzacționare valorile

mobiliare în următoarele cazuri:

a) Emitentul nu respectă condițiile Angajamentului de admitere și menținere la tranzacționare a acțiunilor la BVC;

b) în opinia BVC nu mai poate fi menținută sau restabilită o piață ordonată a respectivelor acțiuni;

c) Emitentul nu plătește vreunul din plățile datorate BVC și menține această situație pe o perioadă mai mare de 2 luni după data exigibilității plății respective;

d) Emitentul nu respectă cerințele formulate de către BVC privind furnizarea de informații;

e) Emitentul nu întocmește rapoartele financiare sau nu se conformează altor cerințe prevăzute în prezentele reguli bursiere;

f) Emitentul este în procedură de insolvență sau dizolvare judiciară;

g) Emitentul este implicat în operațiuni de fuziuni, reorganizări, divizări, consolidări etc.;

h) Emitentului i s-a retras autorizația de funcționare, dacă este cazul.

(2) În cazul unei prevederi specifice, BVC poate retrage de la tranzacționare valorile mobiliare în cazul în care:

a) există o clauză de retragere anticipată în documentul de emisiune;

b) dacă nu sînt respectate cerințele/documentele de admitere și menținere aplicabile;

c) în alte situații motivate care pot determina adoptarea acestei măsuri.

Secțiunea 2. Proceduri privind retragerea de la tranzacționare

Articolul 79.

(1) Departamentul de specialitate al BVC va sesiza printr-o Notă de recomandare Comisia de Admitere la Tranzacționare cu privire la necesitatea retragerii de la tranzacționare a valorilor mobiliare ale unui Emitent.

(2) Consiliul Bursei este singurul organ competent să decidă în materia retragerii valorilor mobiliare ale unui Emitent de la tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, în baza avizului Comisiei de Admitere la Tranzacționare. Comisia de Admitere la Tranzacționare va emite un aviz în termen de cel mult o săptămînă de la data primirii Notei de recomandare respectivă, care va fi comunicat Consiliului Bursei pentru a adopta o hotărîre în acest sens.

(3) Valorile mobiliare ale unui Emitent, retrase de la tranzacționare, vor putea fi admise din nou la tranzacționare la BVC numai cu respectarea reglementărilor BVC incidente în materia admiterii la tranzacționare.

CAPITOLUL III. FURNIZAREA DE INFORMAȚII

Articolul 80.

Emitentul va înainta BVC toate informațiile/documentele pe care aceasta le consideră necesare în vederea asigurării protecției investitorilor și unei funcționări ordonate a pieței.

Articolul 81.

Emitentul va realiza furnizarea informațiilor în cel mai scurt timp posibil, în așa fel încît să asigure accesul echitabil al investitorilor la informațiile necesare fundamentării deciziei de a investi.

Articolul 82.

În vederea menținerii unei piețe ordonate, cît și pentru asigurarea accesului echitabil al investitorilor la informație, BVC poate solicita Emitentului să transmită informațiile conform unor proceduri și limite de timp stabilite.

Articolul 83.

Emitentul va respecta atît cerințele de raportare stabilite prin reglementările emise de către C.N.P.F. în vigoare, cît și pe cele stabilite prin Angajamentul de admitere și menținere la tranzacționare.

Articolul 84.

(1) Actele sau faptele care pot direct sau indirect afecta prețul valorilor mobiliare și/sau decizia de a investi și care devin cunoscute Emitentului vor fi aduse imediat la cunoștința BVC și publicului.

(2) Transmiterea imediată către BVC și public a informațiilor menționate în alin. (1) constituie furnizarea continuă a informațiilor.

Articolul 85.

Informațiile vor fi transmise BVC, cât mai curând posibil, în cel mult 15 zile de la producerea respectivului eveniment, respectând atât limitele sau intervalele de timp stabilite prin prezentul Capitol, cât și regimul de publicare în materia rapoartelor curente.

Articolul 86.

Informațiile furnizate de către Emitent vor avea un conținut cert, corect, suficient. În caz contrar, la recomandarea BVC, Emitentul va modifica/completa respectivul comunicat/raport.

Articolul 87.

(1) Emitentul va transmite BVC rapoarte solicitate în mod periodic de către BVC.

(2) Obligațiile de raportare prevăzute în alin. (1) constituie furnizarea periodică a informațiilor.

Articolul 88.

Emitentul va transmite BVC toate rapoartele, documentele și comunicatele stabilite atât prin prezentul Capitol, cât și prin reglementările legale în vigoare, în format electronic, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. În cazul în care există motive întemeiate sau circumstanțe excepționale și nu poate fi folosită transmisia în format electronic, aceste informații vor fi transmise prin fax, poștă sau curier, pe suport de hirtie.

Articolul 89.

La diseminarea informațiilor către Participanți și către publicul investitor se va ține cont de modul de distribuire a informațiilor, de momentul în care are loc această distribuire, de condițiile generale și specifice ale pieței, precum și de alte criterii stabilite de BVC, de la caz la caz.

Articolul 90.

Emitentul va transmite BVC, în cel mai scurt timp posibil, observațiile/clarificările sale referitoare la orice știre sau zvon care îi devin cunoscute și care pot afecta prețul/rendamentul valorilor mobiliare emise de acesta, iar în cazul în care BVC consideră necesar, Emitentul va face cunoscute public respectivele informații prin intermediul unui comunicat de presă.

Articolul 91.

În cazul în care Emitentul întocmește documente în scopul informării investitorilor proprii sau a celor potențiali, care conțin informații care să nu fi fost deja publicate și care pot afecta prețul/rendamentul valorilor mobiliare, acesta va transmite BVC respectivele documente în scopul informării tuturor Participanților.

Articolul 92.

Pe toată durata menținerii la tranzacționare a valorilor mobiliare emise, Emitentul va respecta cerințele de raportare privind furnizarea continuă și periodică a informațiilor stabilite prin Angajamentul de admitere și menținere la tranzacționare, acestea având caracter suplimentar față de cerințele de raportare stabilite prin reglementările emise de către C.N.P.F.

Articolul 93.

În vederea unei furnizări optime a informațiilor, Emitentul va păstra un contact permanent cu BVC și va notifica BVC, în termen de cel mult 48 de ore, asupra modificării identității și coordonatelor persoanelor de legătură.

Articolul 94.

Emitentul va dezvolta și aplica procedurile necesare

pentru îndeplinirea tuturor cerințelor de raportare prevăzute în prezentul Capitol.

Articolul 95.

Emitentul va fi responsabil pentru prejudiciile generate de nerespectarea cerințelor prevăzute în prezentul Capitol.

Articolul 96.

(1) Emitentul va transmite BVC la începutul fiecărui an calendaristic, în termen de până la 10 aprilie, rezultatele financiare anuale.

(2) Emitentul al cărui valori mobiliare sînt listate la una din categoriile de listare, trebuie să publice pe pagina web corporativă informația despre ținerea adunărilor generale ale acționarilor, hotărârile adoptate în cadrul acestora, emisiunile închise și ofertele publice ale valorilor mobiliare efectuate de societate pe piața primară și pe piața secundară a valorilor mobiliare, evenimentele și acțiunile ce afectează activitatea financiar-economică a societății, conform Legii cu privire la piața valorilor mobiliare, rapoartele financiare prezentate C.N.P.F., precum și altă informație prevăzută de legislație și de statutul societății.

Articolul 97.

Emitentul, valorile mobiliare ale căruia se listează, va furniza continuu informația ce se referă, fără ca enumerarea să fie limitativă, la următoarele:

a) informațiile prevăzute în legislația în vigoare și în reglementările C.N.P.F. incidente;

b) apariția oricărui factor financiar, organizațional, legal, de mediu sau alt factor natural care ar putea afecta semnificativ funcționarea sau activitatea unui Emitent, poziția financiară sau profitul/pierderea exercițiului financiar;

c) orice modificare a obiectivelor sau a strategiei de afaceri, ale planurilor de investiții sau a obiectivelor de dezvoltare care ar putea influența semnificativ funcționarea sau activitatea Emitentului;

d) orice acțiune introdusă în justiție împotriva unei hotărâri ale organelor de conducere ale societății;

e) orice diviziune, consolidare, reclasificare a valorilor mobiliare sau orice schimbare referitoare la drepturile legate de valorile mobiliare/instrumentele financiare emise;

f) orice decizie referitoare la o nouă emisiune de valori mobiliare;

g) orice decizie de schimbare a persoanelor membre ale organelor de conducere, control sau supraveghere ale Emitentului;

h) orice hotărâre judecătorească cu privire la înghetarea conturilor Emitentului, la inițierea procesului de reorganizare judiciară, de lichidare sau faliment, sau orice act al unei autorități publice care ar avea o influență majoră asupra activității Emitentului;

i) orice acțiune în justiție împotriva Emitentului sau a persoanelor implicate, care ar putea influența prețul sau decizia de a investi în valorile mobiliare ale respectivului Emitent;

j) orice schimbare semnificativă în structura organului de conducere și orice conflict major de muncă;

k) situațiile de neplată, legate de finanțări sau alte contracte sau înțelegeri, care pot sau nu reprezenta sursa unui potențial conflict;

l) revocarea sau anularea liniilor de credit acordate de una sau mai multe bănci;

m) inițierea procedurii de insolvență a principalilor debitori;

n) primirea unor oferte de cumpărare pentru activele importante/semnificative din patrimoniu;

o) noi licențe, patente, brevete de invenții obținute;

p) modificări ale profitului/pierderii previzionate;

q) sinteza comentariilor, interviurilor persoanelor membre ale organelor de conducere, de control sau de supraveghere ale Emitentului privind previziuni și obiective

cantitative referitoare la activitatea desfășurată;

r) orice alte acte sau fapte ce pot completa cazurile enumerate anterior și care pot avea ca efect influențarea prețului sau a deciziei de a investi în respectivele valori mobiliare ale Emitentului.

Articolul 98.

Emitentul are obligația de a transmite BVC informațiile prevăzute la art. 97, cit mai curînd posibil, dar nu mai tîrziu de 3 zile lucrătoare de la producerea respectivului eveniment; ori de cîte ori este posibil, informațiile vor fi transmise după închiderea ședinței de tranzacționare și cu cel puțin 60 minute înainte începerii ședinței de tranzacționare.

Articolul 99.

(1) În cazuri excepționale informațiile prevăzute la art. 97 pot fi transmise și în timpul ședinței de tranzacționare, caz în care Emitentul va notifica în mod obligatoriu BVC, în regim de urgență, telefonic sau prin fax, asupra acestui fapt/intenției sale.

(2) În cazul în care există suspiciunea că respectivele informații au devenit cunoscute și altor persoane în afara celor care au acces în mod regulat la acestea sau care, în baza unei clauze contractuale de confidențialitate, sînt obligate să mențină caracterul confidențial al acestora, Emitentul are obligația de a informa BVC, în regim de urgență, în vederea adoptării măsurilor necesare menținerii unei piețe ordonate, transparente și echitabile.

Articolul 100.

Emitentul va transmite BVC comunicatele sau rapoartele privind programele de răscumpărare a acțiunilor, pe care le va întocmi și publica în conformitate cu prevederile reglementărilor în materie.

Articolul 101.

În cazul modificărilor aduse documentelor statutare, Emitentul le va transmite BVC, în termen de 7 zile lucrătoare de la data înregistrării acestora (format electronic).

Articolul 102.

Emitenții ale căror valori mobiliare sînt admise în Sectorul Titlurilor de Credit vor transmite BVC rapoartele, documentele și comunicatele întocmite conform cerințelor de raportare specifice stabilite prin reglementările C.N.P.F., respectiv prin Angajamentul de admitere și menținere la tranzacționare.

Articolul 103.

(1) Emitentul va transmite BVC toate rapoartele și comunicatele, reprezentînd cerințe ale furnizării continue și periodice a informațiilor, într-un format electronic standardizat care va permite BVC să disemineze respectivele informații atît Participanților, cit și publicului prin intermediul paginii web sau printr-o alta formă adecvată.

(2) BVC își declină orice obligație sau răspundere față de Emitent sau terțe părți, cu privire la realitatea, integritatea și exactitatea informațiilor furnizate de către acesta și distribuite de către BVC.

Articolul 104.

(1) În cazul în care Emitentul transmite BVC un comunicat/raport curent care conține informații care pot influența semnificativ prețul/randamentul sau decizia de a investi, BVC poate decide suspendarea temporară de la tranzacționare a valorilor mobiliare, în momentul primirii respectivului document de către Departamentul de specialitate. În acest caz, suspendarea de la tranzacționare se va menține pentru o perioadă de timp de cel puțin 30 minute de la momentul diseminării formei finale a respectivului comunicat/raport curent, perioada de suspendare putînd fi extinsă pînă la sfîrșitul ședinței de tranzacționare.

(2) În cazuri excepționale, BVC poate decide suspendarea de la tranzacționare pentru o perioadă de timp mai mare decît cea prevăzută la alin. (1), pe durata unei ședințe

de tranzacționare sau a mai multor ședințe de tranzacționare, în vederea asigurării protecției investitorilor sau menținerii unei piețe ordonate.

(3) În condițiile în care motivele suspendării încetează să existe, BVC va decide reluarea tranzacționării.

(4) BVC va comunica atît Participanților, cit și publicului, decizia sa privind suspendarea/reluarea tranzacționării valorilor mobiliare.

CAPITOLUL IV. PLĂȚI

Articolul 105.

Plățile practicate de BVC privind admiterea valorilor mobiliare la tranzacționare și menținerea la tranzacționare la BVC se vor regăsi în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC aprobată de Consiliul Bursei și stabilită în comun acord cu C.N.P.F.

TITLUL III. TRANZACȚIONAREA

ȘI MONITORIZAREA

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 106.

(1) Prezentul Titlu conține principiile, regulile și termenii de bază privind tranzacționarea și monitorizarea tranzacțiilor cu valorile mobiliare admise la tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC.

(2) Prevederile prezentului Titlu se completează de drept cu Manualul de utilizare a sistemului de tranzacționare utilizat de BVC, cu alte materiale care constituie documentația sistemului de tranzacționare utilizat de BVC, precum și cu precizările tehnice emise de BVC în aplicarea prezentului Titlu.

Articolul 107.

Operațiunile avînd ca obiect valorile mobiliare emise în lei moldovenești (MDL) se efectuează în lei moldovenești (MDL) și în valută străină pentru tranzacțiile rezultate cu implicarea nerezidenților conform legislației în vigoare a Republicii Moldova.

CAPITOLUL II. ȘEDINȚA DE TRANZACȚIONARE. Suspendarea Ședinței de Tranzacționare

Articolul 108.

(1) Ședința de tranzacționare se desfășoară după un program stabilit prin decizia Directorului general al BVC.

(2) În cazul în care ziua aferentă unei ședințe de tranzacționare este o zi declarată legal nelucrătoare, ședința de tranzacționare va avea loc în ziua lucrătoare imediat următoare.

(3) Orice modificare a programului stabilit potrivit alin. (1) se va anunța Participanților cu cel puțin 3 zile lucrătoare în avans.

(4) În situații excepționale, Directorul general al BVC poate decide suspendarea, reducerea, extinderea sau modificarea în oricare alt mod a programului și duratei ședinței de tranzacționare.

(5) Deschiderea și închiderea ședinței de tranzacționare, suspendarea și reluarea tranzacționării, precum și schimbarea stărilor componentelor sistemului de tranzacționare (piață, simbol-piață, simbol) sînt anunțate de BVC prin intermediul mesajelor transmise în sistemul de tranzacționare al BVC, mesaje care sînt recepționate de fiecare stație de lucru conectată la sistem. În cazul în care acest mod de comunicare nu este disponibil, Participanții la piață sînt informați prin alte mijloace de informare disponibile.

Articolul 109.

(1) BVC va putea suspenda temporar ședința de tranzacționare ca urmare a unor defecțiuni apărute în sistemul de comunicație dintre Participanți și BVC. Ședința de tranzacționare va fi reluată după încetarea respectivelor circumstanțe, cu respectarea programului stabilit.

(2) În analiza situației și determinarea momentului suspendării, BVC va ține seama de criteriile precum: răspunsurile primite de la furnizorii de comunicații implicați,

posibilitatea acestora de identificare certă a cauzei defecțiunii, estimările furnizorilor privind durata remedierii, specificitățile defecțiunii, aria geografică de răspândire a Participanților afectați, riscul de contaminare a rețelei BVC și a sistemelor de comunicație ale altor furnizori etc. BVC nu va proceda la suspendarea ședinței de tranzacționare, dacă circumstanțele incidente încetează în cursul analizei.

(3) BVC va comunica Participanților la piață și C.N.P.F. suspendarea temporară a ședinței de tranzacționare.

Articolul 110.

În vederea menținerii unei piețe ordonate, transparente și echitabile, precum și a integrității pieței, Directorul general al BVC sau C.N.P.F. pot decide suspendarea temporară sau pe toată durata unei ședințe sau a mai multe ședințe de tranzacționare a încheierii tranzacțiilor la nivel de bursă, piață, simbol sau simbol-piață.

CAPITOLUL III. SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE AL BVC

Secțiunea 1. Condiții de acces în sistemul de tranzacționare al BVC

Articolul 111.

(1) Dreptul de administrare a ordinelor de bursă și încheiere a tranzacțiilor bursiere în cadrul BVC aparține exclusiv Participanților, prin agenții de bursă.

(2) Operațiunile legate de definirea, modificarea, ștergerea codului aferent unui Participant sau unui agent de bursă se efectuează de către Departamentul de specialitate al BVC.

(3) Acordarea sau suspendarea dreptului de tranzacționare unui Participant și/sau a agenților de bursă, în sens material, se efectuează de către Departamentul de specialitate al BVC.

Articolul 112.

(1) Directorul general al BVC permite accesul Participanților la sistemul de tranzacționare al BVC numai dacă aceștia fac dovadă că dispun de personal calificat și autorizat care să desfășoare activitate de tranzacționare, relații cu clienții și evidență tehnico-operativă și contabilă, precum și de mecanisme de supraveghere adecvate care să asigure desfășurarea în condiții optime a activității Participanților.

(2) Participantul trebuie să dispună de personal tehnic specializat, testat și avizat în prealabil de BVC, în vederea utilizării în condiții de securitate a sistemului de tranzacționare utilizat de BVC.

(3) BVC stabilește condițiile necesare cu privire la pregătirea și testarea corespunzătoare a agenților de bursă.

Articolul 113.

Accesul Participantului la tranzacționare este condiționat de îndeplinirea prealabilă și integrală a tuturor obligațiilor scadente față de BVC.

Articolul 114.

În vederea desfășurării activității curente de tranzacționare, Participanții trebuie să respecte următoarele condiții:

a) să deschidă conturi de valori mobiliare prin înregistrarea corectă și completă a tuturor elementelor de identificare a deținătorilor de cont;

b) să încadreze corect tipul de cont în funcție de identitatea deținătorului în conformitate cu prevederile prezentelor Reguli;

c) să verifice permanent corectitudinea datelor de identificare și să efectueze orice modificări necesare;

d) să introducă și să execute ordinele de bursă în conformitate cu prevederile prezentelor Reguli.

Articolul 115.

Unui Participant, care tranzacționează în cadrul BVC, îi este interzis să își deschidă cont propriu de valori mobiliare

la un alt Participant, în condițiile în care dispune de dreptul de tranzacționare a valorilor mobiliare obiect al tranzacționării.

Articolul 116.

Agenții de bursă au obligația să utilizeze sistemul BVC în conformitate cu prezentele Reguli.

Articolul 117.

(1) Participanții sînt direct răspunzători de comportamentul agenților de bursă proprii în timpul și după închiderea ședinței de tranzacționare în ceea ce privește accesul la sistem, respectiv activitatea de tranzacționare desfășurată.

(2) Este interzisă utilizarea sistemului de tranzacționare al BVC în mod abuziv sau într-o manieră care ar putea conduce la diminuarea artificială a performanțelor sistemului sau ar putea afecta securitatea și siguranța sistemului și/sau a Participanților la piață.

(3) Un Participant este egal răspunzător atît în fața BVC, cît și în fața celorlalți Participanți pentru încălcarea unei reguli, indiferent dacă aceasta a fost încălcată urmărindu-se propriul interes sau interesul unui client, dacă a fost încălcată de către un angajat al Participantului sau dacă este rezultatul direct sau indirect, cauzat cu intenție, din greșeală, neglijență sau omisiune, prin acțiune sau inacțiune de către un Participant sau de către o persoană aflată în legătură cu acesta.

Articolul 118.

(1) BVC poate retrage accesul la sistemul de tranzacționare al unui Participant sau agent de bursă în cazuri precum, fără a se limita:

a) aplicarea de sancțiuni bursiere sau măsuri preventive de către BVC sau C.N.P.F. Participantului sau agentului de bursă;

b) solicitarea adresată de Depozitarul central de valori mobiliare, conform prevederilor contractului încheiat între BVC și acesta;

c) suspendarea Participantului în numele căruia tranzacționează agentul de bursă.

(2) Reluarea accesului unui Participant sau agent de bursă la sistemul de tranzacționare se efectuează după încetarea cauzelor care au determinat retragerea.

Secțiunea 2. Modul de utilizare a sistemului de tranzacționare al BVC

Articolul 119.

(1) Prevederile prezentei Secțiuni se completează cu orice alte documente și precizări tehnice emise de Departamentele de specialitate ale BVC, notificate Participanților prin mijloacele de informare aflate la dispoziția BVC.

(2) BVC precizează caracteristicile minime de funcționare a calculatoarelor Participanților la nivel hardware și software, precum și obligații de auditare a îndeplinirii acestora.

(3) BVC stabilește un sistem de codificare a numelor de utilizator și a Participanților, reguli de formare și schimbare a parolilor de acces, precum și niveluri de acces la sistem pentru fiecare tip de utilizator din cadrul fiecărui Participant.

(4) La recomandarea Departamentului de specialitate al BVC și/sau la cererea scrisă a Președintelui/Directorului general al unui Participant, Directorul general al BVC poate dispune modificarea nivelului de acces sau interzicerea accesului Participanților sau agenților de bursă la sistemul de tranzacționare al BVC, dacă aceasta se dovedește a fi în interesul menținerii integrității pieței.

Articolul 120.

(1) Accesul la sistemul de tranzacționare al BVC se realizează prin stațiile de lucru conectate la sistem, situate la sediul principal sau la sediile secundare ale Participanților.

(2) Stațiile de lucru pot fi conectate la sistemul de tranzacționare al BVC numai cu acordul prealabil al BVC. Participanții poartă responsabilitatea administrării stațiilor de lucru proprii.

(3) Participanții au obligația să asigure agenților de bursă proprii condițiile tehnice necesare cerute de BVC în vederea tranzacționării în condiții optime.

(4) În cazul în care întâmpină dificultăți tehnice în sistemul propriu sau în sistemul de comunicații la distanță cu BVC, agenții de bursă pot tranzacționa de la sediul BVC, în limita numărului de calculatoare pe care BVC le poate pune la dispoziția acestora.

(5) În cazul menționat în alin. (4), Participantul în cauză va adresa o solicitare scrisă Departamentului de specialitate al BVC, indicând și motivul cererii sale. Agenții de bursă care tranzacționează din sediul BVC trebuie să respecte normele de conduită impuse prin reglementările BVC.

Articolul 121.

(1) La solicitarea BVC, Participantul este obligat să instaleze noua versiune a aplicației-client, pusă la dispoziție de BVC prin sistemul electronic de comunicație, în termenul și condițiile tehnice specificate de BVC.

(2) BVC va informa agenții de bursă în avans cu cel puțin o zi lucrătoare despre necesitatea upgradării aplicației-client, care funcționează la stația de lucru a agenților de bursă, printr-un mesaj transmis prin intermediul sistemului de tranzacționare. BVC va descrie modalitatea de upgradare a versiunii aplicației-client punând la dispoziția Participanților în timp util instrucțiunile aferente de instalare/upgradare prin mijloacele specifice de comunicare.

(3) Participanții sînt răspunzători de consecințele neîncadrării în termenul și condițiile tehnice menționate potrivit alin. (1).

(4) După expirarea termenului specificat potrivit alin. (1), agenții de bursă au obligația să utilizeze numai noua versiune a aplicației-client; utilizarea unei alte versiuni conduce la deconectarea de la sistemul de tranzacționare a aplicației-client respective.

Articolul 122.

(1) Participanții au obligația să își asigure soluții de back-up pentru serviciile de comunicații de date cu BVC, cu o societate specializată agreată de BVC.

(2) Accesul Participanților la sistemul de tranzacționare al BVC va fi condiționat de îndeplinirea cerințelor prevăzute în alin. (1).

Articolul 123.

(1) Accesul la sistemul de tranzacționare al BVC este permis agenților de bursă numai pe baza unui cod de utilizator propriu și a unei parole confidențiale, cunoscută numai de către acesta, care permite asigurarea protecției informației.

(2) Fiecare agent de bursă are obligația să-și modifice periodic parola de acces în sistemul de tranzacționare al BVC în vederea creșterii gradului de siguranță în operare.

(3) Este interzisă forțarea de către agenții de bursă în mod deliberat a capabilităților tehnice sau de securitate ale sistemului de tranzacționare al BVC (de exemplu, încercarea de detectare a parolilor de utilizator etc).

Secțiunea 3. Asistența acordată de BVC agenților de bursă în cazul unor defecțiuni tehnice

Articolul 124.

Participantul trebuie să asigure și să mențină, prin intermediul unei persoane desemnate în acest scop, o legătură permanentă cu Departamentul de specialitate al BVC în vederea soluționării operative a eventualelor probleme tehnice intervenite.

Articolul 125.

În timpul ședințelor de tranzacționare, asistența acordată de către BVC agenților de bursă include, dar nu se limitează la:

a) monitorizarea continuă a integrității și performanțelor tehnice ale sistemului de tranzacționare, detectarea erorilor potențiale și participarea la eliminarea erorilor detectate;

b) participarea la eliminarea erorilor raportate de către agenții de bursă;

c) inițierea remedierii defecțiunilor tehnice apărute în sistemul de tranzacționare al BVC sau în aplicația-client care funcționează pe stația de lucru a agenților de bursă și depunerea tuturor eforturilor pentru eliminarea unor astfel de defecțiuni tehnice în cel mai scurt timp posibil.

Articolul 126.

Responsabilitatea asistenței acordată de BVC agenților de bursă este strict limitată la cooperarea în procesul de eliminare a erorilor și nu include eliminarea efectivă a erorilor. Nivelul de asistență este dependent de existența și calificarea personalului tehnic al Participantului respectiv.

Secțiunea 4. Răspunderea BVC referitoare la activitatea de tranzacționare

Articolul 127.

Participanții vor fi răspunzători pentru repararea în întregime a oricăror prejudicii produse BVC sau celorlalți Participanți care tranzacționează în BVC în următoarele situații:

a) nerespectarea caracteristicilor specificate de BVC privind configurația la nivel hardware și software al calculatoarelor Participanților care fac parte din stațiile de lucru conectate la sistemul de tranzacționare al BVC;

b) nerespectarea instrucțiunilor de instalare, configurare și utilizare specificate de BVC;

c) instalarea pe stațiile de lucru proprii a altor produse software care pot afecta funcționarea sistemului de tranzacționare al BVC;

d) conectarea unei stații de lucru simultan și la alte rețele electronice.

Articolul 128.

Nu pot fi pretinse daune-interese sau despăgubiri BVC pentru pierderi cauzate de:

a) defecțiuni apărute în sistemul de tranzacționare al BVC sau în sistemul Depozitarului Central, ca urmare a operării neconforme cu instrucțiunile BVC de către Participanți;

b) imposibilitatea conectării unei stații de lucru la sistemul de tranzacționare al BVC generată de întreruperea alimentării cu energie electrică a Participantului, probleme tehnice în sistemul intern al Participantului sau nefuncționarea legăturii de comunicații la BVC, datorată furnizorului de comunicații sau altor defecțiuni de această natură existente la Participant, situație în care răspunderea revine furnizorului de servicii de comunicații;

c) orice daune directe și/sau indirecte cauzate de sau rezultate din oprirea sistemului de tranzacționare al BVC sau sistemului Depozitarului Central, din motive în afara controlului BVC;

d) situații de forță majoră.

Articolul 129.

În cazul opririi unuia sau mai multor simboluri de la tranzacționare de către BVC din motive datorate unor defecțiuni tehnice ale sistemului de tranzacționare sau al sistemului de comunicații local al BVC, Participanții nu pot pretinde daune – interese sau despăgubiri BVC.

Articolul 130.

Oprirea simbolului de la tranzacționare din motive ce țin de funcționarea sistemelor de comunicații la distanță sau alte cauze externe sistemului de tranzacționare dau dreptul Participanților de a pretinde despăgubiri de la cei care au cauzat prejudiciul.

Articolul 131.

(1) BVC aplică un sistem de management al securității

informaționale corespunzător, cu îmbunătățirea continuă a sistemului în corespundere cu cerințele de afaceri ale BVC și legislației în vigoare.

(2) BVC ia toate măsurile necesare pentru protejarea consecventă a confidențialității, integrității și disponibilității informației pe care o deține.

(3) BVC ia toate măsurile necesare pentru protejarea sistemelor informaționale ale BVC de orice acces neautorizat atât din interiorul, cât și din exteriorul BVC, precum și de orice amenințări care ar afecta disponibilitatea lor.

(4) BVC efectuează o dată pe an o analiză a riscurilor informaționale pentru bunurile informaționale critice, urmată de elaborarea și implementarea măsurilor necesare pentru reducerea riscurilor constatate.

(5) BVC menține riscurile informaționale la nivelul acceptat de managementul executiv al bursei.

(6) BVC definește responsabilitățile generale și individuale pentru administrarea securității informaționale în cadrul BVC;

(7) BVC va raporta C.N.P.F. și altor organe competente despre acțiunile care încalcă securitatea informațională a BVC și care contravin legislației în vigoare și reglementărilor interne ale bursei.

(8) BVC include și extinde prevederile prezentului articol în regulamentele și politicile proprii privind securitatea informațională.

Secțiunea 5. Componentele sistemului de tranzacționare al BVC și stările acestora

Articolul 132.

(1) Componentele sistemului de tranzacționare al BVC sînt următoarele:

- a) Bursa;
- b) Piața;
- c) Simbol;
- d) Simbol-Piața.

(2) Componentele sistemului de tranzacționare al BVC pot avea stările menționate în prezentul Capitol.

(3) În situații excepționale, Directorul general al BVC poate decide modificarea în orice mod a duratelor stărilor oricărei componente a sistemului de tranzacționare al BVC.

Articolul 133.

Stările Bursei sînt următoarele:

- a) Deschisă (Opened) – stare în care toți utilizatorii pot desfășura operațiuni în sistemul de tranzacționare al BVC, conform tipului de utilizator asociat acestora;
- b) Suspendată (Suspended) – stare în care accesul la sistem este permis numai personalului BVC;
- c) Închisă (Closed) – stare în care toți utilizatorii se pot conecta la sistem, pot transmite mesaje și pot consulta rapoarte.

Articolul 134.

(1) Piețele pot avea următoarele stări:

- a) Pre-deschidere – stare în care se introduc, modifică, retrag, suspendă sau se reiau ordine în sistem, fără a se încheia tranzacții, se calculează și se afișează prețul potențial de deschidere;
- b) Deschidere – stare în care se calculează, pe baza algoritmului de fixing, prețul și cantitatea (volumul) de deschidere, se identifică tranzacțiile posibile, se alocă cantitatea (volumul) de valori mobiliare și se încheie tranzacțiile;
- c) Deschisă – stare în care are loc tranzacționarea în piața continuă, este permisă introducerea, modificarea, retragerea, suspendarea sau reluarea la tranzacționare a ordinelor, cotațiilor informative, cotațiilor ferme sau deal-urilor și încheierea tranzacțiilor;
- d) Pre-închisă – stare în care se introduc, se modifică, se retrag, se suspendă sau se reiau ordine în sistem fără a se încheia tranzacții, se calculează și se afișează prețul

potențial de deschidere al ședinței următoare de tranzacționare (dacă nu se utilizează starea Închidere pentru piața respectivă) sau prețul potențial de închidere al ședinței de tranzacționare curente (dacă se utilizează starea Închidere pentru piața respectivă);

e) Închidere – stare similară cu starea Deschidere, în care se calculează, pe baza algoritmului de fixing, prețul și cantitatea (volumul) de închidere, se identifică tranzacțiile posibile, se alocă cantitatea (volumul) de valori mobiliare și se încheie tranzacțiile, pentru piața pentru care se va aplica starea respectivă, stabilită conform art. 176 alin. (1);

f) Închisă – stare în care agenții de bursă nu mai pot să introducă ordine, cotații informative, cotații ferme sau deal-uri, să opereze modificări asupra ordinelor, cotațiilor informative, cotațiilor ferme sau deal-urilor și să încheie tranzacții, dar pot accesa rapoartele sistemului referitoare la ordine, cotații informative, cotații ferme, deal-uri, tranzacții și statistici.

(2) Succesiunea obișnuită a stărilor Piețelor este următoarea: Pre-deschidere, Deschidere, Deschisă, Pre-închisă, Închidere și Închisă.

(3) O piață poate avea toate sau doar o parte din stările descrise în alin. (1), respectînd însă succesiunea acestora prevăzută în alin. (2).

(4) În situații deosebite, oricare dintre stările unei piețe poate avea o durată extinsă față de cea anunțată în programul de tranzacționare.

Articolul 135.

În cazuri întemeiate, Departamentul de specialitate al BVC poate să efectueze operațiuni cu ordine, cotații informative, cotații ferme, deal-uri și tranzacții în toate stările pieței, cu excepția stărilor Deschidere și Închidere.

Articolul 136.

Stările simbolurilor la nivelul tuturor piețelor din cadrul Bursei sînt următoarele:

- a) Disponibil (Ready) – stare în care simbolul este disponibil pentru tranzacționare;
- b) Suspendat (Suspended) – stare temporară în care simbolul nu este disponibil pentru tranzacționare în nici o piață, iar entitățile simbol-piață corespunzătoare au starea Închisă (Closed);
- c) Delistat (Delisted) – stare definitivă în care simbolul nu mai este disponibil pentru tranzacționare în nici o piață, iar entitățile simbol-piață corespunzătoare au starea Closed (Închisă).

Articolul 137.

(1) Un simbol care este disponibil la tranzacționare urmează în mod implicit stările Pieței în care se tranzacționează.

(2) Prin excepție de la alin. (1), un simbol poate avea într-o piață o stare diferită de starea pieței.

(3) Un simbol care se află în starea Suspendat nu este disponibil pentru tranzacționare în nici o Piață din cadrul Bursei, indiferent de starea Pieței respective.

Articolul 138.

Stările simbolului la nivel de Piață pot fi administrate de către Departamentul de specialitate al BVC în mod independent de stările Pieței din care face parte simbolul și de stările simbolului valabile pentru toate Piețele din care acesta face parte.

Articolul 139.

(1) Stările entității simbol-piață sînt următoarele:

- a) Pre-deschidere – stare în care componenta simbol-piață se află în starea de pre-deschidere;
- b) Deschidere – stare în care se calculează pentru componenta simbol-piață respectivă prețul și cantitatea (volumul) de deschidere, se identifică tranzacțiile posibile, se alocă cantitatea (volumul) acțiunilor și se încheie tranzacțiile;

c) Deschisă – stare în care componenta simbol-piață se află în starea deschisă, permițând tranzacționarea în piața continuă;

d) Pre-închisă – stare în care componenta simbol-piață se află în starea pre-închisă;

e) Închidere – stare similară cu starea Deschidere, în care se calculează, pe baza algoritmului de fixing, prețul și cantitatea (volumul) de închidere, pentru entitatea simbol-piață, pentru care se va aplica starea respectivă.

f) Închisă – stare în care componenta simbol-piață se află în starea închisă.

(2) În stările pre-deschidere, pre-închisă și închisă nu se încheie tranzacții.

Secțiunea 6. Operațiuni de administrare a Entităților-simbol

Articolul 140.

(1) BVC stabilește și comunică Participanților simbolul corespunzător valorii mobiliare respective și pietele pe care se va tranzacționa aceasta.

(2) Definirea unei valori mobiliare în sistemul de tranzacționare al BVC este efectuată la instrucțiunea Departamentelor de specialitate ale BVC, pe baza informațiilor furnizate de către acestea, conform tipului de valori mobiliare respectiv.

Articolul 141.

(1) Începerea tranzacționării unei valori mobiliare în cadrul BVC este condiționată de îndeplinirea cerințelor prevăzute în art. 140 alin. (1), precum și a altor cerințe necesare începerii tranzacționării.

(2) Începerea tranzacționării unei valori mobiliare în cadrul BVC se va realiza la data stabilită prin decizia Directorului general al BVC, la propunerea Departamentelor de specialitate ale BVC.

Articolul 142.

În prima ședință de tranzacționare a unei valori mobiliare în cadrul BVC și pînă la formarea prețului de referință, piața Deal nu este disponibilă, iar limitarea procentuală a prețului ordinelor nu se aplică pentru celelalte piețe în care se tranzacționează acestea.

Articolul 143.

Participanții sînt informați cu privire la suspendarea și reintroducerea variației de preț, prin intermediul mesajelor transmise în sistemul de tranzacționare al BVC. În cazul în care acest mod de comunicare nu este disponibil, Participanții la piață sînt informați prin alte mijloace de informare disponibile.

Articolul 144.

(1) Limitarea procentuală a prețului ordinelor introduse pentru valoare mobilă nu se impune în următoarele condiții:

a) în prima zi de tranzacționare a unei valori mobiliare care nu a mai fost tranzacționată pe piața reglementată administrată de BVC, pînă la formarea prețului de referință;

b) pentru tranzacționarea valorilor mobiliare care fac obiectul ofertelor publice sau al altor metode de vânzare de valori mobiliare prevăzute în acte normative speciale, precum cele din materia privatizării;

c) pentru valorile mobiliare admise, în situația în care se înregistrează fluctuații semnificative în piața reglementată, în vederea corelării cu fluctuațiile respective.

(2) Prevederea de la alin.(1) lit. c) se va aplica pentru valorile mobiliare care sînt incluse în lista menționată la art. 218 alin.(1), după parcurgerea integrală a etapelor de extindere a limitei de variație în sensul de evoluție a prețului (crescător sau descrescător), conform art.218 alin (3).

(3) Aplicarea alin. (1) lit. c) se va efectua prin Decizie a Directorului general al BVC, cu coordonare prealabilă a C.N.P.F., Participanților la piață și a publicului cu privire la momentul și termenul aplicării.

Articolul 145.

Pentru un simbol, a cărui limitare procentuală a prețului ordinelor este suspendată sau care nu are preț de referință stabilit, piața Deal nu este disponibilă pînă la formarea prețului de referință al acestuia.

Articolul 146.

Reintroducerea variației de preț se va efectua după formarea unui nou preț de referință.

Articolul 147.

(1) În datele aferente evenimentelor corporative anterioare cu impact asupra prețului se aplică variația maximă admisă a prețului ordinelor, calculată față de prețul de referință.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), în circumstanțe excepționale (perioade mari de timp de suspendare, volatilitate deosebită în piață etc.), prin decizie a Directorului general al BVC, limitarea procentuală a prețului ordinelor nu se va impune.

Articolul 148.

(1) În vederea asigurării unui grad sporit de control și informare a pieței bursiere, BVC poate stabili parametri de alertă, care pot fi configurați la nivel de simbol și de piață, pentru ordine și tranzacții. Stabilirea acestor parametri de alertă se va face numai în limita capacității de a le procesa a sistemului electronic al BVC, fără ca timpul de răspuns al sistemului să fie afectat.

(2) În toate cazurile de atingere sau depășire a parametrilor de alertă configurați în sistemul BVC, sistemul de tranzacționare al BVC va transmite un mesaj de avertizare/informare Departamentului de specialitate al BVC și/sau agenților de bursă.

CAPITOLUL IV. ORDINELE DE BURSĂ

Secțiunea 1. Conținutul minim și condițiile de preluare și executare a ordinelor de bursă

Articolul 149.

(1) Conținutul minim al unui ordin de bursă include următoarele informații:

- a) denumirea Participantului;
- b) locul unde este executată tranzacția (piața reglementată etc.);
- c) momentul preluării ordinului de bursă (data, ora, minut și secundă);
- d) sensul ordinului (vînzare/cumpărare etc.);
- e) simbolul și denumirea valorii mobiliare;
- f) identitatea și numărul de cont al clientului din sistemul BVC;
- g) tipul contului clientului;
- h) tipul ordinului de bursă;
- i) numărul ordinului din registrul de evidență al Participantului;
- j) cantitatea (volumul) de valori mobiliare;
- k) prețul, în funcție de tipul valorii mobiliare și tipul ordinului de bursă;
- l) termenul de valabilitate a ordinului;
- m) dacă ordinul a fost plasat la inițiativa clientului sau la recomandarea agentului;
- n) alte precizări privind informarea corectă a clientului (luarea de cunoștință de oferte publice în derulare, modificări de capital anterioare, fuziuni, divizări etc.);
- o) numele în clar și semnătura agentului pentru servicii de brokeraj/agentului de bursă care a preluat ordinul;
- p) semnătura clientului dacă ordinul nu a fost preluat telefonic, iar în situația în care ordinul a fost preluat telefonic, înregistrarea de către Participant a instrucțiunii clientului;
- q) ștampila Participantului.

(2) Prețul ordinelor de bursă trebuie să respecte pașii de preț predefiniți, corespunzători intervalelor de preț stabilite de BVC. Într-un ordin de bursă prețul poate fi exprimat ca:

- a) preț în valoare absolută - pentru acțiuni;
- b) preț exprimat ca procent din principal - pentru obligațiuni;
- c) preț exprimat ca procent din valoarea nominală - pentru titluri de stat emise cu dobândă;
- d) randament - exprimat ca procent din valoarea nominală, pentru titluri de stat emise cu discount.

Articolul 150.

Ordinele de bursă vor fi preluate și transmise spre executare de către Participanți în conformitate cu reglementările C.N.P.F. și cu respectarea următoarelor condiții:

- a) pentru ordinele de cumpărare - Participantul trebuie să se asigure că fondurile mobiliare aferente decontării tranzacțiilor de cumpărare respective vor fi disponibile în ziua decontării; în plus, ordinele de cumpărare în nume propriu nu trebuie să afecteze capitalul inițial ce trebuie menținut de fiecare Participant, conform reglementărilor în vigoare;
- b) pentru ordinele de vânzare - Participantul trebuie să se asigure că valorile mobiliare aferente decontării tranzacțiilor de vânzare respective sunt disponibile în cont:
  - i) la momentul introducerii ordinului în sistemul de tranzacționare, în cazul tranzacțiilor condiționate de utilizarea mecanismului cu prevalidare;
  - ii) în ziua decontării, în cazul tranzacțiilor necondiționate de utilizarea mecanismului cu prevalidare;
- c) ordinele clienților trebuie transmise spre executare conform instrucțiunii clienților și executate în conformitate cu principiul celei mai bune execuții.

Articolul 151.

Confirmarea executării ordinelor clienților trebuie să cuprindă cel puțin următoarele informații:

- a) denumirea Participantului și identitatea clientului;
- b) simbolul și denumirea valorii mobiliare tranzacționate;
- c) cantitatea (volumul) și prețul de executare;
- d) momentul executării tranzacțiilor generate de ordin (data, ora, minut și secundă);
- e) tipul tranzacției (vânzare, cumpărare etc.);
- f) locul unde este executată tranzacția (piața reglementată etc.);
- g) informații privind data decontării tranzacției, conform reglementărilor Depozitarului central de valori mobiliare;
- h) comisioanele, plățile, taxele și impozitele percepute.

Secțiunea 2. Termenul de valabilitate a ordinelor de bursă
Articolul 152.

(1) Un ordin de bursă poate avea oricare dintre următoarele termene de valabilitate (atribute de timp):

- a) Day - valabil în ședința de tranzacționare curentă;
- b) Open - valabil până la execuție sau retragere, în limita a 62 de zile calendaristice de la data ultimei actualizări a ordinului;
- c) Good Till Date - valabil până la data specificată (format "yyyy-mm-zz" "an-lună-zi"), în limita a 62 de zile de la data ultimei actualizări a ordinului;
- d) FOK (Fill or Kill sau "Executare sau Anulare") - introdus în vederea execuției imediate.

(2) La expirarea termenului de valabilitate asociat unui ordin, acesta este eliminat automat din sistem.

Articolul 153.

(1) În stările Pre-deschidere și Pre-închisă nu se pot introduce ordine cu termenul de valabilitate FOK.

(2) În condițiile în care nu sunt îndeplinite condițiile de execuție, ordinul cu termenul de valabilitate FOK nu poate fi introdus în sistem.

(3) Dacă sunt înlăturate condițiile de execuție parțială a unui ordin cu termenul de valabilitate FOK, ordinul cu volumul rămas neexecutat este eliminat automat din sistem.

Secțiunea 3. Operațiuni de gestionare a ordinelor de bursă
§1. Introducerea ordinelor de bursă
Articolul 154.

(1) Ordinul de bursă se introduce în sistemul de tranzacționare al BVC de către agentul de bursă, prin intermediul unei stații de lucru, conform reglementărilor BVC și Manualului de utilizare a sistemului BVC.

(2) Cu excepția operațiunilor menționate în art. 155 lit. d) - f), BVC nu va efectua nici o altă operațiune cu privire la ordinele de bursă ale unui Participant.

(3) În fiecare piață se definește Registrul ordinelor, reprezentând totalitatea ordinelor de bursă din piața respectivă.

Articolul 155.

Ordinul de bursă rămâne valabil în sistem și se supune Regulilor BVC până când:

- a) este executat;
- b) expiră termenul de valabilitate al acestuia;
- c) este suspendat sau retras de către agenții de bursă ai Participantului respectiv;
- d) este suspendat sau retras de către BVC, la cererea Participantului respectiv;
- e) este suspendat de către BVC, ca urmare a solicitării Depozitarului central de valori mobiliare, conform prevederilor contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare;
- f) este suspendat sau retras de către BVC în situațiile prevăzute în prezentul Titlu, precum și în alte situații în care se impune aceasta;
- g) este retras din sistem ca urmare a unor situații excepționale, apărute ca urmare a funcționării tehnice necorespunzătoare a sistemului BVC sau în cazuri de forță majoră;
- h) este eliminat automat din sistem dacă prețul nu se mai încadrează în variația maximă de preț admisă pentru ședința de tranzacționare, dacă volumul ordinului de bursă nu mai reprezintă un multiplu al blocului de tranzacționare aplicabil pieței respective sau dacă alte caracteristici ale ordinului nu mai sînt în concordanță cu configurarea pieței în care a fost introdus ordinul de bursă;
- i) este suspendat sau retras de către BVC, la cererea Emitentului, în situații justificate.

Articolul 156.

Sistemul de tranzacționare al BVC nu permite introducerea ordinelor de bursă al căror preț nu se încadrează în variația maximă de preț admisă pentru o valoare mobilă într-o ședință de tranzacționare, stabilită conform prezentului Titlu.

Articolul 157.

Sistemul de tranzacționare al BVC nu permite introducerea ordinelor de bursă al căror volum nu reprezintă un multiplu al blocului de tranzacționare aplicabil pieței respective, stabilit conform prezentului Titlu.

§2. Modificarea și retragerea ordinelor de bursă
Articolul 158.

Modificarea unui ordin de bursă este operațiunea prin care se schimbă caracteristicile unui ordin de bursă existent în sistem.

Articolul 159.

(1) Un ordin modificat primește o nouă înregistrare de timp, corespunzătoare alocării unei priorități de afișare și execuție, în următoarele situații:

- a) este schimbat prețul;
- b) este mărit volumul, în cazul unui ordin obișnuit (comun);
- c) este mărit volumul inițial sau volumul total, în cazul unui ordin hidden.

(2) Ordinul de bursă modificat nu primește o nouă înregistrare de timp corespunzătoare alocării unei noi priorități de afișare și execuție în următoarele situații:

- a) este micșorat volumul;
- b) este micșorat volumul vizibil al unui ordin hidden;
- c) este modificat termenul de valabilitate.

(3) Între momentul preluării unui ordin de bursă în fereastră, pentru operația de modificare, și cel al inițierii comenzii, ordinul poate fi executat de către sistem, dacă ordinul nu este suspendat și sînt îndeplinite condițiile de execuție.

Articolul 160.

(1) Retragerea unui ordin de bursă este operațiunea prin care se elimină din sistem un ordin de bursă.

(2) Pentru schimbarea următoarelor caracteristici, ordinul trebuie retras:

- a) sens (cumpărare/vînzare);
- b) Piață;
- c) Simbol;
- d) cont.

§3. Suspendarea ordinelor de bursă

Articolul 161.

(1) Suspendarea unui ordin de bursă este operațiunea prin care ordinul de bursă este eliminat din Registrul ordinelor, dar menținut în sistem ca ordin suspendat. Suspendarea este diferită de retragerea ordinului prin faptul că retragerea determină eliminarea ordinului din sistem.

(2) Operațiunea de suspendare a unui ordin de bursă poate fi efectuată de agentul de bursă sau după caz de BVC.

(3) Ordinele de bursă suspendate nu sînt luate în considerare la determinarea celui mai bun preț de cumpărare sau vînzare.

Articolul 162.

(1) Un ordin suspendat poate fi modificat de către agentul de bursă în ceea ce privește volumul, prețul și termenul de valabilitate, fără a fi supus criteriilor de validare corespunzătoare, aplicabile pentru ordinele active în sistem.

(2) În cazul menționat în alin. (1), aplicarea criteriilor de validare corespunzătoare se va efectua în momentul reluării ordinului suspendat.

(3) Un ordin de bursă suspendat poate fi retras.

(4) Un ordin de bursă suspendat nu poate fi executat pe durata suspendării sale.

§4. Reluarea ordinelor de bursă

Articolul 163.

Reluarea unui ordin de bursă este operațiunea prin care un ordin suspendat este introdus din nou în Registrul ordinelor.

Articolul 164.

(1) La reluarea unui ordin, acesta este tratat ca un ordin nou și i se alocă la intrarea în Registrul ordinelor o nouă înregistrare de timp.

(2) Ordinele de bursă suspendate care nu respectă criteriile de validare aplicabile ordinelor active în ședința curentă de tranzacționare nu pot fi reluate.

Secțiunea 4. Priorități de afișare și de execuție a ordinelor de bursă

Articolul 165.

Prioritatea de execuție a ordinelor este identică cu prioritatea de afișare a acestora.

Articolul 166.

(1) Ordinele sînt afișate și executate, în ordinea descrescătoare a importanței, în funcție de următoarele criterii:

- a) preț ordin;
- b) în cadrul aceluiași nivel de preț - după timpul introducerii ordinului în sistem sau timpul corespunzător ultimei modificări care determină schimbarea priorității, conform

principiului precedentei (FIFO: primul venit-primul servit).

(2) Alocarea care respectă în mod cumulativ criteriile prevăzute în alin.(1) se numește "alocare FIFO".

Secțiunea 5. Metode de tranzacționare și stări ale unei piețe de ordine

§1. În Starea Pre-deschidere

Articolul 167.

În Starea Pre-deschidere, în sistemul BVC se aplică regulile menționate în art. 168.

Articolul 168.

(1) Ordinele introduse în piață în Starea Pre-deschidere sînt înregistrate în sistem fără a fi executate în momentul introducerii.

(2) În cazul în care se creează un dezechilibru al pieței (atunci cînd prețul cel mai bun de cumpărare este mai mare decît prețul cel mai bun de vînzare), prețul potențial de deschidere se determină în urma aplicării algoritmului de fixing care are la bază criteriul maximizării cantității (volumului) tranzacționate la deschidere la un preț unic. Prețul potențial de deschidere este recalculat ori de cîte ori se introduce, se modifică, se retrage, se suspendă sau se reia un ordin.

(3) Ordinele limită introduse în timpul Pre-deschiderii sînt afișate cu prețul real atît pentru Participanții la piață, cît și pentru Departamentul de specialitate al BVC. Ordinele la piață (MKT) sînt marcate distinct (cu litera "M") și sînt vizibile atît pentru Participanții la piață, cît și pentru Departamentul de specialitate al BVC.

(4) Ordinele care concură la determinarea prețului potențial de deschidere sînt marcate distinct în Registrul Ordinelor.

§2. În Starea Deschidere

Articolul 169.

(1) În Starea Deschidere se efectuează următoarele operațiuni:

a) se calculează prețul și volumul de deschidere pe baza algoritmului de fixing;

b) se execută secvențial pentru fiecare simbol tranzacțiile la prețul de deschidere al simbolului în piața respectivă.

(2) În Starea Deschidere a componenteii simbol-piață nu se pot efectua operațiuni de gestionare a ordinelor introduse pe simbol în piața respectivă.

Articolul 170.

(1) Aplicarea algoritmului de fixing se efectuează distinct pentru fiecare componentă simbol-piață.

(2) Fiecare simbol are un preț de deschidere unic, calculat prin algoritmul de fixing.

(3) Prețul de deschidere se determină pe baza prețurilor ordinelor limită existente pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă, precum și pe baza unuia dintre următoarele prețuri:

a) pentru prețul de referință al ședinței curente de tranzacționare, în cazul în care nu au fost înregistrate tranzacții pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă în ședința de tranzacționare curentă;

b) prețul ultimei tranzacții înregistrate în ședința de tranzacționare curentă pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă, în cazul în care au fost înregistrate tranzacții pentru simbolul respectiv în piața principală aferentă.

(4) Prețul de deschidere se determină ținînd cont de următoarele criterii, în ordinea descrescătoare a importanței acestora:

- a) volumul maxim care poate fi tranzacționat;
- b) minimizarea dezechilibrului în volumul de valori mobiliare - în cazul în care se poate tranzacționa același volum maxim la mai multe prețuri potențiale de deschidere;

c) variația minimă procentuală a prețului potențial de deschidere (în cazul în care este posibilă tranzacționarea la mai multe niveluri de preț a aceluiași volum maxim de valori mobiliare care are același dezechilibru minim de valori mobiliare), față de:

1. prețul de referință corespunzător ședinței de tranzacționare curente, în cazul în care nu au fost înregistrate tranzacții pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă în ședința de tranzacționare curentă, indiferent de etapa în care se află entitatea simbol – piață respectivă;

2. prețul ultimei tranzacții înregistrate în ședința de tranzacționare curentă pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă, în cazul în care au fost înregistrate tranzacții pentru simbolul respectiv în piața principală aferentă;

d) prețul maxim - în cazul în care este posibilă tranzacționarea la mai multe niveluri de preț a aceluiași volum maxim de valori mobiliare care are același dezechilibru minim de valori mobiliare și aceeași variație minimă procentuală.

(5) În sensul alin. (4), prin dezechilibru în volumul de valori mobiliare se înțelege numărul de valori mobiliare care rămân neexecutate în cadrul unui anumit nivel de preț, după efectuarea tuturor tranzacțiilor posibile corespunzătoare nivelului de preț respectiv.

Articolul 171.

(1) Toate ordinele care se pot executa la deschidere sînt executate la prețul de deschidere.

(2) După calcularea prețului de deschidere, se alocă volumul maxim de valori mobiliare care poate fi tranzacționat la deschidere.

(3) Prioritatea de execuție, identică cu prioritatea de afișare, pentru categoriile de ordine posibile în piață este, în ordine descrescătoare, următoarea:

a) ordine la piață (MKT);

b) ordine limită cu preț mai bun decît prețul de deschidere;

c) ordine limită cu preț egal cu prețul de deschidere.

(4) La calculul prețului și volumului de deschidere, ordinele la piață vor fi luate în calcul ca participînd la execuție pe fiecare nivel de preț.

(5) Executarea ordinelor la deschidere este realizată în funcție de prioritatea de execuție (preț, tip de cont, timp), luînd în considerare și următoarele elemente:

a) ordinele care provin din zilele precedente de tranzacționare au la deschidere prioritate mai mare de timp față de ordinele introduse în timpul stării Pre-deschidere în ședința curentă de tranzacționare;

b) volumul total de acțiuni al unui ordin hidden este luat în considerare cînd se determină prețul de deschidere.

Articolul 172.

(1) Tranzacțiile efectuate la prețul de deschidere, rezultate ca urmare a aplicării algoritmului de fixing pentru simbolul respectiv, se înregistrează în sistem, iar starea entității simbol-piață respective devine automat Deschisă.

(2) Ordinele din piață care nu au fost executate integral în Starea Deschidere rămîn în sistem în vederea executării ulterioare a acestora în starea Deschisă.

(3) Starea Deschidere poate avea o durată variabilă, în funcție de numărul de tranzacții generate de aplicarea algoritmului de fixing.

§3. În Starea Deschisă

Articolul 173.

În Starea Deschisă sistemul de tranzacționare al BVC afișează în timp real ordinele de cumpărare și de vânzare din piațe, tranzacțiile încheiate, statisticile cu privire la bursă, piață, simbol-piață.

Articolul 174.

(1) Ordinele introduse în sistem sînt valabile pînă cînd

sînt executate, modificate, retrase sau suspendate.

(2) Ordinele care se introduc în piață și se execută în momentul introducerii se vor executa cu acele ordine din sistem care au prioritatea cea mai mare de execuție.

(3) Ordinele la piață de tip MKT au protecție de preț.

§4. În Starea Pre-închisă

Articolul 175

În Starea Pre-închisă în sistemul BVC se aplică aceleași reguli ca și în Starea Pre-Deschidere.

§5. În Starea Închidere

Articolul 176.

(1) Prin decizie, Directorul general al BVC poate stabili, după caz, utilizarea algoritmului de fixing în starea Închidere pentru o piață sau o entitate simbol-piață.

(2) Utilizarea algoritmului de fixing la închidere va fi precedată de starea Pre-închisă.

(3) Prevederile referitoare la algoritmul de fixing cuprinse în prezenta secțiune, paragraful §2 se aplică, în mod corespunzător, și pentru algoritmul de fixing la Închidere.

(4) Prețul de închidere, pentru o valoare mobilă sau pentru o piață pentru care se aplică alin. (1) se determină pe baza prețurilor ordinelor limită existente pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă, precum și pe baza unuia dintre următoarele prețuri:

a) prețul de referință al ședinței curente de tranzacționare, în cazul în care nu au fost înregistrate tranzacții pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă în ședința de tranzacționare curentă;

b) prețul ultimei tranzacții înregistrate în ședința de tranzacționare curentă pentru valoarea mobilă respectivă în piața principală aferentă: în cazul în care au fost înregistrate tranzacții pentru simbolul respectiv în piața principală aferentă.

(5) Situația de la alin. (4) lit. b) se aplică dacă au fost înregistrate tranzacții în ședința de tranzacționare curentă, în starea Deschidere sau în starea Deschisă pentru piața sau entitatea simbol-piață, stabilită conform alin. (1).

§6. În Starea Închisă

Articolul 177.

(1) În starea Închisă, sistemul BVC nu permite agenților de bursă să introducă, să modifice, să retragă, să suspende, să reia sau să execute ordine de bursă.

(2) Sistemul BVC permite agenților de bursă vizualizarea informațiilor cu privire la ordine, cotații, deal-uri, tranzacții, rapoarte, statistici.

Secțiunea 6. Tipuri de ordine

§1. Aspecte generale

Articolul 178.

Sistemul de tranzacționare al BVC admite spre execuție următoarele tipuri de ordine de bursă:

a) ordine limită;

b) ordine la piață-MKT (MKT);

c) ordine fără preț;

d) ordine hidden;

e) ordine contingente;

f) ordine avînd alte tipuri sau caracteristici speciale de execuție, descrise în Manualul de utilizare al sistemului BVC.

Articolul 179.

Descrierea, modul de introducere și execuție a tipurilor de ordine acceptate în sistemul BVC sînt prezentate în prezentele Reguli și se completează cu Manualul de utilizare a sistemului BVC.

§2. Ordinul Limită

Articolul 180.

Ordinul Limită este ordinul prin care se cumpără/vinde o cantitate de valori mobiliare la un preț specificat sau mai avantajos pentru client, adică mai mic la cumpărare, respectiv mai mare la vânzare.

Articolul 181.

(1) În Starea Pre-deschidere a pieței ordinea limită sînt afișate în sistem la prețul de introducere al acestora.

(2) În Starea Deschisă a pieței, în situația în care, prin introducerea unui ordin limită, se creează un dezechilibru de preț astfel încît cel mai bun preț de cumpărare este mai mare decît cel mai bun preț de vânzare:

a) prețul tranzacțiilor rezultate dintr-un ordin limită variază între cel mai bun preț din contraparte și prețul precizat în ordinul limită, fără a se solicita confirmări la trecerea de la un nivel de preț la următorul nivel de preț;

b) cantitatea (volumul) rămasă netranzacționată a ordinului limită este înregistrată la prețul specificat în ordinul respectiv.

§3. Ordinul la piață (MKT)**Articolul 182.**

(1) Ordinul la piață (MKT) este ordinul prin care se cumpără/vinde la cel mai bun preț al pieței, prin mecanismul protecției de preț descris în prezentele Reguli.

(2) Ordinul la piață este înregistrat cu un preț limită specific (generat de către sistemul de tranzacționare) calculat pe baza protecției de preț și poate fi executat printr-un interval de prețuri pînă este atins prețul limită propriu.

Articolul 183.

(1) Scopul protecției de preț este stabilirea unui preț limită pentru ordinul la piață în vederea reducerii riscului pe care un agent de bursă și-l asumă în momentul introducerii unui ordin la piață.

(2) Valoarea protecției de preț este calculată astfel: (număr maxim de pași de preț prin care poate trece ordinul) înmulțit cu (mărimea corespunzătoare a pasului) și reprezintă valoarea cu care poate varia prețul ordinului la piață.

(3) Numărul maxim de pași de preț prin care poate trece un ordin la piață, în funcție de intervalul de preț, este prevăzut în Anexa nr. 1.

(4) Dacă prețul calculat nu este un preț valid din punctul de vedere al pasului de preț, atunci este rotunjit la cea mai apropiată valoare ce reprezintă un multiplu al pasului de preț.

(5) Protecția de preț are efect numai în starea Deschisă a pieței.

Articolul 184.

(1) Ordinul la piață (MKT) este admis în sistem atunci cînd prețul de protecție calculat se încadrează în limitele de variație admise pentru prețul ordinului de bursă introduse într-o ședință de tranzacționare.

(2) În Pre-Deschidere, dacă simbolul nu a fost tranzacționat niciodată, ordinul la piață (MKT) este respins de sistem.

(3) În Pre-Deschidere ordinul la piață (MKT) va fi afișat fără preț specificat și este marcat distinct (cu litera "M"). Ordinul la piață va avea asociat un preț efectiv numai după deschiderea pieței.

Articolul 185.

După Deschidere ordinea la piață (MKT) neexecutate (total sau parțial) rămîn în piață ca ordine limită avînd prețul egal cu:

a) prețul de deschidere, în cazul în care simbolul s-a tranzacționat la Deschidere;

b) cel mai bun preț al părții respective, în situația în care simbolul nu s-a tranzacționat la Deschidere și în piață există ordine limită pe aceeași parte cu ordinul la piață;

c) prețul ultimei tranzacții din ședința curentă, dacă simbolul s-a tranzacționat în ședința curentă, iar, în caz contrar, prețul de referință valabil pentru ședința curentă, în situația în care nu există ordine limită în piață, iar simbolul nu s-a tranzacționat la Deschidere.

Articolul 186.

(1) În Starea Deschisă a pieței, dacă nu există ordine în piață, ordinea la piață sînt respinse de către sistem.

(2) În Starea Deschisă a pieței, dacă există ordine numai pe o singură parte a pieței, ordinul la piață (MKT):

a) dacă ordinul la piață se introduce pe aceeași parte a pieței - este înregistrat în piață ca ordin limită la prețul ultimei tranzacții din ședința curentă, dacă simbolul s-a tranzacționat în ședința curentă, iar în caz contrar, ca ordin limită la prețul de referință valabil pentru ședința curentă;

b) dacă ordinul la piață se introduce pe partea opusă a pieței - este executat la cel mai bun preț din contraparte; ordinul se execută prin mecanismul protecției de preț (la prețuri cuprinse în intervalul cel mai bun preț de pe partea opusă minus/plus valoarea protecției de preț), iar ordinul cu volumul rămas neexecutat este afișat în piață ca ordin limită la prețul ultimei tranzacții.

(3) În Starea Deschisă a pieței, dacă există ordine pe ambele părți ale pieței, prețul limită al ordinului la piață de vânzare/cumpărare este egal cu cel mai bun preț de pe partea opusă introducerii ordinului minus/plus valoarea protecției de preț.

(4) Un ordin la piață (MKT) poate fi executat printr-un interval de prețuri pînă este atins prețul limită propriu, calculat pe baza regulilor protecției de preț.

§4. Ordinul fără preț**Articolul 187.**

(1) Ordinul fără preț este ordinul care nu are specificat un preț în momentul introducerii în sistemul de tranzacționare, dar care devine ordin limită prin alocarea de către sistem a celui mai bun preț al pieței.

(2) Ordinul fără preț nu are protecție de preț.

(3) Un ordin fără preț se poate introduce în stările pieței Pre-deschidere, Deschisă, Pre-închisă.

Articolul 188.

(1) În starea Pre-deschidere a pieței, dacă nu există ordine limită în piață, un ordin fără preț nu este admis de sistem.

(2) În starea Pre-deschidere a pieței, dacă există ordine limită pe o singură parte a pieței, ordinul fără preț este înregistrat:

a) la cel mai bun preț al părții respective, dacă ordinul fără preț este introdus pe aceeași parte a pieței cu ordinea existentă;

b) la cel mai bun preț al părții opuse, existent în momentul introducerii în sistem a ordinului fără preț, în condițiile în care ordinul a fost introdus pe partea opusă a pieței.

(3) În starea Pre-deschidere a pieței, atunci cînd există ordine pe ambele părți ale pieței, ordinul fără preț se înregistrează la:

a) cel mai bun preț din contraparte din momentul introducerii, atunci cînd nu există preț potențial de deschidere;

b) prețul potențial de deschidere din momentul introducerii, atunci cînd există preț potențial de deschidere.

Articolul 189.

(1) În starea Deschisă a pieței, comportamentul ordinului fără preț este următorul:

a) ordinul este respins de sistem - atunci cînd nu există ordine în piață;

b) ordinul este introdus la cel mai bun preț al părții respective - dacă ordinul fără preț este introdus pe aceeași parte a pieței și nu există ordine în contraparte;

c) ordinul este executat la cel mai bun preț al părții opuse, existent în momentul introducerii în sistem a ordinului fără preț - dacă există ordine pe partea opusă a pieței.

(2) Dacă ordinul nu este executat integral, ordinul cu volumul rămas neexecutat este înregistrat la cel mai bun preț existent în contraparte la momentul introducerii în sistem a ordinului.

Articolul 190.

În starea Pre-închisă a pieței, ordinele fără preț se comportă ca în starea Pre-deschidere.

§5 Ordinul Hidden**Articolul 191.**

Ordinul Hidden este ordinul care afișează în piață numai o parte a cantității (volumului) totale.

Articolul 192.

(1) Volumul total al unui ordin hidden trebuie să reprezinte un multiplu al blocului de tranzacționare. Ordinul hidden este respins dacă volumul total nu reprezintă un multiplu al blocului de tranzacționare.

(2) Volumul vizibil inițial al ordinului hidden trebuie să reprezinte un multiplu al blocului de tranzacționare.

(3) Volum vizibil inițial este volumul vizibil înregistrat în sistem, ca urmare a efectuării următoarelor operațiuni:

a) introducerea ordinului hidden;

b) modificarea volumului vizibil al ordinului hidden (operațiune efectuată de către agentul de bursă).

(4) Volumul vizibil inițial este considerat drept volumul de rulare al ordinului hidden, și anume este volumul vizibil afișat ca urmare a unei execuții integrale a volumului vizibil curent aferent ordinului hidden respectiv.

Articolul 193.

(1) Volum vizibil curent este considerat:

a) volumul vizibil inițial - în condițiile în care volumul vizibil inițial nu a fost tranzacționat parțial;

b) un volum mai mic sau egal cu volumul vizibil inițial, rezultat ca urmare a unei tranzacționări parțiale a volumului vizibil inițial sau a uneia sau mai multor tranzacționări parțiale (succesive) ale volumului vizibil curent, determinând actualizarea corespunzătoare a volumului vizibil curent, astfel încât noul volum vizibil curent este egal cu diferența dintre volumul vizibil curent, anterior tranzacționării parțiale, și volumul aferent acesteia.

(2) Tranzacționarea unui ordin hidden se efectuează pe baza volumului vizibil curent.

(3) Volumul vizibil curent este vizualizat de către toți agenții de bursă, asociat cu indicatorul corespunzător unui ordin hidden (litera "h") în Registrul ordinelor.

Articolul 194.

(1) Volumul total este luat în considerare ori de câte ori se calculează prețul de deschidere.

(2) Volumul total al ordinului hidden poate fi vizualizat exclusiv de către agenții de bursă ai Participantului care a introdus ordinul.

Articolul 195.

Volumul vizibil inițial maxim admis al unui ordin hidden reprezintă o valoare procentuală din volumul total. Această regulă este impusă atât în momentul introducerii ordinului hidden, cât și la modificarea acestuia.

Articolul 196.

(1) La apelarea opțiunii de modificare a unui ordin hidden, în condițiile în care au survenit modificări ale volumului vizibil curent, ca urmare a execuției parțiale a acestuia, volumul vizibil afișat implicit este volumul vizibil inițial al ordinului hidden.

(2) În condițiile în care raportul respectiv nu mai respectă regula referitoare la valoarea procentuală specificată, ordinul respectiv nu este acceptat în sistem.

(3) Modificarea volumului vizibil inițial al unui ordin hidden nu implică și modificarea volumului total al ordinului hidden.

Articolul 197.

Un ordin hidden primește o nouă prioritate de execuție ca urmare a efectuării următoarelor operații de modificare:

a) mărirea volumului vizibil inițial al ordinului hidden;

b) mărirea volumului total al ordinului hidden.

Articolul 198.

(1) Afișarea și execuția unui ordin hidden prezintă elementele caracteristice menționate în prezentul articol.

(2) În condițiile în care există alte ordine afișate după ordinul hidden, în cadrul aceluiași nivel de preț și pentru același tip de cont, dacă volumul vizibil curent al ordinului hidden este mai mare decât volumul ordinului agresiv (ordinul din contraparte care generează tranzacționarea ordinului hidden):

a) se afișează un nou volum vizibil curent, egal cu diferența dintre volumul vizibil curent (anterior tranzacționării ordinului hidden) și volumul tranzacționat, corespunzător ordinului agresiv;

b) ordinul hidden își păstrează prioritatea de afișare și de execuție în cadrul aceluiași nivel de preț (nu primește o nouă prioritate de timp).

(3) În condițiile în care există alte ordine afișate după ordinul hidden, în cadrul aceluiași nivel de preț, dacă volumul vizibil curent al ordinului hidden este mai mic sau egal cu volumul ordinului agresiv (ordinul din contraparte care generează tranzacționarea ordinului hidden) se va proceda, după caz, potrivit alin. (4) sau alin. (5).

(4) În cazul menționat în alin. (3), în condițiile în care volumul total rămas netranzacționat din ordinul hidden este mai mic sau egal cu volumul vizibil inițial al ordinului hidden:

a) volumul tranzacționat din ordinul hidden se scade din volumul total rămas de tranzacționat;

b) ordinul respectiv își pierde atributele de ordin hidden, astfel încât volumul total rămas netranzacționat devine vizibil tuturor Participantilor;

c) ordinul se introduce în lista ordinelor, în cadrul aceluiași nivel de preț, și i se alocă o nouă înregistrare de timp.

(5) În cazul menționat în alin. (3), în condițiile în care volumul total rămas netranzacționat din ordinul hidden este mai mare decât volumul vizibil inițial:

a) volumul tranzacționat din ordinul hidden se scade din volumul total rămas de tranzacționat;

b) ca urmare a tranzacționării integrale a volumului vizibil curent, se rulează un nou volum vizibil, egal cu volumul vizibil inițial;

c) ordinul obține o nouă prioritate de execuție (implicit, o nouă înregistrare de timp), prin reinregistrarea acestuia în lista ordinelor, în cadrul aceluiași nivel de preț;

d) noul volum vizibil curent al ordinului hidden, afișat ca urmare a tranzacționării acestuia, este egal cu volumul vizibil inițial.

(6) În condițiile în care nu există alte ordine afișate după ordinul hidden, la același nivel de preț:

a) dacă volumul total rămas netranzacționat este mai mic sau egal cu volumul vizibil inițial - volumul total rămas netranzacționat devine vizibil tuturor Participantilor și ordinul respectiv își pierde atributele de ordin hidden;

b) dacă volumul total rămas netranzacționat este mai mare decât volumul vizibil inițial - noul volum vizibil curent va fi egal cu volumul vizibil inițial, indiferent de tranzacționarea integrală sau parțială a volumului vizibil curent, iar volumul vizibil curent va fi egal cu volumul vizibil inițial.

Articolul 199.

Ordinul hidden (ascuns) oferă o modalitate de protecție a pieței și a investitorului implicat în cazul introducerii unor ordine cu volume foarte mari. Valorile impuse parametrilor caracteristici ai acestui ordin sînt:

a) volumul total minim al unui ordin hidden trebuie să fie mai mare sau egal cu un număr de 5 blocuri de tranzacționare;

b) volumul vizibil nu poate fi mai mare decât 20% din volumul total al ordinului;

c) atît volumul vizibil, cit și volumul total trebuie să reprezinte un multiplu al blocului de tranzacționare.

§6. Ordinul Contingent

Articolul 200.

(1) Ordinele contingente sînt ordinele care sînt activate ca urmare a executării unei tranzacții pe simbolul respectiv în piața principală, iar prețul acesteia îndeplinește criteriile de preț specificate, prin compararea acestuia cu prețul de activare al ordinelor respective.

(2) Tipurile de ordine contingente disponibile în sistemul BVC sînt următoarele:

a) ordinele Stop sînt ordinele prin intermediul cărora se intenționează limitarea pierderii:

1. ordin stop de cumpărare (Stop Buy);
2. ordin stop de vînzare (Stop Sell).

b) ordinele If Touched sînt ordinele prin intermediul cărora se intenționează obținerea de profit:

1. ordin if touched de cumpărare (If Touched Buy);
2. ordin if touched de vînzare (If Touched Sell).

Articolul 201.

(1) La introducerea unui ordin contingent, se vor completa în fereastra de ordine două prețuri:

a) prețul de înregistrare a ordinului contingent, care nu e obligatoriu să se încadreze în limita de variație admisă pentru simbolul respectiv în ședința de tranzacționare în care se introduce. Prețul de înregistrare poate avea una dintre valorile următoare:

1. un preț limită, în condițiile introducerii unui ordin limită;
2. M (Market – MKT), în condițiile introducerii unui ordin Market - la piață.

b) prețul de activare a ordinului, care nu e obligatoriu să se încadreze în limita de variație admisă pentru simbolul respectiv în ședința de tranzacționare în care se introduce.

(2) Verificarea prețului de înregistrare va fi efectuată la activarea ordinului contingent în sistem, conform încadrării în variația maximă de preț admisă pentru ședința de tranzacționare aferentă activării acestuia.

Articolul 202.

(1) La introducerea unui ordin contingent, prețul de activare al acestuia se compară cu un preț de raportare care poate fi unul dintre cele două prețuri:

1. prețul ultimei tranzacții înregistrate pentru simbolul-piață respectiv, disponibil la momentul introducerii ordinului, în condițiile în care au fost înregistrate tranzacții pentru simbol-piață respectivă în ședința de tranzacționare curentă;

2. prețul de referință valabil pentru ședința curentă de tranzacționare pentru simbolul-piață respectiv, valabil la momentul introducerii ordinului, în condițiile în care nu au fost înregistrate tranzacții pentru simbol-piață respectivă în ședința de tranzacționare curentă.

(2) Pentru activarea unui ordin contingent, prețul de activare al acestuia se compară cu un preț de raportare. Prețul de raportare este prețul ultimei tranzacții înregistrate pentru simbolul-piață respectiv în ședința de tranzacționare curentă, care întrunește condițiile de declanșare a ordinului contingent.

(3) Pentru un ordin stop de cumpărare (Stop Buy) se aplică următoarele criterii:

a) la introducerea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mare decît prețul de raportare, stabilit conform alin. (1);

b) la activarea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mic sau egal cu prețul de raportare la activarea ordinului contingent, stabilit conform alin. (2);

(4) Pentru un ordin stop de vînzare (Stop Sell) se aplică următoarele criterii:

a) la introducerea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mic decît prețul de raportare, stabilit conform alin. (1);

b) la activarea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mare sau egal cu prețul de raportare la activarea ordinului contingent, stabilit conform alin. (2).

(5) Pentru un ordin if touched de cumpărare (If Touched Buy) se aplică următoarele criterii:

a) la introducerea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mic decît prețul de raportare, stabilit conform alin. (1);

b) la activarea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mare sau egal cu prețul de raportare la activarea ordinului contingent, stabilit conform alin. (2).

(6) Pentru un ordin if touched de vînzare (If Touched Sell) se aplică următoarele criterii:

a) la introducerea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mare decît prețul de raportare, stabilit conform alin. (1);

b) la activarea ordinului: prețul de activare a ordinului contingent este mai mic sau egal cu prețul de raportare la activarea ordinului contingent, stabilit conform alin.(2).

(7) Alte criterii de validare a ordinului contingent sînt următoarele:

a) ordinul contingent va respecta termenele de valabilitate prevăzute pentru ordinul respectiv (Day, Open, GTD);

b) nu se pot introduce ordine contingente de tip hidden, fără preț;

c) nu se poate modifica tipul unui ordin contingent în / din ordin fără restricții;

d) cele prevăzute de prezentele Reguli.

Articolul 203.

(1) Un ordin contingent se poate introduce în stările Pre-deschidere, Deschisă și Pre-Închidere.

(2) Modificarea unui ordin contingent implică reverificarea condițiilor de preț corespunzătoare acestuia, prin luarea în considerare drept reper a prețurilor actualizate (similar cu criteriile aplicate la introducere).

(3) Un ordin contingent neactivat nu este afișat în registrul ordinelor existente în entitatea simbol-piață respectivă și nu este utilizat pentru aplicarea algoritmului de fixing, fiind afișat numai în interogările referitoare la ordinele proprii ale Participantului respectiv.

Articolul 204.

(1) În starea Deschidere, procesul de activare a ordinelor contingente este declanșat imediat după determinarea prețului de deschidere, prin compararea prețului de activare al ordinelor contingente neactivate cu prețul ultimei tranzacții înregistrate în ședința curentă de tranzacționare.

(2) În starea Deschisă, procesul de activare a ordinelor contingente este declanșat după fiecare tranzacție prin compararea prețului de activare al ordinelor contingente neactivate cu prețul tranzacției respective.

(3) În starea Închidere, prețul de fixing determinat ca urmare a aplicării algoritmului de fixing nu va determina declanșarea procesului de activare a ordinelor contingente, care ar îndeplini condițiile de activare, prin raportare la prețul de închidere respectiv.

(4) În condițiile în care sînt întrunite criteriile de preț care permit activarea mai multor ordine contingente, procesul de activare va prelucra toate ordinele contingente în funcție de marca de timp asociată acestora anterior momentului activării.

(5) Ca urmare a activării unui ordin contingent, ordinul respectiv poate fi în una din următoarele situații:

a) este introdus în piață, dacă întrunește toate criteriile de validare aplicate ordinelor active în registrul de ordine

(starea pieței, validare preț, volum, protecție de preț, pas de preț, întrunirea condițiilor pentru ordinele Market – la piață etc.), iar ordinul poate fi:

1. executat integral sau parțial, dacă sînt întrunite condițiile de executare ale acestuia;

2. afișat în registrul de ordine existente pentru simbolul respectiv în piață, dacă nu sînt întrunite condițiile de executare ale acestuia.

b) este respins de sistem, dacă nu întrunește toate criteriile de validare aplicate ordinelor active în registrul de ordine.

(6) În situația menționată la alin. (5) lit. a), ordinul contingent primește o nouă marcă de timp la momentul activării acestuia în sistem și, în funcție de prețul de înregistrare aferent, ordinul contingent devine ordin limită sau ordin la piață - MKT și se comportă în mod corespunzător.

Secțiunea 7. Contul Grup

Articolul 205.

(1) Un cont grup este un cont de lucru căruia sistemul îi asociază la momentul creării acestuia un număr de identificare unic, generat aleator.

(2) Un cont grup se poate utiliza atît pentru operații de vânzare, cît și pentru operații de cumpărare.

(3) Unui cont grup i se poate asocia, atît pentru operațiuni de vânzare cît și pentru operațiuni de cumpărare, un singur tip de alocare care poate fi FIFO sau PRO-RATA, astfel:

a) FIFO - alocare conform principiului precedentei (primul venit - primul servit);

b) PRO-RATA - alocare conform principiului pro-rata, proporțional cu volumul aferent contului individual inclus în contul grup.

(4) Tipurile de alocare asociate unui cont grup sînt detaliate în Manualul de utilizare a sistemului BVC.

Articolul 206.

(1) Într-un cont grup nu sînt permise subscrieri aparținînd altor conturi grup. Într-un cont grup nu sînt permise subscrieri aparținînd conturilor colective/globale.

(2) Într-un cont grup nu se pot subscrie decît conturi individuale ale aceluiași Participant.

Articolul 207.

(1) Operațiunile de introducere și de actualizare a componentei unui cont grup sînt reflectate la nivelul fiecărui cont individual component (număr cont individual, simbol, volum, parte – cumpărare/vînzare).

(2) Sistemul permite efectuarea următoarelor operațiuni la nivelul unui cont grup:

a) introducerea unui cont individual în contul grup;

b) modificarea volumului corespunzător unui cont individual (mărire sau diminuare).

c) retragerea unui cont individual din contul grup.

(3) Mărirea volumului subscris determină alocarea unei noi înregistrări de timp pentru contul individual component.

Articolul 208.

Alocarea tranzacțiilor pe conturile individuale care dețin subscrieri într-un cont grup se execută posttranzacționare, tranzacție cu tranzacție și constă în repartizarea volumului tranzacționat prin intermediul unui cont grup în conturile individuale componente, pe baza tipului de alocare specificat la definirea contului grup respectiv (FIFO sau PRO-RATA).

Secțiunea 8. Cotațiile informative

Articolul 209.

Cotația informativă este afișată în sistemul de tranzacționare al BVC de către un Participant pentru o valoare mobilă în scopul informării celorlalți Participanți din piața asupra intenției sale de a încheia o tranzacție prin negociere directă.

Articolul 210.

Procesul de negociere directă poate fi inițiat pe baza informațiilor afișate în registrul cotațiilor informative.

Articolul 211.

Operațiile permise pentru gestionarea cotațiilor informative sînt următoarele: modificare, retragere, suspendare, reluare.

Articolul 212.

Prevederile Capitolului IV, Secțiunile 1-4 se aplică, în mod corespunzător, și pentru cotații informative.

Secțiunea 9. Tranzacțiile Deal (directe)

Articolul 213.

(1) Negocierea condițiilor în care se va efectua Tranzacția Deal se face prin Participanți și poate avea loc prin utilizarea funcțiilor sistemului de tranzacționare al BVC.

(2) Un agent de bursă, denumit Inițiator, transmite un ordin deal de cumpărare sau de vânzare către un alt agent de bursă, denumit Contraparte, care va proceda astfel: poate confirma ordinul deal primit sau poate continua negocierea prin transmiterea unui nou ordin deal, dacă negocierea s-a realizat prin sistemul de tranzacționare al BVC.

(3) În cazul în care negocierea s-a realizat prin sistemul de tranzacționare al BVC, agentul de bursă Contraparte dispune de opțiunea de a refuza ordinul deal primit, iar agentul de bursă Inițiator are posibilitatea de a retrage ordinul deal transmis.

Articolul 214.

(1) Tranzacția deal se încheie la confirmarea unui ordin deal, sub condiția menționată în art. 222 lit. a).

(2) Tranzacțiile deal se încheie exclusiv în Piața Deal, cu respectarea parametrilor și condițiilor prevăzute în prezentul Titlu.

Articolul 215.

Prevederile Capitolului IV, Secțiunile 1-4 se aplică, în mod corespunzător, și pentru ordinele deal.

Secțiunea 10. Variația maximă de preț admisă pentru o ședință de tranzacționare

Articolul 216.

(1) Pentru a proteja investitorii și a menține integritatea pieței, BVC stabilește, în funcție de tipul de valori mobiliare, la nivelul piețelor corespunzătoare, o variație procentuală maximă a prețului ordinelor de bursă.

(2) Variația procentuală a prețului este raportată la prețul de referință al valorii mobiliare.

(3) Prețul de referință al unei valori mobiliare este dat de Piața Principală a acestuia în ședința de tranzacționare precedentă și este egal cu prețul de închidere, definit în Titlul preliminar.

Articolul 217.

(1) Valoarea variației procentuale maxime admise a prețului unui ordin, deal, cotații informative, cotații ferme, respectiv a prețului unei tranzacții bursiere poate fi diferită în funcție de valoarea mobilă, categoria sau Piața respectivă.

(2) BVC stabilește în sistemul de tranzacționare niveluri distincte, în funcție de tipul valorii mobiliare, pentru variația procentuală a prețului unei tranzacții bursiere față de prețul de referință. Nivelurile respective sînt specificate în Anexa nr. 2.

(3) În condiții deosebite, care ar provoca o schimbare majoră în prețul unei valori mobiliare, Directorul general al BVC poate dispune modificarea sau suspendarea limitei variației procentuale maxime a prețului pînă la stabilizarea prețului.

Articolul 218.

(1) În aplicarea prevederilor art. 217 alin. (3) BVC aplică prevederile prezentului articol, pentru valorile mobiliare din piața reglementată la vedere, incluse în lista stabilită de BVC, coordonată cu C.N.P.F., participanții la piață și publicul.

(2) Cerințele pentru extinderea limitei de variație, conform alin. (1), sînt următoarele:

a) Se determină pe baza ordinelor din piața principală (REGS) a simbolului vizat și se aplică numai în starea Deschisă a acestuia;

b) Dacă într-un interval de monitorizare (15 minute) se înregistrează una dintre următoarele situații cu privire la ordinele din registrul de ordine active pentru simbolul respectiv în piața principală:

1. cel mai bun ordin de cumpărare din registrul de ordine active este la prețul maxim curent admis;

2. cel mai bun ordin de vânzare din registrul de ordine active este la prețul minim curent admis.

c) Verificarea criteriilor referitoare la ordine se va aplica indiferent de efectuarea tranzacțiilor în intervalul de monitorizare.

(3) Aplicarea extinderii limitei de variație, conform alin. (1), constă în următoarele:

a) Dacă sînt întrunite cerințele pentru aplicarea procedurii automate, după expirarea intervalului de monitorizare, sistemul BVC va iniția procedura automată de extindere a limitei de variație în sensul de evoluție a prețului (crescător sau descrescător), în etape succesive, pentru simbolul respectiv în piața principală, care poate consta în una dintre următoarele situații:

1. + valoare procentuală față de prețul de referință, dacă se înregistrează situația de la alin. (2) lit. b) pct. 1: + 25% (prima extindere); + 35% (a doua extindere); + 40% (a treia extindere);

2. - valoare procentuală față de prețul de referință, dacă se înregistrează situația de la alin. (2) lit. b) pct. 2: - 25% (prima extindere); - 35% (a doua extindere); - 40% (a treia extindere).

b) Procedura automată de extindere se va aplica de maximum 3 ori în decursul unei ședințe de tranzacționare pe sens (crescător, respectiv descrescător) și va consta în extinderea limitei de variație, în etape succesive, exclusiv în sensul de evoluție al prețului (respectiv, modificarea parametrului valoare procentuală față de prețul de referință).

c) Monitorizarea pieței reglementate în vederea aplicării procedurii automate se va efectua pînă la o oră stabilită prin decizia Directorului general al BVC, conform programului ședinței de tranzacționare și care va fi considerată limita maximă de timp pentru monitorizarea pieței în acest scop.

d) Etapele procedurii automate de extindere a limitei de variație (aferețtă unei extinderi):

1. Simbolul va trece în starea Pre-deschidere în piața principală (REGS), cu următoarele particularități:

i) durata stării Pre-deschidere este de 5 minute;

ii) extinderea limitei de variație exclusiv în direcția de evoluție a prețului (crescător sau descrescător), conform alin. (3) lit. a);

iii) limita de sens contrar rămîne nemedificată;

iv) simbolul va fi închis în piețele auxiliare ale acestuia;

v) se vor notifica Participanții la piață printr-un mesaj standard transmis în sistemul BVC cu privire la limita nouă de variație;

vi) Departamentul de specialitate va informa corespunzător și pe site-ul BVC cu privire la limita nouă de variație.

2. După expirarea duratei stării Pre-deschidere, simbolul va trece în starea Deschisă în piața principală (REGS) și în piețele auxiliare, avînd limitele de variație aplicate în starea Pre-deschidere, cu excepția primei extinderi, în care limita de variație pentru piața Odd-Lot se menține nemedificată.

e) Prin decizia Directorului general, BVC nu va aplica

procedura automată de extindere a limitei de variație sau va putea interveni asupra fluxului operațiunilor din procedura descrisă la alin. (3), după caz, în următoarele situații:

1. pentru valorile mobiliare pentru care nu se aplică limitarea procentuală a prețului ordinelor;

2. situații excepționale (circumstanțe deosebite legate de activitatea Emitentului, cazuri de forță majoră, care ar putea periclită desfășurarea în condiții normale a activității de tranzacționare pentru valoarea mobilă respectivă etc.).

(4) Directorul general al BVC stabilește prin decizie informații cu privire la lista menționată la alin. (1), și anume:

a) criteriile de selecție a valorilor mobiliare care vor fi incluse în lista respectivă;

b) periodicitatea actualizării listei respective.

(5) Modificarea componenței listei menționate la alin. (1) se va efectua prin decizia Directorului general al BVC.

(6) BVC va comunica C.N.P.F, participanților la piață și publicului informațiile stabilite la alin. (4) și alin. (5) și va publica informațiile respective prin mijloacele de diseminare specifice (pagina web a BVC, sistemul BVC etc.) cu minimum 24 de ore înainte de intrarea în vigoare a acestora.

Secțiunea 11. Pașii de preț și protecția de preț

Articolul 219.

Pentru protejarea împotriva fragmentării excesive a prețului ordinelor de bursă și asigurarea unui nivel rezonabil al costului asociat îmbunătățirii celor mai bune prețuri afișate în piață, BVC stabilește pași de preț pentru toate simbolurile și pietele.

Articolul 220.

Valorile impuse de BVC pentru mărimea pasului de preț și numărul maxim de pași de preț prin care poate trece un ordin la piață, în funcție de intervalul de preț sînt stabilite prin Anexa nr. 1.

CAPITOLUL V. TRANZACȚIILE BURSIERE

Secțiunea 1. Aspecte generale

Articolul 221.

(1) Tranzacțiile bursiere sînt de următoarele tipuri:

a) comune - efectuate prin sistemul de tranzacționare al BVC, cu respectarea regulilor și mecanismelor instituite de prezentul Titlu, care nu sînt tranzacții cross.

b) cross - tranzacția la care participă ca intermediar atît pentru cumpărător, cît și pentru vînzător același Participant.

(2) BVC nu recunoaște și nu operează tranzacțiile cu valorile mobiliare care nu au fost efectuate în cadrul organizat al BVC.

Articolul 222.

Tranzacțiile bursiere se consideră încheiate numai după îndeplinirea uneia dintre următoarele condiții, după caz:

a) confirmarea acestora de către BVC prin raportul de tranzacționare emis după încheierea ședinței de tranzacționare;

b) introducerea de către BVC a unei tranzacții "buy-in"/"sell out" speciale în sistemul BVC, pe baza notificării Participanților implicați, confirmată de Depozitarul central de valori mobiliare și acceptată de BVC, în condițiile prezentelor Reguli.

Articolul 223.

(1) BVC pune la dispoziția Participanților, prin intermediul sistemului de tranzacționare, rapoartele de tranzacționare.

(2) Participanții au obligația să confirme BVC rapoartele de tranzacționare aferente tranzacțiilor condiționate de prevalidarea valorilor mobiliare, pentru care decontarea se efectuează la momentul T+3, pe baza netă, conform reglementărilor Depozitarului central de valori mobiliare și ale contractului dintre BVC și Depozitarul central de valori

mobiliare, pînă la următoarele termene:

a) T+1, ora 12:00 - pentru tranzacțiile încheiate pe cont propriu;

b) T+2, ora 12:00 - pentru tranzacțiile încheiate pe contul clienților.

(3) Dacă Participantii nu transmit BVC, în termenele prevăzute la alin. (2), cereri de corectare a erorii aferente acestora, tranzacțiile se consideră implicit confirmate.

(4) Pentru tranzacțiile necondiționate de prevalidarea valorilor mobiliare, pentru care decontarea se efectuează pe bază netă, conform reglementărilor Depozitarului central de valori mobiliare și ale contractului dintre BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, prevederile alin. (2) și alin. (3) se vor aplica în modul corespunzător.

(5) Pentru tranzacțiile pentru care decontarea este pe bază brută, Participantii vor respecta termenele specificate în reglementările Depozitarului central de valori mobiliare. Termenul pentru confirmarea rapoartelor de tranzacționare este cel prevăzut pentru confirmarea raportelor de decontare pe bază brută.

(6) BVC poate efectua, prin modificarea prezentelor Reguli, după caz, modificări ale termenelor menționate în prezentul articol sau ale termenelor aferente altor tipuri de tranzacții și le va notifica public.

Articolul 224.

Transferul dreptului de proprietate și efectuarea plăților corespunzătoare tranzacțiilor încheiate în BVC se realizează în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare și a prevederilor contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 225.

Statisticile și caracteristicile publice ale tranzacțiilor cu valori mobiliare încheiate prin sistemul BVC sînt vizualizate de toți Participantii.

Articolul 226.

Toate informațiile cu privire la activitatea de tranzacționare constituie proprietatea exclusivă a BVC și se distribuie către public în regimul stabilit de BVC.

Secțiunea 2. Tranzacțiile cross

Articolul 227.

(1) Tranzacția cross este tranzacția la care Participantul acționează ca intermediar atît pentru cumpărător, cît și pentru vînzător.

(2) O tranzacție cross rezultă în una dintre următoarele situații:

a) din execuția automată în sistemul de tranzacționare a 2 ordine distincte de sens opus, unul de cumpărare și unul de vînzare, cu caracteristici similare, care sînt introduse și administrate de același Participant;

b) ca urmare a încheierii procesului de negociere a unei tranzacții deal, prin intermediul aceluiași agent de bursă sau a unor agenți de bursă diferiți, care tranzacționează în numele aceluiași Participant.

Articolul 228.

Cerințele privind încheierea unei tranzacții cross cuprinse în prezenta secțiune se aplică numai acțiunilor tranzacționate pe piața reglementată la vedere administrată de BVC și numai tranzacțiilor încheiate în starea Deschisă a Pieței principale a acțiunilor respective.

Articolul 229.

Tranzacțiile cross se vor încheia astfel încît acestea:

a) să nu influențeze în mod semnificativ volumul unei valori mobiliare;

b) să nu influențeze în mod semnificativ prețul unei valori mobiliare;

c) să nu afecteze formarea prețului de referință;

d) să nu fie rezultatul unei înțelegeri prealabile între clienți și/sau între aceștia și Participant.

CAPITOLUL VI. CORECTAREA ERORILOR TRANZACȚIILOR EFECTUATE ÎN BVC

Secțiunea 1. Aspecte comune corectării tranzacțiilor

Articolul 230.

Situațiile în care un Participant poate solicita corectarea erorii sînt, fără a se limita la:

a) introducerea eronată în sistemul BVC de către Participant a ordinului transmis de către client sau de către un mandatar al acestuia;

b) transmiterea eronată de către un mandatar al clientului a ordinului acestuia către Participant.

(2) Caracteristicile aferente contrapărții unei tranzacții eronate nu vor fi modificate ca urmare a corecției tranzacției respective.

Articolul 231.

(1) În cazul în care un Participant solicită corectarea erorii pentru tranzacții încheiate pe contul unui client, Participantul va informa clientul asupra erorii și va solicita acordul acestuia pentru corectarea erorii printr-o operațiune de sens contrar, care să repună clientul în situația inițială, cu suportarea de către Participant a tuturor costurilor aferente operațiunii de corecție a erorii și de repunere a clientului în situația inițială.

(2) Atît operațiunea eronată, cît și operațiunea de sens contrar prevăzută la alin. (1) vor fi raportate BVC la data efectuării operațiunii de sens contrar.

(3) În situația în care clientul nu este de acord cu efectuarea operațiunii de sens contrar sau nu sînt îndeplinite condițiile de efectuare a acesteia (cum ar fi modificarea condițiilor de piață, suspendarea simbolului etc.), Participantul poate solicita în scris BVC corectarea erorii, conform prevederilor art. 232 - art. 238.

(4) Participantul este direct și integral răspunzător de eventualele prejudicii cauzate de eventualele consecințe sau daune care ar putea apărea ca urmare a producerii erorii sau a corecției acesteia.

Articolul 232.

(1) Participantul care solicită corectarea erorii va transmite Departamentului de specialitate al BVC următoarele documente:

a) copie după ordinul primit de la clientul pe contul căruia s-a produs eroarea, dacă este cazul;

b) copie după înștiințarea transmisă clientului pe contul căruia s-a produs eroarea și dovada remiterii notificării respective;

c) explicații cu privire la cauzele producerii erorii;

d) copie după ordinul primit de la clientul al cărui cont va fi utilizat pentru corecția erorii;

e) cererea de corecție a erorii, individualizată pentru fiecare tranzacție în parte;

f) declarație pe propria răspundere a Participantului privind decontarea tranzacției corectate în ziua de decontare a tranzacției pentru care se solicită corecția erorii;

g) orice alte documente solicitate de BVC pentru clarificarea situației.

(2) În cazul în care înștiințarea menționată în alin. (1) lit. b) a fost efectuată telefonic, Participantul are obligația să confirme în scris înștiințarea respectivă.

(3) Cererea de corectare a erorii trebuie să identifice în mod unic tranzacția care face obiectul corectării. În acest sens, Participantul care solicită corectarea unei erori trebuie să completeze un formular stabilit de BVC cu toate datele necesare.

Articolul 233.

(1) Corectarea de către BVC a unei tranzacții presupune invalidarea/inconfirmarea tranzacției eronate, urmată de introducerea în sistemul BVC a unei noi tranzacții care are caracteristici identice cu tranzacția invalidată/neconfirmată, cu excepția contului.

(2) Corectarea unei tranzacții poate fi efectuată de către BVC numai înaintea momentului decontării tranzacției respective, prevăzut în reglementările Depozitarului central de valori mobiliare, conform contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 234.

Pentru un Participant care utilizează conturi individuale, BVC va considera drept solicitare validă de corectare a erorii unui Participant numai solicitarea de corectare a tranzacțiilor acestuia provenite dintr-un singur ordin introdus în sistem. În cadrul unei solicitări de corectare a erorii unui Participant, BVC va corecta o parte sau toate tranzacțiile care provin dintr-un singur ordin introdus în sistem de către Participant.

Articolul 235.

BVC operează corectarea erorii pentru tranzacțiile aferente procesării în sistem a ofertelor publice, operațiunilor speciale și deal-urilor la solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare, conform contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 236.

(1) Un Participant poate solicita BVC corectarea erorii numai înainte de confirmarea decontării tranzacției respective cu respectarea termenelor specificate în contractul încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

(2) BVC va aduce la cunoștința Participantilor, cel puțin prin comunicarea prin sistemul propriu, prevederile contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare referitoare la termenele pînă la care Participantii pot solicita corectarea erorii.

Articolul 237.

(1) În cazul în care BVC primește toate documentele menționate la art. 232 din partea Participantului, în termenul prevăzut la art. 236 și constată posibilitatea tehnică de corectare a erorii, BVC va opera corecția erorii conform prevederilor prezentului Capitol și ale contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

(2) BVC nu va corecta erori în cazul în care nu primește solicitări în acest sens, conform termenelor specificate în contractul încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, care vor fi notificate public de către BVC.

Articolul 238.

(1) Corectarea erorii se va realiza pentru contul indicat de Participant, fără modificarea celorlalte elemente ale tranzacției respective.

(2) Pentru o tranzacție pentru care se solicită corectarea unui cont global, BVC va aplica în mod corespunzător prevederile prezentului Titlu.

(3) Pentru Participantii afectați de corectarea erorii, BVC va actualiza rapoartele de tranzacționare corespunzătoare, iar rapoartele de tarif vor fi actualizate numai dacă corecția erorii este datorată Participantului.

Secțiunea 2. Corectarea erorilor prin tranzacții de cumpărare/vînzare speciale (buy in/ sell out speciale) și prin procedura de cumpărare/vînzare impusă (buy in/sell out)**Articolul 239.**

(1) BVC poate corecta erori conform prevederilor prezentei secțiuni și contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, cu modificările ulterioare, după cum urmează:

a) prin tranzacții buy in/sell out speciale, la solicitarea Participantului și pe baza confirmării Depozitarului central de valori mobiliare;

b) prin procedura de cumpărare/vînzare impusă (buy in/sell out), la solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare.

(2) Executarea operațiunilor specificate la alin. (1) este

condiționată de, fără a se limita la:

a) respectarea cerințelor incluse în prezentul Titlu;

b) confirmarea de către Depozitarul central de valori mobiliare a îndeplinirii cerințelor necesare efectuării operațiunilor respective;

c) transmiterea documentelor justificative de către părțile implicate (Depozitarul central de valori mobiliare, Participantii);

d) întrunirea condițiilor tehnice și operaționale necesare procesării operațiunilor respective astfel încît integritatea pieței și/sau a sistemului să nu fie afectate.

(3) BVC nu este ținută răspunzătoare pentru neîntrunirea condițiilor specificate la alin. (2).

(4) BVC, conducerea și personalul acesteia nu sînt ținuti răspunzători pentru nici o pretenție, pierdere, daună sau cheltuieli de orice natură provocate direct sau indirect de activitatea de tranzacționare a unui Participant sau care derivă din activitatea de clearing și/ sau decontare a unui Participant și nici pentru vreo lipsă, întrerupere care nu pot fi reproșate BVC, în condițiile reglementărilor în vigoare.

(5) Prevederile alin. (2) – alin. (4) se aplică în mod corespunzător și pentru celelalte situații de corectare a erorilor.

(6) În situațiile descrise în prezentul capitol, BVC poate suspenda sau relua accesul unui Participant la tranzacționare, la solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare, conform prevederilor contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, completate cu prevederile prezentelor Reguli.

Articolul 240.

(1) În vederea aplicării prevederilor art. 237, BVC va solicita Depozitarului central de valori mobiliare datele de identificare ale elementelor caracteristice necesare efectuării operațiunilor respective, care pot include, fără a se limita:

a) momentul sau intervalul de timp pentru efectuarea acestora;

b) procedura și/sau mecanismul de tranzacționare, prevăzute în cuprinsul prezentelor Reguli, utilizate.

(2) BVC va informa Participantii cu privire la detaliile operațiunilor descrise în prezenta secțiune, după caz.

Articolul 241.

(1) În situația în care sînt întrunite condițiile menționate la art. 239 și art. 240, BVC poate efectua, după caz, următoarele operațiuni:

a) va introduce și executa tranzacția de cumpărare/vînzare specială în piața Buy In/Sell out;

b) va aplica procedura de cumpărare/vînzare impusă (buy-in/sell-out), conform mecanismului care va fi utilizat pentru piața respectivă.

(2) În condițiile în care se aplică mecanismul de tranzacționare "order-driven" pentru piața Buy-In, procedura utilizată va fi următoarea:

a) BVC va transmite un mesaj în sistem către toți Participantii, anunțînd începerea procedurii de cumpărare impusă (buy-in).

b) BVC va introduce în sistem, în Piața Buy In, în numele Participantului vînzător inițial și pe contul indicat de acesta, un ordin de cumpărare pentru cantitatea și termenul de decontare precizate în solicitarea primită de la Depozitarul central de valori mobiliare, la pretul maxim admis pentru ședința respectivă. Participantului în cauză nu îi este permisă modificarea acestui ordin.

c) în cazul în care pe parcursul ședinței ordinul introdus de BVC în condițiile lit. b) se execută în întregime, procedura de cumpărare impusă (buy in) se încheie.

d) în cazul în care pe parcursul ședinței ordinul introdus de BVC în condițiile lit. b) nu se execută în întregime,

acesta va rămâne în sistem pentru ședința următoare. La începutul ședinței următoare BVC va modifica prețul acestui ordin, punându-l egal cu pretul maxim admis pentru ședința respectivă. Participantului în cauză nu îi este permisă modificarea acestui ordin;

e) operațiunea menționată în lit. d) se repetă pînă la epuizarea cantității din ordinul introdus la începerea procedurii de cumpărare impusă de către BVC sau conform instrucțiunii transmise de Depozitarul central de valori mobiliare.

(3) În condițiile în care se aplică mecanismul de tranzacționare "order-driven" pentru piața Sell Out, prevederile alin. 2 se vor aplica și aplica în mod corespunzător. În cazul procedurii de vânzare impusă, prețul prevăzut la alin. (2) lit. b) și d) va fi prețul minim admis pentru ședința respectivă.

(4) La solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare, BVC poate aplica un alt mecanism de tranzacționare, prevăzut în cuprinsul prezentelor Reguli, pentru pietele respective, dacă sînt întrunite condițiile prezentei secțiuni.

Articolul 242.

Tranzacția de cumpărare/vânzare specială se raportează la BVC, după confirmarea Depozitarului central de valori mobiliare cu privire la întrunirea condițiilor de clearing-decontare necesare înregistrării acesteia.

Secțiunea 3. Alte prevederi referitoare la corecția erorilor

Articolul 243.

BVC poate aplica o procedură simplificată de corectare a erorii, în situația în care Participantul respectiv solicită în scris BVC corectarea erorii, în termen de cel mult 15 minute de la momentul efectuării tranzacției și transmite BVC toate documentele justificative în termen de cel mult 15 minute de la încheierea ședinței de tranzacționare în care s-a produs eroarea.

(2) În cazul menționat în alin. (1), corectarea erorii se efectuează conform art. 232 alin. (1), cu excepția lit. b).

Articolul 244.

(1) În funcție de frecvența solicitărilor de corecție a erorilor transmise BVC de un Participant în cursul unui an calendaristic (1 ianuarie – 31 decembrie) și care sînt datorate exclusiv din vina Participantului respectiv, BVC va percepe Participantilor plăți suplimentare de corecție a erorii, care se vor adăuga la plata standard de corecție a erorii.

(2) Pentru corecțiile erorii solicitate de Participanți, pentru care BVC dispune de date relevante care să demonstreze că acestea sînt datorate din vina unor alte părți decît Participantul respectiv, BVC nu va percepe plăți de corecție a erorii Participantului respectiv.

(3) BVC va colabora cu Depozitarul central de valori mobiliare, conform contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, în vederea încadrării unei solicitări de corecție a erorii, conform alin. (1) sau alin. (2), precum și pentru identificarea părții /părților din vina căreia/căroră se datorează situația respectivă.

(4) Pentru situațiile prevăzute la alin. (2), în condițiile în care corecția a fost produsă din vina unei alte părți decît Participantul respectiv, BVC poate încasa de la Depozitarul central de valori mobiliare un comision de procesare a corecției erorii, conform contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

(5) În situația în care BVC nu dispune de date relevante care să demonstreze că Participantul a acționat de bunăcredință, cu respectarea prevederilor incidente, BVC va aplica prevederile alin. (1).

(6) Plata standard de corecție a erorii și plățile suplimentare de corecție a erorii pot fi prevăzute în Lista taxelor,

plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

Articolul 245.

(1) În cazul în care un agent de bursă execută tranzacții care fac obiectul a 3 solicitări de corecție a erorii transmise BVC de către un Participant în cursul unui an calendaristic (1 ianuarie – 31 decembrie), accesul agentului de bursă la sistemul BVC va fi suspendat pe durata stabilită prin decizia Directorului general al BVC și va fi reluat numai sub condiția promovării de către agentul de bursă respectiv a unui nou examen de atestare a calității de agent de bursă la BVC.

(2) În calcularea numărului de solicitări de corecție a erorii menționate la alin. (1) se vor lua în considerare numai situațiile prevăzute la art. 230 alin. (1) lit. a).

CAPITOLUL VII. INVALIDAREA / INCONFIRMAREA TRANZACȚIILOR EFECTUATE ÎN BVC

Articolul 246.

(1) Invalidarea/inconfirmarea unei tranzacții bursiere este o operațiune bursieră constînd în desființarea retroactivă a unei tranzacții în situații excepționale, după cum urmează:

a) situații cauzate de incidente grave apărute în funcționarea sistemului de tranzacționare al BVC, a sistemului Depozitarului central de valori mobiliare și/sau a sistemului de comunicație la distanță;

b) situații în care efectuarea solicitărilor de corectare a erorilor tranzacțiilor realizate de un Participant, nu se efectuează transferul real al dreptului de proprietate și nici modificarea deținătorilor finali ai valorilor mobiliare admise la tranzacționare pe piața reglementată administrată de BVC.

(2) Directorul general al BVC poate decide invalidarea/inconfirmarea tuturor tranzacțiilor încheiate într-o ședință de tranzacționare sau a unei părți a acestora, cel tîrziu în data inițială a decontării tranzacțiilor.

Articolul 247.

(1) Anularea unei tranzacții bursiere este sancțiunea constînd în desființarea retroactivă a unei tranzacții, ca urmare a solicitării scrise a C.N.P.F., a Depozitarului central de valori mobiliare, în conformitate cu reglementările acestuia și cu prevederile contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare și produce efecte fără a fi necesară intervenția vreunei instanțe judecătorești sau arbitrale ori îndeplinirea vreunei alte formalități prealabile (notificări etc.).

(2) Anularea unei tranzacții bursiere va opera după data inițială a decontării tranzacției, în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare.

(3) Anularea unei tranzacții bursiere se constată de către Depozitarul central de valori mobiliare, se comunică în scris BVC de către Depozitarul central de valori mobiliare și se operează de către BVC.

Articolul 248.

Participantii au obligația de a introduce în contractele de intermediere clauze cu privire la regula anulării unei tranzacții bursiere în cazul notificării adresate BVC de către C.N.P.F. sau Depozitarul central de valori mobiliare, în conformitate cu reglementările acestuia și cu prevederile contractului încheiat între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 249.

BVC nu este ținută răspunzătoare pentru nici o pretenție, pierdere, daună sau cheltuieli de orice natură provocate direct sau indirect de invalidarea/inconfirmarea sau anularea unei tranzacții bursiere.

Articolul 250.

În ziua efectuării invalidării/inconfirmării sau a anulării, BVC va notifica Participantii care au intermediat tranzacția bursieră și Depozitarul central de valori mobiliare, în conformitate cu prevederile contractului încheiat între BVC și

Depozitarul central de valori mobiliare, despre invalidarea/inconfirmarea sau anularea acesteia.

Articolul 251.

În orice alte cazuri decât cele prevăzute la prezentul capitol, invalidarea/inconfirmarea unei tranzacții bursiere se dispune prin hotărâre judecătorească.

Articolul 252.

BVC va notifica C.N.P.F. orice invalidare/inconfirmare sau anulare a unei tranzacții bursiere, cel târziu în ziua lucrătoare următoare realizării operațiunii respective.

CAPITOLUL VIII. TRANZACȚIONAREA ACȚIUNILOR**Secțiunea 1. Piețe utilizate pentru tranzacționarea acțiunilor****Articolul 253.**

(1) Acțiunile se tranzacționează în următoarele piețe:

a) Piața Regular – piața principală în regimul pieței interactive, de tip “order-driven”, în care acțiunile se tranzacționează pe blocuri de tranzacționare și care determină prețul de referință al acestora;

b) Piața Odd Lot – piață auxiliară a pieței Regular în regimul pieței interactive, de tip “order-driven”, în care acțiunile se tranzacționează în cantități mai mici decât un bloc de tranzacționare;

c) Piața Deal – piață auxiliară în regimul pieței directe, de negociere, pentru care BVC stabilește cerințe privind blocul de tranzacționare, prețul de referință.

(2) În cadrul procedurilor de corecție a erorii sau la solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare, în conformitate cu prevederile contractului încheiat între BVC și acesta, BVC poate iniția piețele Buy-In și Sell-Out (ce funcționează în regimul pieței directe), pentru care poate utiliza oricare dintre mecanismele de tranzacționare disponibile în sistemul BVC prevăzute de prezentele Reguli.

(3) Prevederile alin. (2) se pot aplica pentru toate valorile mobiliare tranzacționate la BVC.

Articolul 254.

Variația maximă a pretului ordinelor de bursă în piețele Odd Lot și Deal se raportează la prețul de referință din piața principală (piața Regular).

Articolul 255.

Prețurile tranzacțiilor efectuate în piețele auxiliare nu participă la stabilirea prețului de referință al acțiunilor.

Secțiunea 2. Parametri generali de funcționare a piețelor utilizate pentru tranzacționarea acțiunilor**Articolul 256.**

BVC stabilește la nivelul Piețelor Regular, Odd Lot și Deal aplicarea unor parametri generali cu privire la ordinele de bursă și la tranzacțiile bursiere în vederea menținerii unei piețe ordonate și transparente, precum și a evitării eventualelor erori efectuate de către agenții de bursă în momentul introducerii ordinelor în sistem.

Articolul 257.

(1) Mărimea lotului (blocului) standard de tranzacționare este de 100 de valori mobiliare.

(2) În cazul în care o valoare mobilă nu poate fi tranzacționată prin intermediul blocului standard din motive obiective, dimensiunea blocului de tranzacționare se stabilește de către BVC, prin decizia Directorului general.

Articolul 258.

Conținutul parametrilor fiecărei piețe este detaliat prin Anexa nr. 2.

Articolul 259.

(1) Perioada stării Deschisă a Pieței Odd Lot este inclusă în cadrul perioadei stării Deschisă corespunzătoare Pieței principale (Piața Regular).

(2) Durata stării Pre-deschisă a piețelor Buy-In și Sell-Out este stabilită prin decizia Directorului general al BVC și este comunicată tuturor Participanților la Piață prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC. Această

durată poate fi modificată în funcție de condițiile de executare a ordinului de inițiere introdus de Departamentul de specialitate al BVC.

Articolul 260.

În vederea menținerii unei piețe ordonate și echitabile și asigurării protecției investitorilor împotriva variațiilor semnificative de preț, BVC stabilește următorii parametri de protecție:

a) orice ordin a cărui cantitate (volum) nu respectă condiția impusă pentru cantitatea (volumul) minimă admisă este respins de sistem;

b) dacă prețul unui ordin introdus de un agent de bursă nu se încadrează în variația maximă admisă, atunci acel ordin este respins de sistem;

c) tranzacțiile încheiate în piețele auxiliare pieței Regular nu sînt luate în considerare în statisticile cu privire la preț, calculate la nivel de Bursă (de exemplu: prețul de deschidere, prețul de închidere, prețul mediu, prețul ultimei tranzacții, prețul maxim sau minim).

Secțiunea 3. Caracteristicile piețelor utilizate pentru tranzacționarea acțiunilor**Articolul 261.**

Specificul fiecărei piețe este detaliat în Anexa nr. 2.

§1. Piața Regular**Articolul 262.**

Metodele de tranzacționare și stările pieței Regular sînt descrise în Anexa nr. 2.

§2. Piața Odd Lot**Articolul 263.**

Caracteristicile pieței Odd-Lot sînt prezentate în tabelul inclus în Anexa nr. 2.

§3. Piața Buy In**Articolul 264.**

(1) Caracteristicile pieței Buy In, în cazul în care se utilizează mecanismul pieței principale (order driven), sînt prezentate în tabelul inclus în Anexa nr.2.

(2) În situația în care se utilizează alt mecanism decât cel menționat la alin. (1), BVC va completa prezentele Reguli în mod corespunzător.

(3) În cazul în care pentru piața Buy In se utilizează mecanismul pieței principale (order driven) se aplică prevederile art. 265 - art. 267.

Articolul 265.

(1) În cadrul unei ședințe de tranzacționare pot exista mai multe sesiuni succesive de tranzacționare pentru aceeași entitate simbol-piață sau pentru entități diferite, respectiv ciclul: Pre-Deschidere, Deschidere și Închisă în sistemul BVC.

(2) În Starea Pre-deschidere se aplică următoarele reguli:

a) Departamentul de specialitate al BVC introduce un singur ordin limită de cumpărare, denumit ordin de inițiere, al cărui preț este prețul maxim admis pentru simbolul respectiv în cadrul Pieței Regular din ședința curentă;

b) agenții de bursă pot introduce ordinele de vânzare numai după ce a fost introdus ordinul de inițiere de către Departamentul de specialitate al BVC.

(3) Regulile care determină modul de calcul al prețului de deschidere, precum și modul de alocare a cantității (volumului) care se tranzacționează în starea Deschidere în sistemul BVC sînt aceleași ca și cele utilizate în cadrul pieței principale.

(4) Dacă nu sînt îndeplinite condițiile pentru executarea integrală a ordinului de inițiere după expirarea duratei stării Pre-deschidere, BVC va prelungi durata stării Pre-deschidere, anunțînd

Participanții prin intermediul sistemului BVC.

Articolul 266.

(1) Pot exista în același timp mai multe sesiuni de tranzacționare în piața Buy In pentru entități diferite Simbol-Piață care sînt administrate în mod independent și pot avea durate diferite de timp.

(2) Participanții sînt notificați prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC cu privire la deschiderea și închiderea sesiunilor de tranzacționare în piața Buy In.

(3) Starea Pieței Buy In este schimbată din Pre-Deschidere în Deschidere de către Departamentul de specialitate al BVC, în sistemul BVC, la momentul stabilit și comunicat Participanților.

(4) În starea Deschidere se aplică algoritmul de fixing și se execută ordinul de inițiere printr-una sau mai multe tranzacții.

Articolul 267.

Piața Buy In este închisă de către Departamentul de specialitate al BVC în sistemul BVC după finalizarea procesului de deschidere, respectiv după încheierea tranzacțiilor în cadrul stării Deschidere.

§4. Piața Sell Out**Articolul 268.**

(1) Caracteristicile pieței Sell Out, în cazul în care se utilizează mecanismul pieței principale (order driven), sînt prezentate în tabelul inclus în Anexa nr.2.

(2) În situația în care se utilizează alt mecanism decît cel menționat la alin. (1), BVC va completa prezentele Reguli în mod corespunzător.

(3) În cazul în care pentru piața Sell Out se utilizează mecanismul pieței principale (order driven) se aplică prevederile art. 269 – art. 271.

Articolul 269.

(1) În cadrul unei ședințe de tranzacționare pot exista mai multe sesiuni succesive de tranzacționare pentru aceeași entitate simbol-piață sau pentru entități diferite, respectiv ciclul: Pre-Deschidere, Deschidere și Închisă în sistemul BVC.

(2) În Starea Pre-deschidere, în sistemul BVC se aplică următoarele reguli:

a) Departamentul de specialitate al BVC introduce un singur ordin limită de vânzare, denumit ordin de inițiere, al cărui preț este prețul minim admis pentru simbolul respectiv în cadrul Pieței Regular din ședința curentă;

b) agenții de bursă pot introduce ordinele de cumpărare numai după ce a fost introdus ordinul de inițiere de către Departamentul de specialitate al BVC.

(3) Regulile care determină modul de calcul al prețului de deschidere, precum și modul de alocare al cantității (volumului) care se tranzacționează în starea Deschidere în sistemul BVC, sînt aceleași ca și cele utilizate în cadrul pieței principale.

(4) Dacă nu sînt îndeplinite condițiile pentru executarea integrală a ordinului de inițiere după expirarea duratei stării Pre-deschidere, BVC va prelungi durata stării Pre-deschidere, anunțînd prin intermediul sistemului Participanții din piață.

Articolul 270.

(1) Pot exista în același timp mai multe sesiuni de tranzacționare în piața Sell Out pentru entități diferite Simbol-Piață care sînt administrate în mod independent și pot avea durate diferite de timp.

(2) Participanții sînt notificați prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC cu privire la deschiderea și închiderea sesiunilor de tranzacționare în piața Sell Out.

(3) Starea Pieței Sell Out este schimbată din Pre-Deschidere în Deschidere de către Departamentul de specialitate al BVC, în sistemul BVC, la momentul stabilit și comunicat Participanților.

(4) În starea Deschidere se aplică algoritmul de fixing

și se execută ordinul de inițiere printr-una sau mai multe tranzacții.

Articolul 271.

Piața Sell Out este închisă de către Departamentul de specialitate al BVC în sistemul BVC după finalizarea procesului de deschidere, respectiv după încheierea tranzacțiilor în cadrul stării Deschidere.

§5. Piața Deal**Articolul 272.**

Piața Deal este destinată încheierii Tranzacțiilor deal. Tranzacțiile Deal privesc pachete mari de valori mobiliare care au fost negociate în prealabil de către agenții de bursă. Caracteristicile și cerințele privind desfășurarea tranzacțiilor deal sînt precizate în Anexa nr.2.

Articolul 273.

(1) În starea Deschisă a Pieței Deal se derulează operațiunile descrise în art. 213. Modul de funcționare a stărilor Pieței Deal este caracterizat prin următoarele:

a) în starea Deschisă, tranzacția deal se negociază prin intermediul deal-urilor de către cei 2 agenți de bursă, conectați la sistemul de tranzacționare al BVC;

b) agentul de bursă, denumit Inițiator, introduce în cadrul sistemului o ofertă (deal) de cumpărare sau de vânzare;

c) contrapartea, respectiv agentul de bursă care primește ordinul deal de la inițiator, confirmă oferta primită sau poate continua negocierea prin transmiterea către inițiator a unei contraoferte;

d) procesul de negociere se încheie la confirmarea deal-ului respectiv, moment care coincide cu înregistrarea în sistem a tranzacției deal;

e) în sistemul BVC, contrapartea dispune de opțiunea de a refuza oferta de deal primită, iar inițiatorul are posibilitatea de a anula oferta de deal transmisă;

f) este interzisă utilizarea conturilor grup în cadrul Pieței Deal.

(2) În Starea Închisă a Pieței Deal nu se mai pot negocia deal-uri.

CAPITOLUL IX. TRANZACȚIONAREA OBLIGAȚIUNILOR**Articolul 274.**

(1) Obligațiunile se tranzacționează în următoarele piețe:

a) Piața principală – piața principală, de tip “order driven”, care funcționează pe principiul executării automate a ordinelor introduse și care determină prețul de referință al acestora;

b) Piața deal – piața auxiliară a pieței principale, care funcționează pe principiul negocierii directe între doi Participanți, și în care se încheie Tranzacții Deal.

(2) Variația maximă a prețului deal-urilor și cotațiilor informative se raportează la prețul de referință din piața principală.

(3) În procesul de negociere, se pot utiliza și cotații informative.

Articolul 275.

Particularitățile privind modul de tranzacționare a obligațiunilor se realizează corespunzător tranzacționării acțiunilor.

CAPITOLUL X. TRANZACȚIONAREA TITLURILOR DE STAT**Articolul 276.**

(1) În funcție de metoda de tranzacționare utilizată, negocierea și încheierea tranzacțiilor cu titluri de stat se realizează în următoarele piețe:

a) Piața principală - un segment al pieței secundare bursiere a titlurilor de stat de tip “order driven”, care funcționează pe principiul executării automate a ordinelor și a cotațiilor introduse; determină prețul de referință al titlurilor de stat;

b) Piața deal - un segment al pieței secundare bursiere

a titlurilor de stat care funcționează pe principiul negocierii directe între doi Participanți.

(2) În procesul de negociere, se pot utiliza și cotații informative.

(3) Variația maximă a prețului deal-urilor și cotațiilor informative se raportează la prețul de referință din piața principală.

Articolul 277.

Cerințele și particularitățile privind modul de tranzacționare a titlurilor de stat se realizează în conformitate cu reglementările elaborate de BVC și actelor normative în vigoare.

CAPITOLUL XI. DERULAREA OFERTELOR PUBLICE ȘI A ALTOR OPERAȚIUNI

Articolul 278.

(1) Valorile mobiliare care fac obiectul ofertelor publice sau al altor metode de vânzare de valori mobiliare prevăzute în acte normative/regulamente speciale, precum cele din materia privatizării se vor tranzacționa în Piața de oferte și operațiuni speciale, piață ce funcționează în regimul pieței directe.

(2) Operațiunile speciale (vânzarea specială la ordin, licitație competitivă, licitație electronică etc.) se pot derula prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC numai dacă Participanții care au acces la sistemul de tranzacționare au dreptul să introducă ordine în sistemul BVC în vederea gestionării operațiunilor speciale respective, pe durata desfășurării acestora.

(3) Prețurile tranzacțiilor efectuate în piața de oferte și operațiuni speciale nu participă la stabilirea prețului de referință a unei valori mobiliare.

(4) Derularea ofertelor publice ce au ca obiect valori mobiliare, altele decât cele admise la tranzacționare pe BVC, prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC se face cu acordul BVC și în conformitate cu prevederile din prospectul de ofertă aprobat de C.N.P.F.

(5) Licitarea electronică și licitația competitivă sînt metode de vânzare specifice pieței de valori mobiliare care pot fi utilizate de instituțiile publice implicate în procesul de privatizare pentru valorile mobiliare obiect al vânzării, cu respectarea prevederilor legale în vigoare, în conformitate cu documentele aferente metodelor respective și transmise de respectivele instituții publice, precum în condițiile prevăzute în prezentele Reguli.

(6) Prevederile alin. (5) referitoare la licitația competitivă sînt aplicabile ulterior stabilirii de către BVC a principiilor care stau la baza acestei metode de vânzare și aprobării acestora de către C.N.P.F.

(7) Piețele de oferte și operațiuni speciale sînt definite în sistem corespunzător fiecărui tip de ofertă și operațiune specială, precum:

a) oferte publice de vânzare secundare;
b) oferte publice de cumpărare secundare;
c) vânzare specială la ordin;
d) alte metode translativ de proprietate asupra instrumentelor financiare, stabilite prin legislația în vigoare, reglementările C.N.P.F. și ale BVC.

(8) Enumerarea Piețelor de oferte și operațiuni speciale are un caracter enunțiativ, iar nu limitativ.

(9) BVC poate configura piețe distincte pentru derularea unei oferte publice sau unei operațiuni speciale, pentru tranșe diferite de investitori cărora li se adresează (în funcție de valoarea minimă etc.).

(10) În cadrul fiecăreia dintre Piețele menționate în alin. (9), operațiunile se desfășoară conform regulilor aplicabile tipului de valori mobiliare, prevederilor prospectului de ofertă/documentului de ofertă, tipului de ofertă sau operațiune specială și reglementărilor C.N.P.F. și BVC.

Articolul 279.

(1) Valorile implicite ale parametrilor generali corespunzător unei piețe de oferte și operațiuni speciale sînt următorii, fără a se limita la:

a) piețe de tip "order-driven";
b) stările pieței sînt Pre-deschidere, Închisă;
c) în vederea înregistrării ofertei sau operațiunii speciale în sistemul BVC, simbolul-piață aferent acesteia va avea stările Deschidere și Închisă;
d) blocul de tranzacționare este de minim o valoare mobilă;

e) termen de valabilitate al ordinelor este Open.

(2) BVC poate adopta și configura și alte valori pentru parametri menționați la alin. (1), conform prevederilor prospectului de oferta publică sau caracteristicilor operațiunilor speciale.

(3) Numărul de zecimale cu care este exprimat prețul în piețele de oferte și operațiuni speciale se stabilește conform caracteristicilor ofertei sau operațiunii speciale respective.

Articolul 280.

Prezentul capitol se completează cu precizările tehnice emise de BVC referitoare la derularea ofertelor publice și operațiunilor speciale în cadrul BVC.

CAPITOLUL XII. FONDUL DE GARANȚIE

Articolul 281.

(1) În scopul limitării riscului în procesul activității bursei și protecției drepturilor și intereselor acționarilor, investitorilor și clienților participanților profesioniști, BVC creează Fondul de garanție al BVC.

(2) Mijloacele Fondului de garanție sînt predestinate exclusiv pentru asigurarea tranzacțiilor efectuate la bursă de către Participanți la sistemul de tranzacționare al bursei.

(3) Administrarea Fondului de garanție este efectuată de BVC prin intermediul Directorului general cu informarea Consiliului Bursei.

Articolul 282.

(1) Fondul de garanție se va stabili în mărime de cel puțin 30% din capitalul propriu minim al bursei, stabilit de C.N.P.F.

(2) Sursele de formare a Fondului de garanție sînt:
a) contribuțiile acționarilor;
b) depunerile bănești lunare ale bursei, efectuate din contul părții de venituri a bursei;
c) sumele percepute de bursă de la persoanele vinovate, ale căror acțiuni premeditate au cauzat prejudicii bursei;
d) beneficiul net al societății;
e) alte surse prevăzute de legislație.

(3) Structura Fondului de garanție al bursei va fi constituită din valori mobiliare de stat și/sau depozite bancare și/sau certificate bancare de depozit.

(4) Dacă în urma utilizării mijloacelor Fondului de garanție mărimea fondului devine mai mică decât normativul stabilit în legislația în vigoare, bursa va aduce mărimea fondului de garanție la normativul necesar în termen de 90 de zile calendaristice.

(5) În cazul necesității utilizării Fondului de garanție, bursa se va adresa la C.N.P.F. pentru a primi acordul acesteia pentru utilizarea mijloacelor fondului.

(6) Mijloacele Fondului de garanție se utilizează numai pentru amortizarea datoriilor între Participanți, rezultate din neonorarea obligațiilor lor de decontare în cadrul tranzacțiilor executate la bursă.

Articolul 283.

(1) Directorul general va asigura ținerea evidenței sumelor încasate și plătite din Fondul de garanție și va controla periodic starea acestuia, raportînd semestrial Consiliului bursei.

(2) Anual, administrarea Fondului de garanție este supusă controlului obligatoriu de audit. Informația despre rezultatele controlului se publică pe pagina web a bursei.

(3) Directorul general este responsabil pentru utilizarea mijloacelor Fondului de garanție.

CAPITOLUL XIII. MONITORIZAREA PIETEI LA VEDERE

Secțiunea 1. Prevederi generale

Articolul 284.

(1) BVC monitorizează tranzacționarea valorilor mobiliare pe piața la vedere administrată de BVC, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, ale reglementărilor C.N.P.F. aplicabile, precum și ale sale.

(2) BVC colaborează în condițiile legii cu C.N.P.F. și cu alte organe abilitate și furnizează, la cerere, în limita atribuțiilor legale care îi revin, datele și informațiile solicitate de aceasta.

Articolul 285.

(1) BVC monitorizează tranzacțiile efectuate de către Participanți prin intermediul sistemului de tranzacționare al BVC pentru a identifica:

a) nerespectarea prevederilor legale și ale reglementărilor C.N.P.F. aplicabile;

b) nerespectarea regulilor de tranzacționare ale BVC;

c) practicile care ar putea implica abuzul pe piață.

(2) BVC investighează și sesizează C.N.P.F. activitățile și tranzacțiile asupra cărora are suspiciunea că nu sînt realizate în conformitate cu prevederile legale, ale reglementărilor C.N.P.F. aplicabile și ale prezentelor Reguli.

(3) Participanții și agenții de bursă sînt obligați să pună la dispoziția BVC în timpul cel mai scurt posibil, toate documentele, situațiile și rapoartele solicitate de către BVC.

(4) În aplicarea prevederilor legale referitoare la abuzul de piață, BVC va informa imediat C.N.P.F. în măsura în care intră în posesia unor informații sau documente care ar putea crea suspiciuni în legătură cu/despre practici care să se încadreze în abuzul de piață.

(5) În cazul în care se constată existența unor fapte ilicite la regimul juridic bursier, BVC aplică sancțiunile corespunzătoare, în condițiile prezentelor Reguli, a Hotărîrilor Consiliului BVC și informează imediat C.N.P.F.

Secțiunea 2. Abuzul de piață

Articolul 286.

(1) Dacă în cursul activității de monitorizare derulate de BVC sînt sesizate fapte care au fost săvîrșite de către Participanți în cursul activității de tranzacționare, asupra cărora există suspiciunea că ar putea fi încadrate în categoria abuzului de piață, conform legislației în vigoare și reglementărilor C.N.P.F., BVC va informa imediat C.N.P.F. și după caz, alte organe competente.

(2) Dacă în cursul activității de monitorizare, BVC intră în posesia unor documente sau informații care pot fi considerate ca indici privind fapte sau acte din categoria abuzului de piață săvîrșite de către Participanți în cursul activității de tranzacționare pe piața reglementată la vedere, BVC va informa imediat C.N.P.F.

Articolul 287.

În aplicarea prevederilor legale referitoare la tranzacțiile care au la bază abuzul de piață, BVC se obligă să pună la dispoziția C.N.P.F. toate mijloacele tehnice și informaționale care să permită vizualizarea și înregistrarea tranzacțiilor efectuate în cadrul BVC și transmite zilnic C.N.P.F. situația tuturor tranzacțiilor efectuate în decursul ședinței de tranzacționare.

Articolul 288.

Dacă în cursul activității de monitorizare derulată de BVC, prin Departamentul de specialitate sînt observate fapte, acțiuni sau inacțiuni, care au fost săvîrșite de către

Participanți în cursul activității de tranzacționare pe piața reglementată la vedere care nu sînt prevăzute în reglementările C.N.P.F. și / sau ale BVC, BVC va propune modificarea prezentelor Reguli și /sau după caz, va sesiza C.N.P.F. în vederea dezvoltării de către aceasta a reglementărilor corespunzătoare.

Secțiunea 3. Principii privind executarea ordinelor clienților

Articolul 289.

În activitatea de intermediere, Participanții au obligația să execute ordinele clienților în conformitate cu principiul celui mai bune execuții.

Articolul 290.

(1) Se interzice Participanților să introducă și să execute ordinele clienților prin utilizarea de metode de tranzacționare care contravin principiilor de etică și conduită în relațiile cu clienții, incluzînd, fără a se limita la:

a) efectuarea de cumpărări de la clientul propriu, respectiv vînzări către clientul propriu la prețuri prin care Participantul este avantajat în comparație cu propriul client în ceea ce privește nivelul prețului la care se execută tranzacțiile, ținînd cont de condițiile concrete din piață;

b) încheierea de tranzacții bursiere prin care unul sau mai mulți clienți ai unui Participant sînt avantajați în detrimentul unuia sau mai multor clienți ai aceluiași Participant;

c) executarea ordinelor proprii înaintea ordinelor clienților proprii, în condițiile în care Participantul a preluat deja un ordin al unui client pentru tranzacționarea aceleiași valori mobiliare (front running);

d) executarea ordinelor proprii înaintea ordinelor clienților proprii prin cumpărări în contul propriu la un preț mai mic, respectiv vînzări din contul propriu la un preț mai mare decît cel la care sînt executate ulterior ordinele clienților, în condițiile în care Participantul a preluat deja un ordin al unui client pentru tranzacționarea aceleiași valori mobiliare (front running);

e) introducerea valorilor mobiliare ale clienților într-un cont grup fără a se respecta caracteristicile precizate în ordinele de bursă ale acestora;

f) introducerea valorilor mobiliare ale clienților într-un cont grup în altă ordine decît cea a primirii lor, în cazul în care tipul alocării asociat contului grup este FIFO;

g) executarea unei tranzacții în care figurează același client, atît la cumpărare, cît și la vînzare.

(2) În cazul în care BVC constată fapte de natura celor menționate în alin. (1), va informa în acest sens imediat C.N.P.F. și după caz alte organe competente.

Articolul 291.

(1) BVC monitorizează tranzacțiile bursiere prin configurarea unor niveluri de alertă pentru următorii parametri:

a) variația procentuală a prețului ultimei tranzacții a unui simbol în piața principală, inclusiv prețul de închidere;

b) volumul total zilnic tranzacționat pe un simbol în piața principală;

c) valoarea totală zilnică tranzacționată pe un simbol în piața principală.

(2) Nivelurile de alertă prevăzute la alin.(1) se aplică entităților simbol-piață, exclusiv în piața principală a simbolului, pe durata ședințelor de tranzacționare.

(3) Parametrii monitorizați de BVC vor avea nivelurile de alertă stabilite de Consiliul BVC, determinate după cum urmează:

a) pentru prețul ultimei tranzacții, inclusiv prețul de închidere al unui simbol în piața principală – valoare fixă, raportată la prețul de referință al simbolului +/- 15%, pentru categoria listing;

b) pentru volumul total zilnic tranzacționat pe un simbol în piața principală – valoare fixă pe durata unui trimestru,

calculată ca volum mediu zilnic tranzacționat pe un simbol în piața principală a simbolului în trimestrul precedent celui în care se aplică +/- 15%, pentru categoria listing;

c) pentru valoarea totală zilnică tranzacționată pe un simbol în piața principală – valoare fixă pe durata unui trimestru, calculată ca valoare medie zilnică tranzacționată pe un simbol în piața principală a simbolului în trimestrul precedent celui în care se aplică +/- 15%, pentru categoria listing.

(4) Nivelurile de alertă pentru prețul ultimei tranzacții, inclusiv prețul de închidere a unui simbol în piața principală nu se aplică în ședințele de tranzacționare în care este suspendată limita de variație procentuală maximă a prețului simbolului.

(5) Nivelurile de alertă pentru volumul total zilnic al unui simbol în piața principală și pentru valoarea totală zilnică a unui simbol în piața principală se aplică după împlinirea unui trimestru integral de la începerea tranzacționării simbolului pe piața reglementată administrată de BVC.

(6) În sensul prezentului articol, trimestru înseamnă următoarele perioade: ianuarie – martie, aprilie – iunie, iulie – septembrie și octombrie – decembrie.

(7) BVC va informa imediat C.N.P.F. în momentul în care un nivel de alertă este depășit, precizând în informare dacă există suspiciuni cu privire la încălcarea prevederilor legale incidente.

TITLUL IV. ADMINISTRAREA ȘI DISEMINAREA DE CĂTRE BVC A INFORMAȚIILOR PUBLICE PRIVIND EMITENȚII, TIPURILE DE VALORI MOBILIARE TRANZACȚIONATE ȘI SERVICIILE DE ACCES AL PARTICIPANȚILOR

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 292.

(1) Prezentul Titlu stabilește norme cu privire la tipurile, mijloacele de comunicare și regimul tarifar al informațiilor publice diseminate de operatorul de piață către terțe părți, denumite beneficiari ai informației, în conformitate cu prevederile legislației privind piața valorilor mobiliare și reglementărilor incidente emise de BVC.

(2) Informațiile publice sînt datele de interes public, referitoare la bursă, la Emitenții de valori mobiliare și la operațiunile cu valorile mobiliare tranzacționate pe piața bursieră organizată și administrată de bursă, care trebuie făcute accesibile publicului, în scopul respectării normelor privind transparența și protecția investitorilor.

CAPITOLUL II. TIPURI DE INFORMAȚII PRIVIND BVC, EMITENȚII ȘI VALORILE MOBILIARE DISEMINATE PUBLIC DE BVC

Articolul 293.

(1) BVC va face disponibile următoarele informații:

a) reglementările bursiere;

b) informații cu privire la structura acționariatului bursei și lista persoanelor care intră în componența organelor de conducere;

c) lista membrilor bursei de valori;

d) specificarea valorilor mobiliare admise spre circulație la bursa de valori;

e) rapoartele privind tranzacțiile efectuate la bursă întocmite pentru fiecare piață, zilnic, lunar și anual, cu excepția informațiilor confidențiale.

(2) Informația privind rezultatele fiecărei sesiuni de tranzacționare, dezvăluită conform cerințelor stabilite la alin. (1) lit. e), se plasează pînă la finele zilei de tranzacționare pe pagina oficială web a bursei.

(3) Bursa de valori publică în buletinul bursier sau în alte organe de presă specificate în statutul său și difuzează pe întreg teritoriul țării, precum și pe pagina sa oficială web, următoarea informație:

a) despre valorile mobiliare admise spre circulație la bursă - cel puțin o dată pe lună;

b) despre tranzacțiile efectuate la bursă – cel puțin o dată în săptămînă.

Articolul 294.

Emitenții ale căror valori mobiliare sînt admise la tranzacționare și listate pe o piață bursieră, organizată și administrată de BVC, întocmesc rapoarte și le transmit BVC în conformitate cu prevederile legale. Informația inclusă în rapoartele prezentate bursei trebuie să includă darea de seamă anuală asupra valorilor mobiliare, informația despre evenimentele și acțiunile ce afectează activitatea financiar-economică a societății.

Articolul 295.

Informațiile în timp real, necesare evaluării de către un investitor a termenelor unei tranzacții, ca de exemplu: prețurile și cantitățile curente de vînzare și cumpărare, prețul, volumul și momentul executării tranzacțiilor, decizia de suspendare sau retragere de la tranzacționare a unei valori mobiliare, vor fi puse la dispoziție de bursă în mod continuu pe toată durata programului normal de tranzacționare și vor fi accesibile fie prin distribuirea de către bursă, fie prin intermediul Participanților sau al unor terțe părți specializate în diseminarea de informații.

CAPITOLUL III. MIJLOACE DE COMUNICARE A INFORMAȚIILOR CĂTRE PUBLIC ȘI SERVICIILE DE ACCES AL PARTICIPANȚILOR

Articolul 296.

Informațiile prevăzute la art. 293 referitoare la BVC vor fi făcute disponibile public pe pagina web a BVC.

Articolul 297.

BVC asigură accesul Participanților precum și al unor terțe părți, la raportările prevăzute la art. 294, prin intermediul sistemului de tranzacționare aplicat de BVC.

Articolul 298.

Informațiile menționate în art. 295 sînt accesibile investitorilor astfel:

a) prin produsele de vizualizare a pieței în timp real, create de BVC și accesibile investitorilor pe pagina de web a BVC;

b) prin distribuirea de date în timp real de către BVC către Participanți, într-un format electronic prelucrabil, și puse la dispoziția clienților pe pagina de web a Participanților;

c) prin distribuirea de date în timp real prin intermediul programului de diseminare a datelor în timp real ("data feed") al BVC către distribuitorii de date ("data vendors") și pus la dispoziție de distribuitorii de date prin programe și produse proprii.

CAPITOLUL IV. REGIMUL TARIFAR AL INFORMAȚIILOR

Articolul 299.

Informațiile prevăzute în art. 293 vor fi afișate public, cu titlu gratuit, pe pagina web a BVC.

Articolul 300.

Informațiile prevăzute în art. 294 sînt accesibile Participanților cu titlu gratuit, iar terțelor părți interesate cu titlu oneros.

Articolul 301.

Informațiile menționate în art. 295 sînt diseminate de către BVC cu titlu oneros astfel:

a) pentru produsele create de BVC - prin achitarea unei plăți lunare de acces, stabilit de BVC și achitat de utilizatorul produsului, plată prevăzută în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC;

b) pentru datele furnizate în timp real către Participanți - prin achitarea unei plăți anuale de acces stabilit de BVC și achitat de Participantul primitor al informației precum și prin achitarea unei plăți lunare achitate de utilizatorul produsului, plăți prevăzute în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC;

c) pentru datele furnizate în timp real către distribuitorii specializați de date - prin achitarea unei plăți anuale de acces stabilit de BVC și plătit de distribuitor, precum și prin achitarea unei plăți lunare achitate de utilizatorul produsului, plăți prevăzute în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

TITLUL V. RELAȚIA BVC CU SOCIETĂȚI CARE ADMINISTREAZĂ UN SISTEM DE CLEARING-DECONTARE

Articolul 302.

Relația dintre BVC și Depozitarul central de valori mobiliare, precum și cu alte societăți care administrează un sistem de clearing-decontare se desfășoară pe baza contractuală, având drept obiect asigurarea îndeplinirii, în condiții de maximă eficiență și securitate a operațiunilor de transmitere și înregistrare a tranzacțiilor cu valori mobiliare încheiate pe piețele bursiere în cazul sistemelor de clearing-decontare, depozitare și înregistrare, administrate de Depozitarul central de valori mobiliare și de alte societăți care administrează sisteme de clearing-decontare, pentru efectuarea operațiunilor de clearing și decontare a acestora, precum și a tuturor operațiunilor aferente.

Articolul 303.

Sistemul de clearing-decontare utilizat pentru operațiunile de clearing-decontare, depozitare și înregistrare a valorilor mobiliare tranzacționate pe piața reglementată a BVC este sistemul administrat de către Depozitarul central de valori mobiliare.

TITLUL VI. DISPOZIȚII TRANZITORII ȘI FINALE

Articolul 304.

Dispozițiile prezentelor Reguli se completează, în mod corespunzător, cu prevederile celorlalte reglementări ale BVC care cuprind dispoziții referitoare la regimul juridic bursier.

Articolul 305.

(1) Participantii, deținători de licență pentru activitatea profesionistă pe piața valorilor mobiliare de brokeraj și dealer eliberată de C.N.P.F., la latitudinea sa, dobândesc de drept calitatea de Participant la sistemul de tranzacționare utilizat de BVC și au obligația să se încadreze și să respecte prezentele Reguli.

(2) Participantii, deținători de licență pentru activitatea profesionistă pe piața valorilor mobiliare de brokeraj și dealer eliberată de C.N.P.F., care își desfășoară activitatea în cadrul BVC au obligația să transmită BVC contractele încheiate cu Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 306.

Valorile mobiliare ale Emitenților înregistrate de C.N.P.F. pot fi înscrise la BVC și pot fi admise de drept la tranzacționare pe piața bursieră la vedere administrată de BVC.

Articolul 307.

Forma și conținutul Angajamentului de admitere și menținere la tranzacționare și a Formularului cu date personale, vor fi aprobate de Consiliul Bursei.

Articolul 308.

BVC poate emite precizări tehnice privind sistemul de tranzacționare, de admitere și activitate a Participantilor, de admitere și tranzacționare a valorilor mobiliare, precum și alte precizări normative care vizează regimul juridic bursier.

Articolul 309.

Partea I din prezentele Reguli intră în vigoare după adoptarea acestora de către C.N.P.F. și publicarea în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PARTEA II. PIAȚA REGLEMENTATĂ LA TERMEN TITLU PRELIMINAR

Articolul 310.

Termenii și expresiile utilizate în cuprinsul Regulilor

Bursei de Valori Chișinău – Partea II – Piața reglementată la termen” (“Partea II”) au următoarele semnificații:

1. **Activ suport** (underlying asset) reprezintă valoarea mobilă / instrumentul financiar, indicele bursier sau valutar, rata dobânzii, marfa, precum și orice alt activ sau instrument al cărui preț, randament sau unitate de mărime stă la baza valorii unui instrument financiar derivat (în continuare IFD).

2. **Agent de derivate** reprezintă persoana fizică, angajată a unui participant la Piața derivatelor, careia BVC i-a acordat dreptul să introducă ordine de bursă și să încheie tranzacții cu IFD prin intermediul sistemului electronic de tranzacționare.

3. **Apel în marjă** (margin call) reprezintă cererea cu titlu de obligativitate formulată de Depozitarul central de valori mobiliare către un membru compensator, respectiv de un membru compensator către un client sau membru noncompensator, în vederea încadrării limitelor impuse contului în marjă.

4. **Bloc de tranzacționare** (standard lot) reprezintă numărul de contracte corespunzătoare unei anumite serii IFD care formează o unitate standard de tranzacționare, stabilit în funcție de specificațiile de contract pentru fiecare IFD în parte.

5. **B.N.M.** reprezintă Banca Națională a Moldovei.

6. **BVC** reprezintă S.A. “Bursa de Valori Chișinău”

7. **Partea I** reprezintă “Partea I – Piața reglementată la vedere” din cadrul prezentelor Reguli.

8. **Depozitarul central de valori mobiliare** reprezintă participantul profesionist la piața valorilor mobiliare, deținător de licență eliberată de C.N.P.F. în condițiile legislației în vigoare, care efectuează operațiuni de înregistrare, garantare, compensare și decontare a tranzacțiilor cu IFD încheiate pe Piața derivatelor, precum și oricare alte operațiuni în legătură cu acestea.

9. **Client** reprezintă persoana fizică, persoana juridică sau oricare altă entitate fără personalitate juridică, care derulează operațiuni cu IFD pe Piața derivatelor în baza unui contract încheiat cu un intermediar admis să opereze pe aceasta piață.

10. **C.N.P.F.** reprezintă Comisia Națională a Pieței Financiare.

11. **Consiliul Bursei** reprezintă Consiliul de administrație al S.A. “Bursa de Valori Chișinău”.

12. **Cont în marjă** (margin account) reprezintă contul în care sînt evidențiate, după caz:

a. fondurile bănești și/sau contravaloarea instrumentelor financiare constituite sub formă de colateral în vederea garantării pozițiilor deschise;

b. drepturile dobîndite și obligațiile asumate.

13. **Cont de poziție** (position account) reprezintă contul deschis în sistemul electronic de clearing-decontare în care sînt evidențiate contractele cumpărate și/sau vîndute, precum și pozițiile deschise cu IFD ca urmare a încheierii de tranzacții pe Piața derivatelor.

14. **Contract futures** reprezintă un contract standardizat în conformitate cu specificațiile contractului stabilite de BVC, care creează pentru părțile contractante obligația de a cumpăra, respectiv de a vinde, un anumit activ suport la o dată ulterioară (data scadenței) și la un preț convenit în momentul încheierii tranzacției pe Piața derivatelor.

15. **Contract Options** sau **Opțiuni** reprezintă contractul standardizat în conformitate cu specificațiile contractului stabilite de BVC, prin care cumpărătorul are dreptul, dar nu și obligația, de a cumpăra (opțiune Call) sau de a vinde (opțiune Put) în schimbul unei prime (premium) un anumit activ suport la un anumit preț (preț de exercitare), pe întreaga durată de viață a opțiunii (American option), la

anumite date predeterminate (Bermuda option) sau doar la data scadenței (European option).

16. **Cotația** reprezintă prețul care se negociază în momentul încheierii tranzacției cu un anumit IFD, care poate fi exprimat în unități monetare, puncte indice, rată a dobânzii sau randamentului, unitate de mărime etc., în conformitate cu specificațiile contractului stabilite de BVC.

17. **Data scadenței** reprezintă ziua din luna de scadență la care o anumită serie IFD expiră, iar pozițiile deschise existente sînt închise la prețul final de decontare.

18. **Data ex-right** este a doua zi lucrătoare înainte de data de înregistrare și reprezintă data corespunzătoare primei ședințe de tranzacționare, în care cumpărătorul unei acțiuni nu mai dobîndește dreptul de a beneficia de dividende sau de alte drepturi speciale asociate acțiunilor respective, și după care asupra acestei acțiuni nu se mai răsfrîng efectele hotărîrilor adunării generale a acționarilor.

19. **Data cum-right** este a treia zi lucrătoare înainte de data de înregistrare și reprezintă data ultimei ședințe de tranzacționare în care cumpărătorul unei acțiuni va dobîndi dreptul de a beneficia de dividende sau de alte drepturi speciale asociate acțiunii respective și asupra acestei acțiuni se răsfrîng efectele hotărîrilor adunării generale a acționarilor.

20. **Decontare cu livrare** (physical delivery) reprezintă stingerea obligațiilor bănești și de transfer a unui activ suport rezultate în urma procesului de decontare finală.

21. **Decontare în fonduri** (cash settlement) reprezintă stingerea obligațiilor bănești ale membrilor compensatori rezultate în urma procesului de decontare zilnică sau finală.

22. **Decontare zilnică** (daily settlement) reprezintă procesul prin care sînt stinse zilnic obligațiile bănești rezultate ca urmare a încheierii de tranzacții cu IFD și a marcării la piață a pozițiilor deschise pe baza prețului zilnic de decontare.

23. **Decontare finală** (final settlement) reprezintă procesul prin care sînt stinse la scadență obligațiile bănești și/sau de transfer a unui activ suport, după caz, rezultate ca urmare a închiderii de către Depozitarul central de valori mobiliare a pozițiilor deschise existente, pe baza prețului final de decontare.

24. **Formator de piață** sau **Market maker** reprezintă participantul la Piața derivatelor care se angajează să mențină lichiditatea pieței pentru un anumit IFD utilizînd propriul capital, prin introducerea și menținerea de oferte ferme de cumpărare și vânzare în nume propriu, precum și să încheie tranzacții la prețurile afișate prin oferte ferme în perioada de timp în care participantul respectiv deține această calitate.

25. **IFD** reprezintă termen generic utilizat pentru identificarea unui instrument financiar derivat care are la bază un anumit activ suport și specificații unice. Fiecărui IFD îi corespund mai multe serii cu specificații comune, numărul acestora fiind determinat în funcție de lunile de scadență, precum și în funcție de prețurile de exercitare disponibile la un moment dat, în cazul contractelor options.

26. **Intermediar** reprezintă participantul profesionist la piața valorilor mobiliare autorizat de C.N.P.F. pentru desfășurarea activității de broker/dealer.

27. **Luna de scadență** (contract / delivery month) reprezintă luna calendaristică stabilită prin specificațiile înregistrate la C.N.P.F. în care contractele corespunzătoare unei serii IFD expiră sau se închid de către Depozitarul central de valori mobiliare, după caz.

28. **Marcarea la piață** (mark-to-market) reprezintă

actualizarea de către Depozitarul central de valori mobiliare a contului în marjă prin reevaluarea pozițiilor deschise la un anumit preț ("preț de cotare"), determinat în conformitate cu reglementările respective în vederea stabilirii diferențelor favorabile/nefavorabile corespunzătoare drepturilor dobîndite/obligațiilor asumate în cadrul Sistemului de clearing-decontare administrat de Depozitarul central de valori mobiliare.

29. **Marja** sau **Colateral** (margin / collateral) reprezintă garanția financiară sau de alt tip, constituită sub forma de fonduri bănești și/sau instrumente financiare din categoriile de active eligibile încadrate în limitele impuse contului în marjă în vederea garantării obligațiilor financiare rezultate din operațiunile cu IFD derulate pe Piața derivatelor. Nivelul minim al sumei evidențiate în contul în marjă reprezintă necesarul de marjă definit în conformitate cu reglementările în vigoare adoptate de BVC.

30. **Membru compensator** (clearing member) este intermediarul care participă direct la Sistemul de clearing-decontare în baza unui contract încheiat cu Depozitarul central de valori mobiliare, astfel:

a) membru compensator general (general clearing member) este contrapartea Depozitarului central de valori mobiliare și garantează îndeplinirea obligațiilor rezultate în cadrul procesului de clearing-decontare a tranzacțiilor încheiate pe contul propriu, pe contul clienților proprii, precum și pe contul membrilor noncompensatori și al clienților acestora;

b) membru compensator individual (individual clearing member) este contrapartea Depozitarului central de valori mobiliare și garantează îndeplinirea obligațiilor rezultate în cadrul procesului de clearing-decontare a tranzacțiilor încheiate pe contul clienților acestuia și pe contul propriu, după caz.

31. **Membru noncompensator** (nonclearing member) este intermediarul sau traderul care deține calitatea de participant la Piața derivatelor și care participă indirect la Sistemul de clearing-decontare, prin intermediul unui membru compensator general.

32. **Multiplicator** (multiplier) reprezintă valoarea exprimată în unități monetare (de exemplu: 10 MDL / USD / EUR etc.) sau fizice (de exemplu: 1.000 acțiuni / obligațiuni etc.) care este stabilită în specificațiile IFD pentru determinarea valorii noționale a unui contract IFD.

33. **Necesar de marjă** (margin requirement) reprezintă nivelul minim al sumei evidențiate în contul în marjă deschis în sistemul electronic de clearing-decontare care trebuie constituit sub formă de colateral, în conformitate cu sistemul de marje utilizat de Depozitarul central de valori mobiliare:

a) necesarul de marjă inițială se determină pe baza pozițiilor deschise și a ordinelor de bursă din sistemul electronic de tranzacționare;

b) necesarul de marjă de menținere se determină pe baza pozițiilor deschise.

34. **Ordin de bursă** (exchange order) reprezintă instrucțiunea de cumpărare sau vânzare introdusă în sistemul electronic de tranzacționare de către un participant la Piața derivatelor în vederea încheierii unei tranzacții cu IFD.

35. **Participant la Piața derivatelor** (trading member) reprezintă entitățile de natura intermediarilor și a traderilor care sînt admise de BVC ca participant la sistemul de tranzacționare al BVC în vederea derulării de operațiuni pe piața reglementată la termen.

36. **Piața derivatelor** (Derivatives Market) reprezintă piața reglementată la termen administrată de BVC. Piața reglementată la termen – segment (sector) al pieței bursiere

unde au loc operațiunile de piață cu valorile mobiliare derivate.

37. **Piața Futures** reprezintă segmentul de piață din cadrul Pieței derivatelor pe care sînt tranzacționate contracte futures în funcție de criteriile stabilite de BVC.

38. **Pas de Tranzacționare** sau **Pas de Cotare** (tick size) reprezintă fluctuația minimă a cotației unui anumit IFD care este stabilită prin specificațiile contractului respectiv.

39. **Poziție deschisă** (open position) reprezintă numărul net de contracte cumpărate sau vîndute dintr-o anumită serie IFD și înregistrate într-un anumit cont de poziție care nu au fost închise printr-o tranzacție de sens opus, prin exercitare sau prin închidere de către Depozitarul central de valori mobiliare la scadență. Pozițiile deschise pot fi:

a) poziție long reprezintă poziția netă de cumpărare pe un anumit cont și serie IFD rezultată ca urmare a încheierii uneia sau mai multor tranzacții prin care numărul de contracte cumpărate este mai mare decît numărul de contracte vîndute;

b) poziție short reprezintă poziția netă de vînzare pe un anumit cont și serie IFD rezultată ca urmare a încheierii uneia sau mai multor tranzacții prin care numărul de contracte vîndute este mai mare decît numărul de contracte cumpărate.

40. **Precizări tehnice** - documente emise de BVC cu privire la clarificarea sau interpretarea unor aspecte de natură tehnică și/sau operațională cu privire la prezentele reguli și procedurile emise în completarea acestuia, precum și la sistemul electronic de tranzacționare.

41. **Preț de deschidere** reprezintă prețul la care se execută prima tranzacție pentru o serie IFD în cadrul unei sesiuni de tranzacționare.

42. **Preț de închidere** reprezintă prețul la care se execută ultima tranzacție pentru o serie IFD în cadrul unei sesiuni de tranzacționare.

43. **Preț de exercitare** (exercise / strike price) reprezintă prețul la care poate fi cumpărat sau vîndut un activ suport ca urmare a exercitării unei opțiuni Call sau Put de către deținătorul opțiunii respective.

44. **Preț zilnic de decontare** (daily settlement price / daily SETTLE) reprezintă prețul determinat de BVC în conformitate cu specificațiile IFD, pe baza cărui Depozitarul central de valori mobiliare determină obligațiile și drepturile banești zilnice care urmează a fi stinse în cadrul procesului de decontare zilnică.

45. **Preț final de decontare** (final settlement price / final SETTLE) reprezintă prețul determinat de BVC în conformitate cu specificațiile IFD, care este utilizat în procesul de închidere de către Depozitarul central de valori mobiliare a pozițiilor deschise existente la scadență și pe baza cărui Depozitarul central de valori mobiliare determină drepturile și obligațiile banești finale care urmează a fi stinse în cadrul procesului de decontare finală.

46. **Prima zi de tranzacționare** reprezintă prima zi în care o serie IFD a fost lansată la tranzacționare.

47. **Serie IFD** sau **Serie** reprezintă un contract IFD care poate fi identificat în mod unic prin specificațiile contractelor corespunzătoare (exemplu: contract futures avînd drept activ suport un indice, multiplicatorul 1 leu și scadența în luna respectivă a anului respectiv).

48. **Simbol** reprezintă codificarea utilizată în sistemul electronic pentru identificarea unei serii IFD.

49. **Sistem de clearing-decontare** reprezintă sistemul de clearing-decontare care este administrat de către Depozitarul central de valori mobiliare.

50. **Specificații IFD** sau **Specificații Contract** sau **Specificații de Contract** (contract specifications) repre-

zintă setul de clauze standardizate ale contractelor IFD, cum ar fi: simbolul, activul suport, multiplicatorul, cotația, pasul de cotare, lunile de scadență, data scadenței, etc., care sînt aprobate de Consiliul Bursei și înregistrate la C.N.P.F.

51. **Stil Opțiune** (option style) reprezintă specificația unui contract options prin care se stabilește perioada sau momentul la care este posibilă exercitarea unei opțiuni, astfel: pe întreaga durată de viață a contractului (American option), la anumite date predeterminate (Bermuda option) sau doar la scadența contractului (European option).

52. **Total Poziții Deschise** sau **Open Interest** (Open Interest) reprezintă numărul total de contracte cumpărate sau vîndute corespunzătoare unei serii IFD, care nu au fost închise printr-o tranzacție de sens contrar, prin exercitare sau prin expirare/inchidere de către Depozitarul central de valori mobiliare la scadență.

53. **Trader** reprezintă persoana juridică care deține licența C.N.P.F. de desfășurare a activității de dealer.

54. **Tranzacție cu IFD** sau **Tranzacție** reprezintă contractul de vînzare-cumpărare a unui IFD, negociat și încheiat în sistemul electronic de tranzacționare, care este validat și înregistrat de către Depozitarul central de valori mobiliare în sistemul electronic de clearing-decontare.

55. **Ultima zi de tranzacționare** reprezintă ultima zi în care o serie IFD este disponibilă la tranzacționare.

56. **Valoare Noțională** (notional value) a unui contract IFD reprezintă produsul algebric dintre cotația sau prețul zilnic / final de decontare al unei serii IFD și multiplicatorul acestuia sau valoarea determinată printr-o altă metodologie stabilită de BVC.

(2) Termenii cu privire la Piața derivatelor care nu sînt definiți la alin. (1) sau explicitați în cadrul prezentului regulament, au semnificațiile corespunzătoare conținute, după caz, în legislația în vigoare a pieței valorilor mobiliare, reglementările C.N.P.F., precum și în prevederile regulilor bursiere ale BVC.

Articolul 311.

(1) Prevederile Părții II se completează în mod corespunzător cu reglementările emise de BVC, adoptate de Consiliul Bursei și care vor fi aprobate de C.N.P.F. înainte de intrarea lor în vigoare.

(2) Reglementările menționate la alineatul precedent se vor referi la tranzacționarea IFD care au ca modalitate de executare la scadență decontarea prin livrare fizică, fără a se limita la aceasta.

Articolul 312.

Prevederile din Partea I, Titlul IV – “Administrarea și diseminarea de către BVC a informațiilor publice privind emitenții, tipurile de valori mobiliare tranzacționate și serviciile de acces al participanților” se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor în cadrul prezentului regulament.

TITLUL I. PARTICIPANȚII LA PIAȚA DERIVATELOR

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 313.

(1) În vederea acordării calității de participant pe Piața derivatelor unui participant profesionist, prevederile prezentului regulament se aplică în mod corespunzător, cu respectarea legislației în vigoare.

(2) Prevederile din regulile bursiere ale BVC, precum și obligațiile privind taxele, plățile și comisioanele datorate BVC, se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor.

Articolul 314.

(1) Participanții la Piața derivatelor de natura intermediarilor desfășoară operațiuni cu IFD în nume și pe cont propriu, precum și în numele și pe contul clienților, în limitele licenței deținute de broker și/sau dealer.

(2) Participanții la Piața derivatelor de natura traderilor tranzacționează exclusiv în nume și pe cont propriu, compensarea și decontarea tranzacțiilor efectuate de către

această categorie de participanți realizându-se numai prin intermediul unui membru compensator general.

(3) Se interzice participanților la Piața derivatelor să deschidă cont propriu, respectiv să introducă ordine de bursă și să încheie tranzacții cu IFD pe acest cont, prin intermediul unui alt participant admis pe piața reglementată la termen, în condițiile în care dispune de dreptul de tranzacționare pe Piața derivatelor.

Articolul 315.

(1) Participanții la Piața derivatelor sînt obligați să informeze clienții existenți și potențiali cu privire la prevederile prezentului regulament, ale Depozitarului central de valori mobiliare și ale normelor legale incidente.

(2) Participanții la Piața derivatelor, inclusiv agenții de derivate, au obligația să respecte confidențialitatea datelor de identificare a clienților proprii, precum și oricare alte informații legate de activitatea desfășurată de către aceștia, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

(3) Participanții la Piața derivatelor vor urmări ca în procesul de comunicare cu clienții existenți și potențiali să prezinte în mod obiectiv caracteristicile principale ale IFD, precum și să nu sugereze că rezultatele pozitive obținute în trecut ar constitui o garanție cu privire la performanțele viitoare în cazul în care se referă la un anumit IFD sau strategie de tranzacționare.

(4) Contractul încheiat între un participant la Piața derivatelor și un client cu ocazia încheierii contractului de prestări servicii cu privire la tranzacționarea IFD va include și documentul – informația cu privire la riscurile instrumentelor financiare derivate, fiind necesară semnarea acestuia de către client în vederea confirmării faptului că a luat la cunoștință și a înțeles conținutul respectivului document.

(5) Participanții admiși să opereze pe Piața derivatelor vor depune eforturi în identificarea altor riscuri sau aspecte relevante care nu sînt cuprinse în documentul cu privire la riscurile IFD menționat la alin. (4) și vor informa clienții proprii în mod corespunzător.

Articolul 316.

(1) BVC poate solicita participanților la Piața derivatelor furnizarea sau elaborarea oricărui document, raportare financiară sau informație pe care le consideră necesare pentru buna administrare a Pieței derivatelor, aceștia avînd obligația să răspundă cu promptitudine și în mod corespunzător solicitărilor.

(2) BVC nu își asumă nici o responsabilitate față de participanții la Piața derivatelor sau terți în următoarele situații:

a) în cazul în care participanții la Piața derivatelor sau agenții de derivate nu respectă normele din legislația în vigoare, inclusiv cele cuprinse în reglementările BVC cu privire la piața reglementată la termen;

b) înregistrarea de pierderi financiare sau de orice altă natură suferite ca urmare a activității desfășurate pe Piața derivatelor;

c) în situații de forță majoră și/sau caz fortuit.

Articolul 317.

(1) Metodologia de aplicare a taxelor, plăților și comisioanelor percepute de BVC cu privire la Piața derivatelor este aprobată de către Consiliul Bursei.

(2) Mărimea taxelor, plăților și comisioanelor percepute de BVC pentru derularea operațiunilor cu IFD pe Piața derivatelor conform metodologiei prevăzute la alin. (1), este adoptat de către Consiliul Bursei și coordonat cu C.N.P.F.

**CAPITOLUL II. CALITATEA DE PARTICIPANT
LA PIAȚA DERIVATELOR****Secțiunea 1. Cadru general****Articolul 318.**

(1) Acordarea calității de participant la Piața derivatelor

este de competența Consiliului Bursei.

(2) Acordarea calității de participant la Piața derivatelor are loc la data adoptării hotărîrii de admitere de către Consiliul Bursei și va produce efecte față de terți la data înscrierii în Registrul Participanților, în cadrul secțiunii corespunzătoare pieței reglementate la termen.

(3) BVC menține și publică lista participanților admiși să opereze pe Piața derivatelor.

(4) BVC poate percepe o plată anuală aferentă calității de participant la Piața derivatelor, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

Articolul 319.

În cazul în care participanții la Piața derivatelor doresc să tranzacționeze de la sediile sale secundare, se aplică în mod corespunzător prevederile aplicabile pieței reglementate la vedere din regulile bursiere ale BVC privind procedura de admitere ca Participant și acordarea accesului la sistemul de tranzacționare al BVC.

Secțiunea 2. Acordarea calității de participant la Piața derivatelor**Articolul 320.**

Entitățile de natura intermediarilor sau traderilor care sînt admise să deruleze operațiuni pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, pot dobîndi calitatea de participant la Piața derivatelor dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

a) să transmită o cerere scrisă de admitere ca participant la Piața derivatelor;

b) să dețină, la data depunerii la BVC a cererii menționate la lit. a), calitatea de Participant la sistemul de tranzacționare al BVC pe piața reglementată la vedere;

c) să nu aibă obligații restante față de BVC, financiare sau de altă natură, la data depunerii la BVC a cererii menționate la lit. a);

d) să îndeplinească alte condiții pe care BVC le consideră necesare.

Articolul 321.

(1) Entitățile de natura intermediarilor sau traderilor, care nu sînt admise să deruleze operațiuni pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, pot dobîndi calitatea de participant la Piața derivatelor dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

a) să transmită o cerere scrisă de admitere ca participant la Piața derivatelor;

b) să depună documentația necesară, aplicată în mod corespunzător entităților de natura intermediarilor și traderilor, în copii, după cum urmează:

1. licența C.N.P.F.;

2. certificatele de calificare eliberate de C.N.P.F. pentru personalul autorizat;

3. certificatul de înregistrare;

4. schema organizatorică a departamentului/unității din cadrul societății care desfășoară operațiuni pe piața de capital;

5. formular cu privire la datele personale pentru membrii consiliului societății, organului executiv, agenții de derivate;

6. formular cu privire la specișenele de semnături pentru toate persoanele care vor semna corespondența cu BVC cu indicarea, pentru fiecare persoană, a ariei de responsabilitate;

7. materialul informativ destinat clienților în care sînt enunțate principiile care stau la baza desfășurării activității, în cazul intermediarilor;

8. raportul anual certificat de auditorul financiar, care va cuprinde situațiile financiare anuale compuse din bilanț, cont de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu, situația fluxurilor financiare, politici contabile și note explicative;

9. contractul de mandat încheiat cu un alt participant la

Piața derivatelor, după caz;

10. alte documente pe care BVC le consideră necesare.

c) să prezinte, după caz, dovada achitării plății prevăzută în Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC pentru admiterea la piața reglementată la termen ca Participant la sistemul de tranzacționare;

d) să îndeplinească alte condiții pe care BVC le consideră necesare.

(2) În cazul entităților de natura traderilor, BVC poate impune cerințe specifice în ceea ce privește nivelul minim al capitalului inițial/social, calificarea personalului, precum și alte condiții.

Articolul 322.

(1) Obținerea calității de participant la Piața derivatelor nu presupune acordarea de drept a accesului la sistemul de tranzacționare.

(2) Participanții la Piața derivatelor au obligația să notifice în scris BVC cu privire la orice modificare intervenită în ceea ce privește informațiile furnizate prin documentele care au stat la baza admiterii acestora, precum și orice eveniment semnificativ cu privire la societatea respectivă, în termen de 2 zile lucrătoare de la data la care modificările devin efective.

(3) Participanții la Piața derivatelor vor desemna cel puțin două persoane în relația cu BVC.

(4) Documentele transmise BVC în legătură cu activitatea desfășurată pe Piața derivatelor vor purta semnătura cel puțin a unuia dintre reprezentanții desemnați.

Articolul 323.

(1) Consiliul Bursei poate respinge cererea de acordare a calității de participant la Piața derivatelor chiar dacă sînt îndeplinite toate condițiile de admitere, în cazul în care se consideră că nu pot fi îndeplinite condițiile pentru asigurarea unei bune supravegheri a activității entității respective, pentru menținerea integrității pieței, precum și din alte motive întemeiate.

(2) În cazul respingerii cererii de acordare a calității de participant la Piața derivatelor, BVC va returna sumele corespunzătoare plăților prevăzute, din care se rețin comisioanele bancare suportate de BVC în acest sens, după caz.

Articolul 324.

(1) Calitatea de participant la Piața derivatelor încetează de drept ca efect al fuziunii, dizolvării sau divizării societății respective, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

(2) Societățile rezultate ca urmare a unui proces de fuziune, dizolvare sau divizare au obligația să se conformeze prevederilor cu privire la notificările către BVC.

Secțiunea 3. Retragera calității de participant la Piața derivatelor

Articolul 325.

(1) Retragera calității de participant la Piața derivatelor este de competența Consiliului Bursei.

(2) Retragera calității de participant la Piața derivatelor are loc la data adoptării hotărîrii de retragere de către Consiliul Bursei și va produce efecte la data la care hotărîrea respectivă devine definitivă, fiind urmată de radierea din Registrul Participanților, din cadrul secțiunii corespunzătoare pieței reglementate la termen.

Articolul 326.

(1) Consiliul Bursei poate decide cu privire la retragera calității de participant la Piața derivatelor în următoarele situații:

a) la cererea scrisă a participantului respectiv;

b) aplicarea de către C.N.P.F. sau BVC a unor sancțiuni pentru săvîrșirea unei fapte ilicite pe Piața derivatelor;

c) retragera calității de participant pe piața reglementată la vedere ca urmare a aplicării de către BVC a unor sancțiuni pentru săvîrșirea unei fapte ilicite pe această

pieță;

d) se constată că dobîndirea calității de participant la Piața derivatelor a fost obținută în baza unor informații false, eronate sau incomplete, precum și în alte cazuri în care la data acordării calității nu au fost îndeplinite în mod corespunzător toate condițiile necesare;

e) ca urmare a suspendării accesului la sistemul de tranzacționare pe Piața derivatelor pe o durată mai mare de 6 luni consecutive în ultimele 12 luni;

f) dacă accesul unui participant la sistemul de tranzacționare pe Piața derivatelor este suspendat în repetate rînduri în cursul unui an calendaristic ca urmare a înregistrării de obligații restante față de BVC pe o perioadă mai mare de 30 de zile calendaristice de la data scadentei;

g) ca urmare a netranzacționării pe Piața derivatelor pe durata a șase luni calendaristice;

h) retragerea licenței C.N.P.F.;

i) ca urmare a deschiderii procedurii insolvenței față de participantul la Piața derivatelor;

j) încetarea existenței societății;

k) alte situații deosebite în care BVC consideră necesară retragera calității de participant la Piața derivatelor, în vederea menținerii siguranței și integrității pieței reglementate la vedere și/sau la termen administrate de BVC.

(2) În cazul participanților de natura intermediarilor, BVC poate să decidă retragera calității de participant pe piața reglementată la vedere administrată de BVC ca urmare a retragerii calității de participant la Piața derivatelor.

Articolul 327.

(1) Consiliul Bursei decide cu privire la retragera calității de participant la Piața derivatelor avînd la bază notele de recomandare întocmite de către departamentele de specialitate și avizate de către Directorul general al BVC.

(2) BVC va publica modificările în cadrul secțiunii cu privire la piața reglementată la termen din Registrul Participanților ca urmare a retragerii calității de participant la Piața derivatelor.

(3) Participantul căruia i se retrage dreptul de a opera pe Piața derivatelor rămîne obligat la îndeplinirea tuturor obligațiilor financiare și de altă natură față de BVC care decurg din calitatea de participant la Piața derivatelor.

(4) BVC poate solicita orice document sau act necesar în procesul de retragere a calității de participant la Piața derivatelor.

Articolul 328.

Redobîndirea calității de participant la Piața derivatelor are loc sub condiția remedierii situațiilor care au generat pierderea acestei calități, după caz, precum și a îndeplinirii tuturor condițiilor de acordare a calității date.

CAPITOLUL III. ACCESUL LA SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE AL PARTICIPANȚILOR LA PIAȚA DERIVATELOR

Secțiunea 1. Acordarea accesului la sistemul de tranzacționare pentru participanții la Piața derivatelor

Articolul 329.

(1) Acordarea accesului la sistemul de tranzacționare pe Piața derivatelor se efectuează după obținerea calității de participant admis să opereze pe piața reglementată la termen.

(2) Directorul general al BVC stabilește prin decizie data la care devine efectiv accesul la sistemul de tranzacționare al unui participant la Piața derivatelor.

(3) Accesul la sistemul de tranzacționare al unui participant la Piața derivatelor implică și accesul la celelalte sisteme conexe și aplicații informatice furnizate de BVC, după caz.

(4) În vederea admiterii la sistemul de tranzacționare, un participant la Piața derivatelor trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) să facă dovada existenței unui contract de clearing-decontare valabil încheiat cu:

1. Depozitarul central de valori mobiliare, în cazul participanților la Piața derivatelor care dețin calitatea de membri compensatori (generalii sau individuali);

2. un membru compensator general, în cazul participanților la Piața derivatelor care sînt membri noncompensatori;

b) să existe în cadrul societății cel puțin doi agenți de derivate;

c) să îndeplinească cerințele BVC cu privire la dotarea tehnică corespunzătoare în ceea ce privește configurația hardware și software;

d) să încheie un set de documente standard puse la dispoziție de către BVC cu privire la utilizarea sistemelor electronice, precum și a altor aplicații informatice necesare derulării operațiunilor de piață cu IFD pe Piața derivatelor;

e) să îndeplinească orice alte condiții impuse de C.N.P.F. sau BVC pentru derularea operațiunilor de piață cu IFD pe Piața derivatelor.

(5) Participantul la Piața derivatelor va informa în scris BVC cu privire la încetarea relației contractuale cu Depozitarul central de valori mobiliare sau membrul compensator general, după caz.

(6) Depozitarul central de valori mobiliare și membrii compensatori generali vor informa în scris BVC, în cel mai scurt timp, cu privire la încetarea relației contractuale dintre Depozitarul central de valori mobiliare și un membru compensator, respectiv dintre un membru compensator general și un membru noncompensator.

(7) Participanții la Piața derivatelor au obligația să notifice în scris BVC cu privire la neîndeplinirea oricăreia dintre condițiile care au stat la baza acordării accesului la tranzacționare menționate la alin. (4), imediat ce iau la cunoștință cu privire la acest fapt, dar cu minimum 2 zile înainte de data la care evenimentele respective devin efective, după caz.

(8) Se interzice participanților la Piața derivatelor, care nu sînt admiși, să deruleze operațiuni pe piața reglementată la vedere administrată de BVC prin sistemul de tranzacționare.

(9) Se interzice participanților admiși să opereze pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, care nu sînt admiși pe Piața derivatelor, să deruleze operațiuni cu IFD pe piața reglementată la termen prin sistemul de tranzacționare.

Secțiunea 2. Suspendarea accesului la sistemul de tranzacționare pentru participanții la Piața derivatelor

Articolul 330.

(1) BVC poate decide cu privire la suspendarea accesului participanților la Piața derivatelor la sistemul de tranzacționare, după caz, în următoarele situații:

a) la cererea scrisă a participantului la Piața derivatelor;

b) ca urmare a neîndeplinirii oricăreia dintre condițiile care au stat la baza acordării accesului la sistemul de tranzacționare, conform art. 329 alin. (4);

c) ca urmare a neîndeplinirii cerințelor cu privire la apelurile în marjă și/sau a altor cerințe prudentiale, la solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare;

d) ca urmare a aplicării de către BVC a unor sancțiuni pentru savîrșirea unei fapte ilicite pe Piața derivatelor;

e) ca urmare a suspendării accesului la sistemul de tranzacționare a participantului respectiv pe piața reglementată la vedere administrată de BVC;

f) la primirea notificării C.N.P.F. cu privire la decizia de suspendare a licenței;

g) la primirea notificării C.N.P.F. cu privire la decizia

de retragere a licenței, pînă la momentul în care decizia devine irevocabilă;

h) la data adoptării de către Consiliul Bursei a hotărîrii de retragere a calității de participant la Piața derivatelor, pînă la momentul în care hotărîrea devine definitivă sau este revocată;

i) înregistrarea de obligații restante față de BVC, financiară sau de orice altă natură, pe o perioadă mai mare de 30 zile calendaristice de la data scadenței;

j) ca urmare a deschiderii procedurii insolvenței față de participantul respectiv, pînă la finalizarea procedurilor de retragere a calității de participant la Piața derivatelor;

k) alte situații deosebite în care BVC consideră necesară suspendarea accesului participanților la Piața derivatelor la sistemul de tranzacționare în vederea menținerii siguranței și integrității Pieței derivatelor.

(2) BVC poate decide cu privire la suspendarea accesului la celelalte sisteme conexe și aplicații informatice furnizate de BVC, ca urmare a suspendării accesului la sistemul de tranzacționare al unui participant la Piața derivatelor, după caz.

(3) Reluarea accesului la sistemul de tranzacționare se va efectua după înlăturarea cauzelor care au condus la suspendarea dreptului de tranzacționare, după caz.

Articolul 331.

(1) BVC poate suspenda ordinele de bursă active introduse de un participant în Piața derivatelor ca urmare a suspendării de către BVC a dreptului de tranzacționare pe Piața derivatelor al participantului respectiv.

(2) Menținerea, închiderea și/sau transferul pozițiilor deschise existente în conturile administrate de către participantul la Piața derivatelor suspendat de la tranzacționare va fi hotărîtă, după caz, de către:

a) Depozitarul central de valori mobiliare, în cazul în care participantul respectiv deține calitatea de membru compensator (general sau individual);

b) Membrul compensator general, în cazul în care participantul respectiv este membru noncompensator.

(3) La solicitarea Depozitarului central de valori mobiliare, BVC poate acorda accesul la sistemul de tranzacționare unui participant la Piața derivatelor care a fost suspendat în conformitate cu prevederile art. 330 alin. (1) lit. c) în vederea diminuării expunerii existente pentru încadrarea în cerințele de marjă și/sau a altor cerințe prudentiale.

Articolul 332.

În cazul participanților la Piața derivatelor de natura intermediarilor, BVC poate să decidă suspendarea accesului la sistemul de tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC ca urmare a suspendării dreptului de tranzacționare pe Piața derivatelor.

Secțiunea 3. Retragerea accesului la sistemul de tranzacționare pentru participanții la Piața derivatelor

Articolul 333.

(1) Retragerea accesului la tranzacționare pentru participanții la Piața derivatelor este de competența Directorului general al BVC.

(2) Directorul general al BVC va retrage accesul participantului la Piața derivatelor de la sistemul de tranzacționare, precum și de la celelalte sisteme conexe și aplicații informatice, după ce hotărîrea Consiliului Bursei cu privire la retragerea calității de participant pe Piața derivatelor devine definitivă.

Articolul 334.

(1) Ordinele de bursă existente în sistemul de tranzacționare în Piața derivatelor vor fi anulate de către BVC ca urmare a retragerii dreptului de tranzacționare la Piața derivatelor al participantului respectiv.

(2) Închiderea și/sau transferul pozițiilor rămase deschise în conturile administrate de către participantul la Piața derivatelor cărui i se retrage accesul la sistemul de

tranzacționare va fi hotărâtă, după caz, de către:

a) Depozitarul central de valori mobiliare, în cazul în care participantul respectiv este membru compensator (general sau individual);

b) Membrul compensator general, în cazul în care participantul respectiv este membru noncompensator.

TITLUL II. MARKET MAKERII

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 335.

(1) Consiliul Bursei poate decide cu privire la tranzacționarea la BVC a unuia sau mai multor IFD prin intermediul Market makerilor pe Piața derivatelor.

(2) Market makerii au obligația să mențină lichiditatea pieței în conformitate cu prevederile prezentului titlu.

(3) Consiliul Bursei poate stabili parametri specifici și cerințe suplimentare cu privire la operațiunile de piață desfășurate de către participanții la Piața derivatelor care dețin calitatea de Market makeri pe Piața derivatelor.

(4) BVC menține și publică, cel puțin pe site-ul propriu, lista participanților la Piața derivatelor care dețin calitatea de Market makeri pe Piața derivatelor, denumită în continuare "Registrul Market makerilor pe Piața derivatelor", precum și IFD-urile/seriile IFD pentru care este deținută această calitate.

Articolul 336.

(1) BVC poate percepe o plată cu privire la acordarea calității de Market maker, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC stabilită prin Hotărârea Consiliului BVC și coordonată cu C.N.P.F.

(2) BVC poate stabili plăți și/sau comisioane preferențiale cu privire la activitatea de tranzacționare desfășurată în calitate de Market maker pe Piața derivatelor.

CAPITOLUL II. ACORDAREA CALITĂȚII DE MARKET MAKER PE PIAȚA DERIVATELOR.

ÎNREGISTRAREA CA MARKET MAKER PENTRU IFD

Articolul 337.

(1) Acordarea calității de Market maker pe Piața derivatelor este de competența Consiliului Bursei. Consiliul Bursei trebuie să decidă cu privire la acordarea acestei calități în termen de maximum 30 de zile de la depunerea documentelor corespunzătoare care dovedesc îndeplinirea condițiilor menționate la art. 338 alin. (1).

(2) Înregistrarea ca Market maker pentru un anumit IFD / serie IFD este de competența Directorului general al BVC.

(3) Începerea tranzacționării în calitate de Market maker este condiționată de semnarea contractului cu BVC referitor la aplicarea prevederilor art. 352.

Articolul 338.

(1) În vederea dobândirii calității de Market maker pe Piața derivatelor, un participant trebuie să îndeplinească în mod cumulativ următoarele condiții:

a) să dețină dreptul de a tranzacționa instrumente financiare pe cont propriu în conformitate cu licența C.N.P.F.;

b) să dispună în sistemul electronic de tranzacționare de un cont individual de poziție de tip "House", asupra căruia nu este impusă nicio restricție de natură legală sau tehnică;

c) să dețină calitatea de membru compensator de la Depozitarul central de valori mobiliare desemnată de BVC;

d) să obțină acordul prealabil al Depozitarului central de valori mobiliare;

e) să solicite acordarea calității de Market maker pe Piața derivatelor prin transmiterea unei cereri scrise;

f) să solicite înregistrarea ca Market maker pentru cel puțin un IFD prin transmiterea unei cereri scrise;

g) să nu aibă restante în ceea ce privește îndeplinirea obligațiilor financiare și de orice altă natură față de BVC;

h) să prezinte dovada achitării în contul BVC a plății

pentru înscrierea în Registrul Market makerilor pe Piața derivatelor, în cazul în care a fost aprobată perceperea unei astfel de plăți;

i) să desemneze cel puțin un agent de derivate ca persoană de legătură pentru menținerea contactului cu BVC pe perioada deținerii calității de Market maker;

j) să îndeplinească alte condiții pe care BVC le consideră necesare.

(2) În cazul în care survine o modificare în ceea ce privește persoana de legătură menționată la alin. (1) lit. i), Market makerul are obligația de a notifica BVC cu privire la aceasta în cel mai scurt timp posibil.

(3) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la acordarea calității de Market maker pentru un participant la Piața derivatelor și va actualiza în mod corespunzător "Registrul Market makerilor pe Piața derivatelor". Informațiile privind parametrii specifici și cerințele suplimentare impuse Market makerilor de Consiliul Bursei, precum și angajamentele contractuale asumate de aceștia se notifică de asemenea public de BVC, prin intermediul website-ului propriu.

Articolul 339.

(1) Directorul general al BVC stabilește prin decizie, în termen de maximum 15 zile de la data acordării de către Consiliul Bursei a calității de Market maker, în baza contractului încheiat între participantul la Piața derivatelor și BVC, următoarele elemente, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) înregistrarea ca Market maker a participantului respectiv pentru IFD menționat la art. 338 alin. (1) lit. f);

b) data la care participantul respectiv poate să înceapă tranzacționarea în calitate de Market maker pentru IFD pentru care a solicitat înregistrarea în vederea obținerii acestei calități.

(2) Ulterior dobândirii calității de Market Maker, participantul respectiv poate solicita înregistrarea ca Market maker și pentru alte IFD-uri tranzacționate la BVC, caz în care se aplică în mod corespunzător prevederile de la alin. (1) și care implică semnarea unui act adițional la contractul menționat la art. 337 alin. (3).

Articolul 340.

(1) La expirarea seriei IFD cu cea mai apropiată lună de scadență pentru care un participant este înregistrat ca Market maker, participantul respectiv este înregistrat în mod automat pentru următoarea serie a IFD-ului respectiv, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 342 alin. (1) și alin. (2).

(2) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, IFD / seriile IFD pentru care sînt înregistrați participanții la Piața derivatelor în calitate de Market makeri, precum și orice modificări ulterioare cu privire la acestea.

Articolul 341.

Consiliul Bursei poate respinge motivat cererea unui participant la Piața derivatelor pentru obținerea calității de Market maker, în următoarele situații:

a) neîndeplinirea uneia sau mai multor condiții prevăzute la art. 338 alin. (1);

b) se consideră că nu se poate menține integritatea pieței;

c) participantul respectiv a încălcat în mod frecvent angajamentele care decurg din deținerea calității de Market maker, în cazul în care anterior a mai deținut această calitate;

d) din alte motive întemeiate.

CAPITOLUL III. RENUNȚAREA LA ÎNREGISTRAREA CA MARKET MAKER PENTRU UN IFD. RENUNȚAREA LA CALITATEA DE MARKET MAKER

Articolul 342.

(1) Un participant la Piața derivatelor poate renunța la

înregistrarea ca Market maker pentru un anumit IFD prin intermediul uneia dintre următoarele modalități:

a) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la înregistrarea ca Market maker care să devină efectivă la cea mai apropiată scadență a uneia dintre seriile aceluși IFD pentru care participantul respectiv a fost înregistrat ca Market maker;

b) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la înregistrarea ca Market maker care să devină efectivă imediat.

(2) Un participant la Piața derivatelor poate renunța la calitatea de Market maker pe Piața derivatelor prin intermediul uneia dintre următoarele modalități:

a) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la calitatea de Market maker pe Piața derivatelor care să devină efectivă la cea mai apropiată scadență a uneia dintre seriile corespunzătoare oricărui IFD pentru care participantul respectiv a fost înregistrat ca Market maker;

b) transmiterea către BVC a unei notificări de renunțare la calitatea de Market maker pe Piața derivatelor care să devină efectivă imediat.

(3) În situația prevăzută la alin. (1) lit. a) și alin. (2) lit. a), participantul respectiv are obligația să notifice cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de data la care expiră seria corespunzătoare celei mai apropiate luni de scadență, indiferent dacă participantul respectiv este înregistrat sau nu ca Market maker pentru seria care expiră.

(4) În situația prevăzută la alin. (2) lit. b), renunțarea la calitatea de Market maker devine efectivă începând cu ședința de tranzacționare următoare datei la care BVC a primit notificarea respectivă.

(5) Renunțarea de către un Market maker la înregistrarea ca Market maker pentru toate seriile IFD echivalează cu renunțarea la calitatea de Market maker pe Piața derivatelor, caz în care se aplică în mod corespunzător prevederile de la alin. (2).

(6) Renunțarea de către un participant la Piața derivatelor la calitatea de Market maker pe Piața derivatelor echivalează cu renunțarea la înregistrarea ca Market maker pentru toate IFD-urile pentru care participantul respectiv a fost înregistrat ca Market maker de BVC.

Articolul 343.

(1) Dacă un participant la Piața derivatelor a renunțat la înregistrarea ca Market maker pentru un IFD în conformitate cu prevederile art. 342 alin. (1) lit. a) sau a renunțat la calitatea de Market maker în conformitate cu prevederile art. 342 alin. (2) lit. a), reînregistrarea ca Market maker pentru respectivul IFD, respectiv redobândirea calității de Market maker se poate obține numai după o perioadă de timp stabilită de Consiliul Bursei, care nu poate fi mai mică de 10 zile calendaristice de la data la care a devenit efectivă renunțarea la înregistrarea ca Market maker.

(2) Dacă un participant la Piața derivatelor a renunțat la înregistrarea ca Market maker pentru un IFD în conformitate cu prevederile art. 342 alin. (1) lit. b) sau a renunțat la calitatea de Market maker în conformitate cu prevederile art. 342 alin. (2) lit. b), reînregistrarea ca Market maker pentru acel IFD, respectiv redobândirea calității de Market maker se poate obține numai după o perioadă de timp stabilită de Consiliul Bursei, care nu poate fi mai mică de 30 de zile calendaristice de la data la care a devenit efectivă renunțarea la calitatea de Market maker.

(3) Beneficiile și facilitățile acordate participantului de către BVC (taxe, plăți și comisioane preferențiale, etc.) se aplică doar pentru seriile IFD în care participantul este înregistrat ca Market maker și se pierd prin renunțarea la calitatea de Market maker sau prin renunțarea la înregistrarea ca Market maker pentru un IFD / serie IFD.

CAPITOLUL IV. SUSPENDAREA / ÎNCETAREA ÎNREGISTRĂRII CA MARKET MAKER. RETRAGEREA CALITĂȚII DE MARKET MAKER

Articolul 344.

(1) Directorul general al BVC poate decide cu privire la suspendarea înregistrării unui Market maker pentru una sau mai multe serii IFD pentru o perioadă de cel mult 30 de zile calendaristice, în una din următoarele situații, fără a se limita la acestea:

a) retragerea calității de participant la Piața derivatelor;

b) suspendarea accesului participantului la sistemul de tranzacționare;

c) suspendarea sau retragerea calității de membru compensator de către Depozitarul central de valori mobiliare desemnată de BVC;

d) solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare, C.N.P.F. sau a unei alte autorități competente;

e) neîndeplinirea de către participantul respectiv a condițiilor care au stat la baza acordării calității de Market maker și/sau obligațiilor asumate cu privire la derularea activității de Market maker;

f) în cazul în care BVC consideră necesar acest lucru, în situații cum ar fi: forță majoră, necesitatea menținerii integrității și siguranței pieței.

(2) Decizia de suspendare a înregistrării unui Market maker pentru una sau mai multe serii IFD se notifică participantului respectiv, comunicându-se în același timp cauzele și, dacă este cazul, perioada de timp în care trebuie remediată situația care a condus la decizia de suspendare.

Articolul 345.

(1) În situațiile prevăzute la art. 344 alin. (1), Market makerii beneficiază în continuare, după caz, de facilitățile acordate de BVC acestei categorii de participanți.

(2) Directorul general al BVC poate decide cu privire la acordarea beneficiilor/facilităților corespunzătoare în cazuri de forță majoră, în care un participant nu își poate îndeplini obligațiile care decurg din deținerea calității de Market maker din motive independente de acesta.

(3) Participanții la Piața derivatelor care nu își pot îndeplini obligațiile care decurg din deținerea calității de Market maker în cazuri de forță majoră, vor transmite către BVC o notificare scrisă cu privire la situația respectivă, însoțită de documentele justificative.

Articolul 346.

(1) Directorul general al BVC poate decide cu privire la încetarea înregistrării unui Market maker pentru una sau mai multe serii IFD, în una din următoarele situații, fără a se limita la acestea:

a) retragerea de la tranzacționare a IFD / seriei IFD;

b) retragerea calității de participant la Piața derivatelor;

c) în situațiile în care, pînă la expirarea perioadei de suspendare, nu s-au remediat cauzele menționate la art. 344 alin. (1) care au condus la suspendarea înregistrării ca Market maker.

(2) În cazul participanților aflați în situația menționată la alin. (1) lit. a), se aplică următoarele măsuri:

a) încetarea înregistrării ca Market maker pentru IFD-ul / seria IFD care a făcut obiectul retragerii de la tranzacționare;

b) retragerea calității de Market Maker, dacă sînt îndeplinite următoarele condiții cumulative:

1. prin retragerea de la tranzacționare a IFD-ului / seriei IFD nu mai este îndeplinită condiția ca participantul să fie înregistrat ca Market maker pentru minim un IFD;

2. participantul aflat în situația de la pct. 1 nu solicită

înregistrarea pentru un alt IFD în termen de 10 zile lucrătoare de la încetarea înregistrării ca Market maker în situația menționată la lit. a).

(3) În cazul prevăzut la alin. (1) litera b), Directorul general al BVC poate decide data la care devine efectivă încetarea înregistrării ca Market maker dacă nu se remediază cauzele care au dus la suspendarea înregistrării pentru o perioadă mai mare de 30 de zile calendaristice.

Articolul 347.

Consiliul Bursei poate să hotărască retragerea calității de Market maker pe Piața derivatelor, după caz, luând în considerare următoarele situații, fără a se limita la:

a) dacă se constată ca dobândirea calității de Market maker a fost obținută în baza unor informații false, eronate sau incomplete, precum și în alte cazuri în care se constată ulterior că la data acordării calității de Market maker nu au fost întrunite în mod corespunzător toate condițiile necesare;

b) retragerea calității de participant la Piața derivatelor;

c) încetarea înregistrării ca Market maker pentru toate IFD;

d) neîndeplinirea condițiilor care au stat la baza acordării calității de Market maker;

e) neîndeplinirea în mod repetat a obligațiilor asumate în calitate de Market maker.

Articolul 348.

(1) BVC va notifica atât participantul la Piața derivatelor în cauză, cât și publicul, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la suspendarea / renunțarea / încetarea înregistrării acestuia ca Market maker pentru un anumit IFD și va actualiza în mod corespunzător "Registrul Market makerilor pe Piața derivatelor".

(2) În cazul renunțării / retragerii calității de Market maker pe Piața derivatelor, BVC va radia participantul respectiv din "Registrul Market makerilor pe Piața derivatelor".

(3) Începând cu data intrării în vigoare a măsurii de renunțare / încetare a înregistrării unui Market maker, respectiv a măsurii de renunțare / retragere a calității de Market maker, participantul la Piața derivatelor în cauză nu mai beneficiază de facilitățile acordate Market makerilor de către BVC.

CAPITOLUL V. RELUAREA ÎNREGISTRĂRII CA MARKET MAKER. REDOBÎNDIREA CALITĂȚII DE MARKET MAKER PE PIAȚA DERIVATELOR

Articolul 349.

(1) Reluarea înregistrării ca Market maker este de competența Directorului general al BVC.

(2) Directorul general al BVC poate decide cu privire la reluarea înregistrării unui participant ca Market maker pentru un IFD/serie IFD, dacă se constată una din următoarele situații, fără a se limita la:

a) au fost înlăturate cauzele care au stat la baza suspendării înregistrării;

b) Market makerul a renunțat la înregistrarea pentru IFD-ul respectiv - fără ca aceasta să conducă la retragerea calității de Market maker - și a solicitat ulterior reluarea înregistrării, cu respectarea perioadei minime de timp prevăzute la art. 343 alin. (1), respectiv alin. (2) și încheierea unui act adițional la contractul prevăzut la art. 337 alin. (3).

Articolul 350.

(1) În cazul participanților care au renunțat la calitatea de Market maker, redobândirea calității de Market maker este de competența Consiliului Bursei și se realizează cu respectarea perioadei minime de timp prevăzute la art. 343 alin. (1), respectiv alin. (2), precum și cu respectarea prevederilor art. 337 alin. (3), art. 338 și art. 352.

(2) În cazul participanților cărora li s-a retras calitatea

de Market maker în conformitate cu prevederile art. 347, redobândirea calității de Market maker este de competența Consiliului Bursei și se realizează cu respectarea condițiilor prevăzute la art. 337, art. 338 și art. 352, în baza documentației corespunzătoare transmise BVC după cel puțin 30 de zile calendaristice de la data la care a devenit efectivă retragerea calității de Market maker.

CAPITOLUL VI. OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ DESFĂȘURATE DE CĂTRE MARKET MAKERI

Articolul 351.

(1) Calitatea de Market maker presupune menținerea pe durata ședinței de tranzacționare a lichidității Pieței derivatelor prin furnizarea în mod continuu de oferte ferme de cumpărare și de vânzare, precum și încheierea de tranzacții pe baza acestora, conform prezentului regulament și a contractului încheiat între participantul la Piața derivatelor și BVC.

(2) Furnizarea de oferte ferme de cumpărare și de vânzare se realizează prin introducerea în nume propriu de ordine de bursă limită de cumpărare și de vânzare.

(3) În situații justificate, cum ar fi: motive tehnice, volatilitate deosebită în piață, BVC poate permite Market makerilor, la solicitarea acestora, să nu afișeze oferte ferme de cumpărare și de vânzare pentru numărul maxim de ședințe de tranzacționare stabilite de Consiliul Bursei conform art. 352 alin. (1) lit. h), în conformitate cu prevederile contractului încheiat între aceștia și BVC.

(4) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la întreruperea și reluarea activității de Market maker în situațiile menționate la alin. (3).

Articolul 352.

(1) Consiliul Bursei impune parametri specifici și cerințe suplimentare și/sau modificarea cerințelor existente cu privire la Market makeri, referitor la următoarele aspecte, dar fără a se limita la acestea:

a) număr minim de contracte corespunzător ofertei ferme de cumpărare și de vânzare;

b) spread maxim dintre prețurile de cumpărare și de vânzare afișate de Market maker pentru un IFD/serie IFD;

c) perioada minimă pentru menținerea în piață a ofertei de cumpărare și de vânzare în decursul unei ședințe de tranzacționare sau anumite perioade de timp (de exemplu: o lună);

d) perioada de timp maximă pînă la reactualizarea ofertei ferme de cumpărare și de vânzare;

e) număr minim sau maxim de IFD / serii IFD pentru care un singur participant la Piața derivatelor poate să se înregistreze ca Market maker;

f) seriile corespunzătoare unui anumit IFD pentru care Market makerii înregistrați au obligația să mențină lichiditatea pieței (de exemplu: cele mai apropiate două scadențe corespunzătoare unui IFD);

g) perioada de timp minimă pentru care un Market maker trebuie să dețină această calitate;

h) numărul maxim de ședințe de tranzacționare în decursul unei luni calendaristice în care un Market maker poate să nu afișeze oferte ferme de cumpărare și de vânzare.

(2) Participanții la Piața derivatelor care sînt înregistrați ca Market maker pentru un anumit IFD pot încheia tranzacții pe instrumentul respectiv în nume propriu, atât pe contul "House", cit și pe toate celelalte conturi de poziție.

(3) BVC poate decide cu privire la utilizarea unui cont special pentru evidențierea operațiunilor de piață efectuate de către participanții la Piața derivatelor în calitate de Market maker ("cont Market Maker").

(4) Parametrii specifici și cerințele suplimentare prevăzute la alin. (1) sînt identice și aplicabile tuturor participanților care au calitatea de Market maker pe Piața

derivatelor pentru un anumit IFD/serie IFD și sint cuprinse în contractul încheiat între aceștia și BVC.

(5) Modificarea parametrilor specifici și a cerințelor suplimentare se face prin încheierea de acte adiționale la contractul menționat la alin. (4). Actele adiționale se notifică public de către BVC, prin intermediul website-ului propriu.

(6) Parametrii specifici și cerințele suplimentare prevăzute la alin. (1), precum și modificările aduse acestora sint notificate public de către BVC, prin intermediul website-ului propriu.

Articolul 353.

(1) Identitatea Market makerului care furnizează oferte ferme de cumpărare și vânzare nu este vizibilă pentru ceilalți participanți, ci doar pentru Departamentul de specialitate din cadrul BVC.

(2) BVC poate decide cu privire la posibilitatea afișării identității Market makerilor în sistemul de tranzacționare, respectiv vizualizarea acesteia de către ceilalți participanți la Piața derivatelor, în funcție de caracteristicile sistemului electronic utilizat de BVC.

Articolul 354.

(1) Oferta fermă de cumpărare și vânzare este introdusă pe contul "House", prin utilizarea ordinelor limită de cumpărare și vânzare pentru seria/seriile IFD pentru care participantul respectiv este înregistrat ca Market maker.

(2) În cazul utilizării ordinelor limită de tip hidden, Market makerii au obligația să introducă și să mențină un volum vizibil cel puțin egal cu numărul minim de contracte stabilit de Consiliul Bursei în conformitate cu prevederile art. 352 alin. (1) lit. a).

(3) Oferta fermă de cumpărare și vânzare menționată la alin. (1) poate fi introdusă în piață de Market makeri și prin intermediul altor tipuri de ordine de bursă disponibile în Piața derivatelor pentru seria/seriile IFD pentru care sint înregistrați aceștia, cu condiția că ordinele respective să poată fi vizualizate în piață și să fie disponibile la tranzacționare pentru toți participanții.

Articolul 355.

(1) Se consideră că un Market maker are o ofertă fermă de cumpărare și de vânzare pentru o serie IFD, dacă există cel puțin un ordin de cumpărare și cel puțin un ordin de vânzare introduse de acesta pe contul "House" care respectă toate cerințele stabilite pentru fiecare IFD de către Consiliul Bursei, în conformitate cu prevederile art. 352 alin. (1).

(2) În cazul în care un Market maker se află în situația de a nu respecta una dintre cerințele prevăzute la alin. (1), participantul are obligația de a se reîncadra în cerințele respective în perioada de timp maximă pînă la reactualizarea ofertei ferme de cumpărare și de vânzare, stabilită de Consiliul Bursei conform art. 352 alin. (1) lit. d).

(3) Obligațiile unui Market maker cu privire la introducerea și menținerea de oferte ferme de cumpărare și de vânzare se realizează prin intermediul agenților de derivate.

Articolul 356.

(1) În registrul ordinelor din sistemul electronic de tranzacționare corespunzător unei serii IFD, sint introduse:

a. ofertele ferme de cumpărare și de vânzare introduse și administrate de către participanții la Piața derivatelor în vederea îndeplinirii obligațiilor asumate în calitate de Market makeri;

b. ordinele introduse pe contul "House" de către participanții la Piața derivatelor care dețin calitatea de Market makeri, dar care nu se încadrează în cerințele stabilite cu privire la ofertele ferme de cumpărare și vânzare;

c. ordinele introduse pe toate celelalte conturi de poziție de către participanții la Piața derivatelor care dețin calitatea

de Market makeri;

d. ordinele introduse de către ceilalți participanți la Piața derivatelor care nu dețin calitatea de Market maker.

(2) Încheierea de tranzacții se efectuează prin executarea automată a ordinelor de bursă menționate la alin. (1), în conformitate cu principiile de execuție a ordinelor de bursă aplicabile Pieței derivatelor.

(3) Obligațiile/facilitățile unui participant la Piața derivatelor în calitate de Market maker se consideră a fi îndeplinite/acordate prin luarea în considerare numai a activității desfășurate de către acesta pe contul "House".

Articolul 357.

(1) În situațiile prevăzute la art. 344, BVC poate efectua următoarele operațiuni, după caz:

a) suspendarea totală sau parțială a accesului participantului la sistemul de tranzacționare, cum ar fi: suspendarea accesului pe una sau mai multe piețe;

b) suspendarea sau retragerea ordinelor de bursă introduse în piața de Market makeri respectiv.

(2) Market makerii aflați în situațiile menționate la alin. (1) vor informa cu promptitudine BVC cu privire la rezolvarea situației care a determinat suspendarea.

(3) BVC decide cu privire la reluarea accesului participantului la sistemul de tranzacționare după înlăturarea cauzelor care au stat la baza suspendării înregistrării ca Market maker, dacă nu există alte restricții de natură legală sau tehnico-operatională.

Articolul 358.

(1) Directorul general al BVC este în drept să decidă cu privire la modificarea sau suspendarea obligațiilor impuse Market makerilor înregistrați pentru unul sau mai multe IFD-uri în următoarele situații, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) înregistrarea unei volatilități deosebite, respectiv creșterea semnificativă a volatilității în piață într-o perioadă scurtă de timp și/sau combinat cu creșterea accentuată a volumului de tranzacționare sau a dezechilibrului în piață, cum ar fi: în registrul ordinelor predomină volumul aferent ofertelor de vânzare ("fast market");

b) cazuri de forță majoră;

c) alte situații similare calificate astfel de către BVC în care se impune menținerea siguranței și integrității pieței.

(2) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la cazurile menționate la alin. (1).

CAPITOLUL VII. EVALUAREA ACTIVITĂȚII DESFĂȘURATE DE CĂTRE MARKET MAKERI

Articolul 359.

(1) BVC va evalua activitatea desfășurată de un participant pe Piața derivatelor care deține calitatea de Market maker în vederea:

a) verificării îndeplinirii de către acesta a obligațiilor asumate ca urmare a deținerii calității de Market maker;

b) acordării beneficiilor/facilităților care decurg din deținerea calității de Market maker.

(2) În evaluarea activității unui Market maker, BVC va lua în considerare următoarele elemente, dar fără a se limita la:

i. seriile IFD pentru care participantul respectiv are obligația de a menține oferte ferme de cumpărare și de vânzare;

ii. perioada de timp în care participantul respectiv a activat ca Market maker începînd cu data de la care acesta a fost înregistrat ca Market maker pentru seria IFD respectivă;

iii. obligațiile pe care Market makerul respectiv trebuie să le îndeplinească.

(3) În cadrul procesului de evaluare a activității unui Market maker, participantul respectiv are obligația de a furniza BVC, la solicitarea acesteia, cu promptitudine și în mod corespunzător, orice document sau notă explicativă

cu privire la activitatea desfășurată în calitate de Market maker.

Articolul 360.

(1) În cazul în care, în urma procesului de evaluare a activității desfășurate de un participant în calitate de Market maker, se constată nerespectarea prevederilor prezentului regulament, BVC poate adopta următoarele măsuri:

- a) includerea participantului într-o listă specială de observare ("Watch List") a activității Market makerilor;
- b) suspendarea înregistrării ca Market maker pentru unul sau toate IFD-urile;
- c) retragerea calității de Market maker.

(2) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la măsurile prevăzute la alin. (1).

(3) A treia înscriere în cursul unui an calendaristic a unui Market maker pe Piața derivatelor în lista menționată la alin. (1) lit. a) echivalează cu încetarea înregistrării ca Market maker pentru un anumit IFD/serie IFD sau cu retragerea calității de Market maker a respectivului Participant la Piața derivatelor.

TITLUL III. AGENȚII DE DERIVATE
CAPITOLUL I. CALITATEA DE AGENT DE DERIVATE**Secțiunea 1. Acordarea calității de agent de derivate****Articolul 361.**

(1) Participanții la Piața derivatelor negociază și încheie tranzacții cu IFD numai prin intermediul agenților de derivate.

(2) Un agent de derivate poate să tranzacționeze numai în numele unui singur participant la Piața derivatelor.

(3) Acordarea calității de agent de derivate este de competența Directorului general al BVC.

Articolul 362.

(1) Persoanele care dețin calitatea de agent de bursă admis să opereze pe piață la vedere administrată de BVC pot obține calitatea de agent de derivate dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

- a) transmiterea unei cereri de către participantul la Piața derivatelor sau entitatea care solicită obținerea calității de participant la Piața derivatelor, în numele căruia agentul de bursă respectiv urmează să tranzacționeze pe piața reglementată la termen;
- b) transmiterea copiei după actul de identitate al agentului de bursă respectiv;
- c) frecventarea cursurilor organizate / recunoscute de BVC și promovarea examenelor necesare pentru obținerea calității de agent de derivate;
- d) îndeplinirea altor condiții pe care BVC le consideră necesare.

(2) Persoanele care nu dețin calitatea de agent de bursă admis să opereze pe piață la vedere administrată de BVC pot obține calitatea de agent de derivate dacă îndeplinesc cumulativ următoarele condiții:

a) transmiterea unei cereri de către participantul la Piața derivatelor sau entitatea care solicită obținerea calității de participant la Piața derivatelor în numele căruia persoana respectivă urmează să tranzacționeze pe piața reglementată la termen;

b) transmiterea copiei după actul de identitate al persoanei respective;

c) prezentarea următoarelor documente, astfel:

i. dovada angajării cu contract individual de muncă în cadrul participantului respectiv;

ii. dovada competenței profesionale – certificatul de calificare eliberat de C.N.P.F.

d) frecventarea cursurilor organizate și/sau recunoscute de BVC și promovarea examenelor necesare pentru obținerea calității de agent de derivate;

e) îndeplinirea altor condiții pe care BVC le consideră necesare.

Articolul 363.

(1) BVC decide cu privire la programa analitică și frecvența cursurilor / examenelor necesare pentru admiterea pe Piața derivatelor a agenților de derivate, având dreptul să delege aceste responsabilități unor alte persoane fizice sau juridice de profil.

(2) BVC poate organiza sesiuni periodice de retestare a agenților de derivate pentru testarea nivelului general de cunoștințe, precum și alte sesiuni de cursuri/examinare în cazul implementării de produse noi și/sau a modificării semnificative a caracteristicilor sistemelor electronice de tranzacționare.

(3) BVC poate proceda la testarea cunoștințelor de specialitate a unui agent de derivate în cazul efectuării de către acesta a unor erori grave sau sistematice în modul de utilizare a sistemelor electronice, precum și în alte cazuri în care BVC consideră necesar.

(4) În cazul nepromovării de către agentul de derivate a testului menționat la alineatul precedent, Directorul general al BVC poate decide cu privire la retragerea calității de agent de derivate.

(5) BVC poate percepe taxe cu privire la examenele de atestare, retestare, reexaminare sau de verificare susținute de către agenții de derivate, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

Articolul 364.

(1) Menținerea calității de agent de derivate necesită actualizarea datelor de identificare ale agentului respectiv, precum și îndeplinirea în permanență a condițiilor prevăzute la art. 362 alin. (2).

(2) BVC poate respinge cererea de acordare a calității de agent de derivate chiar dacă sînt întrunite condițiile necesare, în cazul în care BVC apreciază ca persoana căreia i s-ar acorda această calitate ar prejudicia buna reputație și/sau funcționarea a Pieței derivatelor.

Articolul 365.

(1) Agenții de derivate au obligația să păstreze confidențialitatea cu privire la codul de utilizator și a parolei de acces la sistemele electronice, precum și cu privire la informațiile referitoare la activitatea participantului la Piața derivatelor în numele căruia tranzacționează și a clienților proprii.

(2) În cazul încetării relației contractuale dintre un participant la Piața derivatelor și un agent de derivate, atît agentul de derivate, cît și participantul respectiv au obligația să notifice în scris BVC imediat ce iau la cunoștință cu privire la acest fapt, dar cu minimum 2 zile înainte de data la care aceasta devine efectivă, după caz.

Secțiunea 2. Retragerea calității de agent de derivate**Articolul 366.**

(1) Retragerea calității de agent de derivate este de competența Directorului general al BVC.

(2) Retragerea calității de agent de derivate poate avea loc în următoarele situații:

a) la cererea scrisă a participantului la Piața derivatelor și/sau a agentului de derivate respectiv;

b) în cazul în care agentul de derivate devine agent delegat al participantului la Piața derivatelor;

c) nementinerea condițiilor prevăzute la art. 362 alin. (2);

d) ca urmare a unei sancțiuni aplicate de C.N.P.F. sau BVC pentru savîrșirea unei fapte ilicite pe Piața derivatelor;

e) retragerea calității de agent de bursă admis să opereze pe piața reglementată la vedere ca urmare a aplicării de către BVC a unor sancțiuni pentru savîrșirea unei fapte ilicite pe această piață;

f) ca urmare a unei sancțiuni de retragere a certificatului de calificare a C.N.P.F., rămasă irevocabilă;

g) alte situații în care BVC consideră necesară retragerea calității de agent de derivate.

(3) Redobîndirea calității de agent de derivate are loc sub condiția remedierii situațiilor care au generat pierderea acestei calități, după caz, precum și a îndeplinirii tuturor condițiilor de acordare a calității date.

CAPITOLUL II. ACCESUL LA SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE

Secțiunea 1. Acordarea accesului la sistemul de tranzacționare al agenților de derivate

Articolul 367.

(1) Acordarea accesului la tranzacționare se efectuează după obținerea calității de agent de derivate.

(2) BVC stabilește data la care devine efectiv accesul la sistemul de tranzacționare al unui agent de derivate.

(3) Se interzice agenților de derivate care nu dețin calitatea de agenți de bursă, să deruleze operațiuni pe piața reglementată la vedere administrată de BVC prin sistemul de tranzacționare.

(4) Se interzice agenților de bursă admiși să opereze pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, care nu dețin calitatea de agenți de derivate, să deruleze operațiuni de piață cu IFD prin sistemul de tranzacționare.

Secțiunea 2. Suspendarea / retragerea accesului la sistemul de tranzacționare al agenților de derivate

Articolul 368.

(1) BVC poate decide cu privire la suspendarea accesului la sistemul de tranzacționare în următoarele situații:

a) la cererea scrisă a participantului la Piața derivatelor în numele căruia agentul respectiv tranzacționează, inclusiv pentru situația în care agentul de derivate devine agent delegat al participantului respectiv;

b) la cererea scrisă a agentului de derivate;

c) ca urmare a unei sancțiuni aplicate de către C.N.P.F. sau BVC datorită săvîrșirii unei fapte ilicite pe Piața derivatelor;

d) ca urmare a suspendării accesului la sistemul de tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC;

e) ca urmare a deciziei de retragere a calității de agent de derivate, pînă la momentul în care decizia respectivă devine definitivă sau este revocată;

f) la primirea notificării C.N.P.F. cu privire la decizia de suspendare a certificatului de calificare;

g) alte situații deosebite în care BVC consideră necesară suspendarea accesului la sistemul de tranzacționare al agentului de derivate.

(2) BVC poate să decidă suspendarea accesului la tranzacționare al unui agent de bursă pe piața reglementată la vedere administrată de BVC ca urmare a suspendării accesului la sistemul de tranzacționare utilizat pe Piața derivatelor.

(3) Reluarea accesului la sistemul de tranzacționare se va efectua după înlăturarea cauzelor care au condus la suspendarea dreptului de tranzacționare, după caz.

Articolul 369.

BVC va retrage accesul la sistemul de tranzacționare pentru agenții de derivate ca urmare a retragerii calității de agent de derivate.

TITLUL IV. STANDARDE CONTRACTUALE ȘI SISTEMUL DE CLEARING-DECONTARE

Articolul 370.

(1) Clauzele standardizate cu privire la elementele caracteristice ale IFD tranzacționate la BVC ("specificații IFD") sînt aprobate prin hotărîre a Consiliului Bursei și transmise la C.N.P.F. în vederea înregistrării.

(2) Consiliul Bursei poate decide cu privire la modificarea ulterioară a specificațiilor IFD înregistrate la C.N.P.F.

Articolul 371.

(1) Înregistrarea, garantarea, compensarea și decon-

tarea tranzacțiilor cu IFD încheiate pe Piața derivatelor se realizează de către Depozitarul central de valori mobiliare cu care BVC a încheiat un contract în acest sens.

(2) Standardele contractuale cu privire la operațiunile de înregistrare, garantare și compensare, decontare a tranzacțiilor cu IFD pe Piața derivatelor se referă la următoarele aspecte principale:

a) Sistemul de clearing-decontare administrat de Depozitarul central de valori mobiliare;

b) categoriile de IFD care vor face obiectul operațiunilor de clearing-decontare;

c) modalitățile de decontare pe durata de viață a unui IFD și la scadența acestuia;

d) legăturile dintre sistemele electronice de tranzacționare și clearing-decontare administrate de BVC și Depozitarul central de valori mobiliare;

e) modalitatea de comunicare și raportare între BVC și Depozitarul central de valori mobiliare;

f) drepturile și obligațiile BVC și ale Depozitarului central de valori mobiliare.

(3) Desemnarea Sistemului de clearing-decontare, precum și aprobarea încheierii contractului cu Depozitarul central de valori mobiliare care administrează Sistemul de clearing-decontare, sînt de competența Consiliului Bursei.

Articolul 372.

Prevederile din Partea II cu privire la compensarea și decontarea IFD tranzacționate la BVC se aplică coroborat cu reglementările incidente emise de Depozitarul central de valori mobiliare.

Articolul 373.

(1) Metodologia de constituire a marjelor unitare corespunzătoare IFD este stabilită în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare.

(2) Cuantumul marjelor unitare pentru fiecare IFD este stabilit de către Depozitarul central de valori mobiliare, în urma informării prealabile a BVC.

TITLUL V. OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Secțiunea 1. Piața derivatelor

Articolul 374.

(1) Operațiunile de piață cu IFD pot fi derulate în monedă națională sau valută, cu respectarea legislației incidente în vigoare, în funcție de specificațiile contractelor respective.

(2) BVC poate emite precizări tehnice cu privire la modul de aplicare a Părții II, în situațiile în care este necesară clarificarea anumitor aspecte cu privire la operațiunile de piață cu IFD.

Articolul 375.

(1) Categoriile principale de IFD care pot fi tranzacționate pe Piața derivatelor administrată de BVC sînt: contracte futures, contracte options, precum și alte instrumente derivate, în conformitate cu prevederile prezentelor Reguli.

(2) Piața derivatelor este compusă din mai multe segmente de piață pe care se tranzacționează diferite categorii de IFD în funcție de criteriile stabilite de BVC.

(3) BVC poate dezvolta următoarele segmente de piață, denumite generic: Piața Futures, Piața Options.

(4) BVC va publica specificațiile IFD, orarul de tranzacționare, precum și alte aspecte relevante, pentru fiecare segment de piață în parte.

Articolul 376.

Categoriile de active suport pe baza cărora BVC poate dezvolta IFD sînt următoarele, dar fără a se limita la: indici bursieri, valori mobiliare, titluri de participare la organisme de plasament colectiv, indici valutari și curs de schimb, rate ale dobînzii sau rentabilității, contracte futures sau alte instrumente derivate, mărfuri, energie, indici sau indicatori

(financiari, bursieri, economici sau de altă natură), precum și alte active, drepturi, obligații, indici sau indicatori.

Secțiunea 2. Sistemul de conturi

Articolul 377.

(1) Conturile de poziție sînt utilizate pentru tranzacționarea și înregistrarea IFD și sînt deschise pentru fiecare investitor în parte (conturi individuale).

(2) Conturile în marjă sînt utilizate pentru evidențierea operațiunilor de compensare, decontare și garantare a pozițiilor deschise și sînt deschise pentru fiecare membru compensator în parte, separat pentru activitatea desfășurată pe cont propriu de activitatea desfășurată pe contul clienților (conturi agregate).

(3) BVC și/sau Depozitarul central de valori mobiliare, după caz, pot decide cu privire la modificarea sistemelor de conturi utilizate la evidența pozițiilor deschise și a colateralelor menționate la alin. (1) și alin. (2).

CAPITOLUL II. ADMITEREA / SUSPENDAREA / RETRAGEREA DE LA TRANZACȚIONARE A IFD

Secțiunea 1. Admiterea la tranzacționare a IFD

Articolul 378.

(1) Consiliul Bursei decide cu privire la admiterea unui IFD pe Piața derivatelor administrată de BVC.

(2) Condițiile necesare pentru admiterea unui IFD pe Piața derivatelor sînt următoarele:

a) activul suport să fie, după caz:

1. tranzacționat în mod regulat pe o piață supravegheată de C.N.P.F. / B.N.M.;

2. calculat / publicat în mod regulat de o instituție cu recunoaștere în domeniu.

b) prețul și/sau valoarea activului suport să fie disponibile către public;

c) îndeplinirea cerințelor de lichiditate cu privire la activul suport stabilite de către BVC;

d) clauzele contractului IFD sînt clare și lipsite de echivoc;

e) se permite corelarea între prețul contractului IFD și prețul sau valoarea activului suport;

f) există la dispoziția publicului informații suficiente care sînt necesare pentru evaluarea IFD-ului respectiv;

g) există condiții efective de clearing-decontare a tranzacțiilor cu IFD;

h) alte condiții pe care BVC le consideră necesare pentru menținerea unei piețe ordonate și transparente.

Articolul 379.

(1) Hotărîrea Consiliului Bursei cu privire la admiterea la Piața derivatelor unui IFD va fi transmisă către:

a) C.N.P.F., în vederea înregistrării specificațiilor de contract;

b) Depozitarului central de valori mobiliare, în vederea stabilirii cerințelor de marjă.

(2) Data începerii tranzacționării unui IFD se stabilește prin decizie a Directorului general al BVC, după primirea certificatului de înregistrare a instrumentului respectiv de la C.N.P.F., precum și a acordului Depozitarului central de valori mobiliare cu privire la existența condițiilor efective de clearing-decontare a tranzacțiilor cu IFD.

Secțiunea 2. Suspendarea / reluarea la tranzacționare a IFD

Articolul 380.

(1) Directorul general al BVC poate decide suspendarea de la tranzacționare a unuia sau mai multor IFD / serii IFD, în următoarele situații, dar fără a se limita la:

a) neîndeplinirea condițiilor care au stat la baza admiterii la tranzacționare pe Piața derivatelor;

b) activul suport este suspendat de la tranzacționare sau înregistrează o volatilitate ridicată, precum și în cazul altor evenimente corporative legate de emitentul activului suport respectiv, după caz;

c) nu este posibilă determinarea valorii activului suport, în cazul IFD avînd la bază indici bursieri, valutari etc;

d) se suspendă temporar ședința de tranzacționare pe piața reglementată la vedere administrată de BVC;

e) se suspendă de la tranzacționare toate titlurile incluse într-un indice bursier care constituie activ suport pentru un IFD;

f) din motive tehnice (disfuncționalități în funcționarea sistemelor electronice, a sistemelor de comunicație etc);

g) la solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare sau a C.N.P.F.;

h) se apreciază că nu se poate menține o piață ordonată și transparentă.

(2) În cazul în care cauzele care au condus la suspendarea de la tranzacționare a uneia sau mai multor serii corespunzătoare unui IFD nu au fost înlăturate pe o perioadă de 5 ședințe de tranzacționare consecutive, BVC poate decide, în urma consultării Depozitarului central de valori mobiliare, suspendarea din sistemul de tranzacționare a ordinelor de bursă corespunzătoare seriilor respective.

(3) În cazul în care suspendarea de la tranzacționare a unui IFD a fost determinată de evenimente corporative de tipul celor enumerate la art. 407 alin. (2) de la Titlul VI din prezentele reguli, se va proceda la ajustarea contractelor IFD respective, prin decizia Directorului general al BVC, înainte de reluarea tranzacționării.

Articolul 381.

(1) BVC va anunța participanții la Piața derivatelor cu privire la momentul reluării la tranzacționare a unui IFD / serie IFD suspendat(ă) conform art. 380 și, dacă s-au înregistrat evenimente corporative, eventualele ajustări care au fost efectuate pe perioada suspendării.

(2) Dacă un IFD / serie IFD este reluat(ă) la tranzacționare pe parcursul ședinței de tranzacționare, BVC va organiza o etapă de Pre-deschidere avînd o durată de 15 minute pentru a permite participanților la Piața derivatelor administrarea ordinelor de bursă.

(3) Operațiunea prevăzută la alin. (2) este posibilă în situația în care există un interval de cel puțin o jumătate de oră de tranzacționare în etapa Deschisă; în caz contrar BVC va proceda la reluarea tranzacționării în ședința de tranzacționare următoare.

(4) La solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare, BVC poate prelungi ședința de tranzacționare pentru un anumit IFD / serie IFD.

Secțiunea 3. Retragera de la tranzacționare a IFD

Articolul 382.

(1) Consiliul Bursei poate decide retragerea de la tranzacționare a unuia sau mai multor IFD, în următoarele situații:

a) neîndeplinirea condițiilor care au stat la baza admiterii la tranzacționare;

b) suspendarea de la tranzacționare pe o perioadă semnificativă și/sau nedeterminată de timp;

c) netranzacționarea unui IFD pe o perioadă semnificativă de timp;

d) la solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare sau a C.N.P.F.;

e) alte situații în care BVC consideră necesară retragerea de la tranzacționare a IFD în vederea menținerii unei piețe ordonate.

(2) Retragera unui IFD de la tranzacționare pe Piața derivatelor poate fi realizată prin intermediul uneia din următoarele metode, în funcție de motivul care a stat la baza deciziei de retragere a instrumentului respectiv:

a) retragerea concomitentă de la tranzacționare a tuturor seriilor IFD existente la momentul hotărîrii Consiliului Bursei și încetarea listării de noi serii pentru IFD-ul respectiv;

b) retragerea de la tranzacționare a uneia sau mai multor serii IFD existente la momentul hotărîrii Consiliului Bursei și

încetarea listării de noi serii pentru IFD-ul respectiv;

c) menținerea la tranzacționare pînă la data scadenței a tuturor seriilor IFD existente la momentul hotărîrii Consiliului Bursei și încetarea listării de noi serii pentru IFD-ul respectiv;

d) altă metodă stabilită de BVC în urma consultării Depozitarului central de valori mobiliare.

Articolul 383.

(1) În situația în care se decide retragerea de la tranzacționare a unui IFD, BVC va retrage de la tranzacționare și produsele derivate care au ca activ suport IFD-ul respectiv.

(2) Ordinele de bursă din sistem corespunzătoare seriilor IFD care fac obiectul retragerii de la tranzacționare vor fi anulate de către BVC, iar pozițiile deschise existente la momentul retragerii de la tranzacționare vor fi închise de către Depozitarul central de valori mobiliare la prețul final de decontare sau la un alt preț determinat de către aceasta, în conformitate cu reglementările proprii.

(3) Consiliul Bursei poate decide cu privire la readmiterea la tranzacționare a unui anumit IFD în cazul în care au fost înlăturate motivele retragerii acestuia, precum și măsurile concrete care urmează să fie aplicate la readmiterea IFD.

CAPITOLUL III. SISTEMUL DE TRANZACȚIONARE

Secțiunea 1. Cadru general

Articolul 384.

(1) Tranzacțiile cu IFD sînt efectuate exclusiv prin sistemul electronic de tranzacționare utilizat pe Piața derivatelor.

(2) Consiliul Bursei poate decide translatarea operațiilor de piață pe un alt sistem electronic de tranzacționare pentru unul sau mai multe IFD, în condițiile prevăzute de reglementările legale în vigoare.

(3) Prevederile din Partea I, Titlul III – Tranzacționarea și Monitorizarea, Capitolul III - Sistemul de tranzacționare al BVC se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor în cadrul prezentelor Reguli, cu excepția prevederilor cuprinse în secțiunea Operațiuni de administrare a entităților simbol.

(4) Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor menționate la alineatul precedent presupune înlocuirea următorilor termeni:

- a) "Participant" cu "Participant la Piața derivatelor";
- b) "agent de bursă" cu "agent de derivate".

Articolul 385.

(1) Agenții de derivate au obligația să utilizeze sistemul electronic de tranzacționare în conformitate cu documentația de utilizare, aplicată în mod corespunzător Pieței derivatelor, precum și cu orice alte documente și precizări tehnice emise de BVC.

(2) Participanții la Piața derivatelor și agenții de derivate au obligația să utilizeze sistemul de tranzacționare astfel încît să respecte prevederile prezentului regulament și ale reglementărilor incidente ale BVC, indiferent de caracteristicile tehnice ale sistemului electronic administrat de BVC.

(3) Participanții la Piața derivatelor trebuie să asigure și să mențină, prin intermediul unei persoane desemnate în acest scop, o legătură permanentă cu BVC, în vederea soluționării operative a eventualelor probleme tehnice intervenite în utilizarea sistemului de tranzacționare.

Articolul 386.

Se interzice utilizarea abuzivă a sistemului electronic de tranzacționare de către agenții de derivate prin recurgerea la oricare din următoarele practici, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) forțarea în mod deliberat a capacității tehnice sau a elementelor de securitate al sistemelor electronice, prin

efectuarea de operațiuni cum ar fi:

1. introducerea în timp foarte scurt a unui număr foarte mare de comenzi care nu sînt justificate din punct de vedere al administrării ordinelor de bursă în piață;

2. tentativa de detectare și/sau de utilizare neautorizată a codurilor și/sau parolilor de utilizator;

b) utilizarea sistemelor electronice în mod abuziv sau de o astfel de manieră care ar conduce la reducerea în mod artificial a performanțelor sistemelor electronice și/sau ar afecta securitatea și integritatea sistemului BVC și a sistemelor electronice ale participanților la Piața derivatelor.

Articolul 387.

BVC nu își asumă nici o responsabilitate față de participanții la Piața derivatelor sau terți în situația în care există disfuncționalități tehnice în funcționarea sistemelor electronice utilizate de către BVC și/sau Depozitarul central de valori mobiliare pentru derularea operațiilor de piață cu IFD pe Piața derivatelor, a aplicațiilor informatice conexe, a liniilor de comunicație sau a altor componente hardware și/sau software.

Secțiunea 2. Metode de negociere a IFD

Articolul 388.

(1) Tranzacționarea IFD pe Piața derivatelor poate fi efectuată printr-una sau mai multe metode de negociere a cotației unei serii IFD, în mod similar cu mecanismele utilizate pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, în conformitate cu specificațiile IFD:

a) executarea automată a ordinelor de bursă ("order driven");

b) metoda licitației;

c) negociere directă;

d) metode hibride;

e) alte metode de negociere, în funcție de sistemul de tranzacționare utilizat.

(2) Consiliul Bursei poate decide cu privire la modificarea metodelor de negociere utilizate în cadrul segmentelor de piață din Piața derivatelor, în funcție de IFD-ul respectiv, modificările respective urmînd a fi notificate în prealabil către C.N.P.F., participanții la Piața derivatelor și publicul larg, precum și publicate pe website-ul BVC.

Secțiunea 3. Ședința de tranzacționare

Articolul 389.

(1) Ședința de tranzacționare poate fi formată din una sau mai multe etape sau stări ale pieței, în funcție de caracteristicile tehnice ale sistemului electronic utilizat de BVC, după cum urmează:

a) Pre-deschidere;

b) Deschidere;

c) Deschisă (piața continuă);

d) Pre-închisă;

e) Închidere;

f) Închisă.

(2) În cazul operațiilor care pot fi efectuate în cadrul etapelor (stărilor pieței) menționate la alin. (1), cu excepția etapei Închidere, se aplică în mod corespunzător prevederile din Partea I cu privire la componentele sistemului de tranzacționare.

(3) În cazul etapei Închidere, sistemul de tranzacționare calculează pe baza algoritmului de fixing prețul și cantitatea (volumul) de închidere, similar cu operațiunile derulate în etapa Deschidere.

(4) Prevederile respective ce țin de tranzacționare din Partea I se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor în cadrul prezentelor Reguli.

(5) Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor menționate la alineatul precedent presupune înlocuirea termenului de "Participant" cu "Participant la Piața derivatelor".

Articolul 390.

(1) Consiliul Bursei stabilește etapele (stările pieței),

precum și succesiunea și durata de timp a acestora pentru fiecare segment de piață sau IFD.

(2) Directorul general al BVC poate decide modificarea orarului de tranzacționare (reducerea sau prelungirea duratei ședinței de tranzacționare) și/sau a stărilor pieței, pentru un anumit segment de piață sau IFD / serie IFD, în următoarele situații:

- listarea unei noi serii, în vederea formării unui preț de piață;
- reluarea tranzacționării unui IFD/serie IFD;
- evenimente corporative;
- condiții deosebite de volatilitate în piață;
- la solicitarea C.N.P.F. sau a Depozitarului central de valori mobiliare;
- în vederea menținerii siguranței și integrității pieței reglementate la termen.

(3) Modificările privind orarul de tranzacționare prevăzute la alineatul precedent vor fi notificate în prealabil către C.N.P.F., participanții la Piața derivatelor și publicul larg, modificările respective urmînd a intra în vigoare cel mai devreme în 24 de ore după publicarea acestora pe website-ul BVC.

CAPITOLUL IV. ORDINELE DE BURSĂ ȘI TRANZACȚIILE CU IFD

Secțiunea 1. Cadru general

Articolul 391.

(1) Instrucțiunile de cumpărare sau vânzare primite de la clienți de către participanții la Piața derivatelor trebuie transmise imediat spre îndeplinire și executate în conformitate cu principiul celei mai bune execuții.

(2) Înainte de admiterea la tranzacționare a fiecărui IFD, BVC stabilește, prin decizie a Directorului general, parametri cu privire la ordine de bursă și tranzacții în funcție de segmentul de piață / specificațiile IFD, cum ar fi: bloc minim / standard de tranzacționare, limită de variație a prețului unui ordin de bursă, volum minim / maxim.

Articolul 392.

(1) BVC poate efectua operațiuni de suspendare și retragere a ordinelor de bursă sau de invalidare a tranzacțiilor în numele și pe contul unui participant la Piața derivatelor sau pe contul unui client, în conformitate cu prevederile prezentelor reguli.

(2) BVC poate acorda Depozitarului central de valori mobiliare accesul la sistemul de tranzacționare pentru administrarea ordinelor de bursă și/sau tranzacțiilor, în vederea ajustării / lichidării pozițiilor deschise existente în numele și pe contul participanților sau al clienților acestora.

Articolul 393.

În cazul în care, din motive tehnice sau din imposibilitatea de a avea acces la sistem, un participant la Piața derivatelor nu poate administra ordinele de bursă existente în sistemul de tranzacționare, BVC poate suspenda sau retrage ordinele de bursă respective în urma solicitării scrise a participantului respectiv.

Secțiunea 2. Ordinele de bursă

Articolul 394.

(1) Tipurile de ordine de bursă care pot fi utilizate la tranzacționarea IFD pe Piața derivatelor sînt cele utilizate pe piață reglementată la vedere, după caz, cum ar fi: ordine limită, ordine la piață (MKT), ordine Hidden, ordine fără preț, deal-uri, cotații ferme de cumpărare / vânzare, ordine avînd alte tipuri sau caracteristici speciale de execuție, precum și alte tipuri de instrucțiuni utilizate la introducerea în sistemul de tranzacționare a ofertelor de cumpărare sau vânzare de IFD.

(2) BVC stabilește tipurile de ordine de bursă și parametrii cu privire la acestea care vor fi utilizați pentru fiecare segment de piață / IFD, după caz.

(3) Prevederile aplicabile pieței reglementate la vedere din Partea I privind "Tranzacționarea și monitorizarea", precum și "Ordinele de bursă" se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor.

(4) Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor menționate la alineatul precedent presupune cel puțin următoarele:

- înlocuirea termenului "Participant" cu "Participant la Piața derivatelor";
- înlocuirea termenului "agent de bursă" cu "agent de derivate";
- înlocuirea termenului "prețul de referință" cu "prețul zilnic de decontare";
- înlocuirea termenului "acțiuni" cu "contracte IFD";
- afișarea și executarea ordinelor de bursă în conformitate cu prevederile Părții I.

Secțiunea 3. Tranzacțiile cu IFD

Articolul 395.

(1) BVC nu recunoaște și nu operează tranzacțiile cu IFD care nu au fost efectuate în cadrul Pieței derivatelor.

(2) Tranzacțiile bursiere cu IFD se consideră încheiate numai după confirmarea acestora de către BVC prin raportul de tranzacționare emis după încheierea ședinței de tranzacționare.

Articolul 396.

(1) BVC percepe comisioane și/sau plăți de tranzacționare corespunzătoare tranzacțiilor cu IFD încheiate pe Piața derivatelor, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

(2) BVC poate stabili o politică de reduceri pentru comisioanele și/sau plățile de tranzacționare corespunzătoare tranzacțiilor cu IFD încheiate pe Piața derivatelor, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

(3) Prevederile aplicabile pieței reglementate la vedere din Partea I privind "Tranzacționarea și monitorizarea", precum și "Ordinele de bursă" se aplică în mod corespunzător Pieței derivatelor.

(4) Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor menționate la alineatul precedent presupune înlocuirea următorilor termeni:

- "Participant" cu "Participant la Piața derivatelor";
- "agent de bursă" cu "agent de derivate";
- "acțiuni" cu "contracte IFD".

CAPITOLUL V. CORECTAREA ȘI INVALIDAREA TRANZACȚIILOR

Secțiunea 1. Corectarea tranzacțiilor

Articolul 397.

(1) BVC nu corectează tranzacțiile rezultate ca urmare a introducerii în mod eronat, de către un participant la Piața derivatelor, a unui sau mai multor ordine de bursă în Piața derivatelor.

(2) În cazul efectuării unor tranzacții eronate în contul clientului, participantul la Piața derivatelor este obligat să execute în Piața derivatelor tranzacții de sens contrar, avînd același număr de contracte IFD.

(3) Eventualele pierderi, precum și comisioanele aferente tranzacțiilor efectuate în condițiile alin. (2) vor fi suportate de către participantul respectiv.

Secțiunea 2. Invalidarea tranzacțiilor

Articolul 398.

(1) Invalidarea unei tranzacții cu IFD este o operațiune bursieră care constă în desființarea retroactivă a unei tranzacții în cel puțin următoarele situații:

- disfuncționalități apărute în funcționarea sistemelor electronice utilizate pe Piața derivatelor și/sau a sistemelor de comunicație la distanță și/sau erori în administrarea Pieței derivatelor;

b) încălcări flagrante ale reglementărilor aplicabile Pieței derivate;

c) la solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare, în conformitate cu reglementările proprii;

d) la solicitarea C.N.P.F.;

e) în cazuri de forță majoră.

(2) Directorul general al BVC decide cu privire la operațiunile de invalidare a unei tranzacții cu IFD, în urma consultării prealabile a Depozitarului central de valori mobiliare, în situațiile în care acest lucru:

a) este posibil din punct de vedere tehnic și operațional/administrativ;

b) nu afectează integritatea pieței ca urmare a implicațiilor potențiale asupra celorlalți participanți la Piața derivate sau asupra BVC și/sau Depozitarul central de valori mobiliare;

c) nu atrage după sine riscuri semnificative de orice natură sau care nu pot fi cuantificate în mod corespunzător.

(3) BVC poate percepe participanților la Piața derivate, din culpa cărora a fost efectuată o operațiune de invalidare a uneia sau mai multor tranzacții cu IFD, un comision sau plată pentru fiecare tranzacție invalidată, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

Articolul 399.

(1) BVC poate efectua invalidarea uneia sau mai multor tranzacții încheiate într-o ședință de tranzacționare pentru unul sau mai multe IFD, pînă cel tîrziu la termenul convenit de comun acord cu Depozitarul central de valori mobiliare.

(2) BVC va transmite o notificare către Depozitarul central de valori mobiliare cu privire la tranzacția / tranzacțiile care au făcut obiectul invalidării în condițiile prezentelor reguli.

(3) BVC nu poate fi ținută răspunzătoare pentru nici o pretenție, pierdere, daună sau cheltuieli de natură financiară sau de orice altă natură provocate direct sau indirect de invalidarea unei tranzacții bursiere cu IFD.

CAPITOLUL VI. MONITORIZAREA PIEȚEI DERIVATELOR

Articolul 400.

(1) Prevederile referitoare la monitorizarea pieței reglementate la vedere, incluse în Partea I "Monitorizarea pieței reglementate la vedere", se aplică în mod corespunzător Pieței derivate.

(2) Aplicarea în mod corespunzător a prevederilor menționate la alineatul precedent presupune înlocuirea următorilor termeni:

a) "Participant" cu "Participant la Piața derivate";

b) "agent de bursă" cu "agent de derivate".

TITLUL VI. PIAȚA FUTURES

CAPITOLUL I. DISPOZIȚII GENERALE

Secțiunea 1. Specificațiile contractelor futures

Articolul 401.

(1) Clauzele standardizate cu privire la elementele caracteristice ale contractelor futures ("specificațiile contractelor futures") aprobate de Consiliul Bursei prezintă metodologia de determinare, unitățile de măsură și valorile cu privire la următoarele elemente caracteristice, după caz, dar fără a se limita la:

a) simbolul;

b) activul suport;

c) mărimea obiectului contractului ("multiplicatorul");

d) cotația;

e) pasul de tranzacționare ("pasul de cotare");

f) lunile de inițiere ("seriile listate");

g) lunile de scadență și data scadenței;

h) metoda de negociere corespunzătoare pieței/pietelor utilizate pentru tranzacționarea IFD;

i) prima și ultima zi de tranzacționare;

j) modalitatea de determinare a prețului zilnic de închidere ("prețul zilnic de decontare");

k) modalitatea de determinare a prețului de lichidare la scadență ("prețul final de decontare");

l) modalitatea de executare a obligațiilor zilnice cu privire la decontarea în fonduri pe durată de viață ("decontarea zilnică");

m) modalitatea de executare a obligațiilor finale cu privire la decontarea în fonduri și/sau livrare fizică în urma închiderii pozițiilor rămase deschise la scadență ("decontarea finală");

n) orarul de tranzacționare;

o) alte elemente caracteristice ale contractelor futures.

(2) Consiliul Bursei poate decide cu privire la modificarea ulterioară a specificațiilor contractelor futures înregistrate la C.N.P.F. prevăzute la alineatul precedent, cu excepția lit. b) și lit. c), urmînd ca modificările respective să fie notificate către C.N.P.F. anterior publicării acestora pe website-ul BVC.

(3) Modificările elementelor caracteristice de la alin. (1) lit. e) și lit. n) prevăzute în specificațiile contractelor futures intră în vigoare cel mai devreme în 24 de ore după publicarea acestora pe website-ul BVC.

Articolul 402.

(1) În urma consultării Depozitarului central de valori mobiliare, Directorul general al BVC poate stabili o limită zilnică de variație a cotației contractelor futures pentru fiecare IFD în parte, în funcție de caracteristicile instrumentului respectiv și/sau a condițiilor din piață.

(2) Directorul general al BVC poate decide cu privire la suspendarea / modificarea ulterioară a limitei zilnice de variație a cotației contractelor futures, modificările respective fiind notificate către C.N.P.F. și diseminate ulterior către public în situații cum sînt:

a) listarea unei noi serii futures, în vederea formării unui preț de piață;

b) reluarea tranzacționării unui contract futures/serie futures;

c) evenimente corporative;

d) condiții deosebite de volatilitate în piață;

e) la solicitarea C.N.P.F. sau a Depozitarului central de valori mobiliare;

f) în vederea menținerii siguranței și integrității pieței reglementate la termen.

(3) Modificările limitei zilnice de variație a cotației contractelor futures prevăzute la alin. (2) intră în vigoare cel mai devreme în 24 de ore după publicarea acestora pe website-ul BVC.

Articolul 403.

(1) Lunile de scadență corespunzătoare unui contract futures sînt stabilite în conformitate cu specificațiile contractelor futures înregistrate la C.N.P.F.

(2) Data scadenței unei serii futures este cea de a 3-a zi de vineri din luna de scadență a contractului futures, în cazul în care nu se prevede altfel în specificațiile contractului respectiv.

(3) În cazul lansării unui nou contract futures, numărul de serii disponibile la tranzacționare în același timp este minim 2, în cazul în care nu se prevede altfel în specificațiile contractului respectiv.

Articolul 404.

(1) Prima zi de tranzacționare pentru seriile corespunzătoare unui nou contract futures reprezintă data lansării contractului respectiv.

(2) În cazul listării unei serii noi corespunzătoare unei noi luni de scadență, prima zi de tranzacționare este ședința de tranzacționare imediat următoare celei mai apropiate scadențe la care seria curentă expiră.

Articolul 405.

(1) Ultima zi de tranzacționare coincide cu data scadenței pentru seria contractului futures care expiră.

(2) În cazul în care data scadenței nu este zi lucrătoare sau BVC nu organizează sedință de tranzacționare în Piața derivatelor în ziua respectivă, ultima zi de tranzacționare va corespunde ultimei ședințe de tranzacționare precedente datei scadenței.

(3) BVC poate decide modificarea datei care reprezintă ultima zi de tranzacționare, cu notificarea prealabilă a C.N.P.F., participanților la Piața derivatelor și a publicului larg, modificarea respectivă urmînd a fi publicată pe website-ul BVC.

Secțiunea 2. Procesul de decontare zilnică și finală**Articolul 406.**

(1) Pe durata de viață a unui contract futures, pozițiile deschise rezultate în urma tranzacțiilor pe Piața Futures vor face obiectul procesului de marcarea la piață și de decontare zilnică în fonduri.

(2) La data scadenței unei serii futures, pozițiile rămase deschise vor face obiectul procesului de marcarea la piață și decontare finală în fonduri sau livrare fizică, în funcție de specificațiile de contract.

(3) Metodologia de stabilire a prețului zilnic de decontare și a prețului final de decontare este stabilită de către BVC prin specificațiile contractelor futures, în conformitate cu prevederile prezentelor reguli.

Secțiunea 3. Evenimente corporative**Articolul 407.**

(1) În cazul contractelor futures care au activ suport acțiuni emise de societăți comerciale care înregistrează evenimente corporative, BVC, în urma consultării Depozitarului central de valori mobiliare, poate ajusta contractele futures, după caz, astfel încît să nu se modifice în mod artificial valoarea noțională a contractului.

(2) Ajustarea contractelor futures care au ca activ suport acțiuni se poate efectua în situații cum sînt, după caz, fără a se limita la:

- a) splitarea acțiunilor;
- b) consolidarea valorii nominale a acțiunilor;
- c) modificarea capitalului social al emitentului;
- d) acordarea de dividende de către emitent.

CAPITOLUL II. MANAGEMENTUL POZIȚIILOR DESCHISE**Secțiunea 1. Administrarea ordinelor de bursă****Articolul 408.**

(1) Introducerea de către un participant la Piața derivatelor a unui ordin de bursă de cumpărare sau de vânzare a unui contract futures se va efectua în conformitate cu reglementările BVC.

(2) BVC poate acorda Depozitarului central de valori mobiliare dreptul de acces la sistemul de tranzacționare pentru administrarea ordinelor de bursă și/sau a tranzacțiilor în vederea inițierii, modificării sau lichidării pozițiilor deschise înregistrate în conturile de poziție ale membrilor compensatori sau noncompensatori și/sau ale clienților acestora.

Secțiunea 2. Inițierea sau modificarea pozițiilor deschise**Articolul 409.**

(1) Inițierea unei poziții deschise Long sau Short, pentru un anumit cont de poziție și serie IFD, se realizează prin încheierea uneia sau mai multor tranzacții ca urmare a executării unui ordin de bursă de cumpărare sau vânzare în sistemul de tranzacționare.

(2) În vederea inițierii unei poziții în Piața Futures este necesară depunerea unei marje indiferent dacă poziția respectivă este Long sau Short, în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare.

(3) Participanții la Piața derivatelor au obligația ca anterior introducerii unui ordin de bursă în vederea inițierii unei poziții Long sau Short să se asigure că respectă prevederile prezentelor reguli și ale reglementărilor Depozitarului central de valori mobiliare.

Articolul 410.

Modificarea unei poziții deschise, înregistrate pe un anumit cont de poziție și serie IFD, se realizează în principal după cum urmează:

a) majorarea poziției deschise:

1. prin executarea uneia sau mai multor tranzacții avînd același sens cu sensul poziției deschise inițiale;

2. prin desființarea retroactivă a unei tranzacții cu IFD etc.

b) diminuarea poziției deschise:

1. prin executarea uneia sau mai multor tranzacții de sens contrar cu sensul poziției deschise înregistrate anterior, iar volumul tranzacționat fiind mai mic decît numărul de contracte din poziția deschisă inițială;

2. prin desființarea retroactivă a unei tranzacții cu IFD etc.

Articolul 411.

Participanții la Piața derivatelor și clienții sînt ținuți răspunzători în ceea ce privește obligațiile care decurg din deținerea unei poziții deschise Long sau Short pînă în momentul în care pozițiile respective sînt lichidate printr-una din următoarele metode:

a) înainte de scadență:

1. sînt închise de către participantul la Piața derivatelor prin încheierea în piață a unei tranzacții de sens contrar;

2. sînt diminuate sau închise forțat de către Depozitarul central de valori mobiliare.

b) la scadență, sînt închise de către Depozitarul central de valori mobiliare, prin efectuarea procesului de decontare finală în fonduri sau livrare fizică.

Secțiunea 3. Lichidarea și transferul pozițiilor deschise**Articolul 412.**

(1) Operațiunile cu privire la lichidarea și transferul pozițiilor deschise se efectuează în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare.

(2) În situațiile în care Depozitarul central de valori mobiliare se află în imposibilitatea de a efectua operațiunile cu privire la lichidarea forțată a pozițiilor, BVC poate proceda, la solicitarea acesteia, la efectuarea operațiunilor respective în conformitate cu instrucțiunile Depozitarului central de valori mobiliare.

(3) În cazul operațiunilor de lichidare forțată prevăzute la alin. (2), BVC poate percepe participanților la Piața derivatelor o plată pentru fiecare contract futures tranzacționat ca urmare a procesului de închidere a pozițiilor respective de către BVC, în conformitate cu Lista taxelor, plăților și comisioanelor aplicate de BVC.

CAPITOLUL III. MARCAREA LA PIAȚĂ ȘI PREȚURILE DE DECONTARE**Secțiunea 1. Prețul zilnic de decontare****Articolul 413.**

(1) Pozițiile deschise sînt reevaluate zilnic de către Depozitarul central de valori mobiliare prin marcarea la piață a pozițiilor deschise cu contracte futures la prețul de cotare, determinat în conformitate cu reglementările Depozitarului central de valori mobiliare, după cum urmează:

a) prețul zilnic de decontare: după închiderea ședinței de tranzacționare;

b) prețul celei mai recent încheiate tranzacții în Piața Futures: în timpul ședinței de tranzacționare;

c) alt preț determinat de Depozitarul central de valori mobiliare în conformitate cu reglementările proprii (ex.: preț teoretic).

(2) Prețul zilnic de decontare este determinat de BVC după închiderea fiecărei ședințe de tranzacționare pe

întreaga durată de viață a contractelor futures, cu excepția datei scadenței.

Articolul 414.

(1) Modalitatea de determinare a prețului zilnic de decontare pentru fiecare contract futures este prevăzută în specificațiile contractului și se aplică tuturor seriilor listate.

(2) Specificațiile contractelor futures vor conține prevederi detaliate cu privire la determinarea prețului zilnic de decontare avînd la bază una din următoarele modalități, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) în cazul în care se încheie tranzacții în cadrul ședinței curente din Piața Futures, prețul zilnic de decontare poate fi determinat, după caz, astfel:

1. prețul mediu ponderat al contractului futures – prețul mediu ponderat cu volumul tranzacționat în Piața Futures, calculat pe baza unui anumit număr de tranzacții încheiate în ședința respectivă și/sau corespunzător unei anumite perioade de timp din ședința de tranzacționare curentă;

2. prețul de închidere al contractului futures – prețul ultimei tranzacții încheiate în ședința de tranzacționare curentă din Piața Futures;

3. prețul de licitație al contractului futures – prețul determinat pe baza algoritmului de fixing;

b) în cazul în care nu se încheie nicio tranzacție în cadrul ședinței curente din Piața Futures, prețul zilnic de decontare poate fi determinat avînd la bază ordinele de bursă existente în piață.

(3) În cazul în care nu este posibilă determinarea unui preț zilnic de decontare pentru ședința curentă, se va lua în considerare prețul zilnic de decontare corespunzător ședinței anterioare de tranzacționare, dacă nu se prevede altfel în specificațiile contractelor IFD.

Articolul 415.

În cazul în care Depozitarul central de valori mobiliare decide cu privire la utilizarea unui alt preț decît prețul zilnic de decontare, care să fie utilizat cu privire la marcarea la piață a pozițiilor deschise după închiderea ședinței de tranzacționare sau pe parcursul acesteia, BVC va lua măsurile tehnice necesare și va informa în mod corespunzător participanții la Piața derivatelor.

Articolul 416.

(1) La solicitarea motivată a Depozitarului central de valori mobiliare, BVC poate decide cu privire la organizarea de sesiuni distincte de tranzacționare, în cadrul aceleiași ședințe de tranzacționare, pentru determinarea mai multor prețuri zilnice de decontare.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), prețul zilnic de decontare determinat de BVC în cadrul unei sesiuni distincte de tranzacționare este utilizat de Depozitarul central de valori mobiliare pentru marcarea la piață și devine prețul în funcție de care se stabilesc limitele zilnice de tranzacționare pentru tranzacțiile care urmează să fie încheiate în sesiunea următoare de tranzacționare din ziua respectivă.

Secțiunea 2. Prețul final de decontare**Articolul 417.**

(1) La data scadenței unui contract futures, Depozitarul central de valori mobiliare reevaluează pentru ultima dată pozițiile deschise prin marcarea finală la piață și închide pozițiile respective la:

a) prețul final de decontare;

b) alt preț determinat de Depozitarul central de valori mobiliare în conformitate cu reglementările proprii (ex.: preț teoretic).

(2) Prețul final de decontare este determinat de BVC după închiderea ultimei ședințe de tranzacționare la data scadenței.

Articolul 418.

(1) Modalitatea de determinare a prețului final de

decontare pentru fiecare contract futures este prevăzută în specificațiile contractului și se aplică tuturor seriilor listate.

(2) Specificațiile contractelor futures vor conține prevederi detaliate referitoare la determinarea prețului zilnic de decontare avînd la bază una din următoarele modalități, fără ca enumerarea să fie limitativă:

a) în cazul contractelor futures care au la bază un activ suport care este tranzacționat pe o piață reglementată / organizată:

1. prețul mediu ponderat al activului suport – prețul mediu ponderat cu volumul tranzacționat în piața activului suport, corespunzător unei anumite perioade de timp din ședința de tranzacționare din ultima zi de tranzacționare pentru seria care expiră;

2. prețul de închidere al activului suport – prețul ultimei tranzacții încheiate în piața activului suport în ultima zi de tranzacționare pentru seria care expiră;

3. prețul de licitație al activului suport – prețul activului suport determinat pe baza algoritmului de fixing.

b) în cazul contractelor futures care au drept activ suport un indice bursier/valutar etc.:

1. medie a valorilor activului suport – media valorilor calculate pentru activul suport pentru o anumită perioadă de timp din ultima zi de tranzacționare pentru seria care expiră;

2. valoarea de închidere a activului suport – ultima valoare calculată pentru activul suport în ultima zi de tranzacționare pentru seria care expiră, în cazul contractelor futures care au drept activ suport un indice bursier/valutar etc.

(3) În cazul în care în ultima zi de tranzacționare nu se încheie nicio tranzacție în piața activului suport sau nu se poate determina o valoare a activului suport în vederea determinării prețului final de decontare, BVC va utiliza datele înregistrate în cea mai recentă ședință de tranzacționare în care este posibilă determinarea prețului final de decontare.

Articolul 419.

În cazul în care Depozitarul central de valori mobiliare decide cu privire la utilizarea unui alt preț decît prețul final de decontare, care să fie utilizat cu privire la marcarea la piață a pozițiilor deschise după închiderea ședinței de tranzacționare sau pe parcursul acesteia, BVC va lua măsurile tehnice necesare și va informa în mod corespunzător participanții la Piața derivatelor.

Articolul 420.

În cazul în care BVC decide retragerea de la tranzacționare a unei serii futures înainte de scadență, închiderea pozițiilor deschise se va efectua în conformitate cu prevederile de la art. 383 alin. (2) Titlul V, Capitolul II "Admiterea / Suspensarea / Retragerea de la tranzacționare a IFD".

CAPITOLUL IV. AJUSTAREA CONTRACTELOR FUTURES CA URMARE A EVENIMENTELOR CORPORATIVE**Secțiunea 1. Ajustarea contractelor futures****Articolul 421.**

(1) Directorul general al BVC este în drept să decidă cu privire la ajustarea unui contract futures ca urmare a evenimentelor corporative legate de emitentul acțiunilor care constituie activ suport, în funcție de impactul potențial asupra prețului în piață și/sau a valorii noționale a contractului futures respectiv.

(2) BVC determină impactul potențial asupra prețului în piață și/sau a valorii noționale a contractului futures, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare de la momentul la care BVC ia cunoștință de hotărîrea adunării generale a acționarilor de la societatea care a emis acțiunile care

constituie activ suport pentru contractele futures listate pe Piața derivatelor.

(3) BVC va notifica public, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la calificarea impactului potențial al evenimentului corporativ ca fiind semnificativ, precum și cu privire la procesul de ajustare a IFD-ului care are ca activ suport aceste acțiuni.

(4) Directorul general al BVC este în drept să decidă cu privire la suspendarea de la tranzacționare a contractelor futures în vederea ajustării acestora ca urmare a înregistrării evenimentelor corporative în următoarele situații, fără a se limita la acestea:

a) este întrunită cel puțin una din condițiile menționate la art. 380 alin. (1) din Titlul V – operațiuni de piață, după caz;

b) se impune suspendarea de la tranzacționare a contractelor futures ca urmare a complexității și/sau implicațiilor de natură tehnică și operațională a procesului de ajustare a contractelor respective.

(5) BVC va aduce la cunoștință publicului, prin intermediul website-ului propriu, cu privire la ajustarea, respectiv suspendarea de la tranzacționare a acestor contracte.

(6) Seriile corespunzătoare contractelor futures, prevăzute la alin. (1), care vor fi listate de BVC după efectuarea ajustării vor avea multiplicatorul și celelalte elemente în vigoare anterior ajustării, așa cum sînt înregistrate la C.N.P.F., cu excepția situațiilor menționate la alin. (7).

(7) În situațiile în care, după efectuarea ajustării, au fost operate modificări ale elementelor caracteristice ale contractelor IFD care au fost notificate de BVC sau aprobate de către C.N.P.F., după caz, (cum ar fi: modalitatea de determinare a prețului zilnic de decontare, orarul de tranzacționare), la lansarea noilor serii IFD vor fi luate în considerare prevederile în vigoare cu privire la elementele respective.

(8) Directorul general al BVC este în drept să decidă ca elementele unui contract futures care au fost ajustate să fie preluate și adaptate în mod corespunzător în cazul seriilor listate ulterior aplicării procedurii de ajustare.

Articolul 422.

(1) În cazul înregistrării unui eveniment corporativ, BVC stabilește, prin decizie a Directorului general, în urma consultării Depozitarului central de valori mobiliare, cu privire la elementele principale ale contractului futures care urmează să fie ajustate.

(2) BVC stabilește pentru fiecare eveniment corporativ în parte, prin decizie a Directorului general, elementele caracteristice ale contractului futures și parametrii de tranzacționare care se ajustează în conformitate cu prevederile prezentului capitol.

(3) BVC va notifica Depozitarului central de valori mobiliare, elementele ajustate ale contractelor futures, iar acesta va proceda, în mod corespunzător, la înregistrarea în evidențele proprii a ajustărilor elementelor respective.

(4) BVC va publica toate elementele contractului futures care fac obiectul ajustării înainte de începerea ședinței de tranzacționare din data ex-right sau după caz, din data reluării la tranzacționare a contractului futures respectiv.

(5) În cazul înregistrării altor tipuri de evenimente corporative decît cele prevăzute în prezentul titlu, BVC va proceda la ajustarea în mod corespunzător a contractelor futures, cu excepția cazurilor în care Depozitarul central de valori mobiliare decide lichidarea înainte de scadență a tuturor pozițiilor deschise în conformitate cu reglementările proprii.

Articolul 423.

(1) Ajustarea contractelor futures se efectuează prin metoda ajustării proporționale ("Ratio Method").

(2) În situația în care emitentul acțiunilor care constituie activul suport înregistrează concomitent mai multe eveni-

mente corporative de natura să influențeze prețul acțiunilor în piață, BVC va proceda la ajustarea contractelor futures în mod corespunzător.

Articolul 424.

(1) Elementele principale avute în vedere la ajustarea unui contract futures sînt următoarele:

a) caracteristici tehnice ale contractelor futures corespunzătoare specificațiilor IFD:

1. simbolul;
2. prețul zilnic de decontare / prețul teoretic;
3. mărirea obiectului contractului (multiplicatorul).

b) caracteristici de piață ale contractelor futures corespunzătoare reglementărilor BVC:

1. ordinele de bursă existente în piață;
2. valoarea noțională a contractelor futures corespunzătoare pozițiilor deschise;
3. parametrii de tranzacționare aferenți simbolului și/sau entității simbol piață, cum ar fi: limita zilnică de variație.

(2) Ajustarea contractului futures presupune efectuarea următoarelor operațiuni, indiferent de evenimentul corporativ:

a) modificarea caracteristicilor tehnice menționate la alin. (1) lit. a);

b) anularea ordinelor de bursă menționate la alin. (1) lit. b);

c) ajustarea valorii noționale corespunzătoare pozițiilor deschise menționată la alin. (1) lit. b);

d) modificarea parametrilor de tranzacționare aferenți simbolului și/sau entității simbol piață menționați la alin. (1) lit. b).

(3) Ordinele de bursă neexecutate pentru toate seriile unui contract futures, indiferent de tipul și starea acestora, vor fi anulate de către BVC înainte de începerea ședinței de tranzacționare din data ex-right sau, după caz, înainte de momentul reluării la tranzacționare a contractului futures, respectiv ca urmare a aplicării procedurii de ajustare a contractului futures.

(4) Nivelul ajustat al elementelor caracteristice ale contractului și al parametrilor de tranzacționare intră în vigoare în mod automat și devin efective în ședința de tranzacționare din data ex-right sau, după caz, la data reluării la tranzacționare a contractului futures care a făcut obiectul ajustării, după notificarea participanților la Piața derivatelor de către BVC.

(5) Ajustarea contractelor futures se va efectua pentru toate seriile IFD (lunile de scadență) active, indiferent dacă s-au înregistrat sau nu tranzacții și indiferent dacă există sau nu poziții deschise înregistrate în seria IFD respectivă

Articolul 425.

(1) Simbolul corespunzător unei serii IFD va fi modificat ori de cîte ori se ajustează un contract futures, pentru a evidenția seriile asupra cărora au fost operate ajustări.

(2) Ajustarea simbolului unei serii IFD se realizează prin configurarea unui nou simbol a cărui codificare este stabilită de către BVC, avînd următoarele elemente principale, după caz:

- a) prețul zilnic de decontare / preț teoretic;
- b) mărirea obiectului contractului;
- c) limita zilnică de variație.

(3) Codul ISIN, data scadenței, activul suport, precum și celelalte elemente caracteristice corespunzătoare seriei inițiale înainte de ajustare care nu fac obiectul ajustării, vor fi preluate la configurarea noului simbol fără a se efectua modificări cu privire la acestea.

Articolul 426.

Ajustarea simbolului unei serii IFD se realizează prin efectuarea următoarelor operațiuni, fără ca enumerarea să fie limitativă:

- a) inactivarea în sistemul electronic a simbolului aferent

seriei contractului futures care face obiectul ajustării;

b) configurarea în sistemul electronic a unui nou simbol având elementele principale ajustate;

c) ajustarea valorii notională a pozițiilor deschise;

d) transmiterea către participanții la Piața derivatelor a rapoartelor corespunzătoare operațiunilor de ajustare;

e) anularea ordinelor de bursă neexecutate pentru seria contractului futures care face obiectul ajustării, indiferent de tipul și starea acestora;

f) notificarea C.N.P.F. cu privire la ajustarea contractului futures, anterior publicării pe website-ul BVC.

Articolul 427.

(1) Valoarea notională corespunzătoare unei poziții deschise Long sau Short anterior operațiunii de ajustare este valoarea corespunzătoare ultimei marcări la piață a poziției deschise respective și se determină după cum urmează:

$$VN_{old} = NET \times Settle_{old} \times M_{old}$$

Unde:

VN_{old} = valoarea notională corespunzătoare poziției deschise, calculată înainte de ajustare

NET = numărul de contracte din poziția deschisă Long/Short

$Settle_{old}$ = prețul zilnic de decontare înainte de ajustare sau, după caz, prețul teoretic înainte de ajustare, la care s-a efectuat ultima marcăre la piață.

M_{old} = mărimea obiectului contractului înainte de ajustare.

(2) Valoarea notională corespunzătoare unei poziții deschise Long sau Short după efectuarea operațiunii de ajustare se determină după cum urmează:

$$VN_{new} = NET \times Settle_{new} \times M_{new}$$

Unde:

VN_{new} = valoarea notională corespunzătoare poziției deschise, calculată după ajustare

NET = numărul de contracte din poziția deschisă Long/Short.

$Settle_{new}$ = prețul zilnic de decontare după ajustare sau, după caz, prețul teoretic după ajustare

M_{new} = mărimea obiectului contractului după ajustare.

Articolul 428.

(1) Ajustarea unui contract futures prin metoda ajustării proporționale presupune stabilirea unui factor de ajustare FA ("Ratio factor") care se aplică la elementele caracteristice și la parametrii de tranzacționare corespunzători contractului futures care se ajustează.

(2) Factorul de ajustare este determinat pentru fiecare eveniment corporativ în parte, în conformitate cu prevederile secțiunii 2 din prezentul capitol.

Secțiunea 2. Determinarea factorului de ajustare și ajustarea elementelor caracteristice și a parametrilor de tranzacționare

§1. Ajustarea elementelor caracteristice și parametrilor de tranzacționare

Articolul 429.

(1) În cazul în care un contract futures are ca activ suport acțiuni emise de societăți comerciale, iar emitentii respectivi înregistrează evenimente corporative de natură să influențeze în mod semnificativ prețul acțiunilor, BVC determină pentru fiecare eveniment corporativ în parte un factor de ajustare, conform prevederilor prezentului articol.

(2) BVC poate decide aplicarea în mod corespunzător a formulelor de calcul prevăzute în prezenta secțiune în situațiile în care emitentul acțiunilor care constituie activ suport stabilește o anumită rată de alocare a acțiunilor, în funcție de evenimentul corporativ respectiv.

(3) În situațiile în care BVC determină un factor de corecție ca urmare a unui eveniment corporativ legat de acțiunile emise de un emitent în vederea ajustării unui indice

al BVC, în conformitate cu prevederile Manualului Indicilor BVC, valoarea factorului de ajustare este egală cu valoarea factorului de corecție respectiv.

(4) În cazul în care BVC nu determină un factor de corecție în conformitate cu prevederile Manualului Indicilor BVC, factorul de ajustare se determină prin utilizarea formulelor de calcul prevăzute în prezenta secțiune.

(5) Factorul de ajustare este rotunjit prin lipsă sau adaos la cea mai apropiată a 6-a zecimală.

(6) BVC poate efectua rotunjirea valorii factorului de ajustare la număr mai mare de zecimale decât cel prevăzut la alin. (5), în situații deosebite, cum ar fi: modificarea numărului de zecimale utilizate în determinarea factorului de corecție, unele evenimente corporative în care se constată necesitatea utilizării unui număr diferit de zecimale (ex.: a șasea zecimală este semnificativă) etc.

Articolul 430.

În cazul în care un contract futures este ajustat ca urmare a efectuării operațiunii de splitare / consolidare a acțiunilor emise de emitentul activului suport corespunzător contractului futures respectiv, BVC va determina factorul de ajustare pe baza următoarei formule:

$$FA = N_{new} / N_{old}$$

Unde:

N_{old} = numărul de acțiuni înainte de splitarea/consolidarea acțiunilor

N_{new} = numărul de acțiuni după splitarea/consolidarea acțiunilor.

Articolul 431.

În cazul în care un contract futures are drept activ suport acțiuni emise de un emitent care efectuează o majorare de capital social prin emisiunea și acordarea de acțiuni gratuite, BVC va determina factorul de ajustare pe baza următoarei formule:

$$FA = N_{old} + N_{bonus} / N_{old}$$

Unde:

N_{old} = numărul de acțiuni înainte de majorarea capitalului social

N_{bonus} = numărul de acțiuni noi care urmează să fie emise și acordate gratuit acționarilor.

Articolul 432.

(1) În cazul în care un contract futures are drept activ suport acțiuni emise de un emitent care efectuează o majorare de capital social cu acordarea dreptului de subscriere la preț preferențial (P_s) inferior prețului din piață, BVC va determina factorul de ajustare pe baza următoarei formule:

$$FA = (N_0 + N_s) \times P_0 / (N_0 \times P_0) + (N_s \times P_s)$$

Unde:

P_0 = prețul de închidere al acțiunii tranzacționate în piață principală, pe piața reglementată la vedere la BVC, înregistrat în ultima dată cum-right

P_s = prețul preferențial de subscriere al noilor acțiuni

N_0 = numărul de acțiuni inițial (înainte de majorarea capitalului social)

N_s = numărul de acțiuni care urmează să fie subscrise la preț preferențial ca urmare a majorării capitalului social.

(2) Operațiunea de determinare a factorului de ajustare prevăzută la alin. (1) se efectuează în cazul în care prețul de închidere al acțiunilor tranzacționate în piața principală, pe piața reglementată la vedere a BVC, înregistrat în ultima dată cum-right, (P^0), este mai mare decât prețul preferențial de subscriere al noilor acțiuni (P^s).

Articolul 433.

(1) În cazul în care un contract futures are drept activ suport acțiuni emise de un emitent care efectuează o majorare de capital social prin emisiunea de noi acțiuni, cu acordarea de acțiuni gratuite și acordarea concomitentă a dreptului de subscriere la preț preferențial (P_s),

BVC va determina factorul de ajustare pe baza următoarei formule:

$$F_A = (N_0 + N_s + N_{\text{bonus}}) \times P_0 / (N_0 \times P_0) + (N_s \times P_s)$$

Unde:

P_0 = prețul de închidere al acțiunii tranzacționate în piața principală, pe piața reglementată la vedere la BVC, înregistrat în ultima dată cum-right

P_s = prețul preferențial de subscriere al noilor acțiuni

N_0 = numărul de acțiuni inițial (înainte de majorarea capitalului social)

N_s = numărul de acțiuni care urmează să fie emise și subscrise la preț preferențial ca urmare a majorării capitalului social

N_{bonus} = numărul de acțiuni care urmează să fie emise și acordate gratuit acționarilor existenți la data de înregistrare.

(2) Operațiunea de determinare a factorului de ajustare prevăzută la alin. (1) se efectuează indiferent de nivelul prețului de închidere al acțiunilor tranzacționate în piața principală, pe piața reglementată la vedere a BVC, înregistrat în ultima dată cum-right (P_0)

Articolul 434.

În cazul în care un contract futures are drept activ suport acțiuni emise de un emitent care acordă dividende în numerar, BVC va determina factorul de ajustare pe baza următoarei formule:

$$F_A = P_0 / P_0 \times \text{DIV}$$

Unde:

P_0 = prețul de închidere al acțiunii tranzacționate în piața principală, pe piața reglementată la vedere administrată de BVC, înregistrat în ultima dată cum-right .

DIV = valoarea brută a dividendului per acțiune.

Articolul 435.

(1) Prețul zilnic de decontare sau, după caz, prețul teoretic al contractului futures după ajustare se determină pe baza următoarei formule:

$$\text{Settle}_{\text{new}} = \text{Settle}_{\text{old}} / F_A$$

Unde:

$\text{Settle}_{\text{new}}$ = prețul zilnic de decontare sau, după caz, prețul teoretic după ajustarea determinată de un eveniment corporativ

$\text{Settle}_{\text{old}}$ = prețul zilnic de decontare sau, după caz, prețul teoretic înainte de ajustarea determinată de un eveniment corporativ, la care s-a efectuat ultima marcare la piață

F_A = factorul de ajustare calculat conform prezentului capitol pentru respectivul eveniment corporativ.

(2) Prețul zilnic de decontare sau, după caz, prețul teoretic al contractului futures, exprimat în lei și determinat conform formulei de calcul de la alin. (1), se rotunjește prin lipsă sau adaos la cel mai apropiat multiplu al pasului de cotare.

Articolul 436.

(1) Mărimea obiectului contractului (multiplicatorul) după ajustare se determină pe baza următoarei formule:

$$M_{\text{new}} = \text{Mold} \times F_A$$

Unde:

M_{new} = mărimea obiectului contractului după ajustarea determinată de un eveniment corporativ

M_{old} = mărimea obiectului contractului înainte de ajustarea determinată de un eveniment corporativ

F_A = factorul de ajustare calculat conform prezentului capitol pentru respectivul eveniment corporativ .

(2) Mărimea obiectului contractului (multiplicatorul), exprimată în număr de acțiuni și determinată conform formulei de calcul de la alin. (1), se rotunjește prin lipsă sau adaos la un număr întreg, astfel încât valoarea noțională și profitul/pierderea determinate pe baza multiplicatorului ajustat să fie exprimate cu maxim două zecimale, fără

efectuarea în prealabil a unei operațiuni de rotunjire a valorilor respective.

Articolul 437.

(1) În cazul în care limita zilnică de variație este exprimată în valoare absolută, cum ar fi: valoarea exprimată în lei, ajustarea se efectuează după cum urmează:

$$\text{LZV}_{\text{new}} = \text{LZV}_{\text{old}} / F_A$$

Unde:

LZV_{new} = limita zilnică de variație după ajustarea determinată de un eveniment corporativ

LZV_{old} = limita zilnică de variație înainte de ajustarea determinată de un eveniment corporativ

F_A = factorul de ajustare calculat conform prezentului capitol pentru respectivul eveniment corporativ.

(2) Limita zilnică de variație, exprimată în valoare absolută și determinată conform formulei de calcul de la alin. (1), se rotunjește prin lipsă la cel mai apropiat multiplu al pasului de cotare.

(3) Nu se efectuează ajustarea limitei zilnice de variație în cazul în care aceasta este exprimată procentual.

TITLUL VII. FAPTELE ILICITE ȘI SANȚIUNILE BURSIERE

CAPITOLUL I. CADRU GENERAL

Articolul 438.

(1) Faptele ilicite la regimul juridic aplicabil Pieței derivatelor sînt acele fapte prin care se încalcă prevederile prezentelor Reguli și care, potrivit condițiilor în care au fost săvîrșite, nu întrunesc elementele prevăzute de lege sau de alte acte normative cu forță juridică superioară pentru a fi calificate ca infracțiuni, contravenții, abuz pe piață sau practici frauduloase.

(2) Nu constituie faptă ilicită la regimul juridic bursier fapta săvîrșită din constrîngere fizică sau morală.

(3) Participanții la Piața derivatelor răspund pentru faptele ilicite la regimul juridic bursier săvîrșite de agenții de derivate proprii.

Articolul 439.

Prevederile prezentului Capitol se completează în mod corespunzător cu prevederile cuprinse în Regulamentul de organizare și funcționare a BVC.

CAPITOLUL II. FAPTE ILICITE

Articolul 440.

Constituie fapte ilicite la regimul juridic aplicabil Pieței derivatelor, următoarele fapte:

a) nerespectarea prevederilor art. 314 alin. (3) din Titlul I, Capitolul I "Dispoziții Generale" cu privire la interdicția ca un participant la Piața derivatelor să încheie tranzacții în nume și pe cont propriu pe Piața derivatelor prin intermediul unui alt participant la Piața derivatelor;

b) nerespectarea prevederilor art. 315 alin. (4) din Titlul I, Capitolul I "Dispoziții Generale" cu privire la informarea și semnarea de către clienți a "Documentului cu privire la riscurile instrumentelor financiare derivate";

c) nerespectarea prevederilor art. 316 alin. (1) din Titlul I, Capitolul I "Dispoziții Generale" cu privire la transmiterea cu promptitudine și în mod corespunzător a oricărui document, raportare financiară sau informație solicitată de BVC;

d) dobîndirea calității de participant la Piața derivatelor sau agent de derivate în baza unor informații eronate cu impact semnificativ în ceea ce privește obținerea calității respective;

e) omisiunea participantului la Piața derivatelor de a notifica sau notificarea cu întârziere cu privire la modificări survenite în informațiile furnizate în documentele care au stat la baza obținerii calității, precum și orice eveniment semnificativ cu privire la societatea respectivă, cu nerespectarea prevederilor art. 10 alin. (2) din Titlul I, Capitolul II "Calitatea de participant la Piața derivatelor";

f) omisiunea participantului la Piața derivatelor de a notifica sau notificarea cu întârziere cu privire la:

1. încetarea relației contractuale cu Depozitarul central de valori mobiliare/ membrul compensator general / membrul noncompensator, după caz;

2. existența în cadrul societății a mai puțin de doi agenți de derivate.

g) nerespectarea prevederilor art. 329 alin. (8) și alin. (9) din Titlul I, Capitolul III “Accesul la sistemul de tranzacționare al participanților la Piața derivatelor” cu privire la interzicerea derulării de către participanții la Piața derivatelor de operațiuni pe piață reglementată la vedere administrată de BVC, fără a avea calitatea necesară pentru a desfășura operațiuni pe această piață, precum și viceversa;

h) nerespectarea prevederilor art. 365 alin. (1) din Titlul III, Capitolul I “Calitatea de agent de derivate” cu privire la obligația agenților de derivate de a păstra confidențialitatea codului de utilizator și a parolei de acces la sistemele electronice și a informațiilor referitoare la activitatea participantului la Piața derivatelor în numele căruia tranzacționează și a clienților acestuia;

i) omisiunea de a notifica sau notificarea cu întârziere, de către un participant la Piața derivatelor sau de către un agent de derivate, a încetării relației contractuale a agentului de derivate cu participantul respectiv, în conformitate cu prevederile art. 365 alin. (2) din Titlul III, Capitolul I “Calitatea de agent de derivate”;

j) nerespectarea prevederilor art. 367 alin. (3) și (4) din Titlul III, Capitolul I “Calitatea de agent de derivate” cu privire la interzicerea derulării de către agenții de derivate de operațiuni pe piață reglementată la vedere administrată de BVC fără a avea calitatea necesară pentru a desfășura operațiuni pe aceasta piață, precum și viceversa;

k) nerespectarea prevederilor art. 385 alin. (2) din Titlul V, Capitolul III “Sistemul de tranzacționare” cu privire la respectarea prezentului regulament și ale reglementărilor BVC incidente în procesul de introducere a ordinelor de bursă și încheiere a tranzacțiilor cu IFD;

l) nerespectarea prevederilor art. 386 din Titlul V, Capitolul III “Sistemul de tranzacționare” referitor la practicile interzise în ceea ce privește utilizarea sistemului electronic de către agenții de derivate.

CAPITOLUL III. SANCTIUNI BURSIERE

Articolul 441.

(1) Săvârșirea cu vinovăție a unei fapte ilicite la regimul juridic aplicabil Pieței derivatelor atrage după sine aplicarea de sancțiuni.

(2) Sancțiunile bursiere se aplică persoanelor juridice care dețin calitatea de participant la Piața derivatelor și/sau agenților de derivate proprii care au săvârșit fapte ilicite la regimul juridic bursier aplicabil Pieței derivatelor.

Articolul 442.

Prevederile cu privire la sancționarea faptelor ilicite din Partea I a Regulilor bursiere ale BVC se aplica în mod corespunzător Pieței derivatelor în ceea ce privește sancțiunile bursiere, procedura de sesizare, constatare și investigare a faptelor ilicite la regimul juridic bursier, individualizarea și aplicarea sancțiunilor bursiere, contestarea deciziei de sancționare, executarea sancțiunilor bursiere, reabilitarea și altele.

TITLUL VIII. DISPOZIȚII FINALE

Articolul 443.

(1) Partea II este parte componentă a prezentelor Reguli și orice modificare a acesteia va fi remisă spre aprobare către C.N.P.F.

(2) Partea II a prezentelor Reguli intră în vigoare din 1 ianuarie 2013.

(3) Cererea de admitere ca participant la Piața derivatelor și înscriere în Registrul Participanților, formularul cu date personale, speciemenle de semnături și documentul cu privire la riscurile instrumentelor financiare derivate sînt aprobate prin Hotărîrea Consiliului BVC.

Articolul 444.

(1) În cazul în care sînt necesare clarificări cu privire la aplicarea coroborată a prevederilor din Partea I și Partea II, precum și a procedurilor și/sau a altor documente emise de BVC, Directorul general al BVC poate emite precizări tehnice cu privire la modul de aplicare a cadrului normativ al BVC.

(2) În înțelesul prezentelor Reguli, prin situație de forță majoră și caz fortuit se înțelege un eveniment imprevizibil ale cărui consecințe sînt de neînlăturat și în afara controlului părții care îl invocă. Sînt considerate astfel de evenimente imprevizibile: dezastre naturale, războaie, atacuri teroriste, greve, restricții legale și oricare alte evenimente similare care sînt în afara controlului părții care le invocă.

Anexa nr. 1

PAȘII DE PREȚ

În Piața Regular și în Piața Deal valorile impuse de BVC pentru mărimea pasului de preț și numărul maxim de pași de preț prin care poate trece un ordin la piață (MARKET), în funcție de intervalul de preț, sînt următoarele:

Interval de Preț (MDL)	Mărime pas (MDL) (A)	Număr pași pentru Protecția de Preț (B)	Protecția de Preț (MDL) (A * B)
<= 0,5	0,0001	100	0,010
(0,5 - 1]	0,0005	50	0,025
(1 - 5]	0,001	30	0,03
(5 - 10]	0,005	20	0,1
(10 - 50]	0,01	10	0,1
>50	0,05	2	0,1

Pentru celelalte piețe aferente tranzacționării acțiunilor, valorile impuse de BVC pentru mărimea pasului de preț și numărul maxim de pași de preț prin care poate trece un ordin la piață (MARKET), în funcție de intervalul de preț, sînt următoarele:

Interval de Preț (MDL)	Mărime pas (MDL) (A)	Număr pași pentru Protecția de Preț (B)	Protecția de Preț (MDL) (A * B)
<= 50	0,01	3	0,03
> 50	0,05	2	0,1

Anexa nr. 2

PARAMETRI ȘI CARACTERISTICILE PIEȚELOR UTILIZATE PENTRU TRANZACȚIONAREA ACȚIUNILOR

Parametru / Piață	REGULAR	ODD-LOT	DEAL	BUY-IN	SELL-OUT
Volum minim admis al unui ordin	un bloc de tranzacționare	1 acțiune	un bloc de tranzacționare	1 acțiune	1 acțiune
Bloc de tranzacționare	100 acțiuni	1 acțiune	1. mărimea pachetului minim de valori mobiliare admise la categoriile listing: - categoria 1: 5% din volumul emisiunii; - categoria 2: 1% din volumul emisiunii; 2. mărimea pachetului minim de valori mobiliare înregistrate la categoria non-listing constituie 5% din volumul emisiunii;	1 acțiune	1 acțiune
Variația maximă admisă a prețului	+/-15% față de prețul de referință al ședinței curente*	+/-25% față de prețul de referință al ședinței curente*	1. pentru tranzacțiile cu valori mobiliare admise la categoriile listing : oscilația maximă a prețului de la prețul de referință: - categoria 1: +/-5% pentru fiecare valoare mobiliară; - categoria 2: +/-15% pentru fiecare valoare mobiliară; 2. pentru tranzacțiile cu valori mobiliare înregistrate la categoria non-listing: oscilația maximă a prețului de la prețul de referință: +/-15% pentru fiecare valoare mobiliară;		
Preț de referință	Preț de închidere din piața Regular (conform Titlului preliminar)	Preț de închidere din piața Regular (conform Titlului preliminar)	Preț de închidere din piața Regular (conform Titlului preliminar) Se va lua în considerare prețul de referință, la formarea căruia au participat valorile mobiliare în cantitate de nu mai puțin de 0,1% din volumul emisiunii – pentru categoriile listing și nu mai puțin de 1% din volumul emisiunii – pentru categoriile non-listing ; Tranzacția directă poate fi efectuată doar pe parcursul a 5 zile lucrătoare de la data formării prețului de referință în Piața Regular.	Preț de închidere din piața Regular (conform Titlului preliminar)	Preț de închidere din piața Regular (conform Titlului preliminar)
Tipuri de ordine	Ordine limită, ordine la piață (MKT), ordine fără preț, ordine Hidden, ordine avînd alte tipuri sau caracteristici speciale de execuție, descrise în Manualul de utilizare a sistemului BVC	Ordine limită, care se comportă ca ordine FOK (Fill or Kill) pentru cumpărare, respectiv ca ordine AON (All-or-None) pentru vânzare	Ordine Deal	Ordine limită pentru cumpărare, ordine limită și fără preț pentru vânzare (dacă se utilizează mecanismul de tranzacționare "order-driven")	Ordine limită pentru vânzare, ordine limită și fără preț pentru cumpărare (dacă se utilizează mecanismul de tranzacționare "order-driven")
Stări piață	Pre-deschidere, Deschidere, Deschisă, Pre-închisă și Închisă	Deschisă și Închisă	Deschisă și Închisă	Pre-deschidere, Deschidere și Închisă. În cadrul unei ședințe de tranzacționare pot exista mai multe sesiuni succesive de tranzacționare pentru aceeași entitate simbol-piață sau pentru entități diferite.	Pre-deschidere, Deschidere și Închisă. În cadrul unei ședințe de tranzacționare pot exista mai multe sesiuni succesive de tranzacționare pentru aceeași entitate simbol-piață sau pentru entități diferite.
Prioritate de afisare și execuție ordine	Preț, timp	Preț, timp	-	Preț, timp	Preț, timp

* Variația de preț se aplică emitenților admiși la una din categoriile de listare și nu se aplică emitenților din categoria non-listing.

222 HOTĂRÎRE **cu privire la prescrierea repetată Asociației de Economii și Împrumut „Conacul Boierului” de a prezenta rapoartele specializate**

Ca rezultat al monitorizării executării Hotărîrii Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr. 2/13 din 12.01.2012 "Cu privire la prezentarea rapoartelor specializate de către A.E.Î. „Conacul Boierului”" (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 16-18, art. 69), s-a constatat nerespectarea de către asociație a cerințelor pct. 1 din hotărîre.

În temeiul art. 8 lit. c) și lit. f), art. 9 alin. (1) lit. d), lit. e) și lit. r), art. 25 alin. (2) din Legea nr. 192-XIV din 12.11.1998 "Privind Comisia Națională a Pieței Financiare" (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 117-126 BIS), art. 9 alin. (2) lit. b), art. 32 alin. (1), art. 44 alin. (2), art. 49 alin. (1) lit. a), lit. c) și lit. e) din Legea asociațiilor de economii și împrumut nr. 139-XVI din 21.06.2007 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 112-116, art. 506), art. 8 alin. (1) lit. c) pct. 36), art. 21 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 "Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător" (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005,

nr. 26-28, art. 95),

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se prescrie repetat administratorilor Asociației de Economii și Împrumut „Conacul Boierului” de a prezenta Comisiei Naționale a Pieței Financiare, în termen de 15 zile lucrătoare din data intrării în vigoare a prezentei hotărîri, a rapoartelor specializate.

2. Se avertizează administratorii Asociației de Economii și Împrumut „Conacul Boierului” cu retragerea licenței pentru dreptul de a desfășura activitate în domeniul asociațiilor de economii și împrumut, în cazul nerespectării prevederilor pct. 1 din prezenta hotărîre.

3. Controlul asupra executării prezentei hotărîri se pune în sarcina Direcției generale plasamente colective și microfinanțare.

4. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 8/3. Chișinău, 17 februarie 2012.

223 HOTĂRÎRE **cu privire la înregistrarea prospectului ofertei publice de preluare obligatorie a valorilor mobiliare pe piața secundară a acțiunilor emise de Societatea pe acțiuni „Artizana”**

Examinînd materialele prezentate de ofertantul Ghenadie Tentiuc, în temeiul art.8 lit.k), art. 25 alin. (2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art.21 alin.(8) și art.22 din Legea nr.199-XIV din 18.11.1998 „Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183-185, art.655), art.84 alin.(5) din Legea nr.1134-XIII din 02.04.1997 „Privind societățile pe acțiuni” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 1-4, art.1) și Instrucțiunii cu privire la oferta publică a valorilor mobiliare pe piața secundară, aprobată prin Hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.64/4 din 31.12.2008 (Monitorul Oficial al

Republicii Moldova, 2009, nr.53-54, art. 215),

COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE HOTĂRĂȘTE:

1. Se înregistrează prospectul ofertei publice de preluare obligatorie pe piața secundară a valorilor mobiliare, inițiată de insiderul Ghenadie Tentiuc, obiectul căreia îl constituie procurarea a 23 338 acțiuni ordinare nominative emise de Societatea pe acțiuni „Artizana” (IDNO 1002600013012, mun. Chișinău, str. Academiei, 13/1) la prețul de 7,00 lei per acțiune, cu termen de acțiune de 30 de zile din data anunțării.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Victor CAPTARI

Nr. 8/7. Chișinău, 17 februarie 2012.

224 HOTĂRÎRE
cu privire la înregistrarea prospectului ofertei publice de preluare benevolă a valorilor mobiliare pe piața secundară a acțiunilor emise de Societatea pe acțiuni „Montajcom”

Examinînd materialele prezentate de ofertantul Vasile Tutunaru, în temeiul art.8 lit.k), art. 25 alin. (2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS), art.21 alin.(8¹) și art.22 din Legea nr.199-XIV din 18.11.1998 „Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183-185, art.655) și Instrucțiunii cu privire la oferta publică a valorilor mobiliare pe piața secundară, aprobată prin Hotărîrea Comisiei Naționale a Pieței Financiare nr.64/4 din 31.12.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.53-54, art. 215),

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 8/8. Chișinău, 17 februarie 2012.

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se înregistrează prospectul ofertei publice de preluare benevolă pe piața secundară a valorilor mobiliare, inițiată de ofertantul Vasile Tutunaru, obiectul căreia îl constituie procurarea a 27 000 acțiuni ordinare nominative emise de Societatea pe acțiuni „Montajcom” (IDNO 1004600011883, mun. Chișinău, str. Valea Bîcului,1/2) la prețul de 3,00 lei per acțiune, cu termen de acțiune de 30 de zile din data anunțării.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

225 HOTĂRÎRE
cu privire la înregistrări în Registrul de stat al valorilor mobiliare

În temeiul Legii nr. 199-XIV din 18.11.1998 „Cu privire la piața valorilor mobiliare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.183-185, art.655), Legii nr.1134-XIII din 02.04.1997 „Privind societățile pe acțiuni” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.1-4, art.1), art.8 lit.m) și lit.o), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 „Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS),

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se înregistrează în Registrul de stat al valorilor mobiliare:

1.1 Valorile mobiliare conform dării de seamă privind rezultatele emisiunii suplimentare de acțiuni ale Societății pe

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 8/9. Chișinău, 17 februarie 2012.

acțiuni „TEZEU-LUX” (IDNO 1003604013198; r-nul Ocnița, s. Vălcinet) în sumă de 1121680 lei în număr de 112168 acțiuni ordinare nominative cu valoarea nominală 10 lei cu numărul înregistrării de stat MD14ZEUX1009 din contul mijloacelor bănești.

1.2 Reducerea capitalului social al Societății pe acțiuni „PIELART-RESURSE” (IDNO 1002600042742; mun. Chișinău, str. Calea leșilor, 10) cu 9102493 lei prin reducerea valorii nominale a unei acțiuni ordinare nominative (numărul înregistrării de stat MD14ARTP1006) de la 1 leu la acțiune fără valoare nominală. Capitalul social al societății după reducere va constitui 5000000 lei divizat în 14102493 acțiuni ordinare nominative de clasa I fără valoare nominală.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

226 HOTĂRÎRE
cu privire la autorizarea reorganizării Societății pe acțiuni „REACTIV”

Examinînd cererile și materialele prezentate de Societatea pe acțiuni „REACTIV” (IDNO 1003600107927; mun.Chișinău, str.Mircești, 7), în temeiul art.93 și art.95 din Legea nr.1134-XIII din 02.04.1997 “Privind societățile pe acțiuni” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.1-4, art.1), art.69 și art.79 din Codul civil al Republicii Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86, art. 661), art.25 alin.(2) din Legea nr.192-XIV din 12.11.1998 “Privind Comisia Națională a Pieței Financiare” (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.117-126 BIS),

**VICEPREȘEDINTELE COMISIEI
NAȚIONALE A PIEȚEI FINANCIARE**

Nr. 8/10. Chișinău, 17 februarie 2012.

**COMISIA NAȚIONALĂ A PIEȚEI FINANCIARE
HOTĂRĂȘTE:**

1. Se autorizează reorganizarea Societății pe acțiuni “REACTIV” prin dezmembrare (separare) cu transmiterea patrimoniului la societatea nou creată S.R.L. „VALVAS INVEST”.

2. Prezenta hotărîre intră în vigoare din data publicării.

Victor CAPTARI

Acte ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova**227 DECIZIE**
cu privire la eliberarea licenței
de emisie pentru postul „Gold TV”

SC „Aer-Comunicație Grup” SRL a solicitat, repetat, eliberarea licenței de emisie pentru studioul de televiziune „Gold TV”, al cărui serviciu de programe urmează a fi difuzat/retransmis prin rețelele de cablu din țară.

În cadrul mai multor ședințe publice, în urma examinării setului necesar de documente prezentat de SC „Aer-Comunicație Grup” SRL pentru eliberarea licenței de emisie, membrii CCA au scos în evidență anumite lacune privind respectarea prevederilor Codului audiovizualului, realizarea grilei de emisie, neconcordanța cu concepția generală a serviciului de programe etc. – motiv pentru care cererea a fost respinsă. Ulterior, SC „Aer-Comunicație Grup” SRL s-a conformat exigențelor cerute, prezentând un nou set de documente.

Ca urmare a examinării cererii și în conformitate cu prevederile art. 23 al Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.06, art. 18-20 ale Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și autorizațiilor de retransmisie, Consiliul Coordonator al Audiovizualului

DECIDE:

Art. 1. A elibera SC „Aer-Comunicație Grup” SRL licența de emisie pentru studioul de televiziune „Gold TV”, al cărui

PREȘEDINTELE
CONSILIULUI COORDONATOR
AL AUDIOVIZUALULUI

Secretar

Nr. 5. Chișinău, 31 ianuarie 2012.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

228 DECIZIE
cu privire la reperfectarea Licenței de emisie
pentru postul „Autoradio/Avtoradio”

Ca urmare a obținerii unui nou Certificat de înregistrare și a schimbării datelor din blancheta respectivă, Asociația Obștească „T.E.M.M.A.” a solicitat Consiliului Coordonator al Audiovizualului reperfectarea Licenței de emisie seria AA, nr. 014610 din 25.09.2007, eliberată pentru postul „Autoradio/Avtoradio”.

În conformitate cu prevederile Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutului CCA, aprobat prin Hotărârea nr. 433-XVI din 28.12.2006 a Parlamentului Republicii Moldova, cererii solicitantului și a actului respectiv, eliberat de Ministerul Justiției, Consiliul Coordonator al Audiovizualului

PREȘEDINTELE
CONSILIULUI COORDONATOR
AL AUDIOVIZUALULUI

Secretar

Nr. 6. Chișinău, 31 ianuarie 2012.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

229 DECIZIE
cu privire la Concepția generală
a serviciului de programe pentru postul „Radio Plai”

Întreprinderea „Radio Plai” SRL a solicitat Consiliului Coordonator al Audiovizualului aprobarea unei noi Concepții generale a serviciului de programe pentru postul „Radio Plai”.

Formatul de principiu și structura serviciului de programe:

serviciu de programe urmează a fi difuzat prin rețelele de cablu din țară.

Art. 2. A aproba Concepția generală a serviciului de programe pentru postul de televiziune „Gold TV” după cum urmează:

Formatul de principiu și structura serviciului de programe:

- B. 1. Formatul de principiu: Muzical
B. 2. Structura programelor după surse de proveniență:
2.1 Producție autohtonă:	30 %
2.2 Producție proprie:	100 %
2.3 Producție retransmisă:	0 %
- B. 3. Opere europene: 85 %
B. 4. Structura serviciului de programe pe tipuri de programe/emisiuni
4.1 Programe informative și analitice	0 %
4.2 Programe educaționale și culturale	11 %
4.3 Filme	0 %
4.4 Alte tipuri de programe	89 %

Art. 3. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

DECIDE:

Art. 1. A reperfecta (cu eliberarea unui formular nou) Licența de emisie seria AA, nr. 014610 din 25.09.2007, eliberată pentru postul „Autoradio/Avtoradio”, prin înscrierea noilor date de identificare, indicate în Certificatul de înregistrare.

Art. 2. Pentru reperfectarea condițiilor la Licența de emisie, Asociația Obștească „T.E.M.M.A.” va achita o taxă în valoare de 250 de lei.

Art. 3. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția expertiză și licențiere.

Art. 4. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

B. 3. Opere europene:	65 %
B. 4. Structura serviciului de programe pe tipuri de programe/emisiuni	
4.1 Programe informative și analitice	6 %
4.2 Programe educaționale și culturale	2 %
4.3 Alte tipuri de programe	92 %

În conformitate cu prevederile art. 39-41 și 66 (8) din Codul audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutului CCA, Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobate prin Hotărârea nr. 433-XVI din 28.12.2006

**PREȘEDINTELE
CONSILIULUI COORDONATOR
AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 7. Chișinău, 31 ianuarie 2012.

a Parlamentului Republicii Moldova, Deciziilor CCA nr. 83 din 30.09.2008 și nr. 53 din 21.05.2009 și în temeiul actelor prezentate de către întreprinderea nominalizată, Consiliul Coordonator al Audiovizualului

DECIDE:

Art. 1. A aproba Concepția generală a serviciului de programe pentru postul „Radio Plai”.

Art. 2. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția monitorizare.

Art. 3. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

230 DECIZIE
cu privire la examinarea sesizărilor Asociației pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO”

Asociația Obștească „Asociația pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe APOLLO”, prin scrisorile nr. 237, 238, 239, 240 din 13.01.2012, 242, 243, 244, 245 din 16.01.2012 și 248, 249 din 23.01.2012 (remise repetat de către Guvernul Republicii Moldova), a sesizat CCA cu privire la încălcarea prevederilor art. 5, lit. c) și d) din Decizia CCA nr. 44 din 30.03.2010 de către posturile de televiziune „ALT TV”, „2 PLUS”, „TV Dixi”, „EURO-TV CHIȘINĂU”, „Prime”, „TV 7”, „Bravo” și „Super TV”.

Astfel, conform sesizărilor, respectivele derogări au fost identificate la următoarele filme: „Идеальное ограбление”, difuzat la data de 13.01.2012, ora 10:03, de către postul „ALT TV”; „Ziua morților”, difuzat la data de 13.01.2012, ora 09:03, de către postul „EURO-TV Chișinău”; „Учитель в законе”, difuzat la data de 15.01.2012, ora 13:54, de către postul „TV 7” cu semnul de avertizare „15”; „Donna Barbara”, difuzat la data de 13.01.2012, ora 09:53 și, respectiv, la data de 22.01.2012, ora 10:34, de către postul de televiziune „2Plus”; „Просто вместе”, difuzat la data de 13.01.2012, ora 11:00, de către postul „TV Dixi”; „Чужая игра”, difuzat la data de 15.01.2012, ora 15:59, de către postul de televiziune „Prime”; „Реальные пацаны”, difuzat la data de 15.01.2012, ora 15:50, de către postul de televiziune „Bravo”; „Жестокие игры”, difuzat la data de 21.01.2012, ora 15:00, de către postul „Super TV” cu semnul de avertizare „12”.

Potrivit prevederilor art. 5 lit. c) din Decizia CCA nr. 44 din 30.03.2010: „*Producțiile audiovizuale interzise copiilor sub 12 ani - se difuzează numai după ora 20:00 și vor fi însoțite de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 12 de culoare albă*”, iar lit. d) a aceluiași articol stipulează: „*Producțiile audiovizuale interzise copiilor sub 16 ani - se difuzează numai în intervalul orar 22:00 – 06:00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 16 de culoare albă*”.

Este de remarcat faptul că Decizia CCA nr. 44 din 30.03.2010, în criteriile generale de care titularii de licență audiovizuală vor ține cont în clasificarea producțiilor audiovizuale, nu prevede plasarea semnului de avertizare „15”.

Reprezentantul Asociației Patronale a Radiodifuzorilor din Republica Moldova a declarat în cadrul ședinței publice că Decizia CCA nr. 44 din 30.03.2010 conține criterii foarte generale privind clasificarea producțiilor audiovizuale, fapt care pune în dificultate titularii de licențe audiovizuale la plasarea semnelor de avertizare. De asemenea, semnele

de avertizare prevăzute în decizia respectivă nu corespund normelor și standardelor europene, astfel aceasta fiind depășită și necesită unele modificări.

În cadrul ședinței publice din 17 ianuarie curent, ținând cont de propunerile experților europeni Marek Mracka (coordonator de program al organizației de monitorizare a mass-media „MEMO98” din Slovacia) și Richard Carver (director, Oxford Media Research din Marea Britanie), formulate în baza standardelor și practicilor mai multor state membre ale Uniunii Europene, care au fost discutate în cadrul atelierului de lucru desfășurat la 24.11.2011 cu genericul „Asigurarea protecției minorului în programele audiovizuale. Norme de reglementare europene și lecții de învățat pentru Republica Moldova”, în baza prevederilor Convenției Europene cu privire la Televiziunea Transfrontalieră, Directivei serviciilor mass-media audiovizuale nr. 2010/13/UE a Parlamentului și Consiliului European din 10.03.2010, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a prezentat un nou proiect de decizie normativă cu privire la clasificarea programelor audiovizuale în scopul protecției minorilor. În conformitate cu prevederile art. 9, alin. (1) al Legii privind transparența în procesul decizional, CCA a solicitat respectuos tuturor părților interesate prezentarea sugestiilor și recomandărilor vizavi de proiectul nominalizat, care urmează a fi aprobat într-o ședință ulterioară.

Totodată, în cadrul ședinței publice, posturile de televiziune „ALT TV”, „2 PLUS”, „TV Dixi”, „EURO-TV CHIȘINĂU”, „Prime”, „TV 7”, „Bravo” și „Super TV” au fost atenționate asupra respectării semnelor de avertizare pentru producțiile audiovizuale prevăzute în art. 5, lit. c) și d) al Deciziei CCA nr. 44 din 30.03.2010.

Reieșind din cele expuse, în urma dezbaterilor publice, în baza prevederilor Codul audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutului CCA, Deciziei CCA nr. 44 din 30.03.2010, Regulamentului cu privire la procedura și condițiile de eliberare a licențelor de emisie și a autorizațiilor de retransmisie, aprobate prin Hotărârea nr. 433-XVI din 28.12.2006 a Parlamentului Republicii Moldova, Consiliul Coordonator al Audiovizualului

DECIDE:

Art. 1. A lua act de sesizările Asociației Obștești „Asociația pentru dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO” cu privire la încălcarea art. 5, lit. c) și d) din Decizia CCA nr. 44 din 30.03.2010 de către posturile de televiziune „ALT TV”, „2 PLUS”, „TV Dixi”, „EURO-TV CHIȘINĂU”, „Prime”, „TV 7”, „Bravo” și „Super TV”.

Art. 2. A obliga toți radiodifuzorii aflați sub jurisdicția Republicii Moldova, pînă la aprobarea noului proiect de decizie cu privire la clasificarea programelor audiovizuale în scopul protecției minorilor, de a respecta prevederile Deciziei CCA nr. 44 din 30.03.2010, în special în partea ce ține de orarul difuzării producțiilor audiovizuale clasificate

**PREȘEDINTELE
CONSILIULUI COORDONATOR
AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 8. Chișinău, 31 ianuarie 2012.

cu semnele de avertizare „12”, „16” și „18”.

Art. 3. Controlul asupra executării prezentei vecizii îl exercită Direcția monitorizare.

Art. 4. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului Coordonator al Audiovizualului.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

231 DECIZIE

cu privire la examinarea sesizării AO „Asociația pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO” privind serviciul de programe al postului „Ren TV Moldova”

Prin scrisoarea nr. 187 din 07.10.2011, AO „Asociația pentru Dezvoltarea Culturii și Protecției Drepturilor de Autor și Conexe „APOLLO” a sesizat Consiliul Coordonator al Audiovizualului cu privire la difuzarea în serviciul de programe al postului „Ren TV Moldova” din 26.09.2011 a unui film cu conținut pornografic (ora 00:55).

În conformitate cu prevederile Legii cu privire la petiționare, prin adresarea nr. 510 din 17.10.2011, sesizarea nominalizată a fost remisă spre examinare, potrivit competenței, Agenției de Stat pentru Protecția Moralității. Concomitent, CCA a solicitat respectuos informarea, în termeni cît mai restrînși, despre rezultatele expertizării filmului difuzat de postul „Ren TV Moldova” și poziția Agenției de Stat pentru Protecția Moralității privind retransmisia acestuia în serviciile de programe televizate.

Ulterior, din motiv că Agenția de Stat pentru Protecția Moralității nu a informat Consiliul Coordonator al Audiovizualului despre rezultatele expertizei și nu a răspuns la solicitarea nr. 510 din 17.10.2011, prin adresarea nr. 660 din 26.12.2011, CCA a solicitat, în mod repetat, poziția Agenției cu referire la subiectul abordat.

La 28 decembrie 2011, pe adresa Consiliului Coordonator al Audiovizualului a parvenit răspunsul Agenției de Stat pentru Protecția Moralității nr. 01-13/205, la care a fost anexat Raportul de expertiză al Consiliului de experti, prin care s-a constatat că filmul difuzat de către postul de televiziune „Ren TV Moldova” la data de 26.09.2011, ora 00:55, conține scene indecente de erotică dură și elemente de pornografie.

Conform prevederilor art. 6 alin. (2) din Codul audiovizualului: „Este interzisă difuzarea de programe care pot afecta grav dezvoltarea fizică, mentală sau morală a minorilor, în special programele care conțin pornografie, violență exagerată sau limbaj licențios.”

În cadrul ședinței publice a CCA din 17 ianuarie, directorul întreprinderii „TELEPROIECT” SRL, fondatoarea postului de televiziune „Ren-TV Moldova”, a declarat că este rezervat în privința veridicității înregistrărilor video prezentate de către AO „APOLLO”, în special, referitor la

**PREȘEDINTELE
CONSILIULUI COORDONATOR
AL AUDIOVIZUALULUI**

Secretar

Nr. 9. Chișinău, 31 ianuarie 2012.

perioada de înregistrare a serviciului de programe, precum și asupra faptului că respectivul film ar fi fost difuzat de postul „Ren-TV Moldova”. Astfel, în urma dezbaterilor publice, a fost amînată examinarea sesizării pentru precizări suplimentare.

Monitorizarea repetată a secvențelor serviciului de programe prezentate de către AO „APOLLO” a atestat că în colțul din stînga sus a ecranului este plasată sigla postului „Ren-TV Moldova” (în formă de cerc de culoare portocalie, transparent în partea de mijloc), iar în colțul din dreapta sus este amplasată sigla postului „Ren TV” din Federația Rusă. Aceeași siglă a fost plasată pe ecran și în perioada 27.09.2011-01.10.2011, în cadrul monitorizării generale a serviciului de programe al postului „Ren-TV Moldova”, ale cărei rezultate au fost examinate în ședința publică a CCA din 11.11.2011, fiindu-i aplicat o amendă maximă pentru derogări de la prevederile legale de difuzare a publicității.

În baza celor constatate și a dezbaterilor publice, în conformitate cu prevederile Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, Statutului CCA, aprobat prin Hotărîrea nr. 433-XVI din 28.12.2006 a Parlamentului Republicii Moldova și Deciziei nr. 48 din 01.04.2011, Consiliul Coordonator al Audiovizualului

DECIDE:

Art. 1. A avertiza public întreprinderea „TELEPROIECT” SRL, fondatoarea postului de televiziune „Ren-TV Moldova”, pentru derogări de la prevederile art. 6 alin. (2) din Codul audiovizualului, în conformitate cu art. 38 alin. (2) lit. f) și alin. (3) lit. a) din Codul audiovizualului.

Art. 2. Întreprinderea „TELEPROIECT” SRL, în termen de 15 zile din momentul publicării prezentei decizii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, va prezenta un raport despre măsurile întreprinse în vederea lichidării încălcărilor atestate.

Art. 3. Controlul asupra executării prezentei decizii îl exercită Direcția monitorizare.

Art. 4. Prezenta decizie va fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a CCA.

Marian POCAZNOI

Dorina Curnic

**Acte ale Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar
al Republicii Moldova****232 HOTĂRÎRE**
privind modificarea Listei băncilor participante
la formarea resurselor Fondului de garantare
a depozitelor în sistemul bancar

Întru executarea art.29 lit. m) al Legii nr.575-XV din 26 decembrie 2003 privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar și în baza Hotărîrii Consiliului de administrație al Băncii Naționale a Moldovei nr. 29 din 15 februarie 2012 „Cu privire la retragerea licenței B.C. „Universalbank” S.A. de desfășurare a activităților financiare și inițierea procesului de lichidare silită”, Consiliul de Administrație al Fondului

HOTĂRĂȘTE:

Se exclude Banca Comercială “Universalbank” S.A. din Lista băncilor participante la formarea resurselor Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, aprobată prin Hotărîrea Consiliului de administrație nr. 5 din 6 iulie 2004 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.108-111, art.244b).

PREȘEDINTELE
CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE
AL FONDULUI DE GARANTARE
A DEPOZITELOR ÎN SISTEMUL BANCAR

Veronica JURMINSCHI

Nr. 132/2. Chișinău, 17 februarie 2012.